

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: **ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Ν. ΝΑΞΟΥ-
ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Ε.Μ.Π, **ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΟΛΑΣ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: **ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ**-Α.Μ.:06106623

ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY
School of Rural and Surveying Engineering
Department of Geography and Regional Planning

THESIS : RESIDENTIAL NETWORK ANALYSIS NAXOS ISLAND

SUPERVISOR: AGGELOS SIOLAS

NAME: NIKOLAOS MILONAS-R.N:06106623

ATHENS MARCH 2012

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο τμήμα Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Ε.Μ.Π. Πρόκειται για την μελέτη του οικιστικού δικτύου της Ν. Νάξου, την ανάλυση, δομή και εξέλιξη των οικισμών της στο πέρασμα των χρόνων.

Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διπλωματικής μου εργασίας κ. Σιόλα Άγγελο, καθηγητή και Πρόεδρο της Σ.Α.Τ.Μ για την βοήθεια του στην συγκρότηση και ολοκλήρωση της εργασίας μου, αλλά και της δυνατότητας που μου έδωσε να μελετήσω το οικιστικό δίκτυο της Ν. Νάξου έτσι ώστε να μπορέσω μελλοντικά να συμβάλλω στην επίλυση χρόνιων δυσλειτουργιών τους θεσμικά, πολεοδομικά και πρακτικά με την ιδιότητα του Αγρονόμου Τοπογράφου Μηχανικού.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Τοπικούς Φορείς, ανθρώπους των υπηρεσιών του Δήμου Νάξου και Μικρών Κυκλάδων για την συνεργασία και τα πολύτιμα στοιχεία που μου προσέφεραν για το σύνολο της έρευνας μου στο νησί της Νάξου.

Επίσης ευχαριστώ θερμά όλους μου τους φίλους που ήταν δίπλα μου και με υποστήριζαν ο καθένας με τον δικό του τρόπο.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη ηθική και υλική συμπαράσταση της με την οποία κατέστη δυνατή τόσο η ολοκλήρωση της εργασίας αυτής αλλά και της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στην Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη και ανάλυση του οικιστικού δικτύου της Ν. Νάξου η οποία περιλαμβάνει την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των οικισμών της, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο που θα μπορούσε να οδηγήσει στην θέσπιση στόχων και δράσεων που θα οδηγήσουν το νησί σε ανάπτυξη με βάση της αρχές της αειφορίας, την εύρεση των προβλημάτων τους και τις προτάσεις για την προστασία, διατήρηση και την ανάδειξη τους. Βασικός στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι:

- 1) Η ισόρροπη ανάπτυξη των οικισμών που αποτελούν την σημερινή Δημοτική Ενότητα Νάξου και οι οποίοι μπορούν να χωριστούν σε τρεις διακριτές Ενότητες:

- ✓ Την δυτική παράκτια ζώνη, η οποία εκτείνεται από τον οικισμό της Χώρας έως το νοτιότερο άκρο της Δημοτικής Ενότητας που αναπτύσσονται γραμμικά κατά μήκος της παράκτιας ζώνης, εξυπηρετώντας τόσο τις ανάγκες στέγασης των μόνιμων κατοίκων όσο και έμμεσα την τουριστική παραθεριστική ζήτηση (οικισμός Χώρας Νάξου, Αγίου Προκοπίου, Αγία Άννα).

- ✓ Την βορειοδυτική ορεινή περιοχή του οικισμού Κινιδάρου.

- ✓ Μια ενδιάμεση πεδινή-ημιορεινή ζώνη, η οποία καταλαμβάνει και το πλέον εκτεταμένο τμήμα της ενδοχώρας της συγκεκριμένης Δημοτικής Ενότητας και αποτελείται από τους υπόλοιπους οικισμούς Αγίου Αρσενίου, Γαλανάδου, Γλινάδου κ.α.

- 2) Η ουσιαστική παρέμβαση ενίσχυσης των παραμέτρων ανάπτυξης στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας και συγκεκριμένα:

- ✓ Στους ορεινούς οικισμούς της (Κορωνίδα, Σκαδό, Κεραμωτή, Μέση) ώστε να αποφευχθεί το φαινόμενο συρρίκνωσης που παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια και του υπαρκτού κινδύνου εγκατάλειψής τους. Παρά το ότι κάποιοι από αυτούς έχουν χαρακτηριστεί και ως παραδοσιακοί (Κεραμωτή, Κορωνίδα) διατίθενται ελάχιστα κίνητρα και πόροι για την αποκατάσταση και προβολή τους , ενώ σημαντική υποβάθμιση επιφέρει η άναρχη και συχνά αυθαίρετη ανοικοδόμηση, η οποία συνδέεται με την τουριστική και παραθεριστική ζήτηση.

- ✓ Στους παραλιακούς οικισμούς (Απόλλωνας, Μουτσούνα, Καλαντό) λόγω των δραστηριοτήτων τους στον τουριστικό τομέα και την παραθεριστική κατοικία και στην ενίσχυση που πρέπει να δοθεί στο βορειοανατολικό τμήμα της Νάξου λόγω της μονότονης τουριστικής ανάπτυξης των τελευταίων ετών του δυτικού-νοτιοδυτικού τμήματος του Νησιού που έχει ως συνέπεια την μη αξιοποίηση των εσωτερικών πλεονεκτημάτων των οικισμών της συγκεκριμένης περιοχής.

- ✓ Στους κεντρικούς οικισμούς της ενδοχώρας και συγκεκριμένα στους Οικισμούς Απειράνθου και Φιλωτίου λόγω της αυξημένης τουριστικής ζήτησης και επισκεψιμότητας των τελευταίων ετών που προέρχεται από τον ιδιαίτερο λαογραφικό, παραδοσιακό, αρχιτεκτονικό τους χαρακτήρα.

Την βασική οργανωτική διάρθρωση της διπλωματικής εργασίας συνιστούν 8 κεφάλαια:

Στο 1ο κεφάλαιο, που αποτελεί και το εισαγωγικό τμήμα της διπλωματικής εργασίας, περιγράφονται γενικά στοιχεία για το νησί της Νάξου τα οποία περιλαμβάνουν ιστορική αναδρομή της Νάξου δια μέσου των αιώνων, περιγραφή του φυσικού περιβάλλοντος της, γεωμορφολογικά στοιχεία, γεωλογικά χαρακτηριστικά, υδρογεωλογικά χαρακτηριστικά, σεισμικότητα και κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής μελέτης. Επίσης γίνεται αναφορά και στις επικρατούσες χρήσεις γης που παρατηρούνται στο νησί της Νάξου.

Στο 2ο Κεφάλαιο παρουσιάζουμε την δημογραφική κατάσταση των οικισμών της Νάξου, τις πυραμίδες ηλικιών, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και τους τομείς απασχόλησης (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή).

Στο 3ο κεφάλαιο παρουσιάζουμε την χωρική οργάνωση των οικισμών και την οργάνωση του οικιστικού δικτύου.

Στο 4ο κεφάλαιο καταγράφουμε την πολεοδομική κατάσταση και οργάνωση του οικιστικού συνόλου και διαχωρίζουμε τους οικισμούς σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο δόμησης τους και τις αποφάσεις καθορισμού των ορίων τους. Το θεσμικό πλαίσιο, όροι δόμησης παρουσιάζονται στο τέλος του κεφαλαίου.

Στο 5ο κεφάλαιο περιγράφουμε την δομή των οικισμών και αναφερόμαστε συγκεκριμένα σε 7 βασικές δομικές ενότητες τους οι οποίες είναι : Εκπαίδευση, Πολιτισμός-Αθλητισμός, Περίθαλψη-Πρόνοια, Διοικητικές Λειτουργίες, Αποχέτευση-Διαχείριση Απορριμμάτων-Λύματα, Μεταφορές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας Ύδρευση.

Στο 6ο κεφάλαιο παρουσιάζουμε το ιδιαίτερο φυσικό τοπίο και τα ανθρωπογενή χαρακτηριστικά του κάθε οικισμού ξεχωριστά με σκοπό την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε ένα από αυτούς.

Στο 7ο κεφάλαιο καταγράφουμε τα ιδιαίτερα Πολιτιστικά, αρχιτεκτονικά στοιχεία του περιβάλλοντος καθώς και τα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους των οικισμών της Νάξου.

Στο 8ο κεφάλαιο και τελικό στάδιο της διπλωματικής εργασίας καθορίζονται οι ενδεικνυόμενοι άξονες για την ανάπτυξη, προστασία και ανάδειξη τόσο του διοικητικού λειτουργικού όσο και του αναπτυξιακού ρόλου των οικιστικών κέντρων, (Οικισμός Χώρας Νάξου) σε συνάρτηση με την ενίσχυση και των υπολοίπων οικισμών, την αντιμετώπιση προβλημάτων αλλά και την πρόληψη πιθανών μελλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται με την εξέλιξη των οικισμών με σκοπό την διατήρηση της αρχιτεκτονικής τους παράδοσης και πολιτιστικής κληρονομιά τους. Το αναπτυξιακό μοντέλο που παράγεται από τις προτάσεις μας έχει ως στόχο την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης τόσο σε επίπεδο οικιστικής οργάνωσης και λειτουργίας, όσο και στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, δικτύων και υποδομών βασιζόμενο στις κατευθύνσεις του υπερκείμενου χωροταξικού σχεδιασμού Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, Ειδικών Πλαισίων και Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου Ανάπτυξης.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study and analyze the residential network N. Naxos which includes the recording of the current situation of the settlements, which is an essential tool that could lead to the setting of targets and actions that will lead the island into development based on the principles of sustainability, finding problems and suggestions for the maintenance and enhancement of them. The main objectives of this thesis are:

1) Balanced development of settlements which are the current Municipal Section Naxos, which can be divided into three distinct sections:

- ✓ In the western coastal zone, which extends from the settlement of the country to the southernmost tip of the Municipal Unit developed linearly along the coastal zone, both serving the housing needs of residents and the tourist resort indirectly demand (Naxos town, Agios Prokopios, Agia Anna).
- ✓ The mountainous region northwest of the settlement Kinidaros.
- ✓ A semi-flat intermediate zone, which occupies the most extensive part of the interior of this Municipal Unity and composed of the remaining settlements Agios Arsenios, Galanado, Glinado etc.

2) The effective intervention of the parameters of development aid in the settlements of Municipal Unity Drymalia namely:

- ✓ In the mountain villages (Koronis, Skado, Keramoti, Middle) to avoid the phenomenon of shrinkage that occurs in recent years and the real danger of abandonment. Although some of them have been characterized as traditional (Keramoti Koronis) are few incentives and resources for the restoration and promotion, while significant degradation brought about by the unregulated and often illegal rebuilding, which is associated with the tourist and holiday demand.
- ✓ In coastal settlements (Apollo Moutsouna Kalanto) because of their activities in tourism and holiday homes and aid to be given in the northeast part of Naxos because of monotonous tourism development in recent years the western-southwestern part of the island lead to non-utilization of internal strengths of the settlements in this region.
- ✓ In the central villages of the hinterland and particularly in the settlements and Apeiranthos, Filoti due to increased tourism in recent years from the special folklore, traditional character.

The basic organizational structure of the thesis is 8 chapters:

In the first chapter, which is the introductory part of this thesis describes general information about the island of Naxos, which include History of Naxos through the ages, a description of the Natural Environment, geomorphological features, geological and hydrological features, seismicity and climatic conditions of the study area. It also made

reference to the prevailing land uses that occur on the island of Naxos.

In Chapter 2 we present demographic situation in the villages of Naxos, the age pyramid, the economically active population and employment sectors (primary, secondary, tertiary).

In the third chapter we present the spatial organization of settlements and the organization of the urban network.

In the fourth chapter, the state planning and organization of the residential complex and elite settlements within the institutional framework and building decisions defining their boundaries. The institutional framework, building conditions presented at the end of the chapter.

In chapter 5 we describe the structure of settlements and 7 refer specifically to the basic building blocks which are: Education, Culture, Sports, Care and Welfare, Administrative Functions, Drainage-Waste Management-Wastewater, Transportation, Water.

In the sixth chapter presents the unique natural landscape and man-made features of each settlement separately in order to highlight the particular characteristics of each one of them.

In the seventh chapter, the specific cultural, architectural elements of the environment and its monuments and archaeological sites of the villages of Naxos.

In the eighth and final chapter of the dissertation phase out setting appropriate priorities for development, protection and promotion of settlements, troubleshooting and prevent possible future problems associated with the development of settlements in order to maintain the tradition and architecture cultural heritage. The developmental model produced by our proposals is to achieve sustainable development of settlements both in residential organization and operation, and to develop the local economy, infrastructure and networks based on the directions of the supranational planning South Aegean Region, Special Frameworks and General Framework for Spatial Planning and Sustainable Development.

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Περιεχομένων	6
Πίνακας Εικόνων.....	11
Εισαγωγή.....	14
A.1 – Γενικά στοιχεία για την Νάξο.....	15
A 1.1 Εισαγωγή-Ιστορική Αναδρομή.....	15
A 1.1.1 Μυθολογία	16
A 1.1.2 Αρχαία Χρόνια	16
A 1.1.3 Βυζάντιο	16
A 1.1.4 Νεότερα χρόνια.....	17
A 1.2 Φυσικό Περιβάλλον	17
A 1.2.1 Γεωμορφολογικά στοιχεία	17
A 1.2.2 Γεωλογικά χαρακτηριστικά.....	18
A 1.2.3 Μορφολογία εδάφους	19
A 1.2.4 Υδρογεωλογικά στοιχεία.....	19
A 1.2.5 Τεκτονική – Σεισμικότητα-Στοιχεία Σεισμικότητας	20
A 1.3 Κλιματολογικές Συνθήκες	23
A 1.4 Βλάστηση.....	25
A 1.4.1 Χλωρίδα	25
A 1.4.2 Πανίδα.....	26
A1.5 Χρήσεις Γης	27
A.2 Δημογραφική Κατάσταση – Τομείς Απασχόλησης	38
A 2.1 Πληθυσμός	38
A 2.1.1 Δημογραφικά στοιχεία	38
A 2.1.2 Εξέλιξη-Τάσεις Πληθυσμού	39
A 2.1.3 Οικονομικά στοιχεία πληθυσμού.....	47
A 2.1.4 Πυραμίδα Ηλικιών	52
A 2.2 Τομείς Απασχόλησης.....	54
A.2.2.1-Πρωτογενής Τομέας	54
A.2.2.2-Δευτερογενής Τομέας.....	56
A.2.2.3-Τριτογενής Τομέας.....	60
A.3 Χωροθέτηση των Οικισμών και Οργάνωση του Οικιστικού Δικτύου.....	62
A.3.1 Χωρική Οργάνωση	62
A.3.2 Διοικητική Διαίρεση.....	63
A.3.2.1 Διοικητική Διαίρεση προ Καποδίστρια	63

A.3.2.2 Διοικητική Διαίρεση με Καποδίστρια.....	64
A.3.2.2 Διοικητική Διαίρεση με Πρόγραμμα Καλλικράτης	65
A.3.3 Οργάνωση του Οικιστικού Δικτύου	66
A.3.3.1- Δημοτική Ενότητα Νάξου	66
A.3.3.2- Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας.....	67
A.4 Πολεοδομικός Σχεδιασμός-Κατηγοριοποίηση Οικισμών-Όροι Δόμησης	69
A.4.1 Πολεοδομικός Σχεδιασμός	69
A.4.2 Κατηγοριοποίηση Οικισμών ως προς το θεσμικό πλαίσιο Δόμησης	69
A.4.3 Οικισμοί με καθορισμένα όρια (κάτω των 2000 κατοίκων).....	80
A.4.4 Όροι Δόμησης στους παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου	90
A.4.4.1 Γενικοί όροι δόμησης.....	90
A.4.4.2 Ειδικοί όροι δόμησης.....	91
A.4.4.3 Επιτρεπόμενες χρήσεις	92
A.4.4.4 Παραδοσιακοί Οικισμοί με ΠΔ 11-5-1989 ΦΕΚ 345/Δ/2-6-1989	93
A.4.5 Όροι Δόμησης στους παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου(ΦΕΚ 504/Δ/1988)	100
A.4.6 Όροι Δόμησης στους οριοθετημένους οικισμούς της Νάξου Κάτω των 2000 κατοίκων (Π.Δ. 24-4-85/ΦΕΚ 181/Δ/1985 με τις μετέπειτα τροποποιήσεις του τροποποίηση άρθρου 5 του Π.Δ 24.4-3.5.85 με το Φ.Ε.Κ 289/4-11-2011).....	105
A.4.7 Όροι Δόμησης στους οικισμούς της Νάξου προ του 1923 (Π.Δ. της 2/13.3.1981 ΦΕΚ 138/Δ).....	106
A.4.8 Εκτός σχεδίου δόμηση Π.Δ. ΦΕΚ 538/Δ/1978 & Π.Δ. ΦΕΚ 270/Δ/1985	108
A.4.8.1 Γενικοί όροι δόμησης Π.Δ. ΦΕΚ 538/Δ/1978 & Π.Δ. ΦΕΚ 270/Δ/1985.	109
A.5 Δομή Οικισμών Νάξου	111
A.5.1 Δομή Οικισμών-Γενικά Στοιχεία.....	111
A.5.2 Εκπαίδευση	112
A.5.3 Πολιτισμός-Αθλητισμός.....	114
A.5.4 Περίθαψη-Πρόνοια	116
A.5.5 Διοικητικές Λειτουργίες.....	117
A.5.6 Αποχέτευση-Διαχείριση Απορριμμάτων-Λύματα.....	118
A.5.8 Μεταφορές	121
A.5.8.1 - Γενικά.....	121
A.5.8.2 - Αερομεταφορές	121
A.5.8.3 – Θαλάσσιες Μεταφορές	122
A.5.8.4 – Χερσαίες Μεταφορές	125
A.5.8.5 Οδικό Δίκτυο	125

A.5.9 Ύδρευση	127
A.6 – Παρουσίαση Οικισμών Νάξου-Φυσικό Τοπίο και Ανθρωπογενή χαρακτηριστικά τους.	131
A 6.1 – Γενικά	131
A.6.2-Παρουσίαση Φυσικού Τοπίου και Ανθρωπογενών χαρακτηριστικών Οικισμών	131
A 6.2.1 – Οικισμός Χώρας	131
A 6.2.2 – Οικισμός Αγγιδίων.....	137
A 6.2.3 – Οικισμός Αγίου Αρσενίου.....	138
A 6.2.4 – Οικισμός Αγίας Άννας.....	139
A 6.2.5 – Οικισμός Αγίου Προκοπίου.....	139
A 6.2.6 – Οικισμός Βίβλου (Τρίποδες).....	140
A 6.2.7 – Οικισμός Γαλανάδου.....	142
A 6.2.8 – Οικισμός Γαλήνης	143
A 6.2.9 – Οικισμός Γλινάδου	144
A 6.2.10 – Οικισμός Εγγαρών.....	145
A 6.2.11 – Οικισμός Κινιδάρου	147
A 6.2.12 – Οικισμός Μελάνων.....	148
A 6.2.13 – Οικισμός Άγιος Θαλέλαιος.....	149
A 6.2.14 – Οικισμός Κουρουνοχώρι.....	150
A 6.2.15 – Οικισμός Μύλοι	151
A 6.2.16 – Οικισμός Άνω Ποταμιά-Μέση Ποταμιά-Κάτω Ποταμιά	152
A 6.2.17 – Οικισμός Άνω Σαγκρίου-Κάτω Σαγκρίου	154
A 6.2.18 – Οικισμός Απειράνθου.....	155
A 6.2.19 – Οικισμός Μουτσούνας.....	157
A 6.2.20 – Τα Σμυριδωρυχεία της Νάξου.....	159
A 6.2.21 – Οικισμός Φιλώτι	163
A 6.2.22 – Οικισμός Δαμαριώνα.....	165
A 6.2.23 – Οικισμός Βουρβουριά	166
A 6.2.24 – Οικισμός Δαμαλά	167
A 6.2.25 – Οικισμός Δανακού	168
A 6.2.26 – Οικισμός Κεραμωτής.....	169
A 6.2.27 – Οικισμός Κορωνίδας	170
A 6.2.28 – Οικισμός Απόλλωνα.....	173
A 6.2.29 – Οικισμός Κορώνου	173

A 6.2.30 – Οικισμός Μέση	175
A 6.2.31 – Οικισμός Μονή	176
A 6.2.32 – Οικισμός Σκαδό.....	177
A 6.2.33 – Οικισμός Κεραμί.....	178
A 6.2.34 – Οικισμός Χαλκείον (Τραγαία).....	179
A 6.2.35 – Οικισμός Ακάδημοι	180
A 6.2.36 – Οικισμός Ζωοδόχος Πηγή	181
A 6.2.37 – Οικισμός Καλόξυλος.....	182
A 6.2.38 – Οικισμός Σίφωνες	183
A 6.2.39 – Οικισμός Ατσιπάπη	184
A 6.2.40 – Οικισμός Σκεπόνι.....	185
A 6.3 Περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές	186
A.7 – Καταγραφή Αξιόλογων στοιχείων Πολιτιστικού, Αρχιτεκτονικού	
Περιβάλλοντος, Μνημεία-Αρχαιολογικοί Χώροι στους Οικισμούς της Νάξου	191
A.7.1 Κάστρα-Πύργοι-Εισαγωγή.....	191
A.7.2 Βυζαντινά Κάστρα	191
A.7.2.1 Κάστρο Απαλίου.....	191
A.7.2.2 Απάνω Κάστρο	192
A.7.3.3 Κάστρο Μάρκου Σανούδου στην Χώρα Νάξου	194
A.7.3 Αρχαία Κάστρα.....	197
A.7.3.1 Αρχαίο Κάστρο Καλόγερου.....	197
A.7.4 Πύργοι	198
A.7.4.1 Αρχαίος Πύργος Χειμάρρου.....	198
A.7.4.2 Παλαιόπυργος Πλάκας	201
A.7.4.3 Αρχαίοι Πύργοι στο Πολίχνη της Νάξου	203
A.7.4.4 Βενετσιάνικος Πύργος Αγιάς.....	204
A.7.4.5 Ο πύργος του Μπελόνια	206
A.7.4.6 Άλλοι σημαντικοί Πύργοι	207
A.7.5 Οχυρωμένα Μοναστήρια	208
A.7.5.1 Πύργος – Μονή Φωτοδότη στον Δανακό Νάξου	208
A.7.5.2 Πύργος- Μονή Φανερωμένης στις Εγγαρές.....	209
A.7.6 Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι στη Νάξο.....	211
A.8 Οικιστικό Δίκτυο Νάξου-Προβλήματα-Προτάσεις για την ανάπτυξη, προστασία	
και διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικισμών της Νάξου	227
A 8.1 Το Οικιστικό Δίκτυο στην Ελλάδα-Θεωρητική Προσέγγιση.....	227

A.8.2-Το οικιστικό δίκτυο της Νάξου-Χωροταξικά Προβλήματα	228
A 8.3 Προβλήματα Οικισμών.....	230
A 8.3.1 Γενικά Προβλήματα των οικισμών της Νάξου	230
A 8.3.2 Προβλήματα των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Νάξου	233
A 8.3.3 Προβλήματα των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.....	233
A 8.3.4-Προβλήματα στους Παραδοσιακούς Οικισμούς της Νάξου-Διαπιστώσεις.....	234
A 8.4 Προτάσεις για την ανάπτυξη, διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικισμών της Νάξου	235
A.8.4.1- Διατήρηση προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου	236
A.8.4.2-Διατήρηση της ποικιλομορφίας της υπαίθρου και προστασία του τοπίου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη.....	244
A.8.4.3-Ανάπτυξη των δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών.....	246
A.8.4.4- Ανάπτυξη των κύριων παραγωγικών τομέων	248
A 8.5 Συμπεράσματα	251
Παράρτημα	253
Δημιουργία Χαρτών Ορίων Οικισμών Νάξου.....	253
Βιβλιογραφικές Αναφορές	254

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1- Η πορτάρα-Ναός Απόλλωνα στην Χώρα της Νάξου	15
Εικόνα 2-Χρήσεις Γης Corine Land Cover	35
Εικόνα 3-Αγροτικός δρόμος προς Κορωνίδα όπου φαίνονται οι αναβαθμίδες και οι καλλιέργειες επί αυτών	55
Εικόνα 4-Ελαιόδεντρα σε αναβαθμίδα.....	55
Εικόνα 5-Βοσκοτόπια	56
Εικόνα 6-Το Γενικό Λύκειο στην Χώρα της Νάξου.....	112
Εικόνα 7-Το 1ο Γυμνάσιο της Χώρας Νάξου	113
Εικόνα 8-Το Ε.Π.Α.Λ και Ι.Ε.Κ Φιλωτίου	114
Εικόνα 9-Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Νάξου στο στάδιο αποπεράτωσης ανακαίνισης του Οκτώβριος 2011	115
Εικόνα 10-Γενικό Νοσοκομείο Νάξου	116
Εικόνα 11-Το Δημαρχείο Δήμου Νάξου κ Μικρών Κυκλάδων	118
Εικόνα 12-Χωματερή στην Δημοτική Ενότητα Νάξου (Κοντά στον Οικισμό Χώρας)	119
Εικόνα 13-Χωματερή στη Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας.....	119
Εικόνα 14-Το αιολικό πάρκο στον οικισμό Κορώνου αποτελούμενο από 9 ανεμογεννήτριες κατά μήκος της κορυφογραμμής.	120
Εικόνα 15-Το αιολικό πάρκο Κορώνου ανάντη του οικισμού Κορώνου Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.....	121
Εικόνα 16-Το Κεντρικό λιμάνι της Χώρας Νάξου	123
Εικόνα 17-Το λιμάνι του Παραλιακού Οικισμού Απόλλωνα	124
Εικόνα 18-Το λιμάνι της Αγίας Άννας	124
Εικόνα 19-Κεντρική οδός μέσα στον οικισμό Χώρας Νάξου	125
Εικόνα 20-Περιφερειακός Δρόμος Χώρας Νάξου	126
Εικόνα 21-Το Φράγμα της Φανερωμένης χωρητικότητας 1.450.000 m3.....	128
Εικόνα 22-Το λιμάνι της Χώρας Νάξου και τμήμα του οικισμού	132
Εικόνα 23-Περιοχή Γρόττας Οικισμού Χώρας Νάξου.....	133
Εικόνα 24-Ο πύργος των Κρίστι	134
Εικόνα 25-Η τρανή Πόρτα.....	134
Εικόνα 26-Η καθολική Μητρόπολη του Κάστρου.....	135
Εικόνα 27-Το κάστρο της Χώρας από το λιμάνι της Νάξου	137
Εικόνα 28-Οικισμός Αγγιδίων-Παραδοσιακή Κατοικία Οικισμού	137
Εικόνα 29-Οικισμός Αγίου Αρσενίου-Εσωτερικό Σοκάκι Οικισμού.....	138
Εικόνα 30-Οικισμός Αγίας Άννας - Εκκλησάκι Αγίου Νικολάου.....	139
Εικόνα 31- Η παραλία του Αγίου Προκοπίου.....	140
Εικόνα 32-Ο οικισμός Τριπόδων Νάξου (Βίβλος)- Μερική άποψη Οικισμού.....	141
Εικόνα 33-Παραδοσιακοί Μύλοι στον Οικισμό Τριπόδων	141
Εικόνα 34-Οικισμός Γαλανάδου.....	142
Εικόνα 35-Ο οικισμός της Γαλήνης Νάξου	143
Εικόνα 36-Οικισμός Γλινάδο.....	145
Εικόνα 37-Οικισμός Εγγαρών	146
Εικόνα 38-Οικισμός Κινιδάρου.....	148
Εικόνα 39-Ο οικισμός Μελάνων.....	149
Εικόνα 40-Οικισμός Άγιος Θαλέλαιος	150
Εικόνα 41-Οικισμός Κουρουνοχωρίου.....	151

Εικόνα 42-Οικισμός Μύλοι.....	152
Εικόνα 43-Ο οικισμός της Κάτω Ποταμιάς	153
Εικόνα 44-Οικισμός Σαγκρίου	154
Εικόνα 45-Γενική άποψη οικισμού Απειράνθου	156
Εικόνα 46-Παραδοσιακά Σοκάκια στον Οικισμό Απειράνθου	156
Εικόνα 47-Κεντρική πλατεία Στον Οικισμό Απειράνθου.....	157
Εικόνα 48-Ο οικισμός της Μουτσούνας και το λιμάνι της	158
Εικόνα 49-Εναέριος σιδηρόδρομος σμύριδας	159
Εικόνα 50-Προβλήτα τερματικού σταθμού Μουτσούνα	161
Εικόνα 51-Στραβολαγκάδα: η περιοχή του σταθμού φόρτωσης σμύριδας.....	162
Εικόνα 52-Ημιτελές κτίριο στέγασσης του μουσείου της Σαραντάρας, το οποίο σήμερα έχει μετατραπεί σε στάβλο.....	163
Εικόνα 53-Οικισμός Φιλώτι.....	164
Εικόνα 54-Οικισμός Φιλωτίου Πανοραμική θέα	165
Εικόνα 55-Οικισμός Δαμαριώνα	166
Εικόνα 56-Οικισμός Βουρβουριά.....	167
Εικόνα 57-Οικισμός Δαμαλά.....	168
Εικόνα 58-Οικισμός Δανακός.....	169
Εικόνα 59-Οικισμός Κεραμωτής	170
Εικόνα 60-Οικισμός Κωμιακής Νάξου.....	171
Εικόνα 61-Το καμπαναριό της Εκκλησίας της Θεοσκέπαστης του οικισμού Κωμιακής.....	172
Εικόνα 62-Ο παραλιακός οικισμός του Απόλλωνα	173
Εικόνα 63-Ο οικισμός της Κορώνου.....	175
Εικόνα 64-Οικισμός Μέση.....	176
Εικόνα 65-Οικισμός Μονής.....	177
Εικόνα 66-Οικισμός Σκαδό	177
Εικόνα 67-Οικισμός Κεραμίου	178
Εικόνα 68-Οικισμός Τραγαίας.....	179
Εικόνα 69-Η εκκλησία του οικισμού Χαλκή στο εσωτερικό του οικισμού.....	180
Εικόνα 70-Οι οικισμοί Τσικαλαριό και Χείμαρρος	182
Εικόνα 71-Οικισμός Καλόξυλος	183
Εικόνα 72-Σίφωνες, σύμβολο ερήμωσης της ελληνικής υπαίθρου	184
Εικόνα 73-Μεσαιωνικός αγροτοκτηνοτροφικός οικισμός Ατσιπάτης	184
Εικόνα 74-Οικισμός Σκεπτόνι	185
Εικόνα 75-Εικονίζονται οι προστατευόμενες περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000» για την ευρύτερη περιοχή της Νήσου	189
Εικόνα 76-Παρουσιάζονται τα Καταφύγια Άγριας Ζωής για τις Νήσους Νάξου & Πάρου σύμφωνα με το Υπ. Γεωργίας (Δασαρχεία).....	190
Εικόνα 77-Το Κάστρο του Απαλίου.....	191
Εικόνα 78– Εξωτερικός τοίχος Κάστρου	192
Εικόνα 79– Το Κάστρο του Μάρκου Σανούδου.....	194
Εικόνα 80-Η τρανή πόρτα.....	196
Εικόνα 81-Το παραπόρτι	196
Εικόνα 82-Ο πύργος των Κρίστι πραγματικό παρατηρητήριο του Κάστρου	197
Εικόνα 83-Τα μοναδικά ερείπια του αρχαίου κάστρου	197
Εικόνα 84-Ο Πύργος του Χειμάρρου.....	198

Εικόνα 85- Άποψη Πύργου από τον δρόμο	199
Εικόνα 86-Τοξοθυρίδα.....	199
Εικόνα 87-Ο πύργος του Χειμάρρου σε δύο όψεις.....	200
Εικόνα 88-Εργασίες αναστήλωσης του Πύργου	201
Εικόνα 89-Τα ερείπια του βορεινού τείχους του Παλιόπυργου	202
Εικόνα 90-Ακόμα και σήμερα στέκονται όρθια τα ερείπια του Πύργου.....	202
Εικόνα 91-Ο Πύργος της Αγίας με φανερά τα σημάδια της πυρκαγιάς του 1992	204
Εικόνα 92-Το εσωτερικό του Πύργου κατεστραμμένο από την πυρκαγιά.....	205
Εικόνα 93- Ο Πύργος του Μπελόνια	206
Εικόνα 94-Απομεινάρια Βίγλας στην Μικρή Βίγλα από την οποία πήρε και το όνομα της η περιοχή.....	207
Εικόνα 95-Πύργος Όσκελου στο Καστράκι Νάξου.....	207
Εικόνα 96-Πύργος Μπαζαίου λίγο πριν τον οικισμό του Χαλκείου (Τραγαίας)	207
Εικόνα 97-Πύργος Barozzi στο Φιλώτι Νάξου, κτίσμα του 1650 στο κέντρο του Φιλοτίου. Ανήκε στον Barozzi, έναν από τους πιο σημαντικούς και πιο σκληρούς φεουδάρχες της Νάξου.....	207
Εικόνα 98-Γενική άποψη Μονής Φωτοδότη.....	208
Εικόνα 99-Η Μονή Φανερωμένης πραγματικό φρούριο στην βορειοανατολική πλευρά της Νάξου	209
Εικόνα 100--Η είσοδος στην Μονή Φανερωμένης, ξεχωρίζει η ζεματίστρα πάνω από την κύρια είσοδο αλλά και η ξύλινη κινητή γέφυρα για τον αποκλεισμό των πειρατών εκτός Μονής.	210
Εικόνα 101-Ανεμόμυλος Αϊ Γιάννη Απεΐρανθος	237
Εικόνα 102-Παραδοσιακοί Μύλοι στις Τρίποδες.....	237
Εικόνα 103-Ο Μύλος των Ασφυριγλών στην Κόρωνο.....	238
Εικόνα 104-Νερόμυλος στην Κωμιακή Νάξου	239
Εικόνα 105-Νερόμυλος Κορώνου.....	240
Εικόνα 106- Το σύστημα των αναβαθμίδων	242

Εισαγωγή

Ο ιδιαίτερος ιστορικός, λαογραφικός, πολεοδομικός, αρχιτεκτονικός ή αισθητικός χαρακτήρας των οικισμών της Νάξου είναι αυτός που με προέτρεψε να μελετήσω και να εκπονήσω την συγκεκριμένη διπλωματική εργασία.

Η συγκεκριμένη περιοχή επιλέχτηκε για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζει καθώς οι οικισμοί της Νάξου περιλαμβάνουν όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά και έχουν διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τον πολεοδομικό ιστό και τα παλαιά κτίρια τους. Δύο βασικά επίσης χαρακτηριστικά τους είναι ότι αποτυπώνουν έντονα την κοινωνική μνήμη και την ιστορική συνέχεια. Δημιουργήθηκαν μέσα στη φράγκικη περίοδο και εμπλουτίστηκαν στο πέρασμα του χρόνου. Είναι οικισμοί μικρής ή μεγάλης κλίμακας, ορεινοί, παραθαλάσσιοι και αγροτικοί οικισμοί με συνεχή κατοίκηση ή εγκαταλειμμένοι, τουριστικοί προορισμοί και πολλά άλλα.

Η σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης, προστασίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικισμών είναι μεγάλη και αντικατοπτρίζεται, πέρα από αρχιτεκτονικά κριτήρια κλίμακας, αισθητικής και σχέσης με το φυσικό περιβάλλον, στην κοινωνική συγκρότηση και τον καθημερινό πολιτισμό των ιστορικών αυτών συνόλων - που σταδιακά εκλείπει, αλλά και στη δυνατότητα βιώσιμων αναπτυξιακών δραστηριοτήτων με βάση τον πολιτιστικό τουρισμό. Η ενημέρωση και ενεργοποίηση όλων είναι βασικός μοχλός για την προστασία των οικισμών του νησιού μας.

A.1 – Γενικά στοιχεία για την Νάξο

A 1.1 Εισαγωγή-Ιστορική Αναδρομή

Η Νάξος είναι το μεγαλύτερο και το πιο εύφορο νησί των Κυκλάδων. Το «νησί της Αριάδνης» όπως αποκαλείται, έχει έκταση περίπου 430 τ. χλμ, μήκος ακτών 148 χλμ. και βρίσκεται στην «καρδιά» του Αιγαίου. Η νευραλγική του θέση, καθώς αποτελεί το σταυροδρόμι μεταξύ Ανατολικής Ευρώπης - Ασίας και Νότιας Ευρώπης - Αφρικής, συνετέλεσε στο να διαγράψει μια πλούσια ιστορική πορεία ανά τους αιώνες. Στην καρδιά των Κυκλάδων στην καρδιά του Αιγαίου, ακολούθησε πάντα τη μοίρα της περιπέτειας των κατοίκων του Αιγαίου. Μια μοίρα συνυφασμένη με ταξίδια, ανταλλαγές, νέες τεχνικές, πρωτοπόρες ιδέες, αλλά και πολέμους, συγκρούσεις για την ηγεμονία της θάλασσας.

Πρωτεύουσα της Νάξου είναι η Χώρα, όπου βρίσκεται η φημισμένη **Πορτάρα** (το «σήμα κατατεθέν» του νησιού) και το εντυπωσιακό **Ενετικό Κάστρο**. Η ενδοχώρα χαρακτηρίζεται από παραδοσιακούς οικισμούς, εύφορη γη, ενώ στην περιοχή της Τραγαίας βρίσκεται το υψηλότερο βουνό (Ζάς).

Εικόνα 1- Η πορτάρα-Ναός Απόλλωνα στην Χώρα της Νάξου

Οι κάτοικοι της Νάξου - παρά τη σημαντική τουριστική ανάπτυξη - ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Η γη του νησιού είναι ευλογημένη και δίνει με απλοχεριά αυτάρκεια στη ζωή του τόπου. Ο πλούσιος υδροφόρος ορίζοντας της Νάξου προσφέρει πόσιμο νερό στα πηγάδια και στα ρυάκια του νησιού. Η γόνιμη γη της παράγει εσπεριδοειδή, ελιές, φρούτα, λαχανικά, τις ονομαστές πατάτες Νάξου και το καταπληκτικό κρασί. Ιδιαίτερα ανεπτυγμένες είναι η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία οι οποίες προσφέρουν εξαιρετικής ποιότητας κρέατα, γάλα, τυριά και θυμαρίσιο μέλι.

Η Νάξος κατά την αρχαιότητα έφτασε σε οικονομική και καλλιτεχνική ακμή τον 6ο αιώνα π.Χ, όταν δημιουργήθηκαν ορισμένα από τα σημαντικότερα μνημεία του νησιού. Στη συνέχεια, το πέρασμα από τη ρωμαϊκή στη βυζαντινή εποχή άφησε στο διάβα του πλήθος χριστιανικών εκκλησιών και μοναστηριών, ενώ η ίδρυση, από τον Ενετό Μάρκο Σανούδο, του **δουκάτου του Αιγαίου** με πρωτεύουσα τη Νάξο (το 1207), έδωσε τεράστια αίγλη στο νησί (κατά την περίοδο της ενετοκρατίας κτίστηκαν πολλοί πύργοι και αρχοντικά).

Για τους πρώτους κατοίκους του νησιού πληροφορίες έχουμε μόνο από τη μυθική παράδοση, που θέλει τους Θράκες να φτάνουν εδώ, φέρνοντας και τη λατρεία του Διονύσου, ο οποίος συνάντησε στη Νάξο την εγκαταλειμμένη από το Θησέα Αριάδνη και την έκανε γυναίκα του. Η μεγαλύτερη ανάπτυξη της Νάξου τοποθετείται τον 8ο και τον 7ο αι. π. Χ , εποχή κατά την οποία γνώρισε οικονομική, εμπορική και πνευματική ακμή. Φημισμένη ήταν η σχολή γλυπτικής. Τη Βυζαντινή Εποχή οι συχνές πειρατικές επιδρομές ανάγκασαν τους κατοίκους να αποτραβηχτούν στο εσωτερικό του νησιού.

Η ιστορία της Νάξου είναι γεμάτη από θρύλους, ιστορικά γεγονότα, πειρατικές επιδρομές και δημιουργικότητα. Είναι ένα από τα λίγα νησιά της Ελλάδας που κατοικείται συνεχώς από τα προϊστορικά χρόνια ως τις μέρες μας.

Υπάρχουν ίχνη κατοίκησης στο νησί από το τέλος της 4ης χιλιετίας π. Χ , ενώ τα αρχαιολογικά ευρήματα φανερώσουν την πλούσια ιστορία του νησιού όλες τις ιστορικές περιόδους. Η Νάξος ήταν από τα πρώτα νησιά που επεξεργάστηκαν το μάρμαρο. Μάλιστα την Αρχαϊκή περίοδο Ναξιώτες γλύπτες κατασκεύασαν τους Λέοντες της Δήλου και τους Κούρους. Τα παλαιότερα οικοδομήματα της Δήλου είναι Ναξιακά. Χαρακτηριστικό είναι ότι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία του ιερού νησιού των Κυκλάδων, «Ο Οίκος των Ναξίων» είναι δημιούργημα γλυπτών της Νάξου και αφιέρωμα του νησιού.

A 1.1.1 Μυθολογία

Η Νάξος έχει συνδεθεί και με την ιστορία της Αριάδνης, της κόρης του βασιλιά Μίνωα της Κρήτης. Ο μύθος αναφέρει πως ο Θησέας την εγκατέλειψε στο λιμάνι της Νάξου. Εκεί την είδε ο Διόνυσος, την ερωτεύτηκε και την κράτησε για γυναίκα του. Βέβαια υπάρχει και μια άλλη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία η Αριάδνη, μετά την εγκατάλειψή της από τον Θησέα έπεσε στη θάλασσα από το νησάκι παλάτια και πνίγηκε.

A 1.1.2 Αρχαία Χρόνια

Οι πρώτοι κάτοικοι της Νάξου πιστεύετε ότι ήταν Θράκες, οι οποίοι έφεραν στο νησί και την λατρεία του Διονύσου. Τότε το νησί ονομαζόταν Δία ή Διονυσίας ή Στρογγυλή. Αργότερα εγκαταστάθηκαν στο νησί και οι Κάρες με αρχηγό τους τον Νάξο, από τον οποίο πήρε το νησί το όνομα Νάξος.

Η Νάξος υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Κυκλαδίτικου πολιτισμού. Τον 7ο και τον 6ο αιώνα π.χ. το νησί γνώρισε μεγάλη ακμή καθώς τότε είχε εξελιχθεί σε ναυτική δύναμη, είχε αναπτύξει το εμπόριο και είχε αποκτήσει πλούτο. Την περίοδο αυτή η Νάξος ήταν ένα από τα σημαντικότερα κέντρα γλυπτικής του Ελλαδικού χώρου, γεγονός που αποδεικνύεται από τα αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα. Την περίοδο των Περσικών πολέμων η Νάξος, ως μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας, υπέστη πολλές καταστροφές. Μετά το πέρας των πολέμων, το νησί πέρασε στα χέρια των Μακεδόνων, των Πτολεμαίων και έπειτα στην κυριαρχία των Ρωμαίων.

A 1.1.3 Βυζάντιο

Η Νάξος την Βυζαντινή περίοδο άνηκε στο Θέμα (Βυζάντιο) του Αιγαίου. Γνώρισε πολλές καταστροφές και λεηλασίες από πειρατές και Σαρακηνούς. Ήταν περίοδος παρακμής για το νησί, καθώς κατά περιόδους οι κάτοικοι το εγκατέλειπαν – εξαιτίας των πειρατικών επιδρομών – ζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε γειτονικά νησιά. Στα χρόνια του βυζαντίου ιδρύθηκαν πολλοί οικισμοί στο εσωτερικό του νησιού, καθώς οι κάτοικοι εγκατέλειπαν τα παράλια ζητώντας πιο ασφαλής τοποθεσίες.

Το 1207 ο ενετός Μάρκος Σανούδος καταλαμβάνει το νησί. Μια νέα εποχή αρχίζει για τη Νάξο, καθώς μετατρέπεται σε πανίσχυρο Δουκάτο, στο οποίο εντάχθηκαν όλα τα νησιά των Κυκλάδων, υπό την εξουσία του Μάρκου Σανούδου.

Τότε κτίστηκε στη Χώρα το επιβλητικό κάστρο και πολλοί από τους πύργους του νησιού. Η ενετική κυριαρχία διήρκεσε ως το 1537, όπου το νησί κατέλαβε ο Μπαρμπαρόσα και η Νάξος πέρασε στην Κυριαρχία των Τούρκων.

A 1.1.4 Νεότερα χρόνια

Το Δεκέμβριο του 1820 στη Νάξο ορκίστηκαν οι πρώτοι φιλικοί. Στην Επανάσταση του 1821 οι Ναξιώτες πήραν ενεργό μέρος στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Η Νάξος, όπως και όλα τα νησιά των Κυκλάδων, προσαρτήθηκε στο Ελληνικό κράτος το 1830 με τη Συνθήκη του Λονδίνου. Από τότε ακολουθεί τον ρου της ιστορίας της Ελλάδας.

A 1.2 Φυσικό Περιβάλλον

Το τοπίο του νησιού έχει πολλές εναλλαγές. Αποτελείται από διαφοροποιημένες γεωγραφικές ενότητες με διαφορετικό ανάγλυφο του εδάφους. Η μεγάλη -συγκριτικά με τα άλλα Κυκλαδονήσια- έκταση και το έντονο ανάγλυφο συνδυάζονται εδώ με μια αξιοπρόσεκτη ποικιλία βιοτόπων: αμμώδεις και χαλικώδεις παραλίες με θίνες, απόκρημνες βραχώδεις ακτές, λιμνοθάλασσες, έλη, καλαμιώνες, ρεματιές και εκβολές χειμάρρων, μικρές εύφορες κοιλάδες και κάμποι, ελαιώνες και αμπέλια, συστάδες με βελανιδιές και κέδρα, θαμνώνες και φρυγανότοποι. Αναμφισβήτητα πρόκειται για ένα σχεδόν ιδανικό περιβάλλον για τους εκπρόσωπους της Αιγαιοπελαγίτικης χλωρίδας και πανίδας. Δεκάδες είδη φυτών, δέντρων και θάμνων, όπως και έντομα, ερπετά, αμφίβια, πουλιά και θηλαστικά επιβιώνουν στα πολύτιμα ενδιαιτήματα (οικότοποι) του νησιού. Πεδιάδες διαδέχονται άγονες περιοχές, μαρμάρινα βουνά καταλήγουν σε βαθύσκιωτες ρεματιές, περιοχές με βλάστηση φιλοξενούν κάτασπρα χωριά, αμμώδης παραλίες συναντούν την θάλασσα. Η ακτογραμμή της είναι σχεδόν ευθύγραμμη και δεν σχηματίζει μεγάλα φυσικά λιμάνια, γεγονός που επηρέασε τις ασχολίες των κατοίκων από τα αρχαία χρόνια. Στο νησί από άκρη σε άκρη υπάρχουν πανέμορφες και πεντακάθαρες ακτές οι οποίες συνοδεύονται από μικρούς μοναχικούς ορμίσκους.

Όλα αυτά συνθέτουν μαζί με τα χωριά, τους γύρω οικισμούς και τον κεντρικό οικισμό της Χώρας Νάξου την ανθρωπογενή εικόνα της σημερινής Νάξου. Και στον περίγυρο τους άλλα δημιουργήματα, δρόμοι και μονοπάτια, ελαιώνες, αμπελώνες και οπωρώνες, καλλιεργήσιμα και ακαλλιέργητα χωράφια, θερμοκήπια, κτηνοτροφικές μονάδες και τουριστικές εγκαταστάσεις, ολοκληρώνουν την ανθρώπινη παρουσία. Τα ανθρώπινα έργα, δηλαδή, που καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό τη φυσιογνωμία της Νάξου, επιδρώντας στα τοπία και στα οικοσυστήματα της.

A 1.2.1 Γεωμορφολογικά στοιχεία

Οι Κυκλάδες αποτελούν νησιωτικό σύμπλεγμα που στρωματογραφικά αποτελεί τμήμα της Απτικοκυκλαδικής μάζας της Πελαγονικής ζώνης. Χαρακτηρίζονται δε από ορεινή γεωμορφολογία. Αποτελούνται από νησιά και βραχονησίδες, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι μικρά σε έκταση. Ο Νομός έχει έτσι ένα πολύ μεγάλο μήκος ακτών (11% του συνολικού της χώρας) και αυτός είναι ένας από τους λόγους της αλματώδους τουριστικής ανάπτυξης που γνωρίζει την τελευταία εικοσαετία τουλάχιστον. Τα μεγαλύτερα βουνά του Νομού έχουν μέσο ύψος 950 – 1.000 m. Σημειώνουμε μερικά από αυτά όπως το βουνό Δίας (Ζευς) της Νάξου (1.004 m), Πέταλο (1.083 m) και

Κουβάρας (975 m) της Άνδρου, Τσικνιάς (713 m) της Τήνου, Προφήτης Ηλίας (750 m) και Μάρπησσα (730 m) της Πάρου κ. λ .π. Η διάβρωση, που σε ορισμένα νησιά όπως η Κέα και η Κύθνος είναι βαθιά, έχει σχηματίσει κοιλάδες οι οποίες είναι κάθετες στη γραφή ακτής, έχουν δηλαδή ακτινωτή διάταξη προς τα παραλία. Έτσι σχηματίζονται πολλές ακτές τύπου RIA (βυθισμένης κοιλάδας), σύμφωνα με την ταξινόμηση SHEPPARD. Το μήκος των κοιλάδων είναι μικρό λόγω της μικρής έκτασης των νησιών. Τέλος ακτινωτά είναι διατεταγμένες οι λεκάνες απορροής των νησιών οι περισσότερες από τις οποίες έχουν μικρό εμβαδόν. Συνεπεία του μικρού εμβαδού και της μικρής βροχόπτωσης στο Νομό Κυκλάδων, οι λεκάνες απορροής αποχετεύουν ελάχιστες ποσότητες νερού.

Όπως προαναφέρθηκε, οι Κυκλάδες ανήκουν στην Αττικοκυκλαδική μάζα της Πελαγονικής ζώνης. Το μεταμορφωμένο υπόβαθρό της αποτελείται από γνεύσιους γρανίτες, σχιστόλιθους και μάρμαρα. Οι νεότερες αντιλήψεις για την ηλικία της, υποστηρίζουν ότι ολόκληρο το πελαγονικό οικοδόμημα εντάσσεται στον αλπικό ορογεννητικό κύκλο και ότι η μεταμόρφωση του υποβάθρου ταυτίζεται με τη μεταμόρφωση των τριαδικό – ιουρασικών ανθρακικών αποθέσεων (μάρμαρα). Επίσης υποστηρίζεται ότι δεν υπάρχει ασυμφωνία, τουλάχιστον ορατή, ανάμεσα στο μεταμορφωμένο υπόβαθρο και στο μεσοζωϊκό ιζηματογενές επικάλυμμα. Οι ασβεστόλιθοι της Αττικοκυκλαδικής μάζας φτάνουν μέχρι το ανώτερο Κρητιδικό. Οι μικρές εμφανίσεις φλύσχη στις Κυκλάδες έχουν παλαιοκαινική ηλικία και αποτελούνται από ασβεστίτες, πηλίτες και ψαμμιτοασβεστίτες. Γενικά οι σχηματισμοί που συνθέτουν το ιζηματογενές επικάλυμμα της πελαγονικής ζώνης αποτέθηκαν πάνω σε ένα γεωαντικλινές ύψωμα (είναι νηριτικής φάσης). Τέλος σημειώνουμε ότι από την περιοχή των Κυκλάδων διέρχεται το ηφαιστειακό τόξο του Αιγαίου. Το τόξο είναι δημιουργήμα της σύγκρουσης της Ευριατικής και της Αφρικανικής πλακάς. Έτσι στη Μήλο και στην Σαντορίνη τα αποτελέσματα της ηφαιστειακής δράσης αποτελούν την "γεωλογική ταυτότητα" των νησιών και από γεωομορφολογικής αλλά και από στρωματογραφικής άποψης. Χαρακτηριστικοί σχηματισμοί είναι οι νεογενείς τόφοι και τοφίτες και οι τεταρτογενείς λάβες (ανδεσιτικές, δακιτικές, ρυοδακιτικές, πυροκλαστικοί σχηματισμοί, λαχάρ).

A 1.2.2 Γεωλογικά χαρακτηριστικά

Στη γεωλογική κατασκευή της Νάξου λαμβάνουν μέρος οι ακόλουθες διαπλάσεις:

- Κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα: Αυτά είναι κρυσταλλοπαγείς σχιστόλιθοι (κυρίως μαρμαρυγιακοί – με αμφιβολιτικούς – ταλκικούς – χλωριτικούς σχιστόλιθους) γνεύσιοι και μάρμαρα χονδρόκοκκα μέχρι λεπτόκοκκα.
- Νεότερα πετρώματα ως προς τη γεωλογική ηλικία. Είναι κυρίως ψαμμίτες, αργιλικόι σχιστόλιθοι ασβεστολιθικοί και αργιλικόι ψαμμίτες, ασβεστόλιθοι και μάργες, χαλαζιακά κροκαλοπαγή, αρκόσες και κερατόλιθοι.
- Στρώματα νεογενή με πλειστόκαινα σε σχετικά μικρή εξάπλωση. Στη βάση των στρωμάτων αυτών βρέθηκαν απολιθώματα (τουριτέλλα και κηρίθιον) τα οποία είναι χαρακτηριστικά της βινδομπονίου σειράς της μειοκαίνου υποδιάπλασης του καινοζωικού.
- Νεότερα πλειστοκαινικά πετρώματα, κυρίως χονδροκροκαλοπαγή (ηλοπαγεοειδή). Νεότερα εκρηξιγενή πετρώματα κυρίως διαβάσεις με διαβασικές τόφους.

A 1.2.3 Μορφολογία εδάφους

Το νησί ανήκει γεωλογικά στο Κυκλαδικό σύμπλεγμα και χαρακτηρίζεται από έντονη μορφολογία και υψόμετρο που φτάνει τα 1000 μ. Αποτελείται από διαφοροποιημένες γεωγραφικές ενότητες με διαφορετικό ανάγλυφο του εδάφους. Στην δυτική πεδινή ζώνη, που αντιπροσωπεύει το 30% της συνολικής έκτασης του νησιού, εμφανίζει ήπιο ανάγλυφο με μικρές κλίσεις της τάξης του 5%. Στο υπόλοιπο 70% της έκτασης δηλαδή το κεντρικό και ανατολικό τμήμα του νησιού, επικρατούν στο ηπειρωτικό τμήμα κλίσεις από 10% έως 30% που καταλήγουν στα παράλια σε ζώνες κλίσεων 5% έως 10%. Σε κάποια σημεία σε υψόμετρο πάνω από 800μ προς το ΒΑ άκρο και τις δυτικές πλαγιές των Βουνών Ζας και Κόρωνο, εντοπίζονται περιοχές που υπερβαίνουν το 30%.

A 1.2.4 Υδρογεωλογικά στοιχεία

Ο Νομός Κυκλάδων είναι φτωχός σε επιφανειακά νερά, (ποτάμια, λίμνες, κ. λ. π.). Επίσης είναι γενικά φτωχός σε υπόγεια νερά. Όπως φαίνεται από τα διαγράμματα των μετεωρολογικών δεδομένων το καταγεγραμμένο ύψος βροχής για τα νησιά των Κυκλάδων και για τη Νάξο είναι πολύ χαμηλό. Σε όλα τα νησιά υπάρχει μια περιμετρική διάταξη των λεκανών απορροής, γύρω από τα παράλια τους. Η ορεινή γεωμορφολογία των νησιών δημιουργεί μικρές κοιλάδες – λεκάνες απορροής, που αποχετεύουν μικρές ποσότητες νερών. Χαρακτηριστικό για τις Κυκλάδες, είναι το μεγάλο ποσοστό επιφανειακής απόχυσης, δηλαδή η μεγάλη εξατμισοδιαπνοή λόγω των ισχυρών ανέμων, της μεγάλης ηλιοφάνειας και της έλλειψης φυτοκάλυψης. Έτσι η ετήσια κατείσδυση υδάτων είναι μικρή. Στη Νάξο υπάρχει πληθώρα χειμάρρων και μικρορεμάτων, οι οποίοι κατά το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα είναι άνωδροι, γεγονός που οφείλεται στις σπάνιες και μικρής έντασης – διάρκειας βροχοπτώσεις που παρατηρούνται στην περιοχή.

Στις κοιλάδες και τις ακτές εμφανίζονται αλλουβιακές αποθέσεις. Η περατότητά τους οφείλεται στο πρωτογενές πορώδες και είναι γενικά μικρότερη στις παράκτιες περιοχές και μεγαλύτερη στις κοιλάδες και τους χειμάρρους, λόγω αδρότερης κοκκομετρίας στον ανάντη.

Οι κώνοι κορημάτων είναι περατοί, ιδίως οι χαλαροί με αδρόκοκκα υλικά. Σε ορισμένες θέσεις γρανίτες υπόκεινται των ποικίλων τεταρτογενών αποθέσεων και δρουν σαν στεγανό υπόβαθρο.

Είναι προφανές ότι οι κρυσταλλοσχιστώδεις ασβεστόλιθοι λόγω της έκτασης που καταλαμβάνουν και της υψηλής περατότητάς τους, αποτελούν τον κύριο υδροφόρο σχηματισμό της Νήσου, ο οποίος τροφοδοτεί πλευρικά και τους πεδινούς κοκκώδεις σχηματισμούς.

Συνήθως οι τεταρτογενείς αποθέσεις είναι ανοικτές προς τη θάλασσα, κινδυνεύοντας από υποβάθμιση λόγω υπεράντλησης. Οι συνηθέστερες χρήσεις των υπογείων νερών της Νήσου είναι η ύδρευση των οικισμών, η άρδευση των καλλιεργειών και η ύδρευση κτηνοτροφικών μονάδων.

Σε ολόκληρο το νησί δεν υπάρχουν λίμνες, εκτός των τεχνητών (λιμνοδεξαμενές Εγγαρών, φράγμα Φανερωμένης) που κατασκευάστηκαν τα τελευταία χρόνια για αρδευτικούς σκοπούς.

A 1.2.5 Τεκτονική – Σεισμικότητα-Στοιχεία Σεισμικότητας

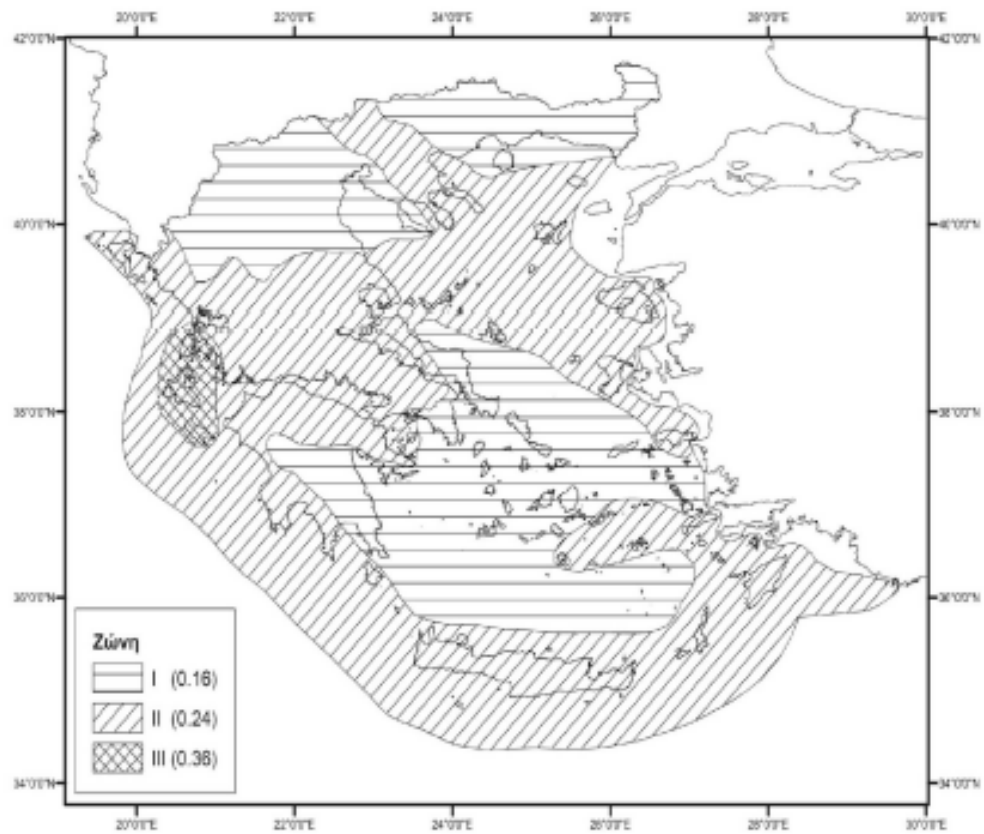
Με βάση τον Ελληνικό Αντισεισμικό Κανονισμό (Ε.Α.Κ. 2000), η χώρα υποδιαιρείται σε τέσσερις ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας I, II, III και IV, τα όρια των οποίων καθορίζονται στο Χάρτη Επικινδυνότητας της Ελλάδας. Σε κάθε ζώνη σεισμικής επικινδυνότητας αντιστοιχεί μία τιμή σεισμικής επιτάχυνσης εδάφους $A=a \cdot g$ (g : επιτάχυνση βαρύτητας) σύμφωνα με τον παρακάτω Πίνακα .

Πίνακας Α.1.1 Ζώνες σεισμικών επιταχύνσεων σύμφωνα με τον Ε.Α.Κ.(2000)

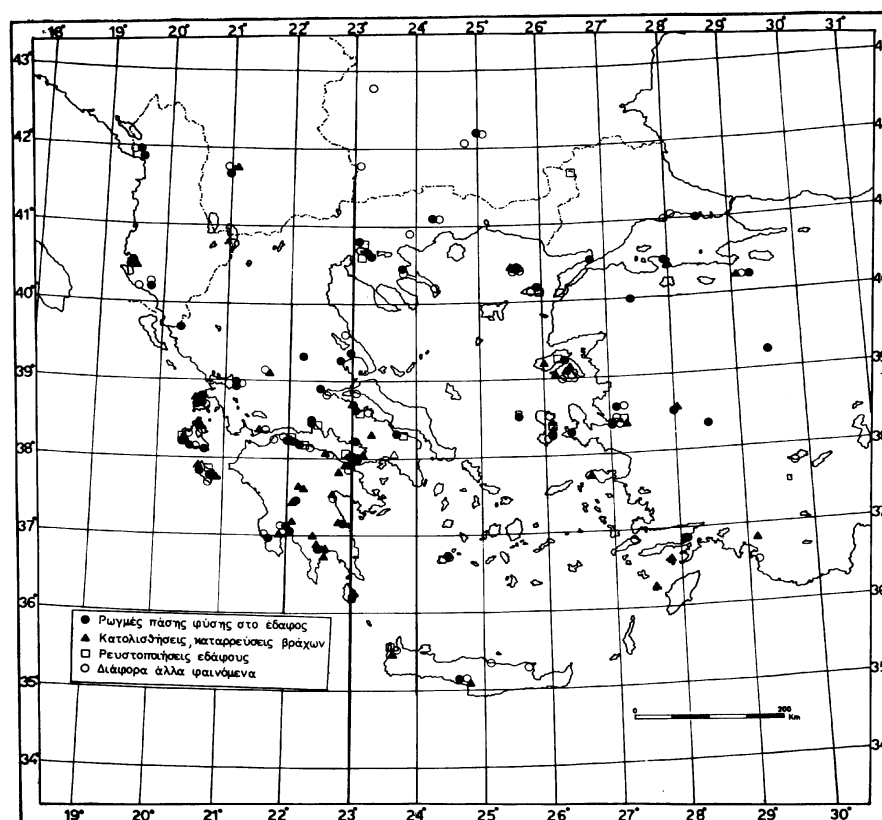
Ζώνη Σεισμικής Επικινδυνότητας	I	II	III	IV
a	0,12	0,16	0,24	0,36

Όμως, σύμφωνα με την Δ17α/115/9/ΦΝ215 «Τροποποίηση διατάξεων του Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού ΕΑΚ-2000 λόγω αναθεώρησης του Χάρτη Σεισμικής Επικινδυνότητας» η χώρα υποδιαιρείται σε τρεις ζώνες Σεισμικής Επικινδυνότητας I, II, III, τα όρια των οποίων καθορίζονται στον Χάρτη Ζωνών Σεισμικής Επικινδυνότητας της Ελλάδος (Σχήμα Α.1.1). Σύμφωνα με τον ισχύοντα Ε.Α.Κ., ο Δήμος Νάξου & Μικρών Κυκλάδων ανήκει στην Ζώνη I. Η εδαφική επιτάχυνση ανηγμένη στην επιτάχυνση βαρύτητας για τη ζώνη αυτή είναι $a=0,16$.

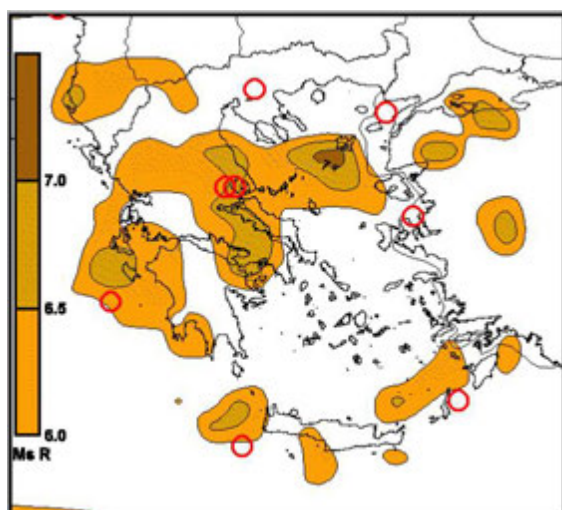
Στο χάρτη του Σχήματος Α.1.2 που ακολουθεί, φαίνονται οι τόποι του Ελληνικού χώρου όπου παρατηρήθηκαν εδαφικές ρωγμές (μαύροι κύκλοι), καταρρεύσεις βράχων ή κατολισθήσεις εδαφών (μαύρα τρίγωνα), άλλες μεταβολές όπως είναι οι καθιζήσεις και εξάρσεις εδαφών και υδρολογικές μεταβολές (άσπροι κύκλοι) και ρευστοποιήσεις εδαφών (άσπρα τετράγωνα). Στην Νήσο Νάξο δεν έχουν παρουσιαστεί τέτοιου είδους προβλήματα.

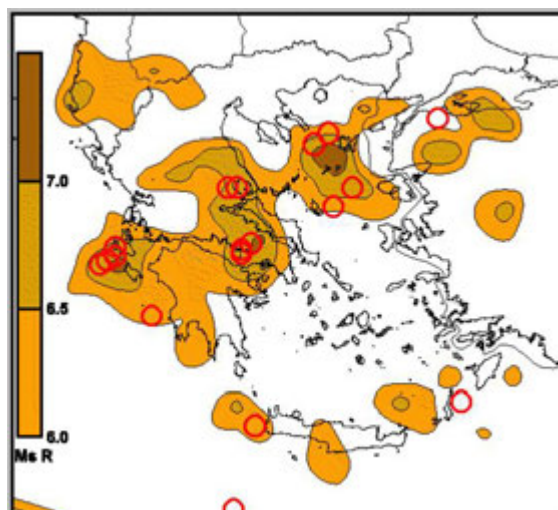
Σχήμα Α.1.1. Χάρτη Ζωνών Σεισμικής Επικινδυνότητας της Ελλάδος.

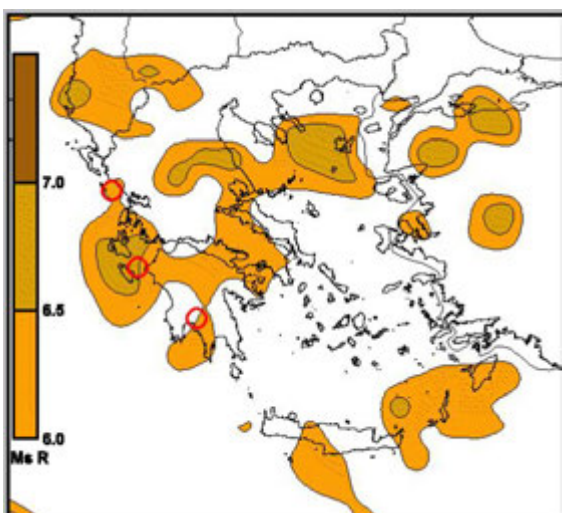
Σχήμα Α.1.2 Θέσεις του Ελληνικού χώρου όπου παρατηρήθηκαν εδαφικές μεταβολές διαφόρων ειδών οι οποίες προκλήθηκαν από σεισμούς.

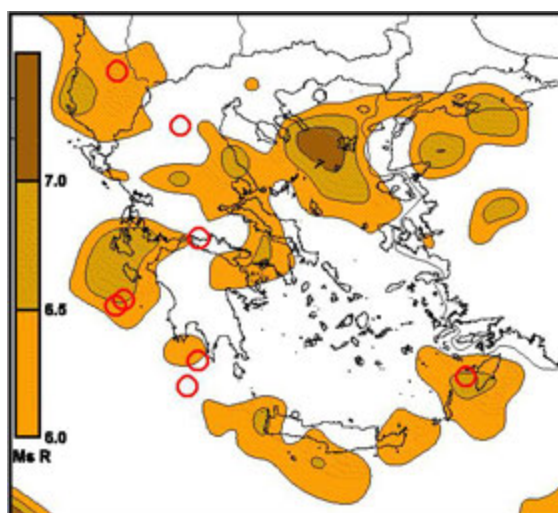
1975-1980

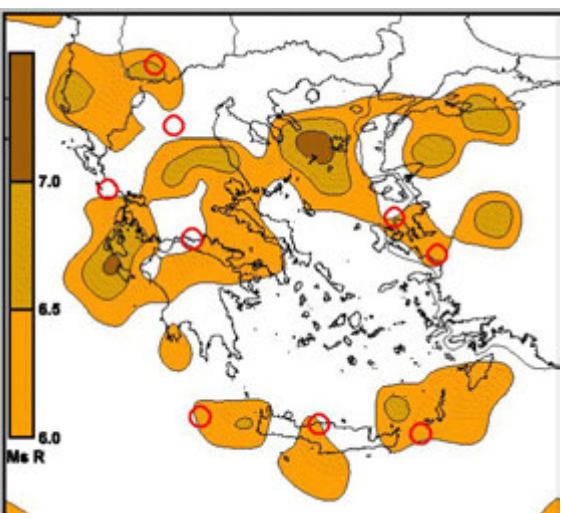
1980-1985

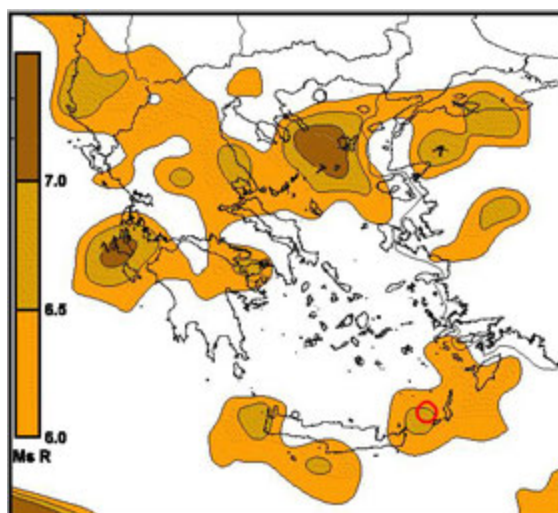
1985-1990

1990-1995

1995-2000

2000-2003

Σχήμα Α.1.3. Μεγάλα σεισμικά γεγονότα ($M_s \geq 6R$) κατά την διάρκεια της χρονικής περιόδου 1975 – 2003.

A 1.3 Κλιματολογικές Συνθήκες

Το κλίμα γενικότερα της νήσου Νάξου, κατατάσσεται στον «εύκρατο» τύπο του «νησιωτικού Μεσογειακού» κλίματος. Βασικά χαρακτηριστικά αυτού του τύπου είναι το πολύ μικρό ετήσιο θερμοκρασιακό εύρος (διαφορά μέσων τιμών θερμοκρασιών ψυχρότερου και θερμότερου μήνα), οι αρκετές βροχοπτώσεις στη διάρκεια της χειμερινής περιόδου και οι σχεδόν μηδενικές κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής. Παρά ταύτα, το μέγεθος, η γεωγραφική θέση και η μορφολογία του νησιού δίνουν μία ιδιαιτερότητα στο κλίμα της Νάξου σε σχέση με τα υπόλοιπα Κυκλαδονήσια. Οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν είναι η ηλιοφάνεια, η συννεφιά, η βροχή και οι άνεμοι, ενώ στα ορεινά χωριά της νήσου παρατηρούνται χιόνια, χαλάζι και ομίχλη. Στο νησί λειτουργούν δύο κλιματολογικοί μετεωρολογικοί σταθμοί, ο πρώτος από το 1950 δίπλα στο Δημαρχείο της Νάξου (λεκάνη βαρομέτρου σε $h=9,8$ m) και ο δεύτερος από το 1992 στο αεροδρόμιο.

Πίνακας Α.1.2-Στοιχεία θέσης και λειτουργίας του μετεωρολογικού Σταθμού Νάξου

Γεωγραφικό Πλάτος	Γεωγραφικό Μήκος	Ύψος	Περίοδος Δεδομένων
37°04'	25°22'	6,8 m	1958 – 2010

Από την ανάλυση των στοιχείων του παλαιότερου σταθμού της ΕΜΥ, προέκυψε ότι η μέση θερμοκρασία είναι 18,2°C. Τους χειμερινούς μήνες η μέση θερμοκρασία δεν πέφτει κάτω από τους 12,0°C και τους καλοκαιρινούς δεν ξεπερνάει τους 25,0°C. Η μέση μέγιστη τιμή της θερμοκρασίας τους χειμερινούς μήνες δεν είναι μικρότερη από 14,4°C ενώ τους καλοκαιρινούς προσεγγίζει τους 27,0°C (Ιούλιο και Αύγουστο). Η μέση ελάχιστη θερμοκρασία αγγίζει τους 9,0°C για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο, ενώ κυμαίνεται γύρω στους 22,0°C τους δύο κεντρικούς καλοκαιρινούς μήνες (Ιούλιο και Αύγουστο). Η μεγαλύτερη θερμοκρασία που έχει σημειωθεί στην περιοχή από το 1958 οπότε και υπάρχουν δεδομένα από τον σταθμό είναι 37,4°C τον Ιούλιο, ενώ θερμοκρασίες πάνω από 36,0°C έχουν σημειωθεί και τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο. Η μικρότερη θερμοκρασία έχει σημειωθεί κατά το μήνα Φεβρουάριο (-1,0°C), ενώ θερμοκρασίες μικρότερες από το μηδέν δεν έχουν σημειωθεί κατά την περίοδο παρατήρησης σε άλλους μήνες. Η ελάχιστη θερμοκρασία που έχει σημειωθεί κατά το θερμότερο μήνα του έτους, τον Αύγουστο, είναι 13,6°C, ενώ η μέγιστη θερμοκρασία που έχει σημειωθεί κατά τον Ιανουάριο (ψυχρότερο μήνα του έτους) είναι 22,2°C.

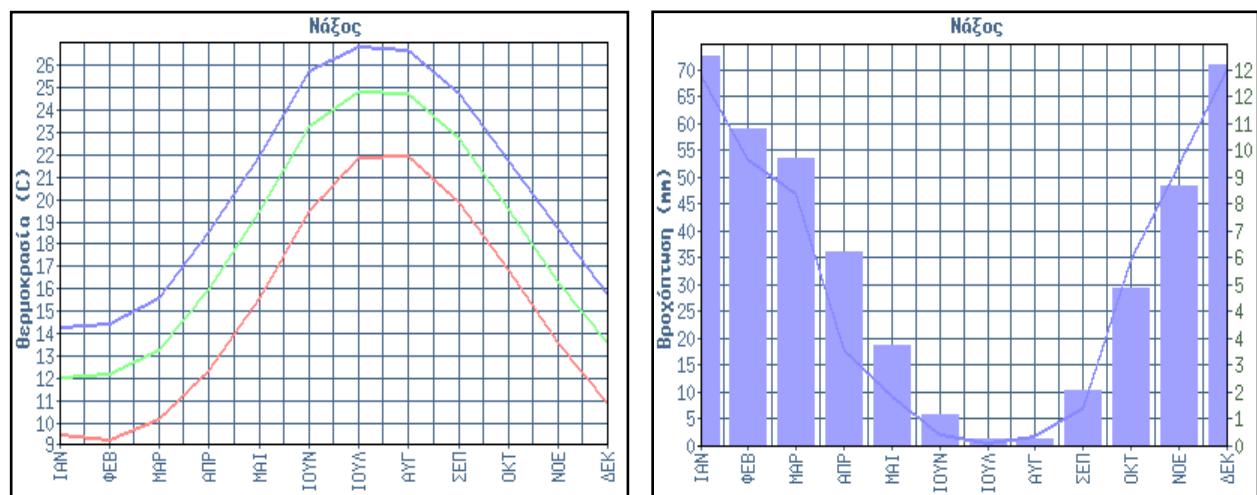
Οι μέσες μηνιαίες τιμές της σχετικής υγρασίας κυμαίνονται από 68,5% έως 74,4%, παρουσιάζοντας την ελάχιστη τιμή τους τον Ιούνιο και τη μέγιστη το Δεκέμβριο. Μέσες μηνιαίες τιμές μεγαλύτερες από 70% έχουν παρατηρηθεί από Αύγουστο μέχρι Μάιο, ενώ μικρότερες από 70% τους καλοκαιρινούς μήνες (Ιούνιο και Ιούλιο).

Ο συνολικός ετήσιος υετός είναι 365,8 mm, ενώ σχεδόν το 40% από αυτόν πέφτει τους μήνες Δεκέμβριο και Ιανουάριο (με βροχόπτωση πάνω από 68,0 mm). Οι βροχές τους καλοκαιρινούς μήνες είναι σπάνιες. Ο μήνας με το μεγαλύτερο ύψος βροχής είναι ο Μάρτιος.

Οι άνεμοι σε ετήσια βάση, πνέουν κυρίως από Β διευθύνσεις και δευτερευόντως από ΒΑ και Ν διευθύνσεις (σε ίδιο περίπου ποσοστό). Άνεμοι έντασης $E>6Bf$ παρουσιάζονται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 40% των ημερών κατά τους μήνες Δεκέμβριο έως και Μάρτιο καθώς και τον Οκτώβριο, ενώ αρκετά συχνά εμφανίζονται και τους άλλους μήνες. Άνεμοι με ένταση $E>6Bf$ σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% των ημερών κάθε μήνα πνέουν όλο το έτος (πλην της περιόδου Μαΐου και Ιουνίου). Άνεμοι με ένταση $E>8Bf$ πνέουν συνηθέστερα μεταξύ Ιανουαρίου – Μαρτίου (3–4 ημέρες κάθε μήνα), ενώ σε χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται και τους άλλους μήνες πλην Μαΐου, Ιουνίου και Ιουλίου.

Μήνας	Μέση Μηνιαία Θερμο- κρασία (°C)	Απόλυτη Μέγιστη Θερμο- κρασία (°C)	Ελάχιστη Μηνιαία Θερμο- κρασία (°C)	Απόλυτη Ελάχιστη Θερμο- κρασία (°C)	Μέγιστη Μηνιαία Θερμο- κρασία (°C)	Σχετική Υγρασία (%)	Μέση Νέφωση (όγδοα)	Βροχό- πτωση (mm)	Συνο- λικές Ημέρες Βροχής	Μέση Μηνιαία Δ/νση ανέμων	Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων (knots)	Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμων (m/s)
1	12,1	22,2	14,3	0,4	9,5	73,6	4,8	69,0	12,9	Βόρεια	15,5	8,0
2	12,2	24,6	14,5	-1	9,3	72,0	4,7	53,6	10,5	Βόρεια	15,8	8,1
3	13,3	25,5	15,6	1,5	10,2	72,3	4,3	47,0	9,5	Βόρεια	14,7	7,6
4	16,0	30,5	18,6	4,4	12,4	70,8	3,6	18,0	6,4	Βόρεια	11,5	5,9
5	19,5	33,6	22,0	7,1	15,6	71,2	2,7	9,2	3,3	Βόρεια	9,9	5,1
6	23,3	36,8	25,8	12	19,5	68,5	1,3	2,2	1,0	Βόρεια	10,0	5,1
7	24,9	37,4	26,9	14,8	21,9	68,8	0,5	0,5	0,2	Βόρεια	12,9	6,6
8	24,8	36,6	26,7	13,6	22,0	70,4	0,5	1,7	0,2	Βόρεια	13,5	6,9
9	22,8	34,0	24,8	11,2	19,9	71,1	1,3	7,0	1,8	Βόρεια	13,6	7,0
10	19,6	32,2	21,8	7,2	16,9	73,4	2,9	34,7	5,2	Βόρεια	14,2	7,3
11	16,3	28,8	18,7	4,5	13,6	74,4	4	52,6	8,6	Βόρεια	12,9	6,6
12	13,6	24,0	15,8	2,0	10,9	74,4	4,5	70,3	12,6	Βόρεια	14,7	7,6

Πίνακας Α.1.3 Μετεωρολογικά στοιχεία νήσου Νάξου

Σχήμα Α.1.4. Θερμοκρασίες και Μηνιαίος Υετός

A 1.4 Βλάστηση

A 1.4.1 Χλωρίδα

Η Νήσος Νάξος παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον από πλευράς φυτοκοινωνιών. Από την σύνθεση της βλάστησης, το υψόμετρο και το κλίμα κατατάσσουμε την περιοχή της Νάξου στις θερμομεσογειακές διαπλάσεις της Ανατολικής Μεσογείου (Oleo Ceratonia). Στις λεκάνες κατάκλισης αλλά και της ευρύτερης περιοχής των αρδευτικών δικτύων η βλάστηση που κυριαρχεί αποτελείται από μικρούς θάμνους (φρύγανα) και γειόφυτα ενώ μεγάλο ποσοστό της βλάστησης καταλαμβάνει η αστοιβής (*Sarcopoterium Spinosum*). Μέσα στα ρέματα απαντάται ο πλάτανος (*Platanus orientalis*) σε μικρή αλλά και σε μεγάλη μορφή καθώς και η Ιτιά (*Salix fragilis*) και η λυγαριά (*Vitex agnus*). Μέσα στους αγρούς μεμονωμένα βρίσκουμε την γκορτσιά (*Pirus amygdaliformis*). Στην θαμνώδη βλάστηση η οποία καταλαμβάνει κυρίως μερικές πλαγιές ανάμεσα σε αγρούς και σε απότομα πρανή, απαντώνται αρκετά είδη συνήθως υπό τη μορφή πυκνών θαμνώνων, ενώ στις λοφώδεις περιοχές εμφανίζονται και αραιές πευκοσυστάδες. Το πουρνάρι (*Quercus coccifera*) το βρίσκουμε σε αρκετά σημεία σε κακή μορφή, το σπάρτο (*Spartium junceum*) βρίσκεται κυρίως δίπλα σε δρόμους και μέσα στα ρέματα, ενώ η δεινυρική μηδική (*Medicago arborea*) είναι συνήθως μεμονωμένη. Μέσα στην κοίτη των ρεμάτων απαντάται συχνά η πικροδάφνη (*Nerium oleander*) ενώ στα πιο ξηροθερμικά σημεία βρίσκουμε τον ασπάλαθο (*Calycotome vilosa*). Η ποώδης βλάστηση είναι η πιο πλούσια σε είδη καθώς καταλαμβάνει σχεδόν ολοκληρωτικά τους εγκαταλελειμμένους αγρούς και τα κενά μεταξύ των θάμνων. Τα πιο συχνά απαντώμενα είδη είναι το θυμάρι (*Coridothymus capitatus*), το χινοπόδι (*Genista acanthocladus*), η αφάνα (*Poterium spinosum*), το σπαράγγι (*Asparagus acutifolius*) και η κρεμμύδα (*Urginea maritima*). Με μικρότερη συχνότητα βρίσκουμε το φλόμο (*Verbascum* sp), τη ρίγανη (*Origanum dictamnus*), την κουνούκλα (*Cistus incanus*), την *Micromeria graeca*, το καντηλάκι (*Ballota acetabulosa*) και τον ασφόδελο (*Asphodelus* sp). Τέλος με μικρή συχνότητα στα ποώδη φυτά συναντάμε την ανεμώνη (*Anemone blanda*), την γαλατσίδα (*Euphorbia* sp) και την δρακοντιά (*Dracunculus vulgaris*) ενώ μέσα στην κοίτη των ρεμάτων βρίσκεται το είδος *Equisetum* sp.

Κάποια από τα προαναφερόμενα είδη υπόκεινται σε καθεστώς προστασίας, καθώς (όπως θα αναφερθεί εκτενώς παρακάτω), στη Νάξο έχει οριοθετηθεί η Περιοχή SCI (Τόπος Κοινοτικής Σημασίας) του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000», με Κωδικό GR4220014 και ονομασία «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΟΡΜΟΣ ΚΑΡΑΔΕΣ – ΟΡΜΟΣ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑΣ)».

A 1.4.2 Πανίδα

Η πανίδα της Νάξου δεν είναι σημαντικά πλούσια σε είδη της άγριας επίγειας πανίδας, ενώ είναι μάλλον αξιόλογη σε είδη της ορνιθοπανίδας τα οποία δεν θεωρούνται προστατευόμενα. Τα πιο σημαντικά είδη από τα θηλαστικά της Νάξου είναι η αλεπού, που απαντάται σε μεγαλύτερη συχνότητα, ο λαγός του οποίου ο πληθυσμός συνεχώς μειώνεται, ο σκαντζόχοιρος, ο αρουραίος, η νυφίτσα, το κουνάβι, κ.ά. Από αυτά, άλλα θεωρούνται προστατευόμενα βάσει του Π.Δ. 67/1981 (σκίουροι, νυφίτσες) και άλλα χαρακτηρίζονται σαν ωφέλιμα θηράματα βάσει της Υ.Α. 1807 55/442/5/ΦΕΚ-866Β'/1979 και των οποίων η θήρα απαγορεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ.258 παρ. 2α Ν.Δ. 86/89 (σκαντζόχοιρος, νυχτερίδες). Η ορνιθοπανίδα της Νάξου θεωρείται αρκετά πλούσια και εκτός από τα ενδημικά πουλιά υπάρχουν και αρκετά αποδημικά. Όπως θα αναφερθεί εκτενώς σε επόμενη ενότητα, στη Νάξο έχει οριοθετηθεί η Περιοχή Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000» με Κωδικό GR4220026 και ονομασία «ΝΑΞΟΣ: ΟΡΗ ΑΝΑΘΕΜΑΤΗΣΤΡΑ, ΚΟΡΩΝΟΣ, ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ, ΖΕΥΣ, ΒΙΓΛΑΤΟΥΡΙ». Ο κατάλογος που ακολουθεί συντάχθηκε με βάση τις επιτόπιες παρατηρήσεις και πληροφορίες από τους κατοίκους της Νάξου, τις αναφορές της Ειδικής Έκδοσης της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας.

Όνομα είδους	Επιστημονική ονομασία
Μυχός	<i>Puffinus puffinus</i> yelkouan
θαλασσοκόρακας	
Όρνιο	<i>Phalacrocorax aristotelis desmaresti</i>
Σπιζαετός	<i>Gyps fulvus</i>
Μαυροπετρίτης	<i>Hieraaetus fasciatus</i>
Πετρίτης	<i>Falco eleonora</i>
Μουστακοτσιριβάκος	<i>Falco peregrinus</i>
Αρτέμης (πιθανά)	<i>Sylvia rueppelli</i>
Καρδερίνα	<i>Callonectris diomedea</i>
Τρυγόνι	<i>Carduelis Carduelis</i>
Ορτύκια	<i>Streptopelia turtur</i>
Μπεκάτσα	<i>Coturnix Coturnix</i>
Κοτσύφι	<i>Scolopax rusticola</i>
Τσιχλόνι	<i>Turdus merula</i>
Πέρδικες	<i>Emperiza sp.</i>
Φλώρος	<i>Alectoris chukar</i>

Αναφορικά με τους λοιπούς εκπροσώπους της πανίδας του νησιού, από τα ερπετά τα πιο κοινά είναι το νερόφιδο (*Natrix natrix*), η οχιά (*Vipera ursini*), το καναλόφιδο (*Natrix tessalata*) και η δεινογαλιά (*Manpolon monspesulanus*). Από τις σαύρες η πιο κοινή είναι η πρασινόσαυρα (*Lacerta viridis*) και το αιγαιοπελαγίτικο είδος *Agama stellio* το κοινώς λεγόμενο κροκοδειλάκι. Πολύ κοινά επίσης είναι τα σαμιαμίδια (*Cryptodactylus Kotschy*) και η σαλαμάνδρα (*salamandra salamandra*). Επίσης στη Νάξο υπάρχουν πολλά σαλιγκάρια και έντομα των περισσότερων τάξεων και ειδών (*Ephemeroptera*, *Orthoptera*, *Coleoptera*, *Hemiptera*, *Lepidoptera*, *Diptera* κ.α.).

A1.5 Χρήσεις Γης

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνεται η κατανομή της έκτασης του πρώην Δήμου Νάξου στις βασικές κατηγορίες χρήσεων γης, σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε.

Πίνακας Α.1.4-Βασικές κατηγορίες χρήσεων γης για τον πρώην Δήμο Νάξου (Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε, 1991)

Δήμοι ή Κοινότητες	Αριθμός Κοινοτήτων Μορφολογία του εδάφους	Σύνολο Εκτά- σεων	Καλλιε- ργούμενες εκτάσεις και αγρο- παύσεις	Βοσκότοποι		Δάση	Εκτάσεις καλυπτό- μενες από νερά	Εκτάσεις οικισμών (κτίρια, δρόμοι, κ.λπ.)	Άλλες Εκτάσεις
				Δημοτικοί ή Κοινοτικοί	Ιδιωτικοί και άλλοι				
Δ. Νάξου (Δ.Δ. Νάξου)	Π	12,3	4,6	-	5,8	-	0,2	1,3	0,4
Δ.Δ. Αγ. Αρσενίου	Π	11,9	7,8	-	0,9	-	2,0	1,2	-
Δ.Δ. Βίβλου	Π	10,2	6,3	-	2,3	-	-	0,2	1,4
Δ.Δ. Γαλανάδου	Π	3,9	2,2	-	0,7	-	-	1,0	-
Δ.Δ. Γαλήνης	Π	5,8	1,6	-	3,0	-	0,2	0,1	0,9
Δ.Δ. Γλινάδου	Π	4,3	3,8	-	0,2	-	-	0,3	-
Δ.Δ. Εγγαρών	Π	3,8	2,4	-	1,0	-	0,1	0,3	-
Δ.Δ. Κινιδάρου	Η	25,4	5,0	-	16,0	-	0,7	0,7	3,0
Δ.Δ. Μελάνων	Π	12,0	4,2	-	6,0	-	0,3	0,5	1,0
Δ.Δ. Ποταμιάς	Π	9,9	2,7	0,3	6,0	-	0,2	0,7	-
Δ.Δ. Σαγκρίου	Π	27,9	11,5	0,5	12,0	0,1	0,7	1,2	1,9
Τέως Δήμος Νάξου	Ο=0								
	Η=1	127,4	52,1	0,8	53,9	0,1	4,4	7,5	8,6
	Π=10								

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα Α.1.4 φαίνεται ότι στο σύνολο της έκτασης του τέως Δήμου Νάξου η επικρατέστερη χρήση γης είναι οι βοσκότοποι, καταλαμβάνοντας το 42,9% του συνόλου των 127.000 στρεμμάτων. Από τα 54.700 στρέμματα βοσκοτόπων, οι ιδιωτικοί καταλαμβάνουν το 98,5% ενώ οι δημοτικοί το υπόλοιπο 1,5%. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και οι αγροπαύσεις καλύπτουν ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό της συνολικής έκτασης, που ανέρχεται σε 40,9%. Τέλος, το 5,9% της επιφάνειας καταλαμβάνουν οι οικισμοί, το 3,4% οι εκτάσεις που καλύπτονται από νερά, το 6,8% άλλες εκτάσεις ενώ οι δασικές εκτάσεις μόλις το 0,1%.

Στον παρακάτω Πίνακα Α.1.5 καταγράφονται οι εκμεταλλεύσεις και η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μικτές, αμιγώς γεωργικές και αμιγώς κτηνοτροφικές. Η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση στο σύνολο του τέως Δήμου Νάξου ανέρχεται σε 55.343,3 στρέμματα. Από αυτά τα 49.532,2 στρέμματα (το 89,5%) έχουν μεικτές γεωργικές και κτηνοτροφικές χρήσεις. Από τα υπόλοιπα 5.811,1 στρέμματα, τα 5.683,1 (10,3%) είναι αμιγώς γεωργικές εκτάσεις και τα 128,0 (0,2%) εκτάσεις που χρησιμοποιούνται αμιγώς για την κτηνοτροφία.

Στον Πίνακα Α.1.6 καταγράφονται οι εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας. Καταγράφονται 815,6 στρέμματα ως αγραναπαύσεις, τα 472,7 ως οικογενειακοί λαχανόκηποι και 1,0 ως φυτώρια καρποφόρων δένδρων και άλλες πολυετείς φυτείες. Στον Πίνακα Α.1.7 καταγράφεται ο αριθμός των ζώων κατά κατηγορία, παρέχοντας έτσι στοιχεία για το ζωικό κεφάλαιο τόσο στον πρώην Δήμο Νάξου όσο και σε ολόκληρο το νησί.

Πίνακας Α.1.5- Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μικτές, γεωργικές και κτηνοτροφικές.

	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΑΥΤΩΝ							
	ΣΥΝΟΛΟ		ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ :					
			ΜΙΚΤΕΣ (ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝ/ΚΕΣ)		ΑΜΙΓΩΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ		ΑΜΙΓΩΣ ΚΤΗΝ/ΚΕΣ	
	ΕΚΜΕΤ.	ΕΚΤΑΣΕΙΣ	ΕΚΜΕΤ.	ΕΚΤΑΣΕΙΣ	ΕΚΜΕΤ.	ΕΚΤΑΣΕΙΣ	ΕΚΜΕΤ.	ΕΚΤΑΣΕΙΣ
Δ.Δ. Νάξου	365	7.252,1	121	4.941,0	239	2.224,6	5	86,5
Δ.Δ. Αγ. Αρσενίου	197	5.916,9	138	5.245,6	59	671,3	0	0
Δ.Δ. Βίβλου	168	8.187,2	124	7.514,2	42	664,5	2	8,5
Δ.Δ. Γαλανάδου	75	2.929,0	69	2.784,0	6	145,0	0	0
Δ.Δ. Γαλήνης	60	2.877,5	31	2.690,5	29	187,0	0	0
Δ.Δ. Γλινάδου	122	5.067,5	90	4.630,5	32	437,0	0	0
Δ.Δ. Εγγαρών	48	1.203,5	24	1.060,0	24	143,5	0	0
Δ.Δ. Κινιδάρου	59	7.311,0	51	7.240,0	6	38,0	2	33,0
Δ.Δ. Μελάνων	143	5.883,7	97	5.174,7	46	709,0	0	0
Δ.Δ. Ποταμιάς	70	1.791,9	41	1.551,5	29	240,4	0	0
Δ.Δ. Σαγκρίου	103	6.923,0	70	6.700,2	33	222,8	0	0

Δήμος Νάξου	1.410	55.343,3	855	49.532,2	545	5.683,1	9	128,0
Δ.Δ. Χαλκείου	145	4.415,6	62	3.421,0	83	994,6	0	0,0
Δ.Δ. Απειράνθου	182	33.933,5	130	32.914,7	52	1.018,8	0	0,0
Δ.Δ. Δαμαριώνος	99	4.667,5	70	4.208,5	29	459,0	0	0,0
Δ.Δ. Δανακού	45	7.822,5	29	7.584,5	16	238,0	0	0,0
Δ.Δ. Κεραμωτής	21	3.696,0	16	3.637,0	5	59,0	0	0,0
Δ.Δ. Κορωνίδος	156	15.553,0	88	14.679,5	67	873,0	1	0,5
Δ.Δ. Κορώνου	121	8.722,4	59	8.113,6	62	608,8	0	0,0
Δ.Δ. Μέσης	29	2.449,0	20	2.338,0	9	111,0	0	0,0
Δ.Δ. Μονής	63	3.257,7	26	2.867,9	37	389,8	0	0,0
Δ.Δ. Σκαδού	46	907,4	15	497,0	29	204,4	2	206,0
Δ.Δ. Φιλωτίου	236	20.447,5	166	19.616,5	68	791,0	2	40,0
Δήμος Δρυμαλίας	1.143	105.872,1	681	99.878,2	457	5.747,4	5	246,5

Πίνακας Α.1.5- Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μικτές, γεωργικές και κτηνοτροφικές.

Πίνακας Α.1.6-Εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας

	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙ- ΟΥΜΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ						
		ΕΤΗΣΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΑΜΠΕΛΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΦΙΔΑΜΠΕΛΑ	ΜΟΝΙΜΑ ΛΙΒΑΔΙΑ ΚΑΙ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΛΟΙΠΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ		
						ΑΓΡΑΝΑΠΑΥΣΕΙΣ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΛΑΧΑΝΙΚΗΠΟΙ	ΦΥΤΩΡΙΑ ΚΑΡΠΟΦΟΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ, ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΥΕΤΕΙΣ ΦΥΤΕΙΕΣ
Δ.Δ. Νάξου	7.252,1	3.452,5	1.485,7	423,2	1568,5	204,1	118,1	0,0
Δ.Δ. Αγ. Αρσενίου	5.916,9	5.156,7	2.31,8	174,6	293,0	2,5	58,3	0,0
Δ.Δ. Βίβλου	8.187,2	4.374,0	385,3	194,2	3046,5	114,0	73,2	0,0
Δ.Δ. Γαλανάδου	2.929,0	2.754,0	144,0	26,0	0,0	5,0	0,0	0,0
Δ.Δ. Γαλήνης	2.877,5	1.074,0	270,5	50,5	1.452,0	0,0	30,5	0,0
Δ.Δ. Γλινάδου	5.067,5	4.064,0	97,5	68,0	725,0	39,0	74,0	0,0
Δ.Δ. Εγγαρών	1.203,5	218,0	311,0	41,5	517,0	113,0	3,0	0,0
Δ.Δ. Κινιδάρου	7.311,0	648,0	329,0	123,0	6.151,0	19,0	41,0	0,0
Δ.Δ. Μελάνων	5.883,7	2.006,0	1.249,2	178,5	2.127,5	292,5	29,0	1,0
Δ.Δ. Ποταμιάς	1.791,9	528,5	571,4	12,0	675,0	0,0	5,0	0,0
Δ.Δ. Σαγκρίου	6.923,0	2.728,0	507,4	107,1	3.513,4	26,5	40,6	0,0
Δήμος Νάξου	55.343,3	27.003,7	5.582,8	1.398,6	20.068,9	815,6	472,7	1,0

Δ.Δ. Χαλκείου	4.415,6	2.215,5	892,1	10,0	1.275,0	22,0	1,0	0,0
Δ.Δ. Απειράνθου	33.933,5	6.843,2	2.252,3	303,5	23.508,0	1.013,0	13,5	0,0
Δ.Δ. Δαμαριώνος	4.667,5	2.728,0	679,5	39,0	895,5	285,0	40,5	0,0
Δ.Δ. Δανακού	7.822,5	1.785,5	413,5	94,0	5.497,0	0,0	32,5	0,0
Δ.Δ. Κεραμωτής	3.696,0	208,0	139,5	60,5	3.284,5	0,0	3,5	0,0
Δ.Δ. Κορωνίδος	15.553,0	1.355	867,0	660,0	12.545,0	111,5	14,5	0,0
Δ.Δ. Κορώνου	8.722,4	759,2	987,5	360,7	6.569,5	0,0	45,5	0,0
Δ.Δ. Μέσης	2.449,0	235,0	288,0	81,0	1.833,0	0,0	12,0	0,0
Δ.Δ. Μονής	3.257,7	314,5	526,1	150,5	2.165,7	65,1	35,8	0,0
Δ.Δ. Σκαδού	9.07,4	117,5	223,5	99,7	432,0	18,0	16,7	0,0
Δ.Δ. Φιλωτίου	20.447,5	7.160,5	1.560,0	106,5	11.539,0	76,0	5,5	0,0
Δήμος Δρυμαλίας	105.872,1	23721,9	8.829,0	1.965,4	69.544,2	1.590,6	221,0	0,0

Πίνακας Α.1.6-Εκτάσεις κατά είδος καλλιέργειας

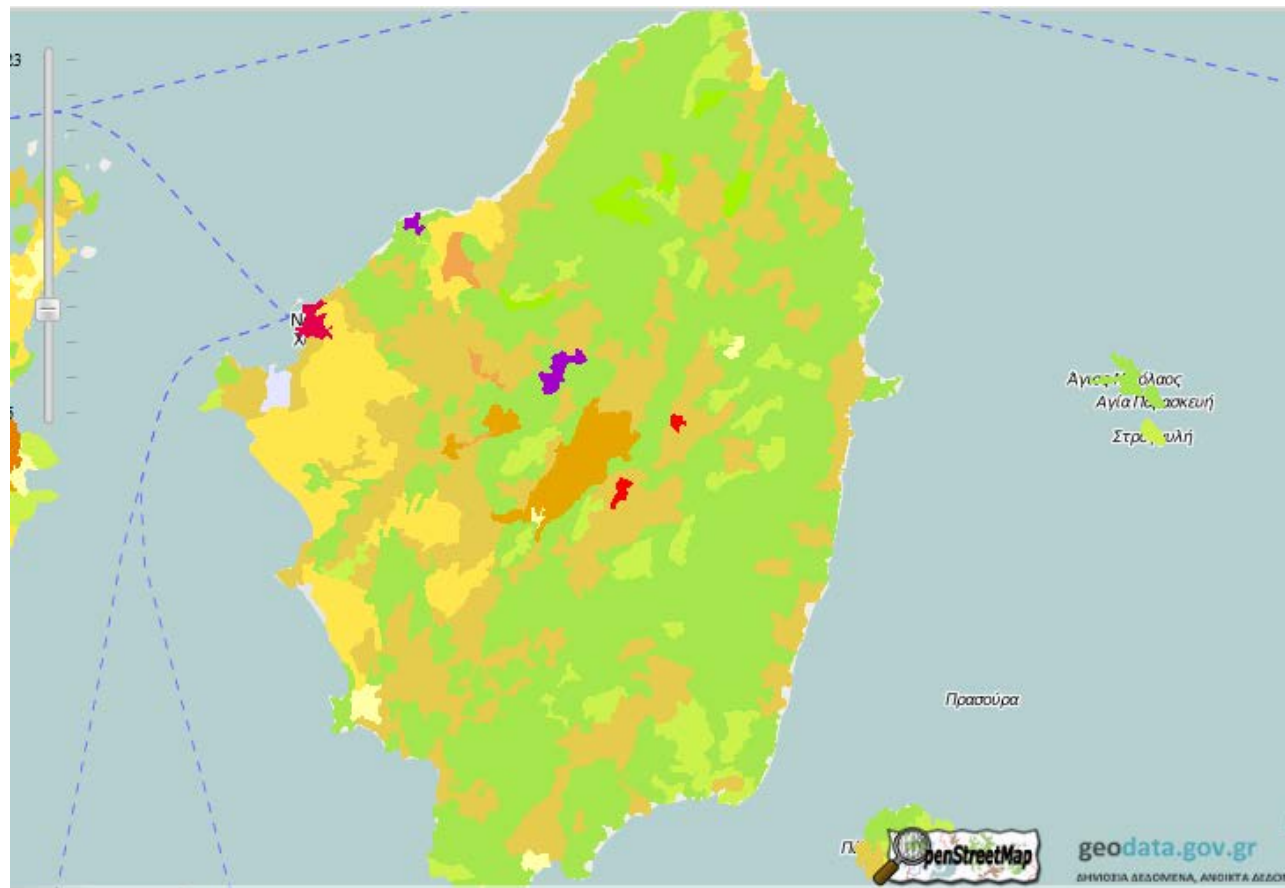
Πίνακας Α.1.7-Είδη ζώων κατά κατηγορία

	ΒΟΟΕΙΔΗ		ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΗ	ΑΙΓΕΣ	ΧΟΙΡΟΙ	ΙΠΠΟΕΙΔΗ	ΚΟΥΝΕΛΙΑ	ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ	ΚΥΨΕΛΕΣ ΜΕΛΙΣΣΩΝ
	ΣΥΝΟΛΟ	ΘΗΛΥΚΑ				ΚΑΙ ΟΝΟΙ			
Δ.Δ. Νάξου	766	509	1.232	1.870	1.240	38	1.498	5.079	281
Δ.Δ. Αγ. Αρσενίου	1.052	719	211	1.478	467	154	713	6.369	200
Δ.Δ. Βίβλου	1.893	1.305	1.140	1.785	410	82	615	3.500	0
Δ.Δ. Γαλανάδου	498	377	77	789	59	54	263	2.540	0
Δ.Δ. Γαλήνης	79	59	327	475	4	8	68	802	12
Δ.Δ. Γλινάδου	1.295	845	54	673	231	134	1.265	4.564	0
Δ.Δ. Εγγαρών	35	14	152	231	11	3	30	573	0
Δ.Δ. Κινιδάρου	2	0	1.173	2.734	84	20	386	1.695	190
Δ.Δ. Μελάνων	157	123	571	1.389	248	114	1.125	4.832	282
Δ.Δ. Ποταμιάς	29	18	276	561	15	40	569	1.382	141
Δ.Δ. Σαγκρίου	420	272	937	1.507	19	22	130	2.274	154
Δήμος Νάξου	6.226	4.241	6.150	13.492	2.788	669	6.662	33.610	1.260

Δ.Δ. Χαλκείου	52	33	1.161	1.246	44	8	207	1.389	20
Δ.Δ. Απειράνθου	0	0	8.600	8.437	81	51	35	1.764	27
Δ.Δ. Δαμαριώνος	433	298	3.533	3.183	146	0	412	3.997	309
Δ.Δ. Δανακού	0	0	2.774	4.083	0	17	23	870	280
Δ.Δ. Κεραμωτής	0	0	1.474	2.977	71	11	130	316	0
Δ.Δ. Κορωνίδος	25	17	1.372	4.377	224	60	835	3.792	138
Δ.Δ. Κορώνου	42	18	1.982	2.921	273	50	163	948	168
Δ.Δ. Μέσης	3	3	448	1.328	55	15	24	450	0
Δ.Δ. Μονής	13	11	434	766	37	18	147	959	15
Δ.Δ. Σκαδού	16	6	200	435	25	11	149	413	372
Δ.Δ. Φιλωτίου	119	87	14.365	14.257	882	36	336	5.343	585
Δήμος Δρυμαλίας	703	473	36.343	44.010	1.838	277	2.461	20.241	1.914

Πίνακας Α.1.7-Είδη ζώων κατά κατηγορία

Στην παρακάτω εικόνα παρουσιάζονται οι κυριότερες χρήσεις γης στο νησί της Νάξου σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα αποτύπωσης κάλυψης γης CORINE LAND COVER 2000.

Εικόνα 2-Χρήσεις Γης Corine Land Cover

Οι κυριότερες χρήσεις που παρουσιάζονται στην ευρύτερη περιοχή της Νάξου εντός και εκτός των ορίων των οικισμών της, είναι οι ακόλουθες:

- Κύρια κατοικία
- Β΄ κατοικία – παραθεριστική
- Διοίκηση
- Υπηρεσίες
- Εκπαίδευση
- Κοινωφελή ιδρύματα
- Περίθαλψη
- Πρόνοια
- Πολιτισμός
- Αθλητισμός
- Κοινόχρηστοι χώροι
- Αρχαιολογικοί χώροι
- Μνημεία
- Διατηρητέα κτίρια
- Εκκλησίες
- Τουριστικές εγκαταστάσεις
- Μεταφορές
- Εμπόριο
- Αναψυχή
- Βιοτεχνία
- Εργαστήριο
- Συνεργείο

- Αγροτικές καλλιέργειες
- Κτηνοτροφικές μονάδες
- Αλιευτικό καταφύγιο

A.2 Δημογραφική Κατάσταση – Τομείς Απασχόλησης

A 2.1 Πληθυσμός

A 2.1.1 Δημογραφικά στοιχεία

Ο πληθυσμός του νέου Δήμου Νάξου και Μικρών Κυκλάδων (περιλαμβάνει και τα νησιά μικρών Κυκλάδων Δονούσα, Κουφονήσια, Κέρος, Σχοινούσα και Ηρακλεία) σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 19.440 κάτοικοι, εμφανίζοντας μια πολύ μικρή αύξηση σε σύγκριση με τον πληθυσμό του 2001 (των αντίστοιχων νησιών) που ήταν 19.074 κάτοικοι. Η Ε.Σ.Υ.Ε δεν έχει ολοκληρώσει τα αποτελέσματα για κάθε οικισμό και για τον λόγο αυτό στις αναλύσεις χρησιμοποιούνται τα στοιχεία απογραφής του 2001, όπου και ο Δήμος Νάξου δεν περιλάμβανε τις Μικρές Κυκλάδες. Σύμφωνα λοιπόν με αυτά η πόλη της Νάξου έχει 6589 κατοίκους ενώ από τα χωριά μεγαλύτερα ως προς τον πληθυσμό είναι το Φιλότι με 1597 κατοίκους, η Απείρανθος με 976 και ο Άγιος Αρσένιος με 1138 κατοίκους. Με την εφαρμογή του σχεδίου <<Καλλικράτης>> η Νάξος χωρίστηκε σε δύο Δημοτικές Ενότητες, την Δημοτική Ενότητα Νάξου η οποία περιλαμβάνει τις αντίστοιχες Τοπικές Κοινότητες, πρώην Δημοτικά διαμερίσματα του πρώην Δήμου Νάξου και την Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας η οποία αντίστοιχα περιλαμβάνει τους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς του πρώην Δήμου Δρυμαλίας, των πρώην Δημοτικών Διαμερισμάτων, με το σχέδιο Ι. Καποδίστριας.

Ο πληθυσμός της Νάξου την εικοσαετία 1981-2001 παρουσιάζει αύξηση 24%. Συγκεκριμένα από 14037 κατοίκους το 1981, το 2001 ο πληθυσμός έφτασε τους 17357 κατοίκους, και σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία του 2011 αυτός αυξήθηκε ακόμα περισσότερο στους 19.440, συμπεριλαμβανομένου όμως και των κατοίκων των Μικρών Κυκλάδων. Τις μεγαλύτερες μειώσεις παρουσιάζουν οι ορεινοί οικισμοί της Νάξου και συγκεκριμένα η Τοπική Κοινότητα Κωμιακής (Κορωνίδα) με μείωση της τάξης του 23% αλλά και της Τοπικής Κοινότητας Κεραμωτής με μείωση στο 37%. Από τους ορεινούς οικισμούς μόνο το Φιλώτι έχει μία μικρή αύξηση του 2% ενώ αντίθετα το Χαλκί παρουσιάζει αλματώδη αύξηση της τάξης του 33%.

Η Δημοτική Ενότητα Νάξου έχει πληθυσμό 11772 κατοίκους και παρουσιάζει αύξηση 40% την εικοσαετία 1981-2001. Κέντρο της Δημοτικής Ενότητας είναι ο οικισμός της Χώρας ο οποίος έχει πληθυσμό 6785 κατοίκους και συγκεντρώνει το 57.6% των κατοίκων της Δημοτικής ενότητας Νάξου. Οι υπόλοιπες Τοπικές Ενότητες της Δ.Ε Νάξου (πρώην Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Νάξου) περιέχουν οικισμούς όχι πάνω από 1000 κατοίκους με εξαίρεση την Τοπική Κοινότητα Αγίου Αρσενίου η οποία συμπεριλαμβανόμενη τους οικισμούς Άγιος Αρσένιος, Αγία Άννα, Άγιοι Πάντες, Άγιος Προκόπιος, Μάραγκας, Μαστοράκης, Στελίδα έχει πληθυσμό 1138 κατοίκους. Σημαντική αναφορά θα πρέπει να γίνει στον οικισμό του Αγίου Προκοπίου ο οποίος τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημαντική αύξηση του πληθυσμού του από 46 κατοίκους το 1981 σε 209 το 2001 με διαρκώς αυξανόμενους ρυθμούς λόγω του παραλιακού και τουριστικού του χαρακτήρα κυρίως του θερινούς μήνες.

Η δημοτική ενότητα Δρυμαλίας (πρώην Δήμος Δρυμαλίας) έχει πληθυσμό 5585 κατοίκους και παρουσιάζει μείωση σε σχέση με το 1991 (5914 Κατοίκους) της τάξης του 1%. Κέντρο της Δημοτικής Ενότητας είναι το Χαλκί το οποίο την εικοσαετία 1981-2001 παρουσίασε σημαντική αύξηση του πληθυσμού του κατά 33%, ειδικά την προτελευταία δεκαετία 1991-2001 παρουσιάστηκε σημαντική μετακίνηση προς τον συγκεκριμένο οικισμό που αγγίζει το 45%. Οι Τοπικές Κοινότητες της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας έχουν οικισμούς κάτω από 1000 κατοίκους σε εξαίρεση με το Φιλώτι το οποίο αποτελεί τον μεγαλύτερο πληθυσμιακό οικισμό της συγκεκριμένης Ενότητας με 1503 κατοίκους.

A 2.1.2 Εξέλιξη-Τάσεις Πληθυσμού

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες παρατηρούμε ότι ο πληθυσμός του νησιού συνολικά από το 1981 κ μετά παρουσιάζει αύξηση 24%. Βέβαια αν ανατρέξουμε σε παλαιότερα πληθυσμιακά στοιχεία θα παρατηρήσουμε πως το 1951 ο πληθυσμός της Νάξου ήταν 18.593 κάτοικοι, το 1961 16500 κάτοικοι, το 1971 13913 κάτοικοι. Παρατηρούμε δηλαδή μια τάση μείωσης του πληθυσμού μέχρι το 1991 αλλά από εκεί κ μετά ο πληθυσμός τείνει να αυξηθεί κ να ξεπεράσει τον πληθυσμό του 1951 αφού αυτός του 2011 φτάνει σχεδόν τους 19.000 κατοίκους. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται δεδομένα των δεκαετιών 1981 έως 2001 μιας και τα στοιχεία της απογραφής του 2011 σε επίπεδο οικισμών δεν έχουν δημοσιοποιηθεί από την Ε.Σ.Υ.Ε έως σήμερα.

**Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Περιφερειακή Ενότητα Νάξου
Δήμος Νάξου Κ Μικρών Κυκλάδων**

Α. Δημοτική Ενότητα Νάξου	Οικισμοί	Μόνιμος Πληθυσμός 1981 (Σύνολα)	Μόνιμος Πληθυσμός 1991 (Σύνολα)	Μόνιμος Πληθυσμός 2001 (Σύνολα)	Μεταβολή 1991/1981	Μεταβολή 2001/1991	Μεταβολή 2001/1981	Μεταβολή 2001/1981 %
Δημοτική Κοινότητα Νάξου	<i>Χώρα Νάξου</i>	3735	4334	6589	599	2255	2854	76%
	<i>Αγκίδια</i>	90	105	189	15	84	99	110%
	<i>Μονή Χρυσοστομου</i>	19	3	7	-16	4	-12	-63%
	Σύνολο	3844	4442	6785	598	2343	2941	77%
Δημοτική Κοινότητα Αγίου Αρσενίου	<i>Αγιος Αρσένιος</i>	892	713	664	-179	-49	-228	-26%
	<i>Αγία Άννα</i>	30	119	176	89	57	146	487%
	<i>Αγιοι Πάντες</i>	-	-	17				

	Αγιος Προκόπιος	46	123	209	77	86	163	354%
	Μάραγκας	-	38	16		-22		
	Μαστοράκης	-	-	4				
	Στελίδα		23	52	23	29	52	
	Σύνολο	968	1016	1138	48	122	170	18%
Τοπική Κοινότητα Βίβλου	Βίβλος	742	655	732	-87	77	-10	-1%
	Πλάκα	-	-	73				
	Σύνολο	742	655	805	-87	150	63	8%
Τοπική Κοινότητα Γαλανάδου	Γαλανάδο	313	299	409	-14	110	96	31%
	Σύνολο	313	299	409	-14	110	96	31%
Τοπική Κοινότητα Γαλήνης	Γαλήνη	178	192	186	14	-6	8	4%
	Σύνολο	178	192	186	14	-6	8	4%
Τοπική Κοινότητα Γλινάδου	Γλινάδο	563	558	505	-5	-53	-58	-10%
	Σύνολο	563	558	505	-5	-53	-58	-10%
Τοπική Κοινότητα Εγγαρών	Εγγαρές	153	219	185	66	-34	32	21%

	Σύνολο	153	219	185	66	-34	32	21%
Τοπική Κοινότητα Κινιδάρου	Κυνίδαρος	312	269	348	-43	79	36	12%
	Ακρωτηρι	25	22	67	-3	45	42	168%
	Σύνολο	337	291	415	-46	124	78	23%
Τοπική Κοινότητα Μελάνων	Μέλανες	370	374	413	4	39	43	12%
	Αγιος Θαλέλαιος	82	70	75	-12	5	-7	-9%
	Κουρουνοχώρι	121	111	111	-10	0	-10	-8%
	Μύλοι	57	50	42	-7	-8	-15	-26%
	Σύνολο	630	605	641	-25	36	11	2%
Τοπική Κοινότητα Ποταμίας	Ανω Ποταμια	83	97	73	14	-24	-10	-12%
	Μέση Ποταμια	97	83	69	-14	-14	-28	-29%
	Κάτω Ποταμιά	68	78	94	10	16	26	38%
	Σύνολο	248	258	236	10	-22	-12	-5%
Τοπική Κοινότητα Σαγκρίου	Ανω Σαγκρί	286	206	205	-80	-1	-81	-28%
	Κανακάριον	53	41	34	-12	-7	-19	-36%

	<i>Καστράκι</i>	<i>49</i>	<i>77</i>	<i>130</i>	<i>28</i>	<i>53</i>	<i>81</i>	<i>165%</i>
	<i>Κάτω Σαγκρί</i>	<i>25</i>	<i>21</i>	<i>34</i>	<i>-4</i>	<i>13</i>	<i>9</i>	<i>36%</i>
	<i>Μικρή Βίγλα</i>	<i>26</i>	<i>44</i>	<i>64</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>38</i>	<i>146%</i>
	<i>Παναγιά (Νησίδα)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
	Σύνολο	439	389	467	-50	78	28	6%
	Γενικό σύνολο Δημοτικής Ενότητας Νάξου	8415	8924	11772	509	2848	3357	40%
Β. Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας								
Δημοτική Κοινότητα Απεράθου	<i>Απείρανθος</i>	<i>882</i>	<i>762</i>	<i>747</i>	<i>-120</i>	<i>-15</i>	<i>-135</i>	<i>-15%</i>
	<i>Αζαλάς</i>	<i>-</i>	<i>39</i>	<i>28</i>		<i>-11</i>		
	<i>Κανάκι</i>	<i>-</i>	<i>17</i>	<i>23</i>		<i>6</i>		
	<i>Κλειδώ</i>	<i>15</i>	<i>42</i>	<i>47</i>	<i>27</i>	<i>5</i>	<i>32</i>	<i>213%</i>
	<i>Λυγαρίδια</i>	<i>39</i>	<i>51</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>-3</i>	<i>9</i>	<i>23%</i>
	<i>Μουτσούνα</i>	<i>81</i>	<i>100</i>	<i>74</i>	<i>19</i>	<i>-26</i>	<i>-7</i>	<i>-9%</i>
	<i>Πάνερμος</i>		<i>13</i>	<i>9</i>	<i>13</i>	<i>-4</i>	<i>9</i>	

	Σύνολο	1017	1024	976	7	-48	-41	-4%
Δημοτική Κοινότητα Φιλοτίου	Φιλώτι	1474	1576	1503	102	-73	29	2%
	Καλαντό	-	103	94		-9		
	Σύνολο	1474	1679	1597	205	-82	123	8%
Τοπική Κοινότητα Δαμαριώνος	Δαμαριώνας	320	313	373	-7	60	53	17%
	Αγιασός	116	90	75	-26	-15	-41	-35%
	Βουρβουριά	23	21	24	-2	3	1	4%
	Δαμαλάς	56	48	38	-8	-10	-18	-32%
	Πυργάκι	7	41	11	34	-30	4	57%
	Σύνολο	522	513	521	-9	8	-1	0%
Τοπική Κοινότητα Δανακού	Δανακός	126	157	153	31	-4	27	21%
	Σύνολο	126	157	153	31	-4	27	21%
Τοπική Κοινότητα Κεραμωτής	Κεραμωτή	106	119	67	13	-52	-39	-37%
	Σύνολο	106	119	67	13	-52	-39	-37%
Τοπική Κοινότητα Κορωνίδος	Κορωνίδα	443	359	298	-84	-61	-145	-33%
	Αγια	20	21	14	1	-7	-6	-30%
	Απόλλωνας	136	92	107	-44	15	-29	-21%

	<i>Κάμπος</i>	43	38	50	-5	12	7	16%
	<i>Μυρίσης</i>	12	27	14	15	-13	2	17%
	<i>Ταξιάρχης</i>	23	26	24	3	-2	1	4%
	<i>Φαρακλό</i>	9	15	16	6	1	7	78%
	<i>Χίλια βρύση</i>	29	13	25	-16	12	-4	-14%
	<i>Σκεπόνι</i>			-	0			
	<i>Αμπραάμ</i>			-	0			
	Σύνολο	715	591	548	-124	-43	-167	-23%
Τοπική Κοινότητα Κορώνου	<i>Κόρωνος</i>	548	693	503	145	-190	-45	-8%
	<i>Αργοκοιλιώτισσα</i>	18	17	23	-1	6	5	28%
	<i>Ατσιπάπη</i>	-	5	24		19		
	<i>Λιώνας</i>	78	133	86	55	-47	8	10%
	Σύνολο	644	848	636	204	-212	-8	-1%
Τοπική Κοινότητα Μέσης	<i>Μέση</i>	110	118	108	8	-10	-2	-2%
	Σύνολο	110	118	108	8	-10	-2	-2%
Τοπική Κοινότητα Μονής	<i>Μονή</i>	260	215	207	-45	-8	-53	-20%
	<i>Σίφωνες</i>	0	0	0	0	0	0	
	Σύνολο	260	215	207	-45	-8	-53	-20%

Τοπική Κοινότητα Σκαδού	Σκαδό	99	124	98	25	-26	-1	-1%
	Σύνολο	99	124	98	25	-26	-1	-1%
Τοπική Κοινότητα Χαλκείου	Χαλκείον	351	323	466	-28	143	115	33%
	Ζωοδόχος Πηγή	181	198	203	17	5	22	12%
	Ράχη	17	5	5	-12	0	-12	-71%
	Καλόξυλος	-	-	-				
	Ακάδημοι	-	-	-				
	Κεραμί	-	-	-				
	Σύνολο	549	526	674	-23	148	125	23%
	Γενικό σύνολο Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας	5622	5914	5585	292	-329	-37	-1%
	Γενικό Σύνολο Νάξου	14037	14838	17357	801	2519	3320	24%

Α.2.1-Πίνακας Εξέλιξης Πληθυσμών για όλους τους οικισμούς της Νάξου την περίοδο 1981-2001

Α 2.1.3 Οικονομικά στοιχεία πληθυσμού

Στον Πίνακα Α 2.2 περιέχεται η κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε απασχολούμενους και ανέργους για τις Δημοτικές Ενότητες Νάξου και Δρυμαλίας καθώς και για ολόκληρη τη Νήσο και το Νομό Κυκλάδων. Στο Νησί της Νάξου βλέπουμε ότι από τους 6.721 οικονομικά ενεργούς πολίτες, το 87,7% είναι απασχολούμενοι ενώ η ανεργία ανέρχεται στο 12,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Από τους 5.895 απασχολούμενους το 22,6% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 22,5% στον δευτερογενή και το 49,5% στον τριτογενή τομέα, ενώ το 5,4% δεν δήλωσε κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Όπως παρατηρείται σε ολόκληρη την επικράτεια έτσι και στη Νάξο το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων διαρκώς βελτιώνεται, στρέφεται δε προς την απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης, γεγονός που εξωθεί τον πληθυσμό για απασχόληση σε κάποιον από τους κλάδους του τριτογενή τομέα.

	Οικονομικώς ενεργοί							Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Ανεργοί	
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο	
Δ.Κ. Νάξου	2.811	2.497	125	494	1.733	145	314	3.974
Δ.Κ. Αγίου. Αρσενίου	444	374	137	98	127	12	70	694
Τ.Κ Βίβλου	285	267	152	36	77	2	18	520
Τ.Κ Γαλανάδου	185	178	65	34	79	0	7	224
Τ.Κ Γαλήνης	80	72	29	18	24	1	8	106
Τ.Κ Γλινάδου	216	208	126	19	63	0	8	289
Τ.Κ Εγγαρών	95	91	31	21	39	0	4	90
Δ.Δ. Κινιδάρου	139	126	22	57	40	7	13	276
Τ.Κ Μελάνων	198	187	24	92	66	5	11	443
Τ.Κ Ποταμιάς	83	72	19	21	32	0	11	153
Τ.Κ Σαγκρίου	195	181	71	28	76	6	14	272
Δημοτική Ενότητα	4.731	4.253	801	918	2.356	178	478	7.041

	Οικονομικώς ενεργοί							Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Ανεργοί	
		Σύνολο	Πρωτο-γενής Τομέας	Δευτερο-γενής Τομέας	Τριτο-γενής Τομέας	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο	
Νάξου								
Τ.Κ Χαλκείου	282	240	33	70	122	15	42	392
Δ.Κ Απειράνθου	304	242	46	56	99	41	62	672
Τ.Κ Δαμαριώνος	189	174	69	38	50	17	15	332
Τ.Κ Δανακού	84	75	42	8	17	8	9	69
Τ.Κ Κεραμωτής	36	25	6	8	8	3	11	31
Τ.Κ Κορωνίδος	176	163	91	32	31	9	13	372
Τ.Κ Κορώνου	205	125	28	32	42	23	80	431
Τ.Κ Μέσης	32	24	9	7	3	5	8	76
Τ.Κ Μονής	83	55	14	15	22	4	28	124
Τ.Κ Σκαδού	21	18	0	11	6	1	3	77
Τ.Κ Φιλωτίου	578	501	191	129	167	14	77	1.019
ΔΔήμοτική Ενότητα Δρυμαλίας	1.990	1.642	529	406	567	140	348	3.595
Νήσος Νάξος	6.721	5.895	1.330	1.324	2.923	318	826	10.636
Νομός Κυκλάδων	44.280	39.848	4.982	11.200	21.679	1.987	4.432	65.676

Πίνακας Α.2.2-Οικονομικά στοιχεία πληθυσμού

Τα παραπάνω στοιχεία ελήφθησαν από την Εθνική Απογραφή του 2001. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η χρονιά 2011 αποτέλεσε έτος απογραφής, τα αναλυτικά στοιχεία δεν έχουν γίνει

ακόμα γνωστά, κρίθηκε σκόπιμο να εκτιμηθεί η πληθυσμιακή εξέλιξη των οικισμών του τέως Δήμου Νάξου, νυν Δημοτική Ενότητα Νάξου, για την επόμενη δεκαετία (μέχρι το 2021), με βάση τις πληθυσμιακές μεταβολές της προηγούμενης εικοσαετίας. Η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνεται τον Πίνακα παρακάτω.

Χωρική ενότητα (Δήμος, Δ.Ε., οικισμός)	Πληθυσμιακή Μεταβολή (%)				Εκτιμώμενος πληθυσμός (κάτ.)
	1971-1981	1981-1991	1991-2001	1981-2001	2021
Δ.Κ Νάξου	25,83	15,56	51,44	75,00	11.772
Νάξος	29,15	16,04	50,74	74,91	11.427
Αγκίδια	-34,78	16,67	80,95	111,11	401
Μονή Χρυσοστόμου	-24,00	-84,21	33,33	-78,95	1
Δ.Δ. Αγίου Αρσενίου	1,04	4,96	18,80	24,69	1.505
Άγιος Αρσένιος	-6,20	-20,07	-6,87	-25,56	494
Αγία Άννα	328,57	296,67	61,34	540,00	1.229
Άγιοι Πάντες	-	-	-	-	26
Άγιος Προκόπιος	-	167,39	80,49	382,61	1.071
Μάραγκας	-	-	-57,89	-	16
Μαστοράκης	-	-	-	-	10
Στελλίδα	-	-	234,78	-	77
Δ.Δ. Βίβλου	-2,62	-11,73	23,21	8,76	878
Βίβλος	-2,62	-11,73	12,98	-0,27	738
Πλάκα	-	-	-	-	67
Δ.Δ. Γαλήνης	-12,75	7,87	0,00	7,87	207
Γαλήνη	-12,75	7,87	0,00	7,87	207
Δ.Δ. Γαλανάδου	-13,30	-4,47	42,14	35,78	577
Γαλανάδο	-13,30	-4,47	42,14	35,78	577
Δ.Δ. Γλινάδου	-5,85	-0,89	-8,78	-9,59	460
Γλινάδο	-5,85	-0,89	-8,78	-9,59	460

Χωρική ενότητα (Δήμος, Δ.Ε., οικισμός)	Πληθυσμιακή Μεταβολή (%)				Εκτιμώμενος πληθυσμός (κάτ.)
	1971-1981	1981-1991	1991-2001	1981-2001	
Δ.Δ. Εγγαρών	18,60	43,14	-10,05	28,76	254
Εγγαρές	18,60	43,14	-10,05	28,76	254
Δ.Δ. Κινιδάρου	-14,03	-13,65	72,16	48,66	745
Κινιδάρος	-20,41	-13,78	52,04	31,09	536
Ακρωτήρι	-	-12,00	318,18	268,00	339
Δ.Δ. Μελάνων	-13,58	-3,97	7,27	3,02	669
Μέλανεσ	-1,86	1,08	11,50	12,70	470
Άγιος Θαλέλαιος	-18,00	-14,63	4,29	-10,98	65
Κουρουνοχώρι	-23,90	-8,26	-0,90	-9,09	100
Μύλοι	-38,71	-12,28	-2,00	-14,04	42
Δ.Δ. Ποταμιάς	-23,93	4,03	40,31	45,97	528
Μέση Ποταμιά	-12,61	-14,43	-9,64	-22,68	58
Άνω Ποταμιά	-26,55	16,87	79,38	109,64	365
Κάτω Ποταμιά	-33,33	14,71	44,87	66,18	188
Δ.Δ. Σαγκρίου	2,57	-11,39	31,88	16,86	599
Άνω Σαγκρί	-11,46	-27,97	5,34	-24,13	165
Κανακάριον	17,78	-22,64	-17,07	-35,85	22
Καστράκι	444,44	57,14	107,79	226,53	522
Κάτω Σαγκρί	-34,21	-16,00	57,14	32,00	44
Μικρή Βίγλα	100,00	69,23	56,82	165,38	183
Παναγιά	-	-	-	-	0
ΤΕΩΣ ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ	5,96	6,05	35,47	43,66	17.367

Πίνακας Α.2.3-Πληθυσμιακή μεταβολή και εκτίμηση οικισμών Δημοτικής Ενότητας Νάξου

Οι οικισμοί Άγ. Αρσένιος, Άγ. Θαλέλαιος, Κουρουνοχώρι, Μύλοι, Μέση Ποταμιά, Άνω Σαγκρί και Γλινάδο προβάλλονται ως πληθυσμιακά φθίνοντες και ο οικισμός Βίβλος ως πληθυσμιακά

στάσιμος. Οι υπόλοιποι παρουσιάζουν αυξητική πληθυσμιακή τάση. Λαμβανομένων υπόψη, των στοιχείων της ηλικιακής σύνθεσης του μόνιμου πληθυσμιακού δυναμικού η συγκεκριμένη εικόνα φαίνεται μη αναστρέψιμη.

Α 2.1.4 Πυραμίδα Ηλικιών

Στον παρακάτω Πίνακα Α.2.4 περιέχεται η κατανομή του πληθυσμού της Νάξου σε ηλικιακές κατηγορίες, με βάση τα στοιχεία της Εθνικής Απογραφής του 2001. Από τον πίνακα αυτό φαίνεται ότι τόσο στον πρώην Δήμο Νάξου όσο και σε όλη τη Νάξο πληθυσμιακά υπερτερούν οι άνδρες ενώ επικρατέστερη ηλικιακή κατηγορία είναι αυτή των 25-44 ετών.

	Δ.Ε ΔΡΥΜΑΛΙΑΣ		Δ.Ε ΝΑΞΟΥ		ΝΗΣΟΣ ΝΑΞΟΣ		
ΗΛΙΚΙΑ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
0-4	155	148	403	380	558	528	1.086
5-9	178	151	439	396	617	547	1.164
10-14	163	141	407	366	570	507	1.077
15-19	185	159	369	391	554	550	1.104
20-24	208	139	388	383	596	522	1.118
25-29	235	167	498	450	733	617	1.350
30-34	207	176	516	535	723	711	1.434
35-39	202	151	455	446	657	597	1.254
40-44	192	153	443	368	635	521	1.156
45-49	151	97	326	315	477	412	889
50-54	165	158	320	326	485	484	969
55-59	133	147	255	219	388	366	754
60-64	150	160	248	297	398	457	855
65-69	193	194	278	297	471	491	962
70-74	234	165	311	272	545	437	982
75-79	140	104	184	148	324	252	576
80-84	78	66	124	89	202	155	357
85-89	63	37	55	43	118	80	198

	Δ.Ε ΔΡΥΜΑΛΙΑΣ		Δ.Ε ΝΑΞΟΥ		ΝΗΣΟΣ ΝΑΞΟΣ		
ΗΛΙΚΙΑ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
90-94	13	18	7	18	20	36	56
95-99	1	7	2	4	3	11	14
>=100	0	1	0	1	0	2	2
ΣΥΝΟΛΟ	3.046	2.539	6.028	5.744	9.074	8.283	17.357

Πίνακας Α.2.4-Πυραμίδες Ηλικιών στην Νήσο Νάξο

A 2.2 Τομείς Απασχόλησης

A.2.2.1-Πρωτογενής Τομέας

A.2.2.1.1-Γενικά Στοιχεία

Η Νάξος αποτελεί ένα νησιώτικο χώρο ο οποίος δραστηριοποιείται έντονα στον πρωτογενή τομέα παραγωγής και ιδιαίτερα στους κλάδους της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Σε αυτό συνέβαλε ιδιαίτερα η γεωμορφολογία της, η οποία οδήγησε στην ανάπτυξη μιας εύφορης ενδοχώρας που προσφέρεται για γεωργικές καλλιέργειες και ζωική παραγωγή. Κατά συνέπεια τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης στον τομέα αυτό παρατηρούνται στο κεντρικό τμήμα του νησιού και ειδικότερα στις τοπικές κοινότητες Βίβλου, Αγίου Αρσενίου, Φιλοτίου, Γαλανάδου. Χαρακτηρίζεται κυρίως από την παραγωγή της πατάτας και πατατόσπορου και την εκτροφή μεγάλων ζώων γαλακτοπαραγωγής και παχύνσεως. Δεν υπάρχει διαχωρισμός γεωργών και κτηνοτρόφων, η κτηνοτροφία αποτελεί καταναλωτή σημαντικού τμήματος γεωργικών προϊόντων και η γεωργία τον συνεχή τροφοδότη της κτηνοτροφίας.

Στην ορεινή περιοχή κύρια κατεύθυνση είναι η κτηνοτροφία μικρών ζώων, η αμπελοκαλλιέργεια και η ελαιοκομία. Στην περιοχή αυτή υπάρχει μεγαλύτερη βροχόπτωση από τον μέσο όρο της Νάξου, αλλά παρουσιάζονται εποχιακές ελλείψεις νερού στις καλλιέργειες και το πότισμα των ζώων. Οι βοσκότοποι είναι υποβαθμισμένοι και η παραγωγικότητα των ζώων χαμηλή.

A.2.2.1.2- Γεωργία-Κτηνοτροφία

Στη δυτική Νάξο (εκτός της Χώρας), κυριαρχεί ο γεωργικός τομέας, με ποσοστά από 45% στο Αγερσανί έως και 87% στη Γαλήνη. Τα βασικότερα προϊόντα είναι οι πατάτες, που διαχωρίζονται σε παραγωγή πατατόσπορου, και σε παραγωγή βρώσιμης πατάτας.

Το σύνολο των αρδευόμενων εκτάσεων στο νησί της Νάξου είναι 18.228 και των μη αρδευόμενων εκτάσεων είναι 126.136 στρέμματα. Παρατηρούμε ότι οι περισσότερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις βρίσκονται σε μη αρδευόμενες περιοχές οι οποίες κυρίως βρίσκονται στην ορεινή και ημιορεινή πλευρά του νησιού. Για την Δημοτική Ενότητα της Δρυμαλίας το σύνολο των αρδευόμενων εκτάσεων είναι 11.033 και των μη αρδευόμενων εκτάσεων 112.136 στρέμματα. Μεγάλο ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων βρίσκεται στην Κορωνίδα που φτάνει το 73%.

Εικόνα 3-Αγροτικός δρόμος προς Κορωνίδα όπου φαίνονται οι αναβαθμίδες και οι καλλιέργειες επί αυτών

Εικόνα 4-Ελαιόδεντρα σε αναβαθμίδα

Η κτηνοτροφία κυριαρχεί στην ανατολική Νάξο, με ποσοστά από 40% μέχρι 45% του συνόλου της αγροτικής (γεωργικής και κτηνοτροφικής) παραγωγής. Στις ορεινές περιοχές είναι συγκεντρωμένα τα αιγοπρόβατα, ενώ τα βοοειδή και οι χοίροι στις πεδινές εκτάσεις. Τα τελευταία χρόνια είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη η αγελαδοτροφία. Η παραγωγή σε κρέας πλησιάζει τους 2.500 τόνους και σε γάλα τους 16.000 τόνους. Το πιο χαρακτηριστικό τελικό προϊόν του τομέα γάλακτος στη Νάξο πέραν των τοπικών τυριών είναι η γραβιέρα της Νάξου (ονομασίας προέλευσης) από αγελαδινό γάλα, που παράγεται σε μεγάλες ποσότητες και είναι γνωστή σε ολόκληρη την Ελλάδα. Επίσης, παράγονται τοπικά παραδοσιακά τυριά όπως κεφαλοτύρι Νάξου (αρσενικό), ανθότυρο, μυζήθρα, ξινομυζήθρα, κομμός, ξυνόγαλο, βούτυρο και κρέμα γάλακτος.

Εικόνα 5-Βοσκοτόπια

A.2.2.2-Δευτερογενής Τομέας

Ο δευτερογενής τομέας γνωρίζει μέτρια ανάπτυξη στη Νάξο. Οι περιπτώσεις βιοτεχνικής – βιομηχανικής δραστηριότητας περιορίζονται σε αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, στην κοπή και επεξεργασία λίθων, καθώς και στην επεξεργασία τροφίμων και ποτών.

Οι μονάδες επεξεργασίας βρίσκονται στην Δημοτική Ενότητα Νάξου και κυρίως συγκεντρώνονται στην Δ.Κ της Χώρας Νάξου εκτός των ορυχείων και λατομείων που χωροθετούνται στην περιοχή του Κινιδάρου, Απείραθο, στην Κόρωνο και στο Φιλώτι. Στο ΒΑ τμήμα του νησιού, στην περιφέρεια των Τ.Κ Κορώνου και Απεράθου υπάρχουν τα κοιτάσματα της σμύριδας.

Στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας καταγράφονται επιχειρήσεις όπως ελαιολιβερία, βιομηχανία τροφίμων και ποτών. Στην Δημοτική Ενότητα Νάξου βρέθηκαν επτά επιχειρήσεις, από τις οποίες οι τέσσερις δραστηριοποιούνται στον κλάδο (26) κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά του τομέα, δύο στον κλάδο (15) βιομηχανία τροφίμων και ποτών και μία επιχείρηση στον κλάδο 29 (κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού).

Η διάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στο νησί της Νάξου προσεγγίζεται με βάση την κατανομή των επιχειρήσεων που είναι εγγεγραμμένες στο Επιμελητήριο Κυκλάδων (έδρα: Σύρος) και από τη βάση δεδομένων του Γραφείου Βιομηχανικής Παραγωγής Κυκλάδων (έδρα: Σύρος) που δείχνει τη δραστηριοποίηση της κάθε επιχείρησης.

Οι επιχειρήσεις χωροθετούνται στην Δημοτική Ενότητα Νάξου σε ποσοστό 69,1% έναντι αυτών που εδρεύουν στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας (κυρίως στην Απείρανθο, Χαλκείο, Φιλώτι) και αντιπροσωπεύουν το 30,9% του συνόλου.

Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών αποτελεί σημαντική δραστηριότητα των επιχειρήσεων σε όλες τις προαναφερθείσες περιοχές και ακολουθούν οι επιχειρήσεις στον κλάδο κατασκευής μη μεταλλικών προϊόντων (26) και μεταλλικών προϊόντων (28) και στις κατασκευές (45).

Οι παραδοσιακές τέχνες που απαντώνται στο νησί της Νάξου είναι η υφαντουργία, η αγγειοπλαστική και η ξυλογλυπτική. Από τις δύο υφαντουργίες σε όλο το νησί, η μία βρίσκεται στην Απείρανθο και η άλλη στη Χώρα της Νάξου. Υπάρχουν επίσης δύο γυναικείοι συνεταιρισμοί (Κορωνίδα, Απείρανθος) και μία σχολή ταπητουργίας στο Φιλώτι. Λόγω του τουρισμού που τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στη Νάξο η αγγειοπλαστική παρουσιάζει μια αύξηση ως προς την παραγωγή της. Υπάρχουν 6 εργαστήρια αγγειοπλαστικής από τα οποία τα τρία συγκεντρώνονται στη χώρα της Νάξου, ένα βρίσκεται στην Τ.Κ Δαμαρίωνα, και ένα στην Τ.Κ. Κορώνου και Χαλκείου. Παρόλο που αρκετοί νησιώτες γνωρίζουν την παραδοσιακή νησιώτικη τέχνη μόνο ένα ξυλουργείο υπάρχει στο νησί που εδρεύει στο Χαλκείο και ασχολείται με την ξυλογλυπτική.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται το μητρώο επιχειρήσεων του έτους 2006 από την στατιστική υπηρεσία.

ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 2006

Αριθμός επιχειρήσεων στο Δήμο Νάξου του Νομού Κυκλάδων, σε διψήφια ανάλυση ΣΤΑΚΟΔ08 .

ΣΤΑΚΟΔ08	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΡ.ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
0	Άγνωστη Δραστηριότητα	10
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	76
02	Δασοκομία και υλοτομία	1
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	7
08	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	10
10	Βιομηχανία τροφίμων	27
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	1
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	1
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα? κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	20
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	4
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	1
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	14
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	9
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	4
31	Κατασκευή επίπλων	6
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	4
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	5
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	2
36	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	2
41	Κατασκευές κτιρίων	66
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	46
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	215
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο? επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	44
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	75
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	371
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	64
50	Πλωτές μεταφορές	5
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	6
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	3
55	Καταλύματα	305
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	257
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	4
59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	4
60	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	7
61	Τηλεπικοινωνίες	2
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	1
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	1
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	3
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	18

69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	16
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων? δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	6
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών? τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	57
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	3
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	6
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	2
77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	33
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	3
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	10
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	2
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	9
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	3
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα? υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	2
85	Εκπαίδευση	16
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	2
87	Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	2
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	3
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	1
92	Τυχρά παιχνίδια και στοιχήματα	1
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	12
94	Δραστηριότητες οργανώσεων	14
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	10
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	28

A.2.2.3-Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας στη Νήσο Νάξο περιλαμβάνει δημόσιες υπηρεσίες, ΔΕΚΟ, Τράπεζες, εμπορικά καταστήματα χονδρικού και λιανικού εμπορίου (κυρίως καταστήματα ειδών διατροφής και τουριστικών ειδών) και μονάδες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του τουρισμού (εστιατόρια/μπαρ, καταλύματα, κλπ).

Οι Δημόσιες Υπηρεσίες που εδρεύουν στο νησί είναι οι Δημοτικές Ενότητες Δρυμαλίας και Νάξου, η Δ.Ο.Υ., το Περιφερειακό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Νάξου-Κέντρο Υγείας, το Πρωτοδικείο, η Πυροσβεστική Υπηρεσία, το Υπολιμεναρχείο, 2 αστυνομικοί σταθμοί (Δρυμαλίας και Νάξου) και 1 Τελωνείο. Οι Δημόσιες Εταιρείες Κοινής Ωφέλειας είναι τα ΕΛΤΑ, η ΔΕΗ και ο ΟΤΕ. Στο νησί λειτουργούν τα υποκαταστήματα των Τραπεζών: Εθνικής, Πίστews, Αγροτικής και Εμπορικής και εδρεύουν στη Χώρα Νάξου.

Ο τουρισμός ως διακριτή χρήση εντοπίζεται στη Χώρα Νάξου και στην ευρύτερη περιοχή, ενώ στους υπόλοιπους οικισμούς συνυπάρχει με την οικιστική χρήση, κυρίως με τη μορφή ενοικιαζόμενων δωματίων. Έτσι αν και σε επίπεδο "λειτουργίας" του χώρου ο τουρισμός έχει εισέλθει δυναμικά στην τοπική κοινωνία, στο επίπεδο χρήσεων δεν εμφανίζει "ανταγωνιστικότητα" ως προς τον πρωτογενή τομέα. Σήμερα στην ευρύτερη περιοχή της Χώρας Νάξου έχουν ήδη θεσπισθεί Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, με στόχο τον έλεγχο ανάπτυξης των χρήσεων.

Επίσης ο τουριστικός τομέας στη Νάξο δεν διαθέτει τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του μοντέλου του μαζικού τουρισμού. Από τα στοιχεία του Πίνακα «Ξενοδοχειακές μονάδες νήσου Νάξου» που ακολουθεί, είναι εμφανής η απουσία μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών συγκροτημάτων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΤ οι ξενοδοχειακές μονάδες ανέρχονται σε 79. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά τα σχετικά στοιχεία. Υπάρχει ένα ξενοδοχείο Α' κατηγορίας, έξη Β' κατηγορίας, 35 μονάδες είναι Γ' κατηγορίας με μέσο μέγεθος 35-36 κλίνες ανά μονάδα, 11 Δ' κατηγορίας με μέσο μέγεθος 23-32 κλίνες ανά μονάδα και 26 ξενοδοχεία Ε' κατηγορίας με μέσο μέγεθος 20 κλίνες ανά μονάδα. Το σύνολο των κλινών ανέρχεται σε 3228 σε όλο το νησί. Οι διατιθέμενες κλίνες συγκεντρώνονται στη Χώρα της Νάξου (63,8%) και οι υπόλοιπες στον Αγ. Προκόπιο και στην Αγ. Άννα.

Τοποθεσία	Κατηγορία	A	B	Γ	Δ	Ε	Γενικό Άθροισμα
Αγία Άννα	Μονάδες	0	0	4	1	0	5
	δωμάτια	0	0	83	12	0	95
	Κλίνες	0	0	157	23	0	180
Άγιος Προκόπης	Μονάδες	0	2	3	1	5	11
	δωμάτια	0	93	85	20	61	259
	Κλίνες	0	179	164	39	113	495
Απόλλωνας	Μονάδες	0	0	1	1	2	4
	Δωμάτια	0	0	23	17	44	84
	Κλίνες	0	0	44	34	85	163

Κοττή	Μονάδες	1	0	0	0	0	1
	Δωμάτια	33	0	0	0	0	33
	Κλίνες	66	0	0	0	0	66
Μικρή Βίγλα	Μονάδες	0	1	0	0	0	1
	Δωμάτια	0	82	0	0	0	82
	Κλίνες	0	156	0	0	0	156
Νάξος (χώρα)	Μονάδες	0	3	25	7	19	54
	Δωμάτια	0	216	529	88	222	1055
	Κλίνες	0	425	1014	169	450	2058
Όρκος Σαγκρί	Μονάδες	0	0	1	0	0	1
	Δωμάτια	0	0	26	0	0	26
	Κλίνες	0	0	52	0	0	52
Στελίδα	Μονάδες	0	0	1	1	0	2

Πίνακας Α.2.5-Ξενοδοχειακές Μονάδες Νάξου

Εκτιμάται ότι ο αριθμός των ενοικιαζόμενων δωματίων είναι πολύ μεγάλος και φθάνει τις 12000 κλίνες (Πηγή: ΤΑΠ Νάξου), από τις οποίες ένα μικρό ποσοστό έχουν δηλωθεί.

Τα τελευταία χρόνια έχουν επιδοτηθεί αγροτουριστικές μονάδες στις ορεινές περιοχές. Είναι μικρής δυναμικότητας περίπου 6 δωματίων και φθάνουν τις 1000 κλίνες. Σημειώνεται ότι το 70% περίπου αυτών των δωματίων λειτουργούν στις παραλίες στο δυτικό πεδινό τμήμα του νησιού. Στη Νάξο λειτουργούν τρεις εγκαταστάσεις κάμπινγκ που χωροθετούνται στο Μαραγκά, στη Χώρα και στον Απόλλωνα.

Η συγκέντρωση των τουριστικών καταλυμάτων στο πεδινό τμήμα της Νάξου οδηγεί στη συρρίκνωση της αγροτικής γης. Ταυτόχρονα παρατηρείται μονομερής ανάπτυξη του νησιού που πραγματοποιείται χωρίς σχεδιασμό και προγραμματισμό με αποτέλεσμα να μένουν ανεκμετάλλετες ειδικές μορφές τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στις ορεινές περιοχές λόγω του τοπίου του νησιού σε συνδυασμό με τους πολιτιστικούς πόρους.

Η διάρθρωση του τριτογενούς τομέα στο νησί της Νάξου προσεγγίζεται με βάση τις εγγεγραμμένες επιχειρήσεις στο Επιμελητήριο Κυκλάδων (έδρα: Σύρος) και της βάσης δεδομένων από το Γραφείο Βιομηχανικής Αλλαγής Κυκλάδων (έδρα: Σύρος) που δείχνει τη δραστηριοποίηση της κάθε επιχείρησης.

Οι Δημοτικές Κοινότητες Νάξου και Αγ. Αρσενίου συγκεντρώνουν τις περισσότερες επιχειρήσεις κυρίως στους κλάδους (52) λιανικού εμπορίου και (55) ξενοδοχείων/εστιατορίων. Στην Δημοτική Κοινότητα Νάξου συγκεντρώνονται οι περισσότερες επιχειρήσεις που εγγράφονται στον κλάδο του (50) εμπορίου -συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετιστών, λιανική πώληση καυσίμων για οχήματα. Στην Δημοτική Κοινότητα Δρυμαλίας οι επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον κλάδο (55) των ξενοδοχείων/εστιατορίων και τη μεγαλύτερη συγκέντρωση παρουσιάζουν οι Δημοτικές και τοπικές Κοινότητες Φιλωτίου, Χαλκείου και Απειράνθου αντίστοιχα.

A.3 Χωροθέτηση των Οικισμών και Οργάνωση του Οικιστικού Δικτύου

A.3.1 Χωρική Οργάνωση

Οι οικισμοί της Νάξου διαφοροποιούνται καταρχήν σε δύο ζώνες ανάλογα με την φυσιογραφία του νησιού. Άμεση συνέπεια του έντονου ανάγλυφου είναι και η διαφοροποίηση των όρων προσπελασιμότητας των επιμέρους οικισμών με επιπτώσεις στο επίπεδο του σημερινού βαθμού ανάπτυξης. Αντίστοιχες βέβαια είναι και οι διαφοροποιήσεις σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη του νησιού ή με τις ιδιαίτερες καλλιέργειες (όπως η πατάτα και ο πατατόσπορος). Σύμφωνα με την «Ειδική Χωροταξική Μελέτη της Νήσου Νάξου», όλες οι παραπάνω παράμετροι συνυπολογίζονται με τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των οικισμών αλλά και τα χαρακτηριστικά θέσης τους και διαμορφώνουν τόσο το επίπεδο του σημερινού βαθμού ανάπτυξης όσο και τις προοπτικές ανάπτυξης τους. Κατά συνέπεια τα όρια των διαφοροποιημένων ζωνών ανάπτυξης θα προκύψουν σαν περιβάλλουσες των επιμέρους διαφοροποιημένων ζωνών ανά κριτήριο.¹

Τα κριτήρια επιλογής είναι τα εξής:

- α. Χαρακτηριστικά μεγέθους και θέσης όπως είναι η έκταση των κοινοτήτων, το μέσο υψόμετρο και η προσπελασιμότητας.
- β. Κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως είναι ο συνολικός πληθυσμός των κοινοτήτων και ο αντίστοιχος δείκτης γήρανσης.
- γ. Οικονομικά χαρακτηριστικά όπως είναι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, οι αρδευόμενες, η παραγωγή κηπευτικών, πατάτας, ζωοτροφών, η παραγωγή κρέατος και γάλατος, τα βιοτεχνικά καταστήματα και η ύπαρξη αξιόλογου ορυκτού πλούτου.
- δ. Τουριστικοί πόροι σημερινοί η εν δυνάμει μέσα στους οποίους περιλαμβάνεται και το αξιόλογο φυσικό περιβάλλον, οι κηρυγμένοι η μη αρχαιολογικοί χώροι και οι σημαντικοί οικισμοί.

Έτσι οι οικισμοί της Νάξου χωροθετούνται σε επτά διαφοροποιημένες ζώνες ως εξής:

Η ευρύτερη περιοχή της Δημοτικής Ενότητας Νάξου και των Τοπικών Κοινοτήτων του Αγίου Αρσενίου, Γλινάδου και Βίβλου που χαρακτηρίζονται σαν ο κυριότερος πόλος ανάπτυξης του νησιού. Μια ζώνη εφαιπτομενική στην προηγούμενη με μικρότερο βαθμό ανάπτυξης, μέσα στα όρια των κοινοτήτων Γαλήνης, Εγγαρών, Μελανών, Γαλανάδων και Σαγκρίου. Τοπικό πόλο ανάπτυξης της αυτής ίσως δυναμικότητας με τη ζώνη 1 αλλά διαφορετικού χαρακτήρα αποτελεί η περιοχή Φιλοτίου. Είναι ζώνη της ίδιας δυναμικότητας με τη II, στην περιοχή Απειράνθου, Δαμαρίωνα σε άμεση γειτονιά με εκείνη του Φιλοτίου. Λιγότερη ανεπτυγμένη ζώνη είναι αυτή των κοινοτήτων Ποταμιάς, Χαλκείου, Μονής, Κινιδάρου, Κεραμωτής, Κορωνού, Σκάδου και Μέσης.
(Πηγή: Ειδική Χωροταξική Μελέτη Νήσου Νάξου)

¹ Σιόλας Άγγελος, <<Ερευνητικό Νάξου>>, Αθήνα, Ε.Μ.Π

Α.3.2 Διοικητική Διαίρεση

Α.3.2.1 Διοικητική Διαίρεση προ Καποδίστρια

Η Νάξος σύμφωνα με την υφιστάμενη έως το 1998 διοικητική διαίρεση διακρινόταν σε 1 Δήμο και 21 Κοινότητες με σύνολο 61 οικισμούς (ΕΣΥΕ 1991). Η διοικητική διαίρεση παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Διοικητική Διαίρεση Ν. Νάξου προ Καποδίστρια			
Ο.Τ.Α	Όνομα	Μ.Κάτοικοι (Ε.Σ.Υ.Ε 1991)	Εκταση (τετ. χλμ.)
Δήμος	Νάξου	4442	12
Κοινότητα	Αγ. Αρσενίου	1016	12
Κοινότητα	Απειράνθου	1024	68
Κοινότητα	Βίβλου	655	10
Κοινότητα	Γαλανάδου	299	4
Κοινότητα	Γαλήνης	192	6
Κοινότητα	Γλινάδου	558	4
Κοινότητα	Δαμαριώνα	513	32
Κοινότητα	Δανακού	157	10
Κοινότητα	Εγγαρών	219	4
Κοινότητα	Κεραμωτής	119	6
Κοινότητα	Κυνιδάρου	291	25
Κοινότητα	Κορωνίδος	591	42
Κοινότητα	Κορώνου	848	22
Κοινότητα	Μελάνων	605	12
Κοινότητα	Μέσης	118	7
Κοινότητα	Μονής	215	6
Κοινότητα	Ποταμίας	258	10
Κοινότητα	Σαγκρίου	389	28
Κοινότητα	Σκαδού	124	8
Κοινότητα	Φιλοτίου	1679	93
Κοινότητα	Χαλκείου	526	10
Σύνολο		14838	431

Πίνακας Α.3.1-Διοικητική Διαίρεση Νάξου προ Καποδίστρια -Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε (1991)

Α.3.2.2 Διοικητική Διάρθρωση με Καποδίστρια

Από τις 31-12-1998 η Νάξος άλλαξε διοικητική διαίρεση με βάση το Ν. 2339 <<Καποδίστριας>> και χωρίστηκε σε δύο δήμους, Δήμος Νάξου, που περιλαμβάνει κυρίως την πεδινή Νάξο, και Δήμος Δρυμαλίας, όπου περιλαμβάνει την κεντρική και ορεινή Νάξο. Η διοικητική διαίρεση μετά την εφαρμογή του Προγράμματος Καποδίστρια παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Διοικητική Διάρθρωση Ν. Νάξου Πρόγραμμα Ι.Καποδίστριας			
Ο.Τ.Α	Όνομα	Μ.Κάτοικοι (Ε.Σ.Υ.Ε 2001)	Εκταση (τετ. χλμ.)
Δήμος	Νάξου		
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Νάξου	6785	12
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Αγ. Αρσενίου	1138	12
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Βίβλου	805	10
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Γαλανάδου	409	4
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Γαλήνης	186	6
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Γλινάδου	505	4
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Εγγαρών	415	4
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Κυνιδάρου	185	25
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Μελάνων	641	12
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Ποταμίας	236	10
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Σαγκρίου	467	28
Σύνολο Δήμου Νάξου		11772	127
Δήμος	Δρυμαλίας		
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Απειράνθου	976	68
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Δαμαριώνα	521	32
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Δανακού	153	10

Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Κεραμωτής	67	6
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Κορωνίδος	548	42
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Κορώνου	636	22
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Μέσης	108	7
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Μονής	207	6
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Σκαδού	98	8
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Φιλοτίου	1597	93
Δημοτικό Διαμέρισμα (Δ.δ)	Χαλκείου	674	10
Σύνολο Δ. Δρυμαλίας		5585	304
Σύνολο Νάξου		17357	431

Πίνακας Α.3.2-Διοικητική Διαίρεση Νάξου πρόγραμμα Ι.Καποδίστριας

Α.3.2.2 Διοικητική Διαίρεση με Πρόγραμμα Καλλικράτης

Σήμερα (2012) η Νάξος διοικητικά χωρίζεται σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης. Ο Δήμος Νάξου ενώνεται με το Δήμο Δρυμαλίας και τις Κοινότητες Δονούσης, Ηρακλείας, Κουφονησιών και Σχοινούσας για τη δημιουργία του Δήμου Νάξου & Μικρών Κυκλάδων με έδρα τη Νάξο. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 495.76 τ.χλμ και ο πληθυσμός του 19074 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001. Σύμφωνα με τα προσωρινά αποτελέσματα της απογραφής του 2011 ο πληθυσμός του νέου Δήμου Νάξου Κ Μικρών Κυκλάδων είναι 19.440 κάτοικοι παρουσιάζοντας μικρή αύξηση. Οι πρώην Δήμοι Νάξου και Δρυμαλίας μετατρέπονται σε Δημοτικές Ενότητες, και τα πρώην Δημοτικά Διαμερίσματα (Δ .δ) σε Δημοτικές Κοινότητες και Τοπικές Κοινότητες.

Α.3.3 Οργάνωση του Οικιστικού Δικτύου

Α.3.3.1- Δημοτική Ενότητα Νάξου

Η δημοτική Ενότητα Νάξου που προήλθε από τον πρώην Δήμο Νάξου αποτελείται από την Δημοτική Κοινότητα Χώρας και τις Τοπικές Κοινότητες Αγίου Αρσενίου, Βίβλου, Γαλανάδου, Γαλήνης, Γλινάδου, Εγγαρών, Κινιδάρου, Μελάνων, Ποταμίας, και Σαγκρίου αντίστοιχα. Καταλαμβάνει 126.957 στρέμματα (το 29% της έκτασης της Νάξου). Το έδαφος του Δήμου είναι κατά 70% πεδινό και κατά 30% ημιορεινό. Ο συνολικός πληθυσμός της Δημοτικής Ενότητας είναι 11772 σύμφωνα με την απογραφή του 2001 μιας και με την απογραφή του 2011 δεν έχουμε ακόμα αποτελέσματα σε επίπεδο οικισμών.

Δημοτική Ενότητα Νάξου-Πληθυσμιακά στοιχεία ανά Δημοτική και Τοπική Κοινότητα			
Ο.Τ.Α	Όνομα	Μ.Κάτοικοι (Ε.Σ.Υ.Ε 2001)	Εκταση (τετ. χλμ.)
Δημοτική Ενότητα/Τοπική Κοινότητα	Νάξου		
Δημοτική Κοινότητα	Νάξου	6785	12
Δημοτική Κοινότητα	Αγ. Αρσενίου	1138	12
Τοπική Κοινότητα	Βίβλου	805	10
Τοπική Κοινότητα	Γαλανάδου	409	4
Τοπική Κοινότητα	Γαλήνης	186	6
Τοπική Κοινότητα	Γλινάδου	505	4
Τοπική Κοινότητα	Εγγαρών	415	4
Τοπική Κοινότητα	Κινιδάρου	185	25
Τοπική Κοινότητα	Μελάνων	641	12
Τοπική Κοινότητα	Ποταμίας	236	10
Τοπική Κοινότητα	Σαγκρίου	467	28
Σύνολο		11772	127

Πίνακας Α.3.3-Πληθυσμιακά στοιχεία ανά Τοπική και Δημοτική Κοινότητα Δ.Ε Νάξου

Η οικονομία της Δημοτικής Ενότητας Νάξου βασίζεται κυρίως στον τουρισμό καθώς και στην γεωργία και την κτηνοτροφία. Υπάρχει επίσης και περιορισμένη αλιευτική δραστηριότητα. Κατά τους θερινούς μήνες υπολογίζεται πως ο εποχιακός πληθυσμός προσεγγίζει τους 40.000 κατοίκους. Αξιοσημείωτη είναι η πληθυσμιακή αύξηση του κέντρου της Δημοτικής Ενότητας Νάξου , της Χώρας η οποία τα τελευταία χρόνια σημειώνει αλματώδη αύξηση και υπερδιπλασιάστηκε αγγίζοντας αύξηση κοντά στο 76% του πληθυσμού της.

Ο τριτογενής τομέας στηρίζεται κυρίως στον τουρισμό καθώς και στις κατασκευές, το εμπόριο και τις διοικητικές υπηρεσίες. Ο δευτερογενής τομέας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος και στηρίζεται σε μικρές μεταποιητικές οικογενειακές επιχειρήσεις.

Τα ιδιαίτερα πολιτιστικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Νάξου, η μεσαιωνική αρχιτεκτονική του Κάστρου και η μοναδικότητα του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν τους κύριους πόλους έλξης τουριστών.

A.3.3.2- Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας

Η δημοτική ενότητα Δρυμαλίας (πρώην Δήμος Δρυμαλίας) καταλαμβάνει το ανατολικό και νότιο τμήμα της Νήσου Νάξου και χαρακτηρίζεται μορφολογικά ως ορεινή περιοχή. Σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης αποτελείται από την Δημοτική Κοινότητα Φιλοτίου και Απειράνθου και από 9 Τοπικές Κοινότητες Χαλκείου, Κορωνίδος, Κορώνου, Κεραμωτής, Μονής, Δαμαριώνος, Δανακού, Μέσης και Σκαδού. Ο συνολικός πληθυσμός της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας είναι σύμφωνα με την απογραφή του 2001 5585 κάτοικοι και καταλαμβάνει έκταση περίπου 304.000 στρέμματα (το 71% της έκτασης του νησιού). Σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια ο πληθυσμός των οικισμών της Δρυμαλίας παρουσιάζει πτώση ενώ μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες φτάνει τους 15.000 κατοίκους.

Οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνται στον πρωτογενή τομέα κυρίως με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Ο αριθμός των επιχειρήσεων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα είναι περιορισμένος ενώ όσο αναφορά τον τουριστικό τομέα υπάρχουν μικρά τουριστικά καταλύματα, ξενοδοχεία για την εξυπηρέτηση των εποχιακών τουριστών του νησιού.

Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας-Πληθυσμιακά στοιχεία ανά Δημοτική και Τοπική Κοινότητα			
Δημοτική Ενότητα	Δρυμαλίας	Μ. Κάτοικοι (Ε.Σ.Υ.Ε 2001)	Έκταση (τετ. χλμ.)
Δημοτική Κοινότητα	Απειράνθου	976	68
Τοπική Κοινότητα	Δαμαριώνα	521	32
Τοπική Κοινότητα	Δανακού	153	10
Τοπική Κοινότητα	Κεραμωτής	67	6
Τοπική Κοινότητα	Κορωνίδος	548	42
Τοπική Κοινότητα	Κορώνου	636	22

Τοπική Κοινότητα	Μέσης	108	7
Τοπική Κοινότητα	Μονής	207	6
Τοπική Κοινότητα	Σκαδού	98	8
Δημοτική Κοινότητα	Φιλοτίου	1597	93
Τοπική Κοινότητα	Χαλκείου	674	10
Σύνολο		5585	304

Πίνακας Α.3.4-Πληθυσμιακά στοιχεία ανά Τοπική και Δημοτική Κοινότητα Δ.Ε Δρυμαλίας

A.4 Πολεοδομικός Σχεδιασμός-Κατηγοριοποίηση Οικισμών-Όροι Δόμησης

A.4.1 Πολεοδομικός Σχεδιασμός

Εγκεκριμένο είναι το Γενικό Πολεοδομικό σχέδιο της Χώρας της Νάξου (Φ.Ε.Κ 207/18-3-86). Στην Νάξο υπάρχουν αρκετοί οικισμοί οι οποίοι διατηρούν τη φυσιογνωμία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής των Κυκλάδων. Αυτήν την περίοδο βρίσκεται σε διαβούλευση ένα νέο Γ.Π.Σ και ΣΧΟΟΑΠ για την Δημοτική ενότητα Νάξου και Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας. Η εκπόνηση της μελέτης για το Γ.Π.Σ. ανατέθηκε στο μελετητικό γραφείο του Γιώργου Τσεκούρα το 2002. Η καταγραφή των στοιχείων και η ενημέρωση των μελετητών διήρκεσε σχεδόν 3 χρόνια. Το 2005 κατατέθηκε η πρώτη μελέτη και ένα χρόνο αργότερα έγινε η πρώτη συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο και οι προτάσεις που καταγράφηκαν δόθηκαν στους μελετητές, προς επεξεργασία. Το 2008 υποβλήθηκε επικαιροποιημένο το σχέδιο και τώρα μπήκε σε διαβούλευση. Σύμφωνα με την ενημέρωση του κ. Τσεκούρα, ο προϋπολογισμός για την ανάθεση μελέτης ανήλθε στα 160.000. Μεταξύ των ζητημάτων που τέθηκαν ήταν η επέκταση του Γ.Π.Σ. σε όλο το νησί της Νάξου, ζήτημα που βρήκε σύμφωνο και τον κ. Τσεκούρα, με την επιφύλαξη όμως της επιπλέον καθυστέρησης. Με δεδομένο ότι ακόμα ο δρόμος είναι μακρύς, για την ολοκλήρωση των διαδικασιών και την εφαρμογή του Γ.Π.Σ., τέθηκε το θέμα αν μπορεί να διαφυλαχθεί ο τόπος, από την ανεξέλεγκτη εκτός σχεδίου δόμηση, ερώτημα όμως που δεν απαντήθηκε, καθώς βρίσκεται στην αρμοδιότητα του αντίστοιχου Υπουργείου.

Εκτός από την Χώρα υπάρχουν και οι υπόλοιποι οικισμοί της Νάξου καθένας από τους οποίους ανήκει και σε διαφορετική κατηγορία. Το ένα τρίτο περίπου των οικισμών του νησιού (22) έχουν χαρακτηριστεί με Προεδρικά Διατάγματα ως παραδοσιακοί οικισμοί και έχουν οριστεί συγκεκριμένοι όροι δόμησης που καθορίζουν την αρτιότητα των οικοπέδων αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κατοικιών με σκοπό την διατήρηση της τοπικής αρχιτεκτονικής κι του χαρακτηριστικού χρώματος των Κυκλάδων. Οι οικισμοί αυτοί αφορούν στο 40% περίπου του συνολικού πληθυσμού του νησιού και οι περισσότεροι από αυτούς είναι ορεινοί. Συγκεκριμένοι όροι δόμησης υπάρχουν επίσης και για οικισμούς της Νάξου οι οποίοι δεν έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Επίσης υπάρχουν και οι οικισμοί μέχρι 2000 κατοίκους για τους οποίους ισχύουν ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις.

A.4.2 Κατηγοριοποίηση Οικισμών ως προς το θεσμικό πλαίσιο Δόμησης

Οι οικισμοί της Νάξου μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες οι οποίες είναι:

1. Παραδοσιακοί Οικισμοί (Π.Δ Φ.Ε.Κ 504/Δ/1988 και Π.Δ 594/Δ/1978 το οποίο αντικαταστάθηκε από το 345/Δ/2-6-1989
2. Οικισμοί με Απόφαση Οριοθέτησης από Νομάρχη (Π.Δ ΦΕΚ/181/Δ/1985 , τροποποίηση άρθρου 5 του Π.Δ 24.4-3.5.85 με το Φ.Ε.Κ 289/4-11-2011, με τα επιμέρους Φ.Ε.Κ οριοθέτησης).
3. Οικισμοί προ 1923 (Π.Δ 138/Δ/1981)

4. Λοιποί Οικισμοί (διέπονται από τις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης σύμφωνα με το Π.Δ ΦΕΚ/538/Δ/1978 και το Π.Δ ΦΕΚ/270/Δ/1985).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι οικισμοί της Ν. Νάξου, η κατηγορία στην οποία ανήκουν και το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει στον καθένα από αυτούς:

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Περιφερειακή Ενότητα Νάξου
Δήμος Νάξου Κ Μικρών Κυκλάδων

Α. Δημοτική Ενότητα Νάξου	Οικισμοί-Ονομασία	Κατηγορία Οικισμού	Οριοθετημένοι Οικισμοί (Αποφάσεις Νομάρχη Κυκλάδων)	Θεσμικό Πλαίσιο
Δημοτική Κοινότητα Νάξου	Χώρα Νάξου	Προ του 1923	Χωρίς όρια	138 Δ/1981
	Αγκίδια	Κάτω των 2000 κατοίκων	8584/18-12-86	181Δ/1985
	Μονή Χρυσοστομου	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
Δημοτική Κοινότητα Αγίου Αρσενίου	Αγιος Αρσένιος	Κάτω των 2000 κατοίκων	1096/13-2-86	181Δ/1985
	Αγία Άννα	Κάτω των 2000 κατοίκων	403/20-1-86	181Δ/1985
	Άγιοι Πάντες	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος

	Αγιος Προκόπιος	Κάτω των 2000 κατοίκων	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 1309/30-7-90 και διορθώθηκε με την 936/4-2-1999/Φ.Ε.Κ 99Δ/18-2-1999)	181Δ/1985
	Μάραγκας	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Μαστοράκης	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Στελίδα	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Βίβλου	Βίβλος	Παραδοσιακος	1096/13-2-86 (Επανακαθορισμός ορίου με την 4027/30-11-1994 απόφαση Νομάρχη)	504Δ-14.07.1988
	Πλάκα	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος

Τοπική Κοινότητα Γαλανάδου	Γαλανάδο	Παραδοσιακος	1096/13-2-86	504Δ-14.07.1988
Τοπική Κοινότητα Γαλήνης	Γαλήνη	Κάτω των 2000 κατοίκων	4134/9-7-86 (αντικαταστάθηκε από την 8596/18-12-96)	181Δ/1985
Τοπική Κοινότητα Γλινάδου	Γλινάδο	Παραδοσιακος	1096/13-2-86	504Δ-14.07.1988
Τοπική Κοινότητα Εγγαρών	Εγγαρές	Κάτω των 2000 κατοίκων	1096/13-2-86	181Δ/1985
Τοπική Κοινότητα Κινιδάρου	Κυνίδαρος	Παραδοσιακος	Χωρίς όρια	504Δ-14.07.1988
	Ακρωτηρι	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Μελάνων	Μέλανες	Κάτω των 2000 κατοίκων	4630/28-7-93	181Δ/1985
	Αγιος Θαλέλαιος	Προ του 1923	Χωρίς όρια	138Δ/1981
	Κουρουνοχώρι	Παραδοσιακος	4630/28-7-93	504Δ-14.07.1988

	Μύλοι	Κάτω των 2000 κατοίκων	4630/28-7-93	181Δ/1985
Τοπική Κοινότητα Ποταμίας	Ανω Ποταμια	Παραδοσιακος	Χωρις όρια	345Δ/2-6-1989
	Μέση Ποταμια	Παραδοσιακος	Χωρις όρια	504Δ-14.07.1988
	Κάτω Ποταμιά	Παραδοσιακός	Χωρις όρια	504Δ-14.07.1988
Τοπική Κοινότητα Σαγκρίου	Ανω Σαγκρί	Παραδοσιακός	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 3587/17-9-90 δημ. Φ.Ε.Κ 528/28-09-90 και αργότερα από την 3722/11-6-1993)	504Δ-14.07.1988
	Κανακάριον	Εκτός Σχεδίου	Χωρις όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Καστράκι	Κάτω των 2000 κατοίκων	403/20-1-86	181Δ/1985

	Κάτω Σαγκρί	Παραδοσιακός	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 3587/17-9- 90 δημ. Φ.Ε.Κ 528/28-09-90 και αργότερα από την 3722/11-6-1993)	504Δ-14.07.1988
	Μικρή Βίγλα	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Παναγιά (Νησίδα)	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς όρια	Μη θεσμοθετημένος
Β. Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας				
Δημοτική Κοινότητα Απεράθου	Απείρανθος	Παραδοσιακός / Προ του 1923	8585/18-12-86	345Δ/2-6-1989
	Αζαλάς	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Κανάκι	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος

	Κλειδώ	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Λιγαρίδια	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Μουτσούνα	Κάτω των 2000 κατοίκων/προ του 1923	403/20-1-86	181Δ/1985
	Πάνορμος	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
Δημοτική Κοινότητα Φιλοτίου	Φιλώτι	Παραδοσιακός /Προ του 1923	4134/9-7-86 (αντικαταστάθηκε από την 8596/18-12- 96)	504Δ-14.07.1988
	Καλαντό	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Δαμαριώνος	Δαμαριώνας	Παραδοσιακός /προ του 1923	Χωρίς Όρια	345Δ/2-6-1989
	Αγιασός	Κάτω των 2000 κατοίκων/προ του 1923	403/20-1-86	181Δ/1985
	Βουρβουριά	Κάτω των 2000 κατοίκων/προ του 1923	343/26-01-88	181Δ/1985

	Δαμαλάς	προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
	Πυργάκι	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Δανακού	Δανακός	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
Τοπική Κοινότητα Κεραμωτής	Κεραμωτή	Παραδοσιακός/προ του 1923	Χωρίς Όρια	504Δ-14.07.1988
Τοπική Κοινότητα Κορωνίδος	Κορωνίδα	Παραδοσιακός /προ του 1923	6830/5-10-1987	504Δ-14.07.1988
	Αγία	Παραδοσιακός /προ του 1923	Χωρίς Όρια	504Δ-14.07.1988
	Απόλλωνας	Κάτω των 2000 κατοίκων/προ του 1923	403/20-1-86	181Δ/1985
	Κάμπος	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Μυρίσης	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
	Ταξιάρχης	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Φαρακλό	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
	Χίλια βρύση	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981

	Σκεπόνι	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Κορώνου	Κόρωνος	Παραδοσιακός	Χωρίς Όρια	504Δ-14.07.1988
	Αργοκοιλιώτισσα	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Ατσιπάπη	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Λιώνας	Κάτω των 2000 κατοίκων	403/20-1-86	181Δ/1985
Τοπική Κοινότητα Μέσης	Μέση	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
Τοπική Κοινότητα Μονής	Μονή	Παραδοσιακός	Χωρίς Όρια	504Δ-14.07.1988
	Σίφωνες	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
Τοπική Κοινότητα Σκαδού	Σκαδό	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981

Τοπική Κοινότητα Χαλκείου	Κεραμί	Παραδοσιακός	343/26-01-88 &1221/29-03-95	504Δ-14.07.1988
	Χαλκείον	Παραδοσιακός	343/26-01-88	504Δ-14.07.1988
	Ακάδημοι	Παραδοσιακός	343/26-01-88 &1221/29-03-95	504Δ-14.07.1988
	Ζωοδόχος Πηγή (Τσικαλαριό)	Προ του 1923	Χωρίς Όρια	138Δ/1981
	Ράχη	Εκτός Σχεδίου	Χωρίς Όρια	Μη θεσμοθετημένος
	Καλόξυλος	Παραδοσιακός	343/26-01-88 &1221/29-03-95	504Δ-14.07.1988

Πίνακας Α.4.1-Κατηγοροποίηση Οικισμών Ν. Νάξου-Θεσμικό Πλαίσιο και θεσμοθετημένα όρια

Από τον παραπάνω πίνακα Α.4.1 παρατηρούμε ότι 22 οικισμοί της Νήσου Νάξου έχουν χαρακτηριστεί Παραδοσιακοί στους οποίους ισχύει ειδικό προεδρικό διάταγμα (504Δ-14-07-1988 και 345Δ/2-61989), 14 από αυτούς χαρακτηρίζονται σαν οικισμοί κάτω των 2000 κατοίκων και ισχύει το Π.Δ 181Δ/1985, 10 είναι οικισμοί προ του 1923 και ισχύει το 138Δ/1981 και οι υπόλοιποι 24 είναι οικισμοί στους οποίους δεν έχουν καθοριστεί τα όρια τους και διέπονται από τις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης.

A.4.3 Οικισμοί με καθορισμένα όρια (κάτω των 2000 κατοίκων)

Σύμφωνα με το Π.Δ 24.4/3.5.1985 οι οικισμοί κάτω των 2000 κατοίκων διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

α) περιαστικοί: όσοι βρίσκονται σε επαφή ή σε απόσταση από αστικά κέντρα και έχουν ή αναμένεται να αποκτήσουν άμεση λειτουργική εξάρτηση ως τόποι προαστιακοί.

β) παραλιακοί: όσοι εμπίπτουν στο σύνολό τους ή κατά τμήμα τους σε ζώνη 500 μ από τον αιγιαλό, ή βρίσκονται έξω από τη ζώνη αυτή, αλλά η ανάπτυξή τους επηρεάζεται σημαντικά από τη θάλασσα. Εξαιρούνται, (δεν θεωρούνται παραλιακοί) όσοι οικισμοί βρίσκονται μέσα στη ζώνη των 500 μ. αλλά το κέντρο τους έχει υψόμετρο μεγαλύτερο ή ίσο από 100 μ. σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας.

γ) τουριστικοί: όσοι λειτουργούν ως πόλοι τακτικών ή εποχιακών τουριστικών συγκεντρώσεων.

δ) αξιόλογοι: οικισμοί που τα μορφολογικά και πολεοδομικά τους χαρακτηριστικά συγκροτούν σύνολο σημαντικού αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος.

ε) ενδιαφέροντες: όσοι συγκροτούν σύνολο περιορισμένου αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος.

στ) αδιάφοροι: όσοι δεν απαιτούν ιδιαίτερη προστασία.

ζ) συνεκτικοί: όσων τουλάχιστον το 90% των οικοδομών δεν απέχουν ανά δύο (2) μεταξύ τους απόσταση μεγαλύτερη των 40 μέτρων. Ως οικοδομή νοείται κάθε κτίσμα ανεξάρτητα από τη χρήση του, με εμβαδόν τουλάχιστον 10 τ.μ.

η) διάσπαρτοι: όσοι δεν είναι συνεκτικοί.

θ) δυναμικοί: όσοι έχουν πληθυσμό ίσο ή μεγαλύτερο των 200 κατοίκων σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού και κατά την απογραφική περίοδο της τελευταίας δεκαετίας εμφανίζουν πληθυσμιακή αύξηση μεγαλύτερη του 10%, ή κατά την τελευταία τριετία εμφανίζουν αριθμό νέων οικοδομών και προσθηκών κυρίων χώρων σε ποσοστό μεγαλύτερο του 20% του συνολικού αριθμού των υπαρχόντων κτιρίων του οικισμού.

Σε περίπτωση οικισμού στον οποίο διαπιστώνεται πληθυσμιακή μόνο αύξηση, η οποία όμως προκύπτει από πληθυσμιακές μετακινήσεις (κτηνοτροφικός οικισμός) μπορεί ο οικισμός να μη χαρακτηρίζεται δυναμικός.

ι) στάσιμοι: όσοι δεν είναι δυναμικοί.

ια) μικροί: όσοι κατά την τελευταία απογραφή είχαν πληθυσμό μέχρι και 200 κατοίκους ή μέχρι 100 οικοδομές.

ιβ) μεσαίοι: όσοι είχαν κατά την τελευταία απογραφή πληθυσμό από 201-1000 κατοίκους ή μέχρι 500 οικοδομές.

ιγ) μεγάλοι: όσοι κατά την τελευταία απογραφή είχαν πληθυσμό από 1001-2000 κατοίκους.

2. Η διάκριση και κατάταξη των οικισμών στις πιο πάνω κατηγορίες γίνεται με απόφαση του νομάρχη μετά από γνώμη του ΣΧΟΠ του νομού. Η απόφαση του νομάρχη δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται όλοι οι οικισμοί της Νάξου των οποίων τα όρια καθορίστηκαν με αποφάσεις Νομάρχη, οι σχετικές αποφάσεις καθώς και η κλίμακα της επισυναπτόμενης αεροφωτογραφίας με τα καθορισμένα όρια. Η

κατάταξη των οικισμών έγινε σύμφωνα με τα στοιχεία της εκάστοτε απόφασης Νομάρχη για τον κάθε οικισμό ξεχωριστά.

Αποφάσεις Καθορισμού Ορίων Οικισμών Ν. Νάξου και Κατηγοριοποίηση τους

Α. Δημοτική Ενότητα Νάξου	Οικισμοί	Κατηγοριοποίηση Οικισμών (σύμφωνα με τις αποφάσεις καθορισμού ορίων)	Οριοθετημένοι Οικισμοί (Αποφάσεις Νομάρχη Κυκλάδων)	Οικισμοί Προ του 1923	Χάρτες Καθορισμού Ορίων Επισυναπτόμενοι με τις αποφάσεις
Δημοτική Κοινότητα Νάξου	Χώρα Νάξου		Χωρίς όρια	Ναι	
	Αγκίδια	Ενδιαφέρων-Στάσιμος-Συνεκτικός-Μικρός	8584/18-12-86	Ναι	
	Μονή Χρυσοστομου		Χωρίς όρια		
Δημοτική Κοινότητα Αγίου Αρσενίου	Αγιος Αρσένιος	Ενδιαφέρων - Φθίνων-Συνεκτικός-Μεσαίος	1096/13-2-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2500
	Αγία Άννα	Παραλιακός-Ενδιαφέρων-Στάσιμος-Διάσπαρτος-Μικρός	403/20-1-86		Αεροφωτογραφία 1:6000
	Αγιοι Πάντες		Χωρίς όρια		

	Αγιος Προκόπιος	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Διάσπαρτος- Μικρός	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 1309/30- 7-90 και διορθώθηκε με την 936/4-2- 1999/Φ.Ε.Κ 99Δ/18-2-1999)		Αεροφωτογραφία 1:4000
	Μάραγκας		Χωρίς όρια		
	Μαστοράκης		Χωρίς όρια		
	Στελίδα		Χωρίς όρια		
Τοπική Κοινότητα Βίβλου	Βίβλος	Ενδιαφέρων - Φθίνων- Συνεκτικός- Μεσαίος	1096/13-2-86 (Επανακαθορισμός ορίου με την 4027/30-11-1994 απόφαση Νομάρχη)	Ναι	Αεροφωτογραφία 1 :2500
	Πλάκα		Χωρίς όρια		
Τοπική Κοινότητα Γαλανάδου	Γαλανάδο	Ενδιαφέρων - Φθίνων- Συνεκτικός- Μεσαίος	1096/13-2-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2500
Τοπική Κοινότητα Γαλήνης	Γαλήνη	Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	4134/9-7-86 (αντικαταστάθηκε από την 8596/18- 12-96)	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000

Τοπική Κοινότητα Γλινάδου	Γλινάδο	Ενδιαφέρων - Φθίνων- Συνεκτικός- Μεσαίος	1096/13-2-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:500
Τοπική Κοινότητα Εγγαρών	Εγγαρές	Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	1096/13-2-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2500
Τοπική Κοινότητα Κινιδάρου	Κυνίδαρος		Χωρίς όρια	Ναι	
	Ακρωτηρι		Χωρίς όρια		
Τοπική Κοινότητα Μελάνων	Μέλανες	Αξιόλογος- Μεσαίος- Συνεκτικός	4630/28-7-93	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
	Αγιος Θαλέλαιος		Χωρίς όρια		
	Κουρουνοχώρι	Αξιόλογος-Μικρός- Συνεκτικός	4630/28-7-93	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
	Μύλοι	Αξιόλογος -Μικρός- Διάσπαρτος	4630/28-7-93	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
Τοπική Κοινότητα Ποταμίας	Ανω Ποταμια		Χωρίς όρια	Ναι	
	Μέση Ποταμια		Χωρίς όρια	Ναι	
	Κάτω Ποταμιά		Χωρίς όρια	Ναι	

Τοπική Κοινότητα Σαγκρίου	Άνω Σαγκρί	Αξιόλογος- Στάσιμο -Μικρός- Συνεκτικός	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 3587/17- 9-90 δημ. Φ.Ε.Κ 528/28-09-9 και αργότερα από την 3722/11-6-1993)	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:3000
	Κανακάριον		Χωρίς όρια		
	Καστράκι	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Διάσπαρτος- Μικρός	403/20-1-86		Αεροφωτογραφία 1:5000
	Κάτω Σαγκρί	Αξιόλογος- Στάσιμος-Μικρός- Συνεκτικός	403/20-1-86 (αντικαταστάθηκε από την 3587/17- 9-90 δημ. Φ.Ε.Κ 528/28-09-90 και αργότερα από την 3722/11-6-1993)	Ναι	Αεροφωτογραφία :3500

	Μικρή Βίγλα		Χωρίς όρια		
	Παναγιά (Νησίδα		Χωρίς όρια		
Β. Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας					
Δημοτική Κοινότητα Απεράθου	Απείρανθος	Αξιόλογος-Μικρός- Στάσιμος- Συνεκτικός	585/18-12-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
	Αζαλάς		Χωρίς Όρια		
	Κανάκι		Χωρίς Όρια		
	Κλειδώ		Χωρίς Όρια		
	Λιγαρίδια		Χωρίς Όρια		
	Μουτσούνα	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	403/20-1-86		Αεροφωτογραφία 1:5000
	Πάνορμος		Χωρίς Όρια		
Δημοτική Κοινότητα Φιλωτίου	Φιλώτι	Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός- Μεγάλος	4134/9-7-86 (αντικαταστάθηκε από την 8596/18- 12-96)	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
	Καλαντό		Χωρίς Όρια		
Τοπική Κοινότητα Δαμαριώνας	Δαμαριώνας		Χωρίς Όρια	Ναι	

	Αγιασός	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	403/20-1-86		Αεροφωτογραφία 1:5000
	Βουρβουριά		343/26-01-88		
	Δαμαλάς		Χωρίς Όρια		
	Πυργάκι		Χωρίς Όρια		
Τοπική Κοινότητα Δανακού	Δανακός		Χωρίς Όρια	Ναι	
Τοπική Κοινότητα Κεραμωτής	Κεραμωτή		Χωρίς Όρια	Ναι	
Τοπική Κοινότητα Κορωνίδος	Κορωνίδα	Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	6830/5-10-1987	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:2000
	Αγιά		Χωρίς Όρια		
	Απόλλωνας	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	403/20-1-86	Ναι	Αεροφωτογραφία 1:000
	Κάμπος		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Μυρίσης		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Ταξιάρχης		Χωρίς Όρια		
	Φαρακλό		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Χίλια βρύση		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Σκεπόνι		Χωρίς Όρια	Ναι	

	Αμπραάμ		Χωρίς Όρια		
Τοπική Κοινότητα Κορώνου	Κόρωνος		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Αργοκοιλιώτισσα		Χωρίς Όρια		
	Ατσιπάπη		Χωρίς Όρια		
	Λιώνας	Παραλιακός- Ενδιαφέρων- Στάσιμος- Συνεκτικός-Μικρός	403/20-1-86		Αεροφωτογραφία 1:5000
Τοπική Κοινότητα Μέσης	Μέση		Χωρίς Όρια	Ναι	
Τοπική Κοινότητα Μονή	Μονή		Χωρίς Όρια	Ναι	
	Σίφωνες		Χωρίς Όρια	Ναι	
Τοπική Κοινότητα Σκαδού	Σκαδό		Χωρίς Όρια	Ναι	
Τοπική Κοινότητα Χαλκείου	Κεραμί	Μικρός-Στάσιμος- Ενδιαφέρων- Συνεκτικός	343/26-01-88 &1221/29-03- 5	Ναι	
	Χαλκείον	Μεσαίος-Στάσιμος- Ενδιαφέρων- Συνεκτικός	343/26-01-88	Ναι	
	Ακάδημοι		343/26-01-88 &1221/29-03-95		
	Ζωοδόχος Πηγή		Χωρίς Όρια		

	Ράχη		Χωρίς Όρια		
	Καλόξυλος	Μικρός-Φθίνων- Ενδιαφέρων- Συνεκτικός	343/26-01-88 &1221/29-03 95	Ναι	

Πίνακας Α.4.2-Κατηγοροποίηση Οικισμών Ν. Νάξου ανάλογα με την απόφαση οριοθέτησης των ορίων του

A.4.4 Όροι Δόμησης στους παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου

ΦΕΚ 594 Δ/1978 (το οποίο αντικαταστάθηκε από το ΠΔ 11-5-1989 - ΦΕΚ 345/Δ/2-6-1989 το οποίο θα παρουσιαστεί παρακάτω)

Οικισμοί αναφοράς : Απείρανθος-Δαμαριώνας και Άνω ποταμιά

A.4.4.1 Γενικοί όροι δόμησης

Τα οικόπεδα του κεντρικού τμήματος των οικισμών είναι άρτια και οικοδομήσιμα, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

Πρόσωπο: 12μ Βάθος: 18μ. Εμβαδόν: 300τ.μ.

Κατά παρέκκλιση, θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα με τις διαστάσεις και το εμβαδόν που είχαν κατά την 2^α Ιουλίου 1968, ημέρα δημοσίευσης του από 15.6.1968 Β.Δ. Επίσης, κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι τη δημοσίευση του ως άνω ΦΕΚ είχαν διαστάσεις:

Πρόσωπο: 8μ Βάθος: 12μ. Εμβαδόν: 150τ.μ.

Τα οικόπεδα του λοιπού τμήματος των οικισμών θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφόσον έχουν ελάχιστες διαστάσεις:

Πρόσωπο: 25μ Βάθος: 40μ. Εμβαδόν: 2.000τ.μ.

Κατά παρέκκλιση, θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα με τις διαστάσεις και το εμβαδόν που είχαν κατά την 2^α Ιουλίου 1968, ημέρα δημοσίευσης του από 15.6.1968 Β.Δ. Επίσης, κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι τη δημοσίευση του ως άνω ΦΕΚ είχαν διαστάσεις:

Πρόσωπο: 12μ Βάθος: 18μ. Εμβαδόν: 300 τ.μ.

Εάν δεν έχουν καθοριστεί τα όρια του κεντρικού τμήματος του οικισμού, ισχύουν οι προϋποθέσεις της δεύτερης ως άνω περίπτωσης.

Ως σύστημα δόμησης καθορίζεται το σύστημα των πτερύγων. Η Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (Ε.Π.Α.Ε.) δύναται να μεταβάλλει τη θέση της οικοδομής εντός του οικοπέδου αν κριθεί απαραίτητο.

- Κεντρικό τμήμα: Ποσοστό κάλυψης: 80%
- Συντελεστής Δόμησης: 0.80
- Υπόλοιπο τμήμα: Ποσοστό κάλυψης: 80%

- Συντελεστής Δόμησης: 0.50
- Μέγιστος αριθμός ορόφων: 2 ανεξαρτήτου πλάτους οδού. Επιτρέπεται και η κατασκευή τρίτου ορόφου χωρίς υπέρβαση Σ.Δ., μόνον εφόσον προκύπτει λόγω κλίσεως εδάφους.
- Μέγιστο ύψος: 7 μ. μετρούμενο από το υψηλότερο σημείο της τομής του περιγράμματος της κάτοψης του κτιρίου με το φυσικό έδαφος. Η οικοδομή δεν δύναται να υπερβαίνει λόγω κλίσεως του εδάφους τα 10μ. ύψος σε οποιοδήποτε σημείο.

Η Ε.Π.Α.Ε. δύναται να επιφέρει μικρής έκτασης μεταβολές στα ως άνω καθοριζόμενα ύψη χωρίς υπέρβαση του αριθμού ορόφων εφόσον απαιτείται για την προσαρμογή του κτιρίου στο άμεσο περιβάλλον του. Πάνω από το μέγιστο ύψος της οικοδομής επιτρέπεται μόνο η κατασκευή στέγης με τις ελάχιστες κατά τα παραδοσιακά πρότυπα κλίσεις, καπνοδόχων και κλειστής δεξαμενής αποθήκευσης ύδατος των απολύτων αναγκαίων ελάχιστων διαστάσεων. Η κλειστή δεξαμενή δέον να είναι εντός της στέγης ή σε περίπτωση δώματος οργανικά συντιθέμενη με τον όγκο του κτίσματος μεγίστου ύψους όχι μεγαλύτερου του ενός μέτρου.

Ως κεντρικό τμήμα του οικισμού για την εφαρμογή των διατάξεων του Π.Δ. (ΦΕΚ594Δ/1978) καθορίζεται το τμήμα ή τα τμήματα εκείνα τα οποία από άποψης πυκνότητας δόμησης παρουσιάζουν εμφανώς μεγαλύτερη συνοχή ή συνοψίζουν τις κυριότερες δραστηριότητες του οικισμού χωρίς περιορισμό εφόσον συντρέχει περίπτωση ως προς την έκτασή του.

A.4.4.2 Ειδικοί όροι δόμησης

Η ογκοπλαστική μορφή των κτιρίων θα πρέπει να προσεγγίζει τα παραδοσιακά πρότυπα ως προς την σύνθεση, την κλίση και την αναλογία των όγκων. Η Ε.Π.Α.Ε. δύναται να επιβάλλει κατά την κρίση της, τροποποιήσεις αναφερόμενες στη διάσπαση του όγκου του κτιρίου μέχρι και διαχωρισμού του σε περισσότερα του ενός κτιρίων εάν κριθεί απαραίτητο από τις συνθήκες και τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος.

Οι οικοδομές δέον να καλύπτονται από στέγη σύμφωνα με τους παραδοσιακούς τύπους με τις αντίστοιχες προεξοχές με ανάλογης μορφής και διαστάσεων στηθαίο ή συνδυασμού των δύο συστημάτων, σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντος. Η στέγη είναι υποχρεωτική, έστω κι αν πάνω από το κατασκευαζόμενο τμήμα της οικοδομής επιτρέπεται ή προβλέπεται η κατασκευή επιπλέον ορόφου. Σε περίπτωση κατασκευής δώματος, τυχόν αναμονές οπλισμού καλύπτονται υποχρεωτικά. Η τελική επεξεργασία των όψεων των κτιρίων διαμορφώνεται σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα από άποψη υλικών και τρόπου κατασκευής.

Τα στοιχεία που αναφέρονται στη συνέχεια επιτρέπονται μόνο εάν απαντώνται κατά κανόνα και όχι κατ' εξαίρεση στις οικοδομές του άμεσου περιβάλλοντος του κτιρίου:

- Εξώστες (ανοιχτοί ή κλειστοί, σε εσοχή ή σε εξοχή)
- Προστεγάσματα
- Ανοικτές κλίμακες

- Στοές
- Τοίχοι αντιστήριξης
- Κόγχες
- Πέργκολες
- Αρχιτεκτονικές προεξοχές και λοιπά λειτουργικά ή διακοσμητικά στοιχεία.

Οι περιφράξεις των οικοπέδων κατασκευάζονται ως προς το υλικό, τη μορφή και το ύψος, σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα. Απαγορεύεται η τοποθέτηση πετασμάτων (τεντών) σε οποιουσδήποτε χώρους, πλην των ισογείων χώρων παραμονής απόμων των κέντρων αναψυχής, εστιατορίων, κτλ. κατά την κρίση της Ε.Π.Α.Ε. από άποψη μορφής, χρώματος, υλικού, κτλ.

Απαγορεύεται η ανάρτηση και η εγκατάσταση φωτεινών ή μη διαφημίσεων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εγκατάστασή τους κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Π.Α.Ε., η οποία καθορίζει το μέγεθος, τη θέση, τις διαστάσεις, την μορφή, κτλ., ώστε να μην επηρεάζεται ο χαρακτήρας του άμεσου περιβάλλοντος.

Επιτρέπεται η τοποθέτηση απλών ή έγχρωμων επιγραφών μέγιστου μήκους όχι μεγαλύτερου από το πλάτος του /των ανοιγμάτων στα οποία αντιστοιχούν.

Επιβάλλεται η εγκατάσταση μίας ομαδικής κεραίας τηλεοράσεως κατά οικοδομικό τετράγωνο σε θέση μη εμφανή από τους κοινόχρηστους χώρους του οικισμού. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εγκατάσταση μεμονωμένης κεραίας μόνο σε θέση που δεν είναι ορατή από κεντρικό κοινόχρηστο χώρο του οικισμού ή δεν προσβάλλει την μορφή μεμονωμένων μνημείων ή αξιόλογου αισθητικώς συνόλου, μετά από σύμφωνη γνώμη της Ε.Π.Α.Ε.

Κάθε έργο υποδομής και κάθε εργασία που αφορά σε διαμόρφωση, τροποποίηση ή ανάπτυξη κοινοχρήστων χώρων, οδών, πλατειών, λιμένων, κτλ. δέον να διαμορφώνεται με τρόπο προσαρμοζόμενο στα παραδοσιακά πρότυπα και κατόπιν εγκρίσεως της Ε.Π.Α.Ε. Ειδικότερα η τοποθέτηση μετρητών ρεύματος και κάθε στοιχείου παροχής, δέον να τοποθετείται σε μη προβαλλόμενη επιφάνεια.

Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας δέον να αναλαμβάνουν με ίδιες δαπάνες την αναμόρφωση και βελτίωση των εγκαταστάσεων εντός του οικισμού, ώστε να μην βλάπτεται η εικόνα του συνόλου.

A.4.4.3 Επιτρεπόμενες χρήσεις

Κατοικία, οργανισμοί κοινής ωφέλειας και κοινωνικός εξοπλισμός. Απαγορεύεται η εγκατάσταση βιοτεχνιών – βιομηχανιών ή άλλων χρήσεων υψηλής όχλησης. Για την εγκατάσταση κάθε άλλης χρήσης πλην κατοικίας επιβάλλεται η έγκριση της Ε.Π.Α.Ε. ως προς τη θέση στον οικισμό.

Για τη διαμόρφωση ακάλυπτων χώρων των οικοπέδων επιτρέπονται μόνο οι απολύτως αναγκαίες εκσκαφές. Σε περίπτωση κεκλιμένου εδάφους επιτρέπεται η διαμόρφωση του οικοπέδου με αναλημματικούς τοίχους ή πρηνή μέγιστου ύψους 1.50μ.

Παρέκκλιση αυτού του ύψους επιτρέπεται κατά την κρίση της Ε.Π.Α.Ε. μόνο σε περίπτωση που αυτό επιβάλλεται απολύτως για λόγους τεχνικούς ή αισθητικούς και υπό τον όρο ότι η κατασκευή δύναται να ενταχθεί αισθητικώς στο περιβάλλον του οικισμού.

A.4.4.4 Παραδοσιακοί Οικισμοί με ΠΔ 11-5-1989 ΦΕΚ 345/Δ/2-6-1989

Καθορίζονται ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης των οικοπέδων των οικισμών του νομού Κυκλάδων που έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί με το από 19.10.1978 π. διάταγμα «Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους κλπ» (ΦΕΚ 594/Δ) ως εξής:

1. α) Τα οικόπεδα που βρίσκονται στο συνεκτικό τμήμα του οικισμού είναι άρτια και οικοδομήσιμα εφόσον έχουν ελάχιστο εμβαδόν 600 μ² και ελάχιστο πρόσωπο 13 μ. σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση. Τα οικόπεδα που βρίσκονται στο μη συνεκτικό τμήμα του οικισμού είναι άρτια και οικοδομήσιμα εφόσον έχουν ελάχιστο εμβαδόν 2.000 μ² και ελάχιστο πρόσωπο 18 μ., σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση. Το συνεκτικό τμήμα των οικισμών ορίζεται με αυτοψία της αρμόδιας Υπηρεσίας για το διάστημα μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης του Νομάρχη για την οριοθέτησή τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του από 24.4.1985 π.δ. (ΦΕΚ 181/Δ), όπως τροποποιήθηκε με το από 14.2.1987 π.δ/γμα (ΦΕΚ 133/Δ).

β) Κατ' εξαίρεση της προηγούμενης περίπτωσης α στους οικισμούς που έχουν καθοριστεί τα όριά τους με απόφαση του Νομάρχη σύμφωνα με τις παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις, εφαρμόζονται οι αρτιότητες και ζώνες που ορίστηκαν με την απόφαση αυτή.

γ) Κατ' εξαίρεση της περίπτωσης α της παρούσας παραγράφου τα οικόπεδα που δημιουργούνται λόγω κατάτμησης και βρίσκονται μέσα στα όρια των επομένων οικισμών είναι άρτια, εφόσον έχουν ελάχιστο εμβαδόν το αναφερόμενο αντίστοιχα:

ΕΜΒΑΔΟΝ

ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ	Η'ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΝΗΣΟΣ	Εκτός διαγραμ.	Δ/σμενο	Δ/σμένο	χιαστί
Τμήματος	ή	εντός		Τμήμα	ή	εκτός	
κόκκινου	περιγράμματος			κόκκινου	περιγράμματος		
Νάουσα	Νάουσας	Πάρος		600μ ²	-	2000μ ²	
Παροικία	Πάρου	Πάρος		600μ ²	-	2000μ ²	
Κώστος	Κώστου	Πάρος		600μ ²	2000μ ²	-	
Λεύκες	Λευκών	Πάρος		600μ ²	2000μ ²	-	
Μάρμαρα	Αρχιλόχου	Πάρος		600μ ²	2000μ ²	-	
Πρόδρομος	Αρχιλόχου	Πάρος		600μ ²	2000μ ²	-	
Μάρπησσα	Μάρπησσας	Πάρος		600μ ²	2000μ ²	-	
Απολλωνία	Απολλωνίας	Σίφνος		600μ ²	-	2000μ ²	
Αρτέμωνα	Αρτεμώνα	Σίφνος		600μ ²	-	2000μ ²	
Βόθωνας	Βόθωνα	Θήρα		600μ ²	1000μ ²	2000μ ²	
Πύργος	Πύργου	Θήρα		600μ ²	1000μ ²	-	
Εμπόρειο	Εμπορείου	Θήρα		600μ ²	2000μ ²	-	

Μεγαλοχώρι Απειράνθος Φολεγάνδρος	Μεγαλοχωρίου Απειράνθου Φολεγάνδρου	Θήρα Νάξος Φολεγάνδρος	600μ2 600μ2 600μ2	2000μ2 1000μ2 2000μ2	- - -
Δ/σμένο εντός περιγράμματος Κίμωλος Σέριφος	τμήμα κόκκινου Κιμώλου Σερίφου	τμήματος κόκκινου Κίμωλος Σέριφος	Εκτός και 600μ2 600μ2	δ/σμένου εκτός περιγράμματος 1000μ2 1000μ2	

Τα παραπάνω τμήματα των οικισμών φαίνονται στα 16 σχετικά πρωτότυπα διαγράμματα σε κλίμακα 1:2.000 (τα δέκα), 1:2.500 (το ένα), 1:3.000 (τα τρία) και 1:3.500 (τα δύο), που έχουν θεωρηθεί από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την υπ αριθ. 29140/1989 πράξη του και που συνοπτικά τους αντίτυπα δημοσιεύονται με το παρόν διάταγμα.

δ) Κατά παρέκκλιση των διατάξεων των προηγούμενων περιπτώσεων θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικοπέδα εφόσον ήταν άρτια και οικοδομήσιμα, είτε κατά κανόνα είτε κατά παρέκκλιση σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος διατάγματος.

ε) Επίσης θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικοπέδα εφόσον κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος διατάγματος έχουν ελάχιστον εμβαδόν τριακόσια τετραγωνικά μέτρα (300) μ2, ελάχιστο πρόσωπο δώδεκα μέτρα (12) μ. σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση.

στ) Οικόπεδο, που δεν έχει πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση, για να είναι οικοδομήσιμο πρέπει για τις περιπτώσεις α, β, γ, και ε, να τεθεί σε κοινή χρήση, με συμβολαιογραφική πράξη, έκταση κατά μήκος της μιας τουλάχιστον πλευράς του οικοπέδου για τη δημιουργία κοινοχρήστου χώρου, που να συνδέει το οικόπεδο με το υφιστάμενο δίκτυο κυκλοφορίας του οικισμού.

Η παραπάνω έκταση πρέπει να έχει πλάτος τέσσερα (4) μέτρα και μήκος ως κατωτέρω: δώδεκα (12) μέτρα στην περίπτωση ελαχίστου εμβαδού 300 μ2, δεκατρία (13) μέτρα στην περίπτωση ελαχίστου εμβαδού 600 μ2, δεκαπέντε (15) μέτρα στην περίπτωση ελαχίστου εμβαδού 1.000 μ2 και δεκαοκτώ (18) μέτρα στην περίπτωση ελαχίστου εμβαδού 2.000 μ2.

2. Ο συντελεστής δόμησης και το μέγιστο ποσοστό κάλυψης των οικοπέδων ορίζεται ως εξής:

α) Για οικοπέδα μέχρι 100 μ2 συντελεστής δόμησης 1,0 και ποσοστό κάλυψης 80% της επιφανείας τους.

β) Για οικοπέδα από 101-200 μ2 συντελεστής δόμησης 1,0 και ποσοστό κάλυψης 70% της επιφανείας τους.

γ) Για οικοπέδα από 201-300 μ2 συντελεστής δόμησης 0,80 και ποσοστό κάλυψης 60% της επιφανείας τους.

Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια και των δύο ορόφων μπορεί να είναι 200 μ2 με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 70%.

δ) Για οικοπέδα από 401 μ2 και πάνω συντελεστής δόμησης 0,7 και ποσοστό κάλυψης 40% της επιφανείας τους.

Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια και των δύο ορόφων της οικοδομής μπορεί να είναι 320 μ2 με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 50%.

στ) Η συνολική επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 400 μ2.

Κατ' εξαίρεση για τουριστικές εγκαταστάσεις και για εγκαταστάσεις οργανισμών κοινής ωφελείας η συνολική μέγιστη επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 800 μ².

3. Επιβάλλεται η διάσπαση των όγκων των κτιρίων μέχρι τον πλήρη διαχωρισμό τους σε περισσότερα του ενός κτίρια όταν προκύπτει επιφάνεια κτιρίου μεγαλύτερη των 240 τ.μ. Του περιορισμού αυτού εξαιρούνται τα κτίρια κοινής ωφελείας. Σε περίπτωση διαχωρισμού των κτιρίων η μεταξύ τους απόσταση ορίζεται σε 2,50 μέτρα τουλάχιστον.

4. Ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε δύο (2) με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος αυτών επτά και μισό (7,50) μέτρα, μετρούμενο από την γύρω φυσική ή τεχνητή στάθμη εδάφους, με την επιφύλαξη της παραγρ. 1 του άρθρου 17 του ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210/Α). Λόγω μεγάλης κλίσης εδάφους επιτρέπεται η μία μόνο πλευρά του κτιρίου να έχει ύψος οκτώ και μισό μέτρα (8,50) από το φυσικό ή τεχνητό έδαφος. Πάνω από το ύψος επιτρέπεται μόνο η κατασκευή καπνοδόχου και η κατασκευή της στέγης όπου αυτή επιβάλλεται από τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος.

5. Ειδικότερα στον οικισμό «Δρύοπις» της κοινότητας Δρυοπίδας και στο εντός του κόκκινου περιγράμματος τμήμα του οικισμού «Μπατσί» της κοινότητας Μπατσίου, επιβάλλεται η κατασκευή στέγης με κλίση μικρότερη των 30° (τριάντα μοιρών), σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα του οικισμού. Το παραπάνω τμήμα του οικισμού Μπατσίου φαίνεται στο σχετικό πρωτότυπο διάγραμμα σε κλίμακα 1:2.000, που θεωρήθηκε από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την υπ' αριθ. 29140/1989 πράξη του και που συνοπτικό του αντίτυπο δημοσιεύεται με το παρόν διάταγμα.

6. Σε περιπτώσεις επισκευών, ανακατασκευών, αποκαταστάσεων των υπαρχόντων κτιρίων ή ερειπίων σε όλους τους αναφερόμενους οικισμούς και εφόσον το επισκευαζόμενο ή ανακατασκευαζόμενο κτίριο στεγαζόταν με στέγη, όπου αυτή επιβάλλεται.

Δεν υπάρχει υποχρέωση κατασκευής στέγης σε τμήμα του ισογείου διωρόφου οικοδομής, εφόσον τούτο χρησιμοποιηθεί σαν ανοικτός εξώστης.

8. Η τοποθέτηση του κτηρίου μέσα στο οικόπεδο γίνεται με τα παρακάτω κριτήρια:

α) Να μη βλάπτεται ο πολεοδομικός ιστός του οικισμού.

β) Να προστατεύονται βασικά σημεία θέας των κοινοχρήστων χώρων.

γ) Να προστατεύονται κατά το δυνατόν η θέα των ομόρων οικοπέδων.

δ) Να μη διαμορφώνονται υποβαθμισμένοι ελεύθεροι χώροι ανάμεσα σε όμορες ιδιοκτησίες.

Η Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ) εγκρίνει τη θέση του κτιρίου μέσα στο οικόπεδο και μπορεί να επιβάλλει επιπλέον περιορισμούς ως προς τη μορφή του όγκου των κτιρίων.

9. α) Σε οικισμό ή τμήμα οικισμού χωρίς εγκεκριμένο σχέδιο ως γραμμή δομήσεως ορίζεται το κοινό όριο μεταξύ των οικοπέδων και των κοινοχρήστων χώρων.

β) Εάν η υφιστάμενη κατάσταση έχει δημιουργήσει κανόνα ως προς τη θέση της γραμμής δόμησης των κτιρίων, το νέο κτίριο τοποθετείται στη διαμορφωμένη οικοδομική γραμμή.

10. Σε περίπτωση παραλιακών οικισμών η οικοδομική γραμμή τοποθετείται σε απόσταση δεκαπέντε (15) μέτρα τουλάχιστον από τη γραμμή αιγιαλού, εφόσον δεν υπάρχει διαμορφωμένη οικοδομική γραμμή.

11. Απαγορεύεται η κατασκευή κτιρίων σε υποστυλώματα (PILOTIS) και η τοποθέτηση λυομένων οικίσκων. Απαγορεύεται η ολοκλήρωση των οικοδομικών εργασιών (επιχρίσματα, χρωματισμοί)• στον όροφο διωρόφων κτιρίων πριν την ολοκλήρωση και της φάσης των εξωτερικών επιχρισμάτων στο ισόγειο.

12. α) Τα κουφώματα στις όψεις του κτιρίου οφείλουν να τηρούν την αναλογία ύψους προς πλάτος 1,5/1 ή 2/1 τα παράθυρα και 2,5/1 ή 3/1 οι πόρτες (εξώπορτες ή εξωστόпорτες). Τυχόν διαμορφωμένα παραδοσιακά μορφολογικά στοιχεία πάνω από τα κουφώματα (υπέρθυρα, φεγγίτες) δεν συμπεριλαμβάνονται στην παραπάνω συνολική αναλογία ύψους - πλάτους του κουφώματος.

β) Τα κουφώματα των κτιρίων πρέπει να είναι ξύλινα και ειδικότερα:

Τα εξώφυλλα είναι ταμπλαδωτά, καρφωτά (σανιδωτά) ή περσιδωτά (γαλλικά ή γερμανικά) ανάλογα με τα επικρατούντα παραδοσιακά πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντος του κτιρίου. Τα τζαμλίκια των παραθύρων υποδιαιρούνται με 2 τουλάχιστον καίτια κατά την έννοια του ύψους. Η υποδιαίρεση αυτή δεν ισχύει για τους φεγγίτες

γ) Τα ανοίγματα των καταστημάτων πρέπει να είναι περιορισμένων διαστάσεων και τα κουφώματα να είναι ανάλογης κατασκευής και με τα ίδια υλικά με τα υπόλοιπα κουφώματα του κτίσματος.

δ) Τα εξωτερικά κουφώματα των κτιρίων επιβάλλεται να είναι μονόχρωμα.

13. Επιτρέπεται η κατασκευή ανοιχτών εξωστών σε πρόβολο μετά από έγκριση της ΕΠΑΕ μεγίστου πλάτους 1,00 μέτρου και συνολικού μήκους όχι μεγαλύτερου του 1/3 του μήκους της όψης του κτιρίου και εν πάση περιπτώσει όχι μεγαλύτερου των 2,5 μέτρων. Απαγορεύονται οι γωνιακοί εξώστες σε πρόβολο. Τα στηθαία των εξωστών είναι κτιστά, ξύλινα ή σιδερένια. Απαγορεύεται η κατασκευή ανοιχτών εξωστών σε πρόβολο στον οικισμό «Οία».

14. Απαγορεύεται η κατασκευή προστεγασμάτων (μαρκιζών).

15. Το ελάχιστο πάχος των τοξωτών κατασκευών (βόλτα ή καμάρες) ορίζεται σε πενήντα εκατοστά του μέτρου.

16. Οι ανοιχτές κλίμακες προσαρμόζονται στα παραδοσιακά πρότυπα του περιβάλλοντος σε ό,τι αφορά τη μορφή, τα υλικά, τον τρόπο κατασκευής και τους χρωματισμούς και δεν προσμετρούνται στο συντελεστή δόμησης του οικοπέδου.

17. Η τελική επεξεργασία των εξωτερικών όψεων των κτιρίων διαμορφώνεται κατά τα παραδοσιακά πρότυπα από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής.

18. Επιτρέπεται η προεξοχή στην όψη κατά 0,10-0,15 της πέτρινης επίστρωσης του στηθαίου και η δημιουργία λίθινης διακοσμητικής ζώνης κατά μήκος της όψης του κτιρίου στη στάθμη του πρεκίου των κουφωμάτων, εφόσον τα μορφολογικά αυτά στοιχεία συναντώνται στον οικισμό.

Επίσης, επιτρέπονται τα παρακάτω λειτουργικά και μορφολογικά στοιχεία, εφόσον συναντώνται κατά κανόνα στις οικοδομές του άμεσου περιβάλλοντος του κτιρίου:

α. Ανοιχτές κλίμακες

β. Στοές

γ. Τοίχοι αντιστήριξης

δ. Κόγχες

ε. Πέργκολες

ζ. Ειδικές αρχιτεκτονικές προεξοχές.

Τα παραπάνω στοιχεία οφείλουν να προσαρμόζονται στα παραδοσιακά πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντος της οικοδομής.

19. Οι περιφράξεις των οικοπέδων κατασκευάζονται από τοιχοποιία, που σε περίπτωση λιθοδομής μπορεί να παραμείνει ανεπίχριστη, ενώ σε περίπτωση χρήσης άλλου υλικού (οπτόπλινθων, τσιμεντόπλινθων) επιχρίζεται υποχρεωτικά. Οι αυλόθυρες των περιφράξεων αυτών κατασκευάζονται από υλικά, μορφή και ύψος σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα.

20. Για το χρωματισμό των όψεων των κτιρίων χρησιμοποιείται υδρόχρωμα λευκό. Επιτρέπεται η σε μικρή αναλογία πρόσμιξη γαλάζιου χρώματος, που δεν αλλοιώνει τον επικρατούντα λευκό χρωματισμό τόνο του κτιρίου. Ο χρωματισμός εσοχών, στοιχείων, τμημάτων ή ολοκλήρου του κτιρίου με χρώμα πλην του λευκού υπόκειται στην έγκριση της ΕΠΑΕ.

Η χρήση μαρμαροκονίας στη σύνθεση των επιχρισμάτων των εξωτερικών όψεων του κτιρίου επιτρέπεται μόνο σε νεοκλασικού ρυθμού κτίρια και μετά από έγκριση της αρμόδιας ΕΠΑΕ.

21. Απαγορεύεται η τοποθέτηση πετασμάτων (τεντών) σε οποιουσδήποτε χώρους, πλην των ισογείων χώρων παραμονής ατόμων των κέντρων αναψυχής, εστιατορίων κλπ. Κατά την κρίση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου από άποψη μορφής, χρώματος, υλικού.

22. Απαγορεύεται η τοποθέτηση κάθε είδους φωτεινών επιγραφών και διαφημίσεων σε οποιαδήποτε θέση των ακινήτων στους οικισμούς καθώς και σε ικριώματα μέσα στο χώρο των οικοπέδων ή μπροστά από αυτά.

Επιτρέπονται μόνο επιγραφές περιορισμένων διαστάσεων που πληροφορούν για τη χρήση

των χώρων του κτιρίου και οι οποίες τοποθετούνται σε θέση που δεν καλύπτουν ή αλλοιώνουν τη μορφή του κτιρίου, κατά την κρίση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ).

23. Για τη διαμόρφωση ακαλύπτων χώρων των οικοπέδων, επιτρέπονται μόνο οι απολύτως αναγκαίες εκσκαφές.

Σε περίπτωση κεκλιμένου εδάφους, επιτρέπεται η διαμόρφωση του οικοπέδου με αναλημματικούς τοίχους η πρανή μεγίστου ύψους ενάμιση (1,50) μέτρου. Για μεγαλύτερο ύψος απαιτείται η γνώμη της ΕΠΑΕ.

24. Οι τοίχοι αντιστήριξης διαμορφώνονται από άποψη υλικού και τρόπου κατασκευής σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα.

25. Επιτρέπεται η αναστήλωση ερειπωμένων κτισμάτων έστω και αν οι απαιτούμενες να εκτελεστούν εργασίες αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος. Η αναστήλωση επιτρέπεται κατόπιν τεκμηριωμένης έρευνας, η οποία αποδεικνύει την ακριβή αρχική μορφή του κτίσματος.

Επίσης επιτρέπεται η επισκευή και αποκατάσταση παλαιών κτιρίων αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, κατά την κρίση της ΕΠΑΕ, έστω και αν οι απαιτούμενες να εκτελεσθούν εργασίες αντίκεινται στις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3, και 4 του παρόντος άρθρου.

26. Για κάθε οικοδομική εργασία καθώς και για την τοποθέτηση επιγραφών απαιτείται η έγκριση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ).

27. Μέσα στα όρια των παραπάνω οικισμών επιτρέπεται η ανέγερση κτιρίων κατοικίας, κοινής ωφελείας και κοινωνικού εξοπλισμού.

Απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης εντός των καθορισμένων ορίων των οικισμών και εντός ζώνης πλάτους 500 μ. περιμετρικά των ορίων αυτών.

Για την εγκατάσταση κάθε άλλης χρήσης εκτός των παραπάνω επιβάλλεται προέγκριση της ΕΠΑΕ.

28. Η τελική θεώρηση της άδειας οικοδομής για τη σύνδεση του κτιρίου με τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρικού ρεύματος παρέχεται μόνο μετά την έγκριση της ΕΠΑΕ. Η έγκριση αυτή παρέχεται αφού υποβληθούν φωτογραφίες όλων των όψεων του κτιρίου που πιστοποιούν την εφαρμογή της εγκεκριμένης από την ΕΠΑΕ μελέτης.

29. Δεν έχουν εφαρμογή τα άρθρα 9, 12, 14 και η παράγραφος 5 του άρθρου 23 του ΓΟΚ/1985 όπως ισχύει, για τους οικισμούς του παρόντος διατάγματος.

Άρθρο 2

1. Μετά τη δημοσίευση του παρόντος διατάγματος, δεν ισχύουν για τους οικισμούς, τους αναφερόμενους στο άρθρο 1, οι διατάξεις:

α) Του από 2.3.1981 π.δ/τος «Περί ληπτέων υπόψη μέτρων και του τρόπου καθορισμού των ορίων των προ της 16.8.1923 υφισταμένων οικισμών των στερουμένων εγκεκριμένου

ρυμοτομικού σχεδίου, ως και καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτών» (ΦΕΚ 138/Δ), όπως ισχύει.

β) Των άρθρων 5, 6, 7 (παρ. , 3, 6 έως και 10), 8 και 9 του από 24.4.1985 π.δ/τος «Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2.000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης τους» (ΦΕΚ 181/Δ), όπως τροποποιήθηκε με το από 14.2.1987 π.δ/γμα (ΦΕΚ 133/Δ).

γ) Των άρθρων 2 και επομένων του από 19.10.1978 π.δ/τος «Περί χαρακτηρισμού ως παραδοσιακών οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών» (ΦΕΚ 594/Δ), εκτός των παραγρ. 12 και 13 του άρθρου 3.

2. α) Για τον οικισμό «Μπατσί» της νήσου Άνδρου ισχύουν οι διατάξεις του από 17.8.1978 π.δ/τος «Περί χαρακτηρισμού του υφισταμένου προ του έτους 1923 οικισμού Μπατσί (Άνδρου) και καθορισμού ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτού» (ΦΕΚ 605/Δ) ενώ κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος.

β) Για τον οικισμό της χώρας Μυκόνου ισχύουν οι διατάξεις του από 13.8.1976 π.δ/τος «Περί αναθεωρήσεως των όρων και περιορισμών δομήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλεως Μυκόνου κλπ.». (ΦΕΚ 336/Δ), ενώ κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος.

Άρθρο 3

α) Οικοδομικές άδειες που έχουν εκδοθεί μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος π.δ/τος και ισχύουν, εκτελούνται ως έχουν.

β) Οικοδομικές άδειες ανέγερσης ειδικού κτιρίου, για τις οποίες έχει υποβληθεί στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία, πλήρης φάκελος με τα απαραίτητα για την έκδοση της οικοδομικής άδειας στοιχεία ή έχει υποβληθεί μελέτη για προέλεγχο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του από 3.9.1983 π.δ/τος «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (ΦΕΚ 394/Δ) και η έγκριση της σχετικής μελέτης από τον αρμόδιο φορέα, έλαβε χώρα μέσα στην τελευταία τριετία και ισχύει, εκδίδονται, εκτελούνται ή αναθεωρούνται (χωρίς αύξηση του όγκου του κτιρίου) με τις προϊσχύουσες του παρόντος διατάγματος διατάξεις.

γ) Οικοδομικές άδειες για τις οποίες έχει υποβληθεί στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία πλήρης φάκελος με τα απαραίτητα για την έκδοσή τους στοιχεία μέχρι την 23.2.1987 ημερομηνία δημοσίευσης του από 14.2.1987 π.δ/τος «Τροποποίηση των π.δ/των των από 24.4.1985 «Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας κλπ.» (ΦΕΚ 133/Δ) εκδίδονται ή αναθεωρούνται με τις προϊσχύουσες αυτού διατάξεις, βάσει των υποβληθέντων στοιχείων».

A.4.5 Όροι Δόμησης στους παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου(ΦΕΚ 504/Δ/1988)

Οικισμοί αναφοράς: Κορωνίδα, Αγιά, Κόρωνος, Μονή, Φιλότι, Χαλκείο, Ακάδημοι, Καλόξυλος,Κεραμί,Κεραμωτή,Βιβλος,Γαλαναδο,Γλιναδο,Κινίδαρος,Κουρουνοχωρι,Μέση Ποταμιά, Κάτω Ποταμιά, Κάτω Σαγκρί, Άνω Σαγκρί

Οι γενικοί και ειδικοί όροι δόμησης που ισχύουν σε όλους τους ανωτέρω αναφερόμενους παραδοσιακούς οικισμούς αναφέρονται στο Π.Δ. της 17.6/14.7.1988 (ΦΕΚ 504/Δ), όπως τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 17.9-24.10.2002 ΦΕΚ 930. Πιο συγκεκριμένα:

(α) Τα οικόπεδα είναι άρτια και οικοδομήσιμα εφόσον έχουν ελάχιστο εμβαδόν: 600 τ.μ., ελάχιστο πρόσωπο: 13 μ. και έχουν πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση.

(β) Κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα, εφόσον ήταν άρτια και οικοδομήσιμα είτε κατά κανόνα είτε κατά παρέκκλιση, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος διατάγματος.

(γ) Επίσης, θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα εφόσον κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος διατάγματος έχουν ελάχιστο εμβαδόν: 300 τ.μ., ελάχιστο πρόσωπο: 12 μ. και έχουν πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση.

(δ) Οικόπεδο που δεν έχει πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο ή σε χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση, για να είναι οικοδομήσιμο πρέπει για τις ως άνω περιπτώσεις α και γ να τεθεί σε κοινή χρήση με συμβολαιογραφική πράξη, έκταση στη συγκεκριμένη θέση, για τη δημιουργία κοινόχρηστου χώρου συνολικού πλάτους τουλάχιστον 4 μέτρων και μήκους τουλάχιστον 13 μέτρων κατά μήκος των ορίων του οικοπέδου, που να συνδέει το οικόπεδο με το υφιστάμενο σε κοινή χρήση δίκτυο κυκλοφορίας του οικισμού.

(ε) Στους οικισμούς που έχουν καθορισθεί τα όρια τους με απόφαση Νομάρχη, σύμφωνα με το από 24.4.1985 Π.Δ. (ΦΕΚ 181/Δ) εφαρμόζονται τα ελάχιστα εμβαδά κατάτμησης κατά ζώνες που ορίστηκαν με την απόφαση αυτή.

Ο συντελεστής δόμησης και το μέγιστο ποσοστό κάλυψης των οικοπέδων ορίζεται ως εξής:

../ Για οικόπεδα μέχρι 100 τ.μ.: συντελεστής δόμησης 1,00 και ποσοστό κάλυψης 80% της επιφανείας τους.

../ Για οικόπεδα από 101-200 τ.μ.: συντελεστής δόμησης 1,00 και ποσοστό κάλυψης 70% της επιφανείας τους.

../ Για οικόπεδα από 201-300 τ.μ.: συντελεστής δόμησης 0,80 και ποσοστό κάλυψης 60% της επιφανείας τους. Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια και των δύο ορόφων μπορεί να είναι 200 τ.μ. με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 70%.

../ Για οικόπεδα από 301 - 400 τ.μ.: συντελεστής δόμησης 0,8 και ποσοστό κάλυψης 50% της επιφανείας τους.

../ Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια των ορόφων της οικοδομής μπορεί να είναι 320 τ.μ. με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 50%.

../ Η συνολική επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 200 τ.μ. Κατ' εξαίρεση, για τουριστικές εγκαταστάσεις και για κτίρια κοινής ωφέλειας η συνολική επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 600 τ.μ.

Επιβάλλεται η διάσπαση του όγκου του κτιρίου. Ειδικά για κτίρια τουριστικών εγκαταστάσεων και για κτίρια κοινής ωφέλειας επιβάλλεται η διάσπαση των όγκων των κτιρίων μέχρι τον πλήρη διαχωρισμό τους σε περισσότερα του ενός κτιρίων, όταν προκύπτει συνολική επιφάνεια κτιρίων μεγαλύτερη των 240 τ.μ. Σε περίπτωση διαχωρισμού των κτιρίων, η μεταξύ τους απόσταση ορίζεται σε 2,5 μ. τουλάχιστον.

Ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε "δύο" (2), με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος αυτών 7,5 μέτρα, μετρούμενο από την γύρω φυσική ή τεχνητά διαμορφωμένη στάθμη εδάφους. Σε καμία πλευρά του κτιρίου δεν επιτρέπεται η προβολή του ύψους του κτιριακού όγκου ανά ιδιοκτησία να ξεπερνά το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος και τον μέγιστο επιτρεπόμενο αριθμό ορόφων.

- Κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση μεγάλης κλίσης του εδάφους, όταν δεν είναι δυνατή λόγω υψομετρικής διαφοράς από τη στάθμη της οδού, η πρόσβαση στο κτίσμα, επιτρέπεται η υπέρβαση του μέγιστου επιτρεπόμενου ύψους, μόνο για την μία πλευρά του κτιρίου μέχρι τα 8,50 μ., μετά από έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Αιγαίου. Σε αυτή την περίπτωση, το ύψος της πρόσσοψης του κτιρίου προς την οδό δεν ξεπερνά τα 4,50 μ. συμπεριλαμβανομένου του στηθαίου.

- Εάν η κλίση του εδάφους επιτρέπει την δημιουργία επιπλέον χώρου βοηθητικού, σε στάθμη κάτω από το ισόγειο, το καθαρό ύψος του χώρου αυτού δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 2,20 μ. και το μέγιστο εμβαδόν τα 20 τ.μ. Ο χώρος αυτός δεν προσμετράται στον συντελεστή δόμησης, εφόσον είναι χώρος κλειστός και δεν επιτρέπεται εξωτερική πρόσβαση σε αυτόν.

- Απαγορεύεται η κατασκευή κεραμοσκεπούς στέγης. Πάνω από το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος επιτρέπεται μόνο η κατασκευή καπνοδόχου ύψους 1,00μ.

Η τοποθέτηση του κτιρίου μέσα στο οικόπεδο γίνεται με τα παρακάτω κριτήρια :

να μη βλάπτεται ο πολεοδομικός ιστός του οικισμού

να προστατεύονται βασικά σημεία θέας των κοινόχρηστων χώρων

να προστατεύεται κατά το δυνατόν η θέα των όμορων οικοπέδων

να μη διαμορφώνονται υποβαθμισμένοι ελεύθεροι χώροι ανάμεσα σε όμορες ιδιοκτησίες.

Η Ε.Π.Α.Ε. εγκρίνει τη θέση του κτιρίου μέσα στο οικόπεδο και μπορεί να επιβάλλει επιπλέον περιορισμούς ως προς τη μορφή του όγκου των κτιρίων.

Επιπλέον, στο Π.Δ. (ΦΕΚ 504/Δ/1988) ορίζονται τα ακόλουθα:

Σε οικισμό ή τμήμα οικισμού χωρίς εγκεκριμένο σχέδιο ως γραμμή δομήσεως ορίζεται το κοινό όριο μεταξύ των οικοπέδων και των κοινοχρήστων χώρων. Εάν η υφιστάμενη κατάσταση έχει δημιουργήσει κανόνα ως προς τη θέση της γραμμής δόμησης των κτιρίων, το νέο κτίριο μπορεί να τοποθετηθεί στη διαμορφωμένη οικοδομική γραμμή.

Σε περίπτωση παραλιακών οικισμών, η οικοδομική γραμμή τοποθετείται σε απόσταση δεκαπέντε (15) μέτρα τουλάχιστον από τη γραμμή αιγιαλού, εφόσον δεν υπάρχει διαμορφούμενη οικοδομική γραμμή.

Απαγορεύεται η κατασκευή κτιρίων σε υποστηλώματα (PILOTIS) και η τοποθέτηση λυομένων οικίσκων. Απαγορεύεται η ολοκλήρωση των οικοδομικών εργασιών (επιχρίσματα, χρωματισμοί) στον όροφο διαφόρων κτιρίων πριν την ολοκλήρωση και της φάσης των εξωτερικών επιχρισμάτων στο ισόγειο.

Για τα ανοίγματα στις όψεις του κτιρίου πρέπει να τηρείται, όταν πρόκειται για παράθυρα, η αναλογία πλάτους / ύψους 1: 22,5 και 1:3 όταν πρόκειται για πόρτες. Το ποσοστό της επιφανείας τους σε κάθε όψη δεν πρέπει να υπερβαίνει το 30%. Με βάση τις αναλογίες αυτές το πλάτος των ανοιγμάτων δεν θα υπερβαίνει το 1,20 μ. Η ελάχιστη απόσταση των ανοιγμάτων από τις ακμές του κτιρίου ορίζεται σε 0,70 μ. και η μεταξύ τους απόσταση σε 0,30 μ.

Τα κουφώματα των κτιρίων πρέπει να είναι ξύλινα και ειδικότερα:

../ Τα εξώφυλλα είναι ταμπλαδωτά, καρφωτά (σανιδωτά) ή περσιδωτά (γαλλικά ή γερμανικά) ανάλογα με τα επικρατούντα παραδοσιακά πρότυπα του άμεσα περιβάλλοντος του κτιρίου.

../ Τα τζαμιλίκια των παραθύρων υποδιαιρούνται με 2 τουλάχιστον καΐτια κατά την έννοια του ύψους. Η υποδιαίρεση αυτή δεν ισχύει για τους φεγγίτες.

../ Τα ανοίγματα των καταστημάτων πρέπει να είναι περιορισμένων διαστάσεων και τα κουφώματα να είναι ανάλογης κατασκευής και με τα ίδια υλικά με τα υπόλοιπα κουφώματα του κτίσματος.

../ Τα εξωτερικά κουφώματα των κτιρίων επιβάλλεται να είναι μονόχρωμα

Επιτρέπεται η κατασκευή ανοικτών εξωστών σε πρόβολο μετά από έγκριση της Ε.Π.Α.Ε. μεγίστου πλάτους ενός (1) μέτρου και συνολικού μήκους όχι μεγαλύτερου από το 1/3 του μήκους της όψης του κτιρίου. Το μέγιστο μήκος κάθε εξώστη ορίζεται σε 2,5 μέτρα. Απαγορεύονται οι γωνιακοί εξώστες σε πρόβολο. Τα στηθαία των εξωστών είναι κτιστά, ξύλινα ή σιδερένια.

Απαγορεύεται η κατασκευή παραστεγασμάτων (μαρκίζων).

Το ελάχιστο πάχος των τοξοτών κατασκευών (βόλτα ή καμάρες) ορίζεται σε πενήντα εκατοστά του μέτρου.

Οι ανοικτές κλίμακες πρέπει να είναι με σκαλοπάτια λίθινα και οπλισμένο σκυρόδεμα, με επένδυση από σχιστόπλακες μόνο στις οριζόντιες επιφάνειες (πατήματα). Οι κλίμακες αυτές δεν προσμετρώνται στο συντελεστή δόμησης. Τα στηθαία πρέπει να είναι κτιστά ή μικτά.

Η τελική επεξεργασία των εξωτερικών όψεων των κτιρίων διαμορφώνεται κατά τα παραδοσιακά πρότυπα από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής.

Επιτρέπεται μόνο πάνω από τα ανοίγματα λίθινη προεξοχή πλάτους έως 15μ., οι δε εσοχές δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 50% του όγκου του κτίσματος. Επίσης επιτρέπονται τα παρακάτω λειτουργικά και μορφολογικά στοιχεία, εφόσον συναντώνται κατά κανόνα στις οικοδομές του άμεσου περιβάλλοντος του κτιρίου:

- α – Ανοιχτές κλίμακες β – Στοές
- γ – Τοίχοι αντιστήριξης δ – Κόγχες
- ε – Πέργκολες
- στ – Ειδικές αρχιτεκτονικές προεξοχές

Τα παρακάτω στοιχεία οφείλουν να προσαρμόζονται στα παραδοσιακά πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντος της οικοδομής.

Οι περιφράξεις των οικοπέδων κατασκευάζονται από τοιχοποιία, που σε περίπτωση λιθοδομής μπορεί να παραμένει ανεπίχριστη ενώ σε περίπτωση χρήσης άλλου υλικού (οπτόπλινθων, τιμεντόπλινθων) επιχρίεται υποχρεωτικά. Οι αυλόθυρες των περιφράξεων αυτών κατασκευάζονται από υλικά, μορφή και ύψος, σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα.

Στις εξωτερικές επιφάνειες των όψεων των κτιρίων χρησιμοποιείται ασβέστης (ή κατά περίπτωση υδρόχρωμα). Για εξώφυλλα των παραθύρων (πατζούρια) μονόχρωμα στους τόνους του μπλε, πράσινου, καφέ, γκρι και μουσταρδί..

Η χρήση μμαρμαροκονίας στη σύνθεση των επιχρισμάτων των εξωτερικών όψεων του κτιρίου επιτρέπεται μόνο σε νεοκλασικού ρυθμού κτίρια και μετά από έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Αιγαίου.

Επιτρέπονται προστεγάσματα, στέγαστρα από ξύλινο σκελετό ορθογωνικής διατομής. Η επιφάνεια κάλυψης μπορεί να είναι οριζόντια ή ελαφρώς κεκλιμένη με καλάμια ή με караβόπανο λευκού χρώματος.

Υδατοδεξαμενές, κλιματιστικά, ηλιακοί θερμοσίφωνες πρέπει να τοποθετούνται σε μέρη που δεν είναι ορατά από τους κοινόχρηστους χώρους.

Απαγορεύεται η τοποθέτηση κάθε είδους φωτεινών επιγραφών και διαφημίσεων σε οποιαδήποτε θέση των ακινήτων στους οικισμούς, καθώς και σε ικριώματα μέσα στο χώρο των οικοπέδων ή μπροστά από αυτά. Επιτρέπονται μόνο επιγραφές περιορισμένων διαστάσεων που πληροφορούν για τη χρήση των χώρων του κτιρίου και οι οποίες τοποθετούνται σε θέση που δεν καλύπτουν ή αλλοιώνουν τη μορφή του κτιρίου, κατά την κρίση της Ε.Π.Α.Ε..

Για τη διαμόρφωση ακάλυπτων χώρων των οικοπέδων, επιτρέπονται μόνο οι απολύτως αναγκαίες εκσκαφές. Σε περίπτωση κεκλιμένου εδάφους, επιτρέπεται η διαμόρφωση του οικοπέδου με αναλημματικούς τοίχους ή πρανή μεγίστου ύψους 1,5 μ. Για μεγαλύτερο ύψος απαιτείται η γνώμη της Ε.Π.Α.Ε.

Οι τοίχοι αντιστήριξης διαμορφώνονται από άποψη υλικού και τρόπου κατασκευής, σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα.

Επιτρέπεται η αναστήλωση ερειπωμένων κτισμάτων, έστω και αν οι απαιτούμενες να εκτελεστούν εργασίες αντίκεινται στις διατάξεις του Π.Δ.

A.4.6 Όροι Δόμησης στους οριοθετημένους οικισμούς της Νάξου Κάτω των 2000 κατοίκων (Π.Δ. 24-4-85/ΦΕΚ 181/Δ/1985 με τις μετέπειτα τροποποιήσεις του τροποποίηση άρθρου 5 του Π.Δ 24.4-3.5.85 με το Φ.Ε.Κ 289/4-11-2011)

Οικισμοί αναφοράς: Αγκίδια, Άγιος Αρσένιος, Αγία Άννα, Άγιος Προκόπιος, Γαλήνη, Εγγαρές, Μέλανες, Μύλοι, Καστράκι, Μουτσούνα, Αγιασός, Βουρβουριά, Απόλλωνας, Λιώνας.

Οι γενικοί όροι δόμησης που ισχύουν, σύμφωνα με το ως άνω Π.Δ. περιλαμβάνουν:

- Ποσοστό κάλυψης: 70% της επιφάνειας του οικοπέδου
- Συντελεστής Δόμησης: κλιμακώνεται προοδευτικά και ανάλογα με την επιφάνεια του οικοπέδου ως εξής:
 - Για τα πρώτα 100 τ.μ. επιφάνειας του οικοπέδου: 1,60
 - Για το τμήμα του οικοπέδου 100 – 200 τ.μ.: 0,80
 - Για το τμήμα του οικοπέδου 200 – 300 τ.μ.: 0,60
 - Για το άνω των 300 τ.μ. τμήμα του οικοπέδου: 0,40

Η συνολική όροφο-επιφάνεια στο οικόπεδο για κύρια και βοηθητικά κτίσματα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 400 τ.μ.

Με το ίδιο διάταγμα, κατά παρέκκλιση των διατάξεων που προαναφέρθηκαν ορίζεται:

- Για τμήμα οικοπέδου, το οποίο έχει χαρακτηριστεί χώρος για ανέγερση κτιρίου κοινής ωφέλειας επιφάνειας μεγαλύτερης των 300 τ.μ., ο συντελεστής δόμησης είναι 0,80 χωρίς περιορισμό στη συνολική όροφο- επιφάνεια.
- Για οικόπεδα τουριστικών εγκαταστάσεων ή αμιγούς επαγγελματικής χρήσης, ο συντελεστής δόμησης κλιμακώνεται ως εξής:
 - Για το τμήμα του οικοπέδου 300 – 2.000 τ.μ.: 0,60
 - Για το τμήμα του οικοπέδου 2.000 – 4.000 τ.μ.: 0,50
 - Για το άνω των 4.000 τ.μ. τμήμα του οικοπέδου: 0,40

Στην περίπτωση αυτή, όπως και προηγουμένως, δεν υπάρχει περιορισμός στη συνολική όροφο-επιφάνεια των κτιρίων.

Το οικοδομικό σύστημα που ορίζεται είναι το πανταχόθεν ελεύθερο. Όπου το κτίριο δεν εφάπτεται με τα πλάγια και πίσω όρια του οικοπέδου, αφήνεται απόσταση τουλάχιστον 2,50 μ. Μέσα στην απόσταση αυτή επιτρέπεται η κατασκευή εξωστών πλάτους μέχρι 1 μ. Η απόσταση μεταξύ ανεξάρτητων κτιρίων μέσα στο ίδιο οικόπεδο ορίζεται σε 2,50 μ. τουλάχιστον.

Το μέγιστο ύψος των κτιρίων ορίζεται στα 7,50μ. μετρούμενο σε κάθε όψη από την οριστική στάθμη του εδάφους (φυσική ή διαμορφωμένη). Σε περίπτωση επιβολής στέγης με ειδικούς όρους δόμησης, επιτρέπεται η υπέρβαση του ορίου αυτού κατά 2μ. Πάνω από το μέγιστο ύψος του κτιρίου επιτρέπονται μόνο οι κατασκευές που ορίζονται στο άρθρο 5 του Π.Δ. 24-4-85 (ΦΕΚ 181/Δ/3-5-85). Το ελάχιστο ύψος ορόφου ορίζεται στα 2,40 μ.

A.4.7 Όροι Δόμησης στους οικισμούς της Νάξου προ του 1923 (Π.Δ. της 2/13.3.1981 ΦΕΚ 138/Δ)

Οικισμοί αναφοράς: Χώρα Νάξου, Άγιος Θαλέλαιος, Δαμαλάς, Δανακός, Μυρίσης, Φαρακλό, Χίλια Βρύση, Μέση, Σκαδό, Τσικαλαριά.

Γενικοί όροι δόμησης:

Άρτια και οικοδομήσιμα θεωρούνται τα οικόπεδα, τα οποία έχουν ελάχιστο εμβαδόν 2.000 τ.μ. και πρόσωπο επί υφιστάμενου κοινόχρηστου χώρου. Κατά παρέκκλιση, θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα, τα οποία:

Κατά την ημέρα της δημοσίευσης του Π.Δ. είχαν ελάχιστο εμβαδόν 300 τ.μ.

Κατά την 25.7.1979, ημέρα δημοσίευσης του από 19.7.1979 Π.Δ. (ΦΕΚ

401/Δ) είχαν ελάχιστο εμβαδόν 150 τ.μ.

με τις διαστάσεις και το εμβαδόν που είχαν κατά την 2.7.1968, ημέρα δημ

δημοσίευσης του από 15.6.1968 Π.Δ.

Ως οικοδομικό σύστημα των οικοπέδων ορίζεται το σύστημα των πτερύγων ή το συνεχές, ανάλογα του επικρατούντος οικοπέδου στην περιοχή. Μέγιστο ποσοστό κάλυψης ορίζεται το 60% για το σύστημα των πτερύγων και το 70% για το συνεχές σύστημα.

Μέγιστος αριθμός ορόφων 2, με μέγιστο ύψος τα 7,5 μ. Το κτίριο δεν δύναται να υπερβεί λόγω κλίσης του εδάφους το ύψος των 10 μ. σε οποιοδήποτε σημείο αυτού.

Ο Σ.Δ. ορίζεται σε 0.8 με τις εξής παρεκκλίσεις:

Για τουριστικές εγκαταστάσεις και κτίρια αμιγούς επαγγελματικής χρήσεως για την πλέον των 2.000 τ.μ. επιφάνειας του οικοπέδου, ο Σ.Δ. ορίζεται σε 0,40.

Για κτίρια κοινής ωφέλειας για την πλέον των 2.500 τ.μ. επιφάνειας του οικοπέδου, ο Σ.Δ. ορίζεται σε 0,40.

Για κατοικία και λοιπές χρήσεις, μέγιστη συνολική επιφάνεια: 400 τ.μ.

Κατά παρέκκλιση, ο Σ.Δ. των οικοπέδων επιφάνειας μικρότερης των 300 τ.μ. ορίζεται ως εξής:

Για οικόπεδα επιφάνειας μικρότερης ή ίσης των 100 τ.μ.: Σ.Δ. 1,6 με

μέγιστο ποσοστό κάλυψης 80%.

Για οικόπεδα επιφάνειας μικρότερης ή ίσης των 200 τ.μ.: Σ.Δ. 1,20. Σε αυτή την περίπτωση επιτρέπεται η συνολική επιφάνεια των ορόφων να είναι 160 τ.μ.

Για οικόπεδα επιφάνειας μικρότερης ή ίσης των 300 τ.μ.: Σ.Δ. 1,0 δυναμένης της συνολικής επιφάνειας των ορόφων να μην είναι μικρότερη των 240 τ.μ.

Ειδικοί όροι δόμησης:

Η κατασκευή στέγης είναι υποχρεωτική εφόσον στον οικισμό επικρατεί κάλυψη των οικοδομών με στέγη κατά την κρίση της υπηρεσίας.

Πάνω από το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος των κτιρίων δεν επιτρέπεται καμία κατασκευή εκτός του συμπαγούς στηθαίου, κτιστής δεξαμενής νερού ύψους έως 1μ., στέγης και καπνοδόχων.

Επιτρέπεται η κατασκευή εξωτερικής ακάλυπτης σκάλας ανόδου προς το δώμα από το έδαφος μέγιστου πλάτους 1,2 μ. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή κτισμάτων σε υποστυλώματα (pilots).

Σε περίπτωση παραλιακών οικισμών η οικοδομή τοποθετείται σε απόσταση 15 μ. τουλάχιστον, από την γραμμή αιγιαλού (χειμέριο κύμα).

Στους υφιστάμενους προ του 1923 οικισμούς που στερούνται ρυμοτομικού σχεδίου και εγκεκριμένων ορίων, γίνονται αυτοψίες από τούς αρμόδιους μηχανικούς του Τμήματος Πολεοδομίας Νάξου οι οποίοι και διαπιστώνουν κατά πόσο το ακίνητο για το οποίο έχει κατατεθεί αίτηση ανέγερσης οικοδομής βρίσκεται εντός των ορίων του οικισμού.

A.4.8 Εκτός σχεδίου δόμηση Π.Δ. ΦΕΚ 538/Δ/1978 & Π.Δ. ΦΕΚ 270/Δ/1985

Οι οικιστικές συγκεντρώσεις και οι οικιστικοί υποδοχείς που βρίσκονται εκτός των θεσμοθετημένων οικιστικών περιοχών (εκτός εγκεκριμένων ορίων οικισμών, εκτός παραδοσιακών οικισμών και εκτός οικισμών προ του 1923), οι οποίες έχουν προκύψει είτε από νόμιμη είτε από αυθαίρετη δόμηση, θεωρούνται περιοχές για τις οποίες ισχύουν οι διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης.

Πρόκειται για δόμηση η οποία κατά την πλειονότητά της έχει αναπτυχθεί τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της τουριστικής ανάπτυξης του νησιού. Οι οικιστικές αυτές συγκεντρώσεις δεν έχουν οργανωμένο χαρακτήρα, παρόλα αυτά όμως αρκετοί από αυτούς τους οικισμούς παρουσιάζουν κάποια τυπικά χαρακτηριστικά οικιστικού ιστού (π.χ. πλήθος και πυκνότητα κτιρίων, δρόμους, εκκλησίες κτλ.) ενώ παράλληλα διαθέτουν και κάποιες υποτυπώδεις λειτουργίες αστικού τύπου, όπως είναι τα εμπορικά καταστήματα για τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων, ενοικιαζόμενα δωμάτια, αναψυκτήρια, εστιατόρια, κτλ., οι περισσότερες από τις οποίες είναι εποχιακές και λειτουργούν κυρίως κατά την τουριστική περίοδο. Σε αυτούς τους οικιστικούς υποδοχείς υπάρχει έλλειψη κοινωνικών υποδομών.

Εκτός από τις συνεκτικές οικιστικές ενότητες, υπάρχει η διάσπαρτη εκτός σχεδίου δόμηση, η οποία εντοπίζεται κυρίως κατά μήκος του βασικού οδικού δικτύου και κατά μήκος της ακτογραμμής σε μικρή απόσταση από τους υφιστάμενους οικισμούς, στις περισσότερες περιπτώσεις.

Οι κυριότερες χρήσεις και λειτουργίες στις εκτός σχεδίου δόμησης περιοχές της Νάξου, είναι η εξοχική κατοικία και σπανιότερα η μόνιμη κατοικία, ενοικιαζόμενα δωμάτια ή μικρά ξενοδοχεία, εστιατόρια και ταβέρνες, αναψυκτήρια, παντοπωλεία, συνεργεία, ξυλουργεία, σιδηρουργεία, εμπορικά καταστήματα, πρατήρια καυσίμων, αιολικά-φωτοβολταϊκά πάρκα, αρχαιολογικοί χώροι- μνημεία, εκκλησίες, παραλίες κολύμβησης, αλιευτικά καταφύγια, μικρές ανοργάνωτες προβλήτες πρόσδεσης σκαφών, ελαιοτριβεία, τυροκομεία, χώροι σταβλισμού ζώων (μητάτα), εγκαταστάσεις γεωργικών-κτηνοτροφικών μονάδων και αποθηκών, αγροτικές καλλιέργειες, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, λατομεία εξόρυξης μαρμάρου, ορυχεία, οινοποιία, Αποστακτήρια (ρακιτζιά).

Από τα 70 συνολικά χωριά - οικισμούς της Νάξου, οι 23 οικισμοί είναι μη θεσμοθετημένοι και μη οριοθετημένοι, δηλαδή δεν έχουν εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο και δεν αποτελούν οικισμούς προ του 1923 και ως εκ τούτου σε αυτούς εφαρμόζεται η εκτός σχεδίου δόμηση.

Οι οικισμοί αυτοί είναι:

Μονή Χρυσοστόμου, Άγιοι Πάντες, Μάραγκας, Μαστοράκης, Στελίδα, Ακρωτήρι, Κανακάριον, Μικρή Βίγλα, Παναγιά (Νησίδα), Αζαλάς, Κανάκι, Κλειδώ, Λιγαρίδια, Πάνορμος, Καλαντό, Πυργάκι, Κάμπος, Ταξιάρχης (Αμπραάμ), Σκεπόνι, Αργοκοιλιώτισσα, Ατσιπάπη, Σιφωνες, Ράχη.

A.4.8.1 Γενικοί όροι δόμησης Π.Δ. ΦΕΚ 538/Δ/1978 & Π.Δ. ΦΕΚ 270/Δ/1985.

Οι βασικοί όροι και περιορισμοί δόμησης των γηπέδων των κείμενων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων, κωμών και οικισμών, οι εκτός των ορίων των νομίμως υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών των στερουμένων ρυμοτομικού σχεδίου, που ισχύουν για όλη τη χώρα πλην του νομού Αττικής, είναι οι εξής:

1. Αρτιότητα.

α) Ελάχιστο εμβαδόν γηπέδου 4.000 τ.μ. και πρόσωπο σε κοινόχρηστο δρόμο

(25) μέτρα.

β) Για γήπεδα που έχουν πρόσωπο σε Διεθνείς, Εθνικές, Επαρχιακές, Δημοτικές και κοινοτικές οδούς ως και εγκαταλειμμένα τμήματα τους και σε σιδηροδρομικές γραμμές απαιτούνται:

Ελάχιστο πρόσωπο 45 μ. Ελάχιστο βάθος 50 μ. Ελάχιστο εμβαδόν 4000 τ.μ.

Ισχύουν παρεκκλίσεις για γήπεδα των οποίων η κατάτμηση έγινε προ των ακόλουθων ημερομηνιών: 24.4.1977, 17.10.1978, 12.9.1964 και 12.11.1962 επιτρέπεται κατόπιν τεκμηριωμένης έρευνας, η οποία αποδεικνύει την ακριβή αρχική μορφή του κτίσματος. Επίσης, επιτρέπεται η επισκευή και αποκατάσταση παλαιών κτιρίων αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, κατά την κρίση της Ε.Π.Α.Ε., έστω και αν οι απαιτούμενες να εκτελεσθούν εργασίες, αντίκεινται στις διατάξεις των παραγράφων 1, 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου.

Για κάθε οικοδομική εργασία, καθώς και την τοποθέτηση επιγραφών απαιτείται η έγκριση της Ε.Π.Α.Ε.

Η τελική θεώρηση της άδειας οικοδομής για τη σύνδεση του κτιρίου με τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρικού ρεύματος παρέχεται μόνο μετά την έγκριση της Ε.Π.Α.Ε.

Δεν έχουν εφαρμογή τα άρθρα 9, 12, 14 και η παράγραφος 5 του άρθρου 23 του ΓΟΚ/1985 για τους οικισμούς του Π.Δ.

Επιβάλλεται η διατήρηση και αποκατάσταση των λιθόστρωτων δρόμων, πλατειών και σκαλοπατιών, επαναλαμβάνοντας τον τύπο της λιθόστρωσης και το μέγεθος των λίθων. Στις πλακοστρώσεις που γίνονται σε δημόσιο χώρο ή ακόμη και σε ιδιωτικούς θα πρέπει να επαναλαμβάνεται κατά το δυνατόν ο χαρακτήρας της πλακόστρωσης, όπως επικρατεί στον οικισμό ως προς τα σχήματα (ορθογωνικά ή ακανόνιστα), τα μεγέθη των πλακών και τον τρόπο τοποθέτησής τους.

Απαγορεύεται η εκτέλεση έργων μετατροπής των παραδοσιακών οδών (καλντερίμια) σε οδούς εξυπηρέτησης τροχοφόρων.

Απαγορεύεται η εκτέλεση έργων μετατροπής ρεμάτων σε οδούς εξυπηρέτησης τροχοφόρων ή πεζοδρόμους.

Μετά τη δημοσίευση του συγκεκριμένου Π.Δ., δεν ισχύουν για τους οικισμούς τους αναφερομένους στο άρθρο 1, οι διατάξεις του από 2.3.81 Π.Δ.: «περί ληπτέων υπ' όψιν μέτρων και του τρόπου καθορισμού των ορίων των προ της 16.8.23 υφισταμένων οικισμών

των στερουμένων εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, ως και καθορισμού των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτών.

A.5 Δομή Οικισμών Νάξου

A.5.1 Δομή Οικισμών-Γενικά Στοιχεία

Οι οικισμοί της Νάξου μπορούν να χωριστούν ως προς τις διοικητικές λειτουργίες και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους στις εξής κατηγορίες:

- Κέντρα Δημοτικών ή Τοπικών Κοινοτήτων (Χώρα, Φιλώτι, Απείρανθος)
- Θεσμοθετημένοι Οικισμοί Ενδοχώρας (Άγιος Αρσένιος, Κορωνίδα)
- Μη θεσμοθετημένοι Οικισμοί Ενδοχώρας (Κυνίδαρος, Μέση)
- Παραλιακοί Θεσμοθετημένοι Οικισμοί (Άγιος Προκόπιος, Απόλλωνας)
- Παραλιακοί Μη θεσμοθετημένοι Οικισμοί (Μικρή Βίγλα, Λιγαριδία)

Στην πρώτη κατηγορία οικισμών συγκεντρώνονται όλες οι διοικητικές λειτουργίες των Δημοτικών ή Τοπικών Ενοτήτων, οι κοινωνικές υποδομές (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, πολιτισμός, αθλητισμός) και το εμπόριο. Επίσης, είναι οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα πληθυσμιακά μεγέθη σε σχέση με τους υπόλοιπους. Οι βασικές χρήσεις των κτιρίων είναι η κύρια κατοικία, η δεύτερη κατοικία που χρησιμοποιείται συνήθως από ημεδαπούς που έχουν καταγωγή από το νησί, ενοικιαζόμενα δωμάτια και μικροί ξενώνες, ακατοίκητα κτίρια, ερειπωμένα κτίρια, κοινωφελείς χώροι (κτίρια διοίκησης και κοινωνικών υποδομών), παντοπωλεία, συνεργεία, εργαστήρια, χρήσεις εμπορίου και αναψυχής. Στους οικισμούς της Χώρας, Αγίου Αρσενίου, Χαλκειού, του Φιλοτίου και της Απείρανθου που είναι οι μεγαλύτεροι οικισμοί της Δημοτικής Ενότητας Νάξου και Δρυμαλίας, συγκεντρώνονται τα κτίρια της Διοίκησης και των βασικότερων κοινωνικών υποδομών.

Στο κέντρο των συγκεκριμένων οικισμών συγκεντρώνονται κυρίως οι κοινωνικές δραστηριότητες και διάφορες εκδηλώσεις με βασικότερες χρήσεις τις πλατείες, σχολεία, εκκλησίες, μουσεία, ταβέρνες, παντοπωλεία, μικρά κ μεγάλα εμπορικά καταστήματα, καφενεία, ζαχαροπλαστεία, αρτοποιείο, φαρμακείο, ιδιωτικά ιατρεία, κλπ. Ειδικά στους μικρούς οικισμούς της ενδοχώρας (χωριά), η κεντρική πλατεία ή κάποια μεγάλα ανοίγματα στα σοκάκια, αποτελούν τα σημεία αναφοράς των καθημερινών συναντήσεων των κατοίκων, στα οποία πραγματοποιούνται οι περισσότερες κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις (πανηγύρια, αποκριάτικες εορτές, μουσικές εκδηλώσεις, τελετές κ.α.).

Στις περιπτώσεις των οικισμών που δεν διαθέτουν ούτε αυτόν το στοιχειώδη χώρο της πλατείας, οι αντίστοιχες εκδηλώσεις λαβαίνουν χώρα στον πιο κεντρικό και πλατύ δρόμο του χωριού ή και σε χώρους απομακρυσμένους από το κέντρο, όπως ο περιβάλλον χώρος εκκλησιών. Αυτοί οι χώροι αποτελούν το κέντρο της κοινωνικής ζωής των χωριών.

Ως προς τη δεύτερη και τρίτη κατηγορία οικισμών της ενδοχώρας, οι διαφορές που παρουσιάζονται σε σχέση με την πρώτη κατηγορία των μεγαλύτερων οικισμών εντοπίζονται κυρίως στο μικρότερο πληθυσμό. Οι χρήσεις είναι περιορισμένες στην κατοικία, το παντοπωλείο, το καφενείο και την εκκλησία.

Οι παραλιακοί οικισμοί, με εξαίρεση τον Άγιο Προκόπη, Αγία Άννα, Απόλλωνα, το Λυώνα και τη Μουτσούνα, εμφανίζουν ανεπάρκεια ή και απουσία κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων. Η μονόπλευρη ανάπτυξη των παραλιακών οικισμών με βάση το τουριστικό ενδιαφέρον που υπάρχει, προκαλεί σημαντικές αλλαγές στις χρήσεις γης. Η

παραθεριστική κατοικία έχει τον πρώτο λόγο ενώ κατασκευάζονται, χρόνο με το χρόνο, νέα ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα.

A.5.2 Εκπαίδευση

Στην Δημοτική Ενότητα Νάξου λειτουργούν 14 δημοτικά σχολεία στα οποία φοιτούν περίπου 943 μαθητές. Από τα σχολεία αυτά, τα 3 βρίσκονται στην Χώρα Νάξου, με ποσοστό μαθητών επί του συνόλου του πρώην Δήμου Νάξου 72% περίπου, ενώ το υπόλοιπο 28% φοιτά στα 11 δημοτικά σχολεία της υπόλοιπης Δημοτικής Ενότητας. Σε κάθε Τοπική Κοινότητα υπάρχει και ένα Δημοτικό σχολείο. Επίσης λειτουργούν 10 νηπιαγωγεία με 244 μαθητές, εκ των οποίων τα 3 βρίσκονται στην Χώρα και τα υπόλοιπα στις Τοπικές Κοινότητες Αγίου Αρσενίου, Βίβλου, Γαλανάδου, Γλινάδου, Κινιδάρου, Μελάνων, και Ποταμιάς. Επίσης λειτουργούν 2 Γυμνάσια και ένα Γενικό Λύκειο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραχωρήθηκαν από το 1ο Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Κυκλάδων, στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας σήμερα λειτουργούν επτά (7) νηπιαγωγεία και δέκα (10) δημοτικά σχολεία. Κατά το έτος 2010, στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας υπήρχαν συνολικά 91 μαθητές νηπιαγωγείων και 276 μαθητές δημοτικών σχολείων.

Εικόνα 6-Το Γενικό Λύκειο στην Χώρα της Νάξου

Εικόνα 7-Το 1ο Γυμνάσιο της Χώρας Νάξου

Επίσης, στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας σήμερα λειτουργούν δύο (2) Γυμνάσια (ένα στην Τραγαία και ένα στο Σκαδό), καθώς και ένα (1) Ενιαίο Λύκειο στην Τραγαία. Στο Γυμνάσιο του Σκαδού εξυπηρετούνται τα παιδιά από την Κωμιακή, τον Απόλλωνα, την Κόρωνο, την Κεραμωτή, τη Μέση και το Σκαδό.

Επιπλέον, στο Φιλότι συστεγάζονται και λειτουργούν Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ.) με 160 περίπου μαθητές (στοιχεία έτους 2009-2010), Επαγγελματική Σχολή (ΕΠΑ.Σ) με 7 μαθητές για το έτος 2009-2010, καθώς και σχολείο Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ε.) Ειδικής Αγωγής με 7 παιδιά για τη φετινή σχολική περίοδο.

Για το Δημόσιο Ι.Ε.Κ. Φιλοτίου, το καλοκαίρι του 2010 αποφασίστηκε η αναστολή της λειτουργίας του. Με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και της Διοίκησης του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης αναστέλλεται η λειτουργία ορισμένων Ι.Ε.Κ. της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων και του Ι.Ε.Κ. Νάξου, με στόχο τον περιορισμό των δαπανών και τον εξορθολογισμό της λειτουργίας των ήδη υφισταμένων ιδρυμάτων. Το Ι.Ε.Κ. λειτούργησε επί 12 έτη στο Φιλότι, προσφέροντας μία σειρά από ειδικότητες επαγγελματικής κατάρτισης σε νέους που δεν έφευγαν για σπουδές εκτός Νάξου. Για την περίοδο 2009-2010, ο αριθμός των σπουδαστών ήταν 18 και οι προσφερόμενες ειδικότητες οι εξής: (α) Τεχνικός φαρμάκων καλλυντικών και παρεμφερών προϊόντων (Τομέας Χημικής Βιομηχανίας) και (β) Τεχνικός εφαρμογών πληροφορικής (Τομέας Πληροφορικής – Τηλεπικοινωνιών – Δικτύων).

Συνολικά, στον τομέα της εκπαίδευσης παρουσιάζονται ελλείψεις σε υποδομές (ειδικά σε Τ.Ε.Σ. και Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής ως προς τις αίθουσες και τα εργαστήρια) ενώ βασικά θέματα που απαιτείται να αντιμετωπιστούν, αφορούν σε ζητήματα ασφάλειας. Η μετατροπή του προαυλίου του σχολείου στην Τραγαία σε χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων το

καλοκαίρι αφαιρεί τη δυνατότητα από τα παιδιά να χρησιμοποιούν τις αθλητικές υποδομές του προαυλίου χώρου για άθληση ενώ ταυτόχρονα εγείρει προβληματισμούς ως προς την ασφάλεια των αθλητικών υποδομών του σχολείου, οι οποίες αποξηλώνονται κάθε καλοκαίρι και επανεγκαθίστανται στην αρχή κάθε σχολικού έτους. Επιπλέον, η κατάργηση του Ι.Ε.Κ. Φιλωτίου εκτιμάται ότι θα συντελέσει αρνητικά στις αναπτυξιακές προοπτικές του τόπου ενώ η κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των ορεινών χωριών της Δημοτικής Κοινότητας από το Γυμνάσιο στο Σκαδό, καθιστά προβληματική ενδεχόμενη κατάργησή του.

Εικόνα 8-Το Ε.Π.Α.Λ και Ι.Ε.Κ Φιλωτίου

A.5.3 Πολιτισμός-Αθλητισμός

Στην έδρα της Δημοτικής Ενότητας Νάξου, στον οικισμό της Χώρας, όσον αφορά την πολιτιστική υποδομή λειτουργούν 2 βιβλιοθήκες, 2 πνευματικά κέντρα 1 πολιτιστικό κέντρο και 1 κινηματογράφος χειμερινός και 1 θερινός. Στους οικισμούς Απειράνθου, Κορωνίδας, Κορώνου, Μέσης, Δαμαριώνα και Χαλκείου λειτουργούν 6 λαογραφικά Μουσεία αντίστοιχα, 2 πνευματικά κέντρα σε Κορωνίδα και Φιλώτι, 1 πολιτιστικό κέντρο στην Απείρανθο και ένα θέατρο στο Φιλώτι.

Η αθλητική δραστηριότητα στην Νάξο είναι σημαντική και το νησί έχει αναδείξει αρκετούς αθλητές. Δυστυχώς όμως δεν υπάρχει κατάλληλη αθλητική υποδομή. Συγκεκριμένα στην Χώρα Νάξου λειτουργούν: 1 γήπεδο ποδοσφαίρου, το Δημοτικό Αθλητικό κέντρο Νάξου το οποίο πρόσφατα ανακαινίστηκε αφού τοποθετήθηκε καινούριος χλωροτάπητας και στίβος,

1 κλειστό γυμναστήριο Μπάσκετ Βόλλει. Οι αθλητικοί φορείς που δραστηριοποιούνται στην Χώρα της Νάξου είναι:

- Πανναξιακός Α.Ο.Ν (Μπάσκετ Βόλλει)
- Πανναξιακός Α.Ο (Ποδόσφαιρο)

Εικόνα 9-Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Νάξου στο στάδιο αποπεράτωσης ανακαίνισης του Οκτώβριος 2011

Γήπεδα ποδοσφαίρου στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας υπάρχουν σε Κωμιακή, Φιλότι, Χαλκί και Κόρωνο. Επιπλέον, υπάρχει ένα ανοιχτό γήπεδο μπάσκετ – βόλλει στην Απείρανθο ενώ γήπεδα μπάσκετ υπάρχουν και στους οικισμούς Χαλκί, Φιλότι, Δανακός, Δαμαριώνας, Κορωνίδα, Σκαδό και Μέση. Επίσης, στο Φιλότι κατασκευάζεται νέο γήπεδο στίβου, κοντά σε χώρο διάθεσης απορριμμάτων του Δήμου (ενεργός Χ.Δ.Α. στη θέση «Ρίκες»). Στη Μονή υπάρχει το νέο γήπεδο 5 x 5 (στα νταμάρια).

Οι αθλητικοί φορείς που δραστηριοποιούνται στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας είναι οι ακόλουθοι:

- Αθλητικός Μορφωτικός Σύλλογος (Α.Μ.Σ.) Φιλοτίου ΖΕΥΣ
- Αθλητικός Όμιλος ΑΣΤΕΡΑΣ Τραγαίας
- Σωματείο ποδοσφαίρου στην Κωμιακή
- ΑΠΑΣ Φανάρια Απείρανθος (ποδόσφαιρο και μπάσκετ)

A.5.4 Περίθαλψη-Πρόνοια

Στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Νάξου και συγκεκριμένα στην Χώρα, υπάρχει πρωτοβάθμια περίθαλψη, το Γενικό Νοσοκομείο Νάξου, πρώην Κέντρο Υγείας Νάξου, που έχει αντικαταστήσει τα αγροτικά ιατρεία και χωροθετείται στην έδρα της Δημοτικής Ενότητας Νάξου. Όλες οι Τοπικές Ενότητες της Δημοτικής Ενότητας εξυπηρετούνται από το μοναδικό Νοσοκομείο του νησιού. Η απόσταση των Τοπικών Κοινοτήτων από αυτό δεν είναι μεγάλη και ο χρόνος που απαιτείται είναι μικρός σε εξαίρεση βέβαια με τον οικισμό του Κινιδάρου από τον οποίο χρειάζεται κάποιος γύρω στα 30 λεπτά για να φτάσει στο Περιφερειακό Νομαρχιακό Νοσοκομείο-Κέντρο Υγείας Νάξου.

Επίσης στην Χώρα υπάρχουν δύο ιδιωτικές κλινικές οι οποίες διαθέτουν γυναικολόγο καρδιολόγο, παιδίατρο και βοηθητικό προσωπικό. Επίσης υπάρχουν 10 ιδιωτικά ιατρεία και περίπου 8 οδοντιατρεία. Τα φαρμακεία είναι 9 και τα οποία βρίσκονται στην Χώρα Νάξου .

Στους οικισμούς της Δημοτική Ενότητας Δρυμαλίας λειτουργούν 3 Περιφερειακά Ιατρεία (σε Χαλκί, Φιλότι και Κόρωνο) πρωτοβάθμιας φροντίδας, καθώς και ένα Αγροτικό ιατρείο στο Δανακό. Οι κάτοικοι της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας εξυπηρετούνται σε μεγάλο βαθμό από το Νοσοκομείο (πρώην Κέντρο Υγείας) που βρίσκεται στη Χώρα της Νάξου. Φαρμακεία εντός διοικητικών ορίων της Δημοτικής Ενότητας λειτουργούν στους μεγαλύτερους οικισμούς, ήτοι σε Φιλότι, Απείρανθο και Χαλκί. Σε επίπεδο πιο κεντρικών εξυπηρετήσεων, οι κάτοικοι του νησιού της Νάξου εξυπηρετούνται από το Νοσοκομείο της Σύρου ή σε νοσοκομεία της Αθήνας.

Εικόνα 10-Γενικό Νοσοκομείο Νάξου

Στον τομέα της πρόνοιας λειτουργούν ελάχιστοι παιδικοί σταθμοί, οι οποίοι συνήθως συστεγάζονται με τα νηπιαγωγεία. Στο Χαλκί λειτουργεί ένα πολυδύναμο κέντρο κοινωνικής παρέμβασης (κέντρο ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων - Κ.Η.Φ.Η., Είδος κοινωνικής υπηρεσίας: Βοήθεια στο Σπίτι). Τα άτομα που μπορούν να ωφεληθούν είναι τόσο οι ηλικιωμένοι, όσο και άτομα χρήζοντας βοήθειας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχονται στην ιστοσελίδα του Πολιτιστικού Οργανισμού πρώην Δήμου Δρυμαλίας, το Κέντρο συστάθηκε το έτος 2002 με στόχο την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και των υποστηρικτικών και συνοδευτικών ενεργειών για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ισότητας. Στόχοι για την επίτευξη του σκοπού αυτού ήταν η δημιουργία και λειτουργία Βρεφονηπιακών Σταθμών, Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, «Βοήθεια στο σπίτι» και γενικότερα η υλοποίηση προγραμμάτων που αφορούν στην κοινωνική μέριμνα, την ένταξη και επανένταξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων και ατόμων, καθώς και στην παροχή διευκολύνσεων στην απασχόληση. Σε αυτό το πλαίσιο, το έτος 2003 άρχισε να υλοποιείται το Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι». Μετά από προκήρυξη του Δήμου για πρόσληψη προσωπικού, προσελήφθησαν μια Κοινωνική Λειτουργός, μία Νοσηλεύτρια και μία οικογενειακή Βοηθός.

Συνολικά, στον τομέα της υγείας και της πρόνοιας εντοπίζονται σημαντικές ελλείψεις με αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής των κατοίκων της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.

A.5.5 Διοικητικές Λειτουργίες

Οι περισσότερες διοικητικές λειτουργίες λειτουργούν στον οικισμό της Χώρας Νάξου (έδρα της Δημοτικής Ενότητας Νάξου) και είναι οι παρακάτω:

- Πολεοδομικό Γραφείο
- ΔΕΗ
- ΟΤΕ
- ΕΛΤΑ
- Δ.Ο.Υ
- Ειρηνοδικείο
- Πρωτοδικείο
- Αστυνομική Διεύθυνση
- Πυροσβεστική
- Δασαρχείο
- Λιμεναρχείο
- ΟΑΕΔ
- 7 Τράπεζες
- Υποθηκοφυλακείο
- Τελωνείο
- 7 Συμβολαιογραφεία
- Περιφερειακό Νοσοκομείο-Κέντρο Υγείας

Στους υπόλοιπους οικισμούς της Νάξου οι Διοικητικές Λειτουργίες περιορίζονται στις έδρες των Τοπικών Κοινοτήτων και οι οποίες είναι:

- Κατάστημα ΕΛΤΑ στο Χαλκείο
- Αστυνομικό Τμήμα στο Φιλώτι
- Αστυνομικός Σταθμός στην Κορωνίδα

- Ειρηνοδικείο στο Χαλκείο
- Τράπεζα ALPHA BANK στο Φιλώτι
- Υποθηκοφυλακείο στο Χαλκείο

Εικόνα 11-Το Δημαρχείο Δήμου Νάξου κ Μικρών Κυκλάδων

A.5.6 Αποχέτευση-Διαχείριση Απορριμμάτων-Λύματα

Το δίκτυο αποχέτευσης δεν είναι αποτυπωμένο σε κανένα οικισμό. Η ηλικία του κυμαίνεται 6 έως 40 χρόνια. Στην Δημοτική Ενότητα της Νάξου το 99% των οικισμών καλύπτεται από το δίκτυο ενώ στις υπόλοιπες Τοπικές Κοινότητες το ποσοστό κάλυψης κυμαίνεται από 50%-90%. Ξεχωριστό δίκτυο ομβρίων υπάρχει μόνο στη Δημοτική Ενότητα Νάξου μήκους 1 χ λ μ. Ο αποδέκτης των λυμάτων είναι η θάλασσα στη Χώρα και οι χείμαρροι στις υπόλοιπες Τ.Κ.

Το δίκτυο αποχέτευσης καλύπτει πλήρως τις Τοπικές Κοινότητες Δανακού, Κεραμωτής, και Κορωνίδας, ικανοποιητικά τις Τοπικές Κοινότητες Χαλκείου, Σκαδού και Μονής. Στις υπόλοιπες Τοπικές Κοινότητες το ποσοστό κάλυψης κυμαίνεται από 50-80%. Ο αποδέκτης των λυμάτων είναι οι χείμαρροι εκτός από τις Τοπικές Κοινότητες Χαλκείου, Φιλωτίου και Κορωνίδας όπου γίνεται βιολογικός καθαρισμός τους.

Υπάρχουν δύο μονάδες επεξεργασίας λυμάτων, η πρώτη στην Τοπική Κοινότητα Κορωνίδας και εξυπηρετεί τον οικισμό του Απόλλωνα (ισοδύναμος πληθυσμός 4.000 άτομα) και η δεύτερη στο Χαλκείο (ισοδύναμος πληθυσμός 5.000 άτομα) και εξυπηρετεί τις Τοπικές Κοινότητες Φιλωτίου, Χαλκείου και Δαμαριώνος.

Η αποκομιδή των απορριμμάτων στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Νάξου γίνεται από απορριμματοφόρα, εκτός από τις Τ.Κ Βίβλου και Γλινάδου στα οποία η αποκομιδή έχει ανατεθεί με δημοπρασία σε ιδιώτη. Η αποκομιδή των απορριμμάτων γίνεται 6 φορές την εβδομάδα στην Δημοτική Ενότητα της Νάξου (Χώρα) ενώ στις υπόλοιπες Τ.Κ κυμαίνεται από 2-3 φορές την εβδομάδα.

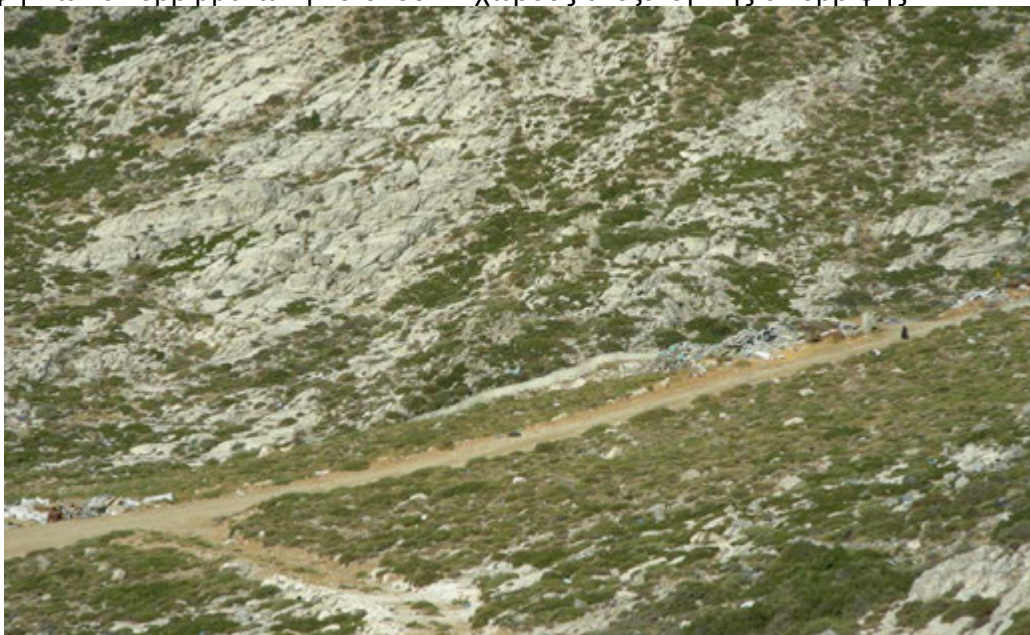
Η συλλογή των απορριμμάτων στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας, γίνεται από τον Δήμο εκτός από ορισμένες Τοπικές Κοινότητες που έχει ανατεθεί σε ιδιώτες. Η συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων κυμαίνεται από 2-4 φορές την εβδομάδα. Η Δημοτική Ενότητα Νάξου διαθέτει τέσσερα απορριμματοφόρα οχήματα τύπου μύλου, τρία μικρά ($<10\text{m}^3$) και ένα μεγάλο ($> 10\text{m}^3$), ενώ η Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας διαθέτει τρία απορριμματοφόρα οχήματα τύπου μύλου μικρό. Πρόγραμμα ανακύκλωσης εφαρμόζεται στην Δήμοτική Ενότητα Δρυμαλίας και αφορά στην συλλογή αλουμινίου και χαρτιού.

Εικόνα 12-Χωματερή στην Δημοτική Ενότητα Νάξου (Κοντά στον Οικισμό Χώρας)

Για την διάθεση των απορριμμάτων στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Νάξου υπάρχουν 8 χώροι ημι-ελεγχόμενης διάθεσης. Υπάρχουν επίσης 5 χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης.

Στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας, δεν υπάρχει ΧΥΤΑ. Η απόρριψη των απορριμμάτων γίνεται σε 11 χώρους ανεξέλεγκτης απόρριψης.

Εικόνα 13-Χωματερή στη Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας

A.5.7 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Στη Νάξο έχει εγκατασταθεί ήδη ένα αιολικό πάρκο ηλεκτροπαραγωγής ισχύος 7,56 MW με 9 ανεμογεννήτριες, στην θέση Αμμόμαξη του οικισμού Κορώνου, καθώς και 2 ανεμογεννήτριες ισχύος 1,2 MW, στη θέση Ξηρόκαμπος στον οικισμό Γαλήνης Δημοτικής Ενότητας Νάξου. Παράλληλα έχει υλοποιηθεί η εγκατάσταση Φωτοβολταϊκών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με ισχύ 1,05MW, ανεβάζοντας την ισχύ των μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο νησί στα 9,81MW.

Σε αυτά τα ήδη υλοποιημένα έργα, έρχονται τώρα να προστεθούν μελέτες για δύο νέα αιολικά πάρκα, το πρώτο ονομάζεται Αιολικό Πάρκο Βουρλάς το οποίο θα αποτελείται από 14 ανεμογεννήτριες και βρίσκεται βόρεια του οικισμού Αγίου Θαλαλαίου και το δεύτερο ονομάζεται Δίστομος περιλαμβάνει 16 ανεμογεννήτριες και βρίσκεται στην θέση «Καβαλάρη» βορειοανατολικά του οικισμού .

Εικόνα 14-Το αιολικό πάρκο στον οικισμό Κορώνου αποτελούμενο από 9 ανεμογεννήτριες κατά μήκος της κορυφογραμμής.

Εικόνα 15-Το αιολικό πάρκο Κορώνου ανάντη του οικισμού Κορώνου Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.

A.5.8 Μεταφορές

A.5.8.1 - Γενικά

Η μετακίνηση ανθρώπων και η διακίνηση - μεταφορά αγαθών και προϊόντων από το νησί της Νάξου προς την πρωτεύουσα και τα υπόλοιπα νησιά του Ν. Αιγαίου διεξάγεται κυρίως με Ελληνικά Ferry-Boats ενώ υπάρχει και αεροπορική σύνδεση, η οποία είναι περιορισμένη. Τη θερινή περίοδο, οι εταιρείες πυκνώνουν τον αριθμό των δρομολογίων για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών, τόσο στην ακτοπλοΐα όσο και την αεροπλοΐα. Η διασύνδεση με τα γύρω νησιά τους θερινούς μήνες καθίσταται πιο εφικτή, διότι δρομολογούνται πλοία για την κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν από την τουριστική ζήτηση. Αρκετοί επιβάτες μεταφέρονται στο νησί με προσωπικό ή μισθωμένο σκάφος, αεροσκάφος, ελικόπτερο.

Οι ανάγκες διακομιδής ασθενών επειγόντων περιστατικών προς τα νοσοκομεία της Αθήνας καλύπτονται δυσμενώς από το ΕΚΑΒ, την πολεμική αεροπορία και την ελληνική αεροπλοΐα, με ελικόπτερα και αεροπλάνα. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιείται ταχύπλοο σκάφος για τη διακομιδή ασθενών επειγόντων περιστατικών από το νησί της Νάξου προς το νοσοκομείο της Σύρου.

A.5.8.2 - Αερομεταφορές

Το αεροδρόμιο της Νάξου βρίσκεται 2 χλμ. νότια της Χώρας, το οποίο έχει κατασκευασθεί στον υγροβιότοπο της Αλυκής. Κύριες εγκαταστάσεις του αεροδρομίου

αποτελούν: ο διάδρομος με κατεύθυνση βορρά - νότο, το κτίριο του αεροσταθμού, ο χώρος στάθμευσης των αεροσκαφών και ο χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ύπαρξης φωτεινού σηματοδότη επί της οδού Χώρας-Αγίου Προκοπίου, η οποία διέρχεται κάθετα του διαδρόμου σε απόσταση λίγων δεκάδων μέτρων. Ο σηματοδότης ενεργοποιείται κατά την προσγείωση-απογείωση των αεροσκαφών, για λόγους ασφαλείας. Το μικρό μήκος της πίστας (800μ) δεν επιτρέπει την προσγείωση και απογείωση μεγάλων αεροσκαφών και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η προσέγγιση πτήσεων με ικανοποιητικό αριθμό επιβατών ενώ υπάρχει αυξημένη ζήτηση κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Δεν υπάρχουν δρομολόγια από και προς το νησί της Νάξου με τα υπόλοιπα νησιά, παρά μόνο με το αεροδρόμιο της πρωτεύουσας «Ελευθέριος Βενιζέλος» (μία με δύο πτήσεις ημερησίως) και από ορισμένα αεροδρόμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα οποία εκτελούνται πτήσεις «charter» κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου.

A.5.8.3 – Θαλάσσιες Μεταφορές

Το κύριο επιβατικό και εμπορικό λιμάνι του νησιού βρίσκεται στη Χώρα της Νάξου, το οποίο λειτουργεί παράλληλα και ως εμπορικό. Η ακτοπλοϊκή σύνδεση με τα υπόλοιπα λιμάνια της χώρας μεταβάλλεται από χρόνο σε χρόνο. Οι βασικοί καθημερινοί προορισμοί που δεν μεταβάλλονται εδώ και αρκετά χρόνια είναι οι ακόλουθοι:

- Λιμάνι του Πειραιά
- Λιμάνι της Πάρου
- Λιμάνι της Ίου (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)
- Λιμάνι της Θήρας
- Λιμάνι της Αμοργού (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)
- Λιμάνι του Κουφονησίου (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)
- Λιμάνι της Δονούσας (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)
- Λιμάνι της Σχοινούσας (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)
- Λιμάνι της Ηρακλείας (σχεδόν καθημερινή σύνδεση)

Το λιμάνι της Νάξου επηρεάζεται κυρίως από βόρειους – βορειοδυτικούς και νότιους – νοτιοδυτικούς ανέμους. Ο κατάπλους των πλοίων με ανέμους έντασης πέραν των 8 BF δυσχεραίνεται ενώ η δυνατότητα ταυτόχρονης πρόσδεσης μέχρι δύο πλοίων είναι εφικτή μόνο με ήπια καιρικά φαινόμενα.

Η ταυτόχρονη αναχώρηση πλοίων από το λιμάνι του Πειραιά προς τη Νάξο έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση πρόσδεσης των πλοίων κατά την άφιξη τους στο λιμάνι της Νάξου και την αδυναμία εξυπηρέτησης επιβατών και οχημάτων, λόγω της ανεπάρκειας διαθέσιμων λιμενικών και χερσαίων υποδομών. Η έλλειψη εμπορικού λιμένα στο νησί και κατά συνέπεια ο περιορισμένος αριθμός εμπορικών πλοίων που ελλιμενίζονται για την εξυπηρέτηση των αναγκών των μεταφορών αγαθών και προϊόντων συνιστά μεγάλο πρόβλημα, το οποίο απασχολεί τις αρχές εδώ και αρκετά χρόνια. Η αδυναμία εξυπηρέτησης του αυξημένου όγκου επιβατικών αυτοκινήτων και επιβατών κατά τη θερινή περίοδο δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην ομαλή διεξαγωγή των εμπορευματικών μεταφορών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία πολύωρων έως και πολυήμερων καθυστερήσεων στα φορτηγά οχήματα.

Εκτός από τον οικισμό της Χώρας στον οποίο βρίσκεται ο κεντρικός λιμένας, στην Αγία Άννα υπάρχει ένα μικρό λιμάνι που εξυπηρετεί μικρότερα σκάφη για την διασύνδεση με τους γύρω όρμους (Ορκός, Μικρή Βίγλα, Αλυκό).

Σε κάποιους παραλιακούς οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας και συγκεκριμένα σε πολλούς φυσικούς όρμους του νησιού υπάρχει στοιχειώδης υποδομή (μικρές προβλήτες και δέστρες) για την προσέγγιση αλιευτικών, εκδρομικών και σκαφών σύνδεσης με τα γύρω νησιά.

Ο οικισμός του Απόλλωνα διαθέτει ένα μικρό λιμένα, για τον οποίο έχουν δρομολογηθεί έργα βελτίωσης από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Νάξου. Στον Καλαντό κατασκευάσθηκε

νέο αλιευτικό καταφύγιο πριν πέντε χρόνια (2007). Στη Μουτσούνα υπάρχει ένας μικρός προβλήτας που κατασκευάστηκε για τις ανάγκες φορτοεκφόρτωσης της σμύριδας στα πλοία. Πριν από την Πάνερμο, υπάρχει η μικρή προβλήτα του Βόλακα που συνδέει τη Νάξο με τα Κουφονήσια. Η διακίνηση των επιβατών γίνεται με κουφονησιώτικα καΐκια, εφόσον οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν.

Τα υφιστάμενα αλιευτικά καταφύγια εξυπηρετούν μόνο μικρά αλιευτικά και τουριστικά σκάφη. Στην περιοχή της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας δεν υπάρχει οργανωμένη μαρίνα για την εξυπηρέτηση σκαφών αναψυχής. Για την κατασκευή αλιευτικού καταφυγίου του Απόλλωνα, έχει εγκριθεί το ποσό των 2 εκ. ευρώ σύμφωνα με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Κυκλάδων. Η υλοποίηση του έργου θα εκτελεσθεί από την « Εγνατία οδός Α.Ε.», αφού πρώτα εκδικασθεί η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Εικόνα 16-Το Κεντρικό λιμάνι της Χώρας Νάξου

Εικόνα 17-Το λιμάνι του Παραλιακού Οικισμού Απόλλωνα

Εικόνα 18-Το λιμάνι της Αγίας Άννας

A.5.8.4 – Χερσαίες Μεταφορές

Οι μετακινήσεις στο εσωτερικό του νησιού γίνονται με ιδιωτικής χρήσεως και ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα, αγροτικά αυτοκίνητα, μικρά και μεγάλα φορτηγά, μοτοσικλέτες, ταξί και τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ Νάξου. Η παροχή υπηρεσιών από το ΚΤΕΛ παρουσιάζει πολλές και σημαντικές ελλείψεις. Τα περισσότερα οχήματα είναι παλιάς τεχνολογίας, περιορισμένου αριθμού και σε συνδυασμό με το προβληματικό οδικό δίκτυο η εξυπηρέτηση των επιβατών είναι ανεπαρκής. Η μετακίνηση των κατοίκων προς τους άλλους οικισμούς εξυπηρετείται από την υπερτοπική συγκοινωνία, καθώς δεν υπάρχει αποκλειστική τοπική συγκοινωνία η οποία να συνδέει τις κοινότητες μεταξύ τους.

Οι καθημερινές μετακινήσεις των κατοίκων διεξάγονται για θέματα που αφορούν κυρίως στην εργασία, εκπαίδευση, αναψυχή και παροχή υπηρεσιών. Οι μετακινήσεις γίνονται κυρίως προς τη Χώρα της Νάξου, για πρόσβαση στο λιμάνι, το αεροδρόμιο και το νοσοκομείο του νησιού, στις διοικητικές υπηρεσίες (Πολεοδομία, Εφορεία, Δικαστήρια, Υπηρεσίες Υπουργείου Συγκοινωνιών, Υπουργείου Γεωργίας, Εμπορικό Επιμελητήριο, ασφαλιστικούς Φορείς, ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ), ένδυση, υπόδηση, γενικό εμπόριο, αγροτικά προϊόντα, παροχή υπηρεσιών (λογιστές, μηχανικοί κλπ). Σημαντικές είναι επίσης οι μετακινήσεις λόγω προσφοράς εργασίας στον τριτογενή τομέα.

A.5.8.5 Οδικό Δίκτυο

Το οδικό δίκτυο του νησιού αποτελείται από το κύριο οδικό δίκτυο, το δευτερεύον οδικό δίκτυο τις δημοτικές, επαρχιακές και τις αγροτικές οδούς. Το κύριο οδικό δίκτυο του νησιού αποτελείται από τρεις βασικούς άξονες (ασφαλτοστρωμένες επαρχιακοί οδοί), οι οποίοι ξεκινούν από τη Χώρα της Νάξου. Ο κυριότερος και μεγαλύτερος άξονας διασχίζει την ενδοχώρα ενώ ο δεύτερος άξονας είναι ο παραλιακός βόρεια του νησιού (35 χλμ.). Οι δύο άξονες συναντώνται στον οικισμό του Απόλλωνα. Ο τρίτος άξονας διασχίζει τη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού. Το πλάτος του οδοστρώματος είναι μεταβλητό και επιτρέπει την κυκλοφορία ενός μόνο οχήματος ανά κατεύθυνση.

Εικόνα 19-Κεντρική οδός μέσα στον οικισμό Χώρας Νάξου

Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο της Νάξου συνδέει μεταξύ τους όλους τους οικισμούς του νησιού, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις και κυρίως στην ορεινή Νάξο (Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας) ούτε η χάραξη είναι ικανοποιητική και η ασφαλτόστρωση παρουσιάζει πολλά προβλήματα. Έτσι για λόγους ασφαλείας και μείωσης του χρόνου μετακινήσεων κρίνεται αναγκαία η βελτίωση του οδικού δικτύου και μείωσης του χρόνου μετακινήσεων. Το δίκτυο ιεραρχείται με κριτήριο την σύνδεση των βασικών οικισμών του νησιού σε κύριο, συνολικού μήκους 271 χ λ μ., και δευτερεύον, συνολικού μήκους 335 χ λ μ.

Η Δημοτική Ενότητα Νάξου διαθέτει 113 χ λ μ. κύριου οδικού δικτύου, από τα οποία τα 105 είναι ασφαλτοστρωμένα. Τμήματα του κύριου οδικού δικτύου σε ποσοστό περίπου 40% χρειάζονται συντήρηση, επισκευή (αποκατάσταση οδοστρώματος), συμπληρωματική ασφαλτόστρωση, διαπλάτυνση και σήμανση. Το μήκος του δευτερεύοντος οδικού δικτύου των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Νάξου είναι 135 χ λ μ. περίπου και αποτελείται από 123 χ λ μ. αγροτικών οδών και από 12 χ λ μ. δασικού δικτύου.

Εικόνα 20-Περιφερειακός Δρόμος Χώρας Νάξου

Προβλήματα παρουσιάζονται στους αγροτικούς δρόμους κυρίως κατά τη χειμερινή περίοδο και συνίστανται στην έλλειψη τεχνικών έργων στήριξης, απορροής ομβρίων, κλπ. (6 χ λ μ. οδικού δικτύου είναι άβατα τον χειμώνα).

Από τα προβλήματα που πρέπει να τύχουν άμεσης αντιμετώπισης στην Δημοτική Ενότητα Νάξου είναι η διαπλάτυνση και βελτίωση του οδικού δικτύου από το λιμάνι προς τα Λιβάδια (Άγιος Αρσένιος, Γλινάδο, Γαλανάδο) αλλά και η βελτίωση-αναβάθμιση του οδικού δικτύου που συνδέει τις Τοπικές Κοινότητες με την έδρα της Δημοτικής Ενότητας.

Το συνολικό μήκος του κύριου οδικού δικτύου της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας είναι 158χλμ., εκ των οποίων τα 110 ασφαλτοστρωμένα. Το δευτερεύον οδικό δίκτυο έχει συνολικό μήκος 200 χ λ μ. (195 χ λ μ. αγροτικών και 5 χ λ μ. δασικών δρόμων). Κατά την χειμερινή περίοδο 40 χ λ μ. του δευτερεύοντος οδικού δικτύου είναι άβατα. Από το ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο το 40% περίπου (60 χ λ μ.)χρειάζεται συντήρηση, επισκευή, βελτίωση ή διαπλάτυνση. Όσο αναφορά τους αγροτικούς δρόμους υπάρχει ανάγκη τεχνικών έργων, τσιμεντόστρωσης ή ασφαλτόστρωσης.

A.5.9 Ύδρευση

Οι ανάγκες των οικισμών της Νήσου Νάξου σε νερό για ύδρευση, άρδευση αγροτικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων καλύπτονται κυρίως από τα υπόγεια υδάτινα αποθέματα από γεωτρήσεις δημοτικές ή ιδιωτικές, επιφανειακούς συλλεκτήρες πηγάδια και πηγές. Για την κάλυψη των αναγκών σε νερά ύδρευσης και άρδευσης έχει κατασκευαστεί μία λιμνοδεξαμενή στην Γαλήνη Εγγαρών με χωρητικότητα 600.000 m³. Η έκταση που αρδεύεται είναι περίπου 2.000 στρέμματα. Επίσης έχει κατασκευαστεί το Φράγμα της Φανερωμένης χωρητικότητας 1.450.000 m³ η οποία αρδεύει και εκείνη 2000 στρέμματα. Στον πίνακα παρακάτω παρουσιάζονται οι τρόποι ύδρευσης των οικισμών:

ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΝΑΞΟΥ			
Δημοτική Ενότητα Νάξου	Γεώτρηση	Πηγή	Φράγμα Φανερωμένης
Άγιος Αρσένιος			✓
Βίβλος (Τρίποδες)			✓
Γαλανάδο			✓
Γαλήνη	✓	✓	
Γλινάδο			✓
Εγγαρές	✓	✓	
Κυνίδαρος	✓		
Μέλανες		✓	
Ποταμιά	✓	✓	
Σαγκρί	✓		
Χώρα		✓	✓
Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας			
Απείρανθος	✓	✓	
Δαμαριώνας	✓		
Δανακός		✓	
Κεραμωτή		✓	
Κορωνίδα	✓	✓	
Κόρωνος	✓	✓	✓
Μέση			✓
Μονή		✓	✓
Σκαδό	✓		
Φιλώτι	✓		
Χαλκί	✓		

Πίνακας Α.5.1 Τρόποι ύδρευσης Οικισμών Νάξου

Πριν από 3 χρόνια περίπου (2009) αποφασίστηκε η κατασκευή του φράγματος Τσικαλαριού Νήσου Νάξου Ν. Κυκλάδων το οποίο προβλέπεται να κατασκευαστεί επί της κοίτης του ποταμού Ποταμιάς (1χλμ. κατάντη του οικισμού Κάτω Ποταμιάς). Ο ταμιευτήρας του φράγματος θα αποθηκεύει τα επιφανειακά νερά του χειμάρρου Ποταμιάς και των λεκανών

απορροής ανάντη των οικισμών Ποταμιάς, Σαγκρί της Δημοτικής Ενότητας Νάξου και Απειράνθου, Δαμαριώνας, Φιλώτι, Χαλκί της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.

Το φράγμα θα είναι λιθόρριπτο, ύψους 46 μέτρων, με ανάντη πλάκα στεγάνωσης από σπλισμένο σκυρόδεμα, με ταμιευτήρα χωρητικότητας 3.000.000 κ.μ. νερού, ωφέλιμου όγκου 2.850.000 κ.μ. νερού.

Για την αξιοποίηση των νερών του ταμιευτήρα Τσικαλαριού, προβλέπεται η κατασκευή αρδευτικών δικτύων που θα καλύπτουν 10.500 στρέμματα γεωργικών εκτάσεων του κάμπου Λιβαδιού, τα οποία σήμερα αρδεύονται πλημμελώς με γεωτρήσεις και πηγάδια. Άρα με την ολοκλήρωση και λειτουργία του ταμιευτήρα Τσικαλαριού και την συνδυασμένη λειτουργία με τους ήδη κατασκευασθέντες ταμιευτήρες Φανερωμένης και Εγγαρών θα είναι δυνατή η άρδευση της συνολικής έκτασης χωρίς επηρεασμό του υπόγειου υδροφορέα.

Το έργο θα συμβάλει αποφασιστικά στην ενίσχυση των διατιθέμενων υδατικών πόρων και στην άμβλυνση του οξυτάτου προβλήματος του ελλείμματος νερού στην νήσο, στην ανάπτυξη της γεωργίας και γενικότερα στην οικονομική ανάπτυξη της υπόψη περιοχής. Αναλυτικότερα προβλέπονται τα παρακάτω έργα:

- Κατασκευή φράγματος Τσικαλαριού Νάξου, προϋπολογισμού 9.639.000,00€
- Απαλλοτριώσεις, προϋπολογισμού 800.000,00
- Αποζημιώσεις αρτυμένης εσοδείας παραγωγών, προϋπολογισμού 400.000,00€
- Προσφορά υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου ποιότητας, προϋπολογισμού 1.000.000,00€
- Αρχαιολογία, προϋπολογισμού 400.000,00€
- Μελέτη επικαιροποίησης δικτύων αξιοποίησης ταμιευτήρων Τσικαλαριού, Φανερωμένης και Εγγαρών Νάξου, προϋπολογισμού 300.000,00€
- Κατασκευή δικτύων αξιοποίησης ταμιευτήρων Τσικαλαριού, Φανερωμένης και Εγγαρών, προϋπολογισμού 25.000.000,00€

Εικόνα 21-Το Φράγμα της Φανερωμένης χωρητικότητας 1.450.000 m3

Το δίκτυο ύδρευσης στους οικισμούς του Δημοτικής Ενότητας Νάξου έχει συνολικό μήκος 128 χλμ. Η Δημοτική Ενότητα έχει επάρκεια νερού, και η κάλυψη του δικτύου κυμαίνεται από 70%-100%, εκτός της Τοπικής Ενότητας Σαγκρίου που είναι 50%. Τα 69 χλμ. του δικτύου έχουν κατασκευαστεί την τελευταία 10ετία, ενώ το υπόλοιπο δίκτυο έχει ηλικία άνω των 20 χρόνων. Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου είναι κατασκευασμένο από πλαστικό (106 χλμ), μικρό μέρος από αμιαντοσιμέντο (21χλμ) και μόλις 1 χ λ μ από χάλυβα. Οι απώλειες του δικτύου εκτιμώνται σε 10% –20%. Σε όλους τους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας υπάρχουν υδρομετρητές.

Δεν υπάρχει αποτύπωση του δικτύου σε καμία Δημοτική ή Τοπική Κοινότητα. Το δίκτυο ύδρευσης χρειάζεται επέκταση σε όλες τις Τ.Κ. Στη Χώρα της Νάξου καθώς και στην Τ.Κ Σαγκρίου τμήματα του δικτύου χρειάζονται αντικατάσταση. Η υδροληψία γίνεται από γεωτρήσεις, από πηγές και πηγάδια.

Το συνολικό μήκος του δικτύου ύδρευσης στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας είναι 64,15 χμ. Η ηλικία του δικτύου κυμαίνεται από 28 έως 46 χρόνια. Σε καμία Τοπική Κοινότητα δεν υπάρχει αποτύπωση του δικτύου. Πρόβλημα επάρκειας νερού αντιμετωπίζουν οι Τοπικές Κοινότητες Απεράθου Κεραμωτής και Κορωνίδας. Το ποσοστό κάλυψης του δικτύου κυμαίνεται από 70-90% με εξαίρεση την Τοπική Κοινότητα Μέσης όπου το ποσοστό κάλυψης είναι 50%. Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου είναι κατασκευασμένο από πλαστικό (47,15 χ λ μ), μικρό μέρος από αμιαντοσιμέντο (17χλμ) και χάλυβα (12χλμ). Οι απώλειες του δικτύου εκτιμώνται σε 5%-20%. Σε όλους τους οικισμούς, πλην των οικισμών Δανακού και Κεραμωτής, υπάρχουν υδρομετρητές.

Σε όλες τις Τοπικές Κοινότητες υπάρχει ανάγκη αντικατάστασης μέρους ή όλου του δικτύου ενώ στα περισσότερα υπάρχει ανάγκη επέκτασης του (ιδιαίτερα δε στη Μονή, Φιλώτι, Απεράθου, Μέση, Χαλκί). Η συναρμολόγηση των δικτύων ύδρευσης στους παραδοσιακούς οικισμούς αποτελεί έργο αναγκαίο για τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη τους, δεδομένου ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν μόνιμοι κάτοικοι οι οποίοι στερούνται ύδρευσης.

Τα υφιστάμενα έργα ύδρευσης στους περισσότερους οικισμούς παρουσιάζονται παρακάτω²:

- Τ.Κ. Χαλκείου: Ύδρευση από τις πηγές Μπαρότση, το πηγάδι Καλόξυλου και τη γεώτρηση Αγ. Χαράλαμπος. Το νερό οδηγείται με καταθλιπτικούς αγωγούς στη δεξαμενή Ράχης Κεραμίου, όγκου 400κ.μ, από την οποία με δίκτυο βαρύτητας φτάνει στους καταναλωτές των οικισμών. Η ποσότητα του νερού που τροφοδοτεί τη δεξαμενή του Κεραμίου δεν επαρκεί για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών του Τ.Δ. Χαλκείου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.
- Δ.Κ. Απεράθου: Κύρια πηγή πόσιμου νερού που τροφοδοτεί τη δεξαμενή του χωριού είναι οι δύο γεωτρήσεις στη θέση Καμπί Απεράθου και δευτερευόντως η πηγή Ζακρίδα. Το νερό οδηγείται με αντλιοστάσια σε δεξαμενή χωρητικότητας 300κ.μ. και με δίκτυο ύδρευσης μήκους 25 χλμ. διατίθεται προς κατανάλωση. Το παλαιό αντλιοστάσιο στη θέση Προβολάκια Απεράθου είναι ανενεργό και δεν βρίσκεται πλέον σε λειτουργία η παλιά δεξαμενή όγκου 80-100 κ.μ. στη θέση Ψαρή Πλάκα Απεράθου. Αίτημα των κατοίκων της Απειράνθου είναι η άμεση αντικατάσταση των αμιαντοσώληνων και η επέκταση του δικτύου ύδρευσης.
- Τ.Κ. Δαμαριώνος: Ύδρευση από πηγάδια Δαμαλά, Ποτήρου, Βρεχτούρα, από τις πηγές Βουρβουριάς, Δαμάτων και Αγιασσού, καθώς και από τις γεωτρήσεις στις θέσεις Τίμιου Σταυρού και Αϊ Λια. Επισημαίνεται ότι για το Φιλώτι και το Δαμαριώνα υφίσταται ενιαίο κύκλωμα ύδρευσης. Συγκεκριμένα, το νερό από τις

²Ιωάννης Ν. Χατζόπουλος, <<Πρόγραμμα Πρότυπος Χωροταξικός Σχεδιασμός του Δήμου Δρυμαλίας για την ανάδειξη και προστασία της φυσιογνωμίας του>>, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2009

γεωτρήσεις στις θέσεις Τίμιος Σταυρός και Αϊ Λιας μεταφέρεται στην δεξαμενή όγκου 1000κ.μ. (στον Αϊ Γιάννη Φιλοτίου) και από εκεί διανέμεται προς κατανάλωση. Στο Δαμαριώνα, το νερό αποθηκεύεται σε δεξαμενή όγκου 350κ.μ. και με δίκτυο ύδρευσης διατίθεται προς κατανάλωση. Στην Αγιασσό υπάρχει μικρή δεξαμενή όγκου 10 κ.μ. για την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης. Το συνολικό μήκος του δικτύου ύδρευσης στο Τ.Δ. Δαμαριώνος υπολογίζεται σε 28χλμ. Η παλαιά δεξαμενή όγκου 55κ.μ. στη θέση Πλεόρι Δαμαριώνα δεν χρησιμοποιείται.

- Τ.Κ. Δανακού: Ύδρευση από την πηγή του χωριού στη Βρύση Δανακού, μεταφορά του νερού με άντληση σε δεξαμενή όγκου 60-65κ.μ. και διάθεση νερού προς κατανάλωση με δίκτυο ύδρευσης μήκους 3,5 χλμ.
- Τ.Κ. Κεραμωτής: Ύδρευση από την πηγή της Κεραμωτής, μεταφορά του νερού με άντληση σε δεξαμενή όγκου 180.μ. και διάθεση νερού προς κατανάλωση με δίκτυο ύδρευσης μήκους 0,6 χλμ.
- Τ.Κ Κορωνίδος: Ο οικισμός της Κωμιακής υδρεύεται από τις πηγές Μπαξεβάνη, Σκίδια και Χωστή. Η ύδρευση του οικισμού Απόλλωνα γίνεται από την πηγή της Εμπολής ενώ η Αγιά υδρεύεται από την ομώνυμη πηγή. Η ύδρευση των οικισμών Κάμπου, Χίλιας Βρύσης και Αμπράμ γίνεται από γεώτρηση και με μεταφορά νερού από βυτιοφόρα, προκειμένου για την πλήρωση της δεξαμενής του Αμπράμ. Το διυλιστήριο στη Χίλια Βρύση που τροφοδοτείται από νερό του φράγματος της Φανερωμένης δεν έχει τεθεί ακόμη σε λειτουργία ενώ μελλοντικά προβλέπεται χρήση του νερού για κάλυψη μόνο αρδευτικών αναγκών. Η αποθήκευση του νερού στην Τ.Κ Κορωνίδος γίνεται σε δεξαμενές συνολικού όγκου 580κ.μ. και το νερό διατίθεται προς κατανάλωση με δίκτυο ύδρευσης μήκους περί τα 50 χλμ. Η πηγή Χάσκα χρησιμοποιείται πλέον για άρδευση.
- Τ.Κ Κορώνου: Ύδρευση από πηγές Κορώνου, Βρύσης, στοάς Σιδερίτη, καθώς και από γεωτρήσεις στις θέσεις Ρούσα, Σφοντύλι και Ασφυρίγλες. Ο Λυώνας υδρεύεται από πηγάδι. Ο οικισμός της Κορώνου διαθέτει δεξαμενή όγκου 300κ.μ. καθώς και δεξαμενή χωρητικότητας 500κ.μ., από την οποία ουσιαστικά υδροδοτείται ο οικισμός. Στο Λυώνα υπάρχει δεξαμενή όγκου 80κ.μ. Το συνολικό δίκτυο ύδρευσης έχει μήκος 13χλμ. περίπου.
- Τ.Κ Μέσης: Ύδρευση από την πηγή Σταυρός και από πηγάδι. Το νερό οδηγείται σε δεξαμενή χωρητικότητας 80κ.μ. και με δίκτυο ύδρευσης μήκους 5 χλμ. διατίθεται προς κατανάλωση. Η Μέση αντιμετωπίζει προβλήματα υδροδότησης και συχνά η μεταφορά πόσιμου νερού γίνεται με βυτίο.
- Τ.Κ Μονής: Ύδρευση από τα πηγάδια Μονής και από υπόγεια στοά – πηγή Μελίτινας. Το νερό οδηγείται σε δύο δεξαμενές (σε σύζευξη) συνολικής χωρητικότητας 310κ.μ. και με δίκτυο ύδρευσης μήκους 3,5 χλμ. διατίθεται προς κατανάλωση.
- Τ.Κ Σκαδού: Ύδρευση από γεώτρηση στη θέση Πολέχρι, αποθήκευση νερού σε δεξαμενή όγκου 200κ.μ. και διάθεση νερού προς κατανάλωση με δίκτυο ύδρευσης μήκους 8 χλμ. Η Μονή αντιμετωπίζει επίσης προβλήματα υδροδότησης και συχνά η μεταφορά πόσιμου νερού γίνεται με βυτίο.

A.6 – Παρουσίαση Οικισμών Νάξου-Φυσικό Τοπίο και Ανθρωπογενή χαρακτηριστικά τους.

A 6.1 – Γενικά

Η καταγραφή του ανθρωπογενούς και του φυσικού τοπίου των οικισμών της Νάξου θα πρέπει να παίρνει υπόψη της τον τεράστιο πλούτο που υπάρχει και την σύμμετρη των έργων του ανθρώπου με την εντυπωσιακή φύση. Το νησί ανήκει σε μια από τις σημαντικότερες περιοχές της χώρας σε ότι αφορά τον πολιτιστικό πλούτο, ο οποίος καλύπτει όλες τις εποχές. Τα χαρακτηριστικά αυτά του φυσικού τοπίου παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω και αναλύονται για κάθε οικισμό ξεχωριστά στην συνέχεια. Γενικότερα στην Νάξο υπάρχουν:

- Αρχαιολογικοί τόποι, που αποδεικνύουν τον εξαιρετικό πολιτισμό που προηγήθηκε.
- Μεγάλος αριθμός Παραδοσιακών Οικισμών που η αρχιτεκτονική τους δίνει καθαρά την εικόνα της εξελικτικής ιστορικής πορείας του τόπου και που συχνά χωροθετούνται εντυπωσιακά μέσα στο φυσικό περιβάλλον.
- Πληθώρα μεμονωμένων μνημείων και παραδοσιακών στοιχείων (κάστρα, μεσαιωνικοί πύργοι, μοναστήρια, εκκλησάκια, μύλοι κ.τ.λ.)
- Αξιόλογο αγροτικό τοπίο που χαρακτηρίζεται από το σύστημα των αναβαθμίδων (κρεμαστοί κήποι), ένα σύστημα που χρησιμοποιείται από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, προσφέροντας αντιδιαβρωτική προστασία και καλλιεργούμενες εκτάσεις στις ορεινές περιοχές.
- Ανθρώπινες Επεμβάσεις στο φυσικό τοπίο όπως οι περιοχές των Σμυριδωρυχείων ή οι περιοχές Λατομείων Μαρμάρων.

A.6.2-Παρουσίαση Φυσικού Τοπίου και Ανθρωπογενών χαρακτηριστικών Οικισμών

A 6.2.1 – Οικισμός Χώρας

A 6.2.1.1 – Λιμάνι Χώρας

Μπροστά στο λιμάνι, το νησάκι με το ασυνήθιστο και μοναδικό σ' ολόκληρο το Αιγαίο μνημείο, υπάρχει μια τεράστια πόρτα - η «Πορτάρα. Την 3η χιλιετία π. Χ. υπήρχε συνοικισμός κοντά στο νησάκι και εικάζεται ότι τα «Παλάτια» ήταν η Ακρόπολη του Κυκλαδικού Πολιτισμού. Σήμερα βλέπουμε τα θεμέλια του «εκατόμπεδου» ναού που άρχισε το 530 π. Χ. περίπου ο τύραννος της Νάξου Λύγδαμης, αλλά δεν τέλειωσε ποτέ. Η «Πορτάρα» είναι κτισμένη από 4 μάρμαρα, που το καθένα έχει μήκος πάνω από 6 μέτρα και ζυγίζει 20 τόνους. Για την τοποθέτησή τους χρησιμοποιήθηκαν βίντσι και σκαλωσιά. Το κατώφλι της Πύλης είναι ψηλότερο από το δάπεδο του ναού, κι αυτό το συναντάμε μόνο στο ναό του Διδυμαίου Απόλλωνα της Μιλήτου. Το σχήμα του ναού είναι ορθογώνιο με παραστάδες κι από τις δυο πλευρές. Η «Πορτάρα» «βλέπει» προς τη Δήλο, παραπέμποντάς μας στον Απόλλωνα κι έτσι ταυτίζεται ο ναός με το Δήλιον, με το ναό του Δηλίου Απόλλωνα. Τον 6ο αι. π. Χ. τα «Παλάτια» ήταν ένα πολύ καλό οχυρό κοντά στην πόλη, κι εκεί εγκαταστάθηκαν οι Ερυθραίοι και οι Μιλήσιοι σ' έναν από τους αγώνες τους κατά της Νάξου. Μια ευγενής Ναξιώτισσα, η Πολυκρίτη, που είχε αιχμαλωτισθεί, έστειλε μήνυμα στους συμπατριώτες της κι έτσι έσωσε τη Νάξο. Τον 5ο

ή 6ο αι. μ. Χ. μετατράπηκε σε χριστιανική βασιλική. Πολλά μάρμαρα μεταφέρθηκαν και κτίστηκαν στο Κάστρο την περίοδο της Λατινοκρατίας. Η καταστροφή συνεχίστηκε και κατά την Τουρκοκρατία. Με το νησάκι των Παλατιών συνδέεται οργανικά η Γρόττα, τα Απλώματα.

Εικόνα 22-Το λιμάνι της Χώρας Νάξου και τμήμα του οικισμού

A 6.2.1.1 – Περιοχή Γρόττας

Η βόρεια παραλία της Χώρας πήρε το όνομά της από τα σπήλαια που υπάρχουν κάτω από το λόφο των Απλωμάτων. Στην περιοχή της Γρόττας βρισκόταν η Μυκηναϊκή πόλη της Νάξου, μια από τις πιο σημαντικές του Αιγαίου. Τα οικοδομήματα συνεχίζονται και μέσα στη θάλασσα. Πιθανολογείται ότι η Ακρόπολη των Μυκηναϊκών χρόνων ήταν στο λόφο του Κάστρου. Τα μεγάλα νεκροταφεία της εποχής ήταν στ' Απλώματα και στη θέση Καμίνι ανατολικότερα.

Εικόνα 23-Περιοχή Γρόττας Οικισμού Χώρας Νάξου

Α 6.2.1.2 - Ο Μπούργος (από το ιταλικό borgo, που δηλώνει οχυρωμένο οικισμό).

Με την κατάκτηση των Λατίνων και την ίδρυση της ηγεμονίας τους, η πρωτεύουσα της γίνεται η Νάξος, η Χώρα, το Κάτω Κάστρο ή Μέσα Κάστρο, όπως ονόμαζαν την εποχή εκείνη την κατοικία του ηγεμόνα. Βόρεια και βορειοδυτικά του Κάστρου διαμορφώνεται ένας οικισμός που κατοικείται από «αστούς», Λατίνους και Έλληνες, δηλαδή από κατοίκους των οποίων η μοναδική απασχόληση δεν είναι η καλλιέργεια της γης: ο Μπούργος.

Ο Μπούργος οριοθετείται από τρεις πύλες: την Πόρτα του Γιαλού, που έφερε στο υπέρθυρό της το οικόσημο των Κρίσπων, το Εξώμπουργο, με την εκκλησία του Προφήτη Ηλία και την Πύλη της Εβριακής, μετά την οποία άρχιζε η συνοικία των Εβραίων. Όλοι οι δρόμοι του οδηγούν στο Κάστρο. Αρχικά δεν βρεχόταν από θάλασσα. Δεν γνωρίζουμε ποια εποχή έλαβε την τελική του οικιστική φυσιογνωμία. Το 1300, για παράδειγμα, ο Άγιος Νικόλαος μαρτυρείται σε χρυσόβουλο, ότι βρίσκεται στο «Γιαλό» κι όχι στον Μπούργο. Αντίθετα η καθολική μονή του Αγίου Αντωνίου του Αββά, παραλιακή, πλησίον της Γρόττας, δωρεά της δούκισσας Φραντζέσκας Κρίσπα προς τους Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου, μέσα του 15ου αι., μαρτυρείται ότι βρίσκεται στον Μπούργο. Όποτε κι αν ολοκληρώθηκε η φυσιογνωμία του εκείνο που μέχρι σήμερα παρατηρούμε είναι οι στενοί στεγασμένοι δρόμοι, τα απρόοπτα αδιέξοδα, τα βόλτα, τους φεγγίτες, τους ανεφανούς, τα φουρούσια, τα μπαλκόνια, που υποβάλλουν την ιδέα πως το μόνο που ενδιέφερε τους ανθρώπους που διαμόρφωσαν αυτή την συνοικία ήταν να διαφύλάξουν τους εαυτούς τους και τα υπάρχοντά τους σε περίπτωση επίθεσης εχθρού ή πειρατικής επιδρομής. Δημιουργήθηκε ένα περίπλοκο συγκρότημα. Με την πάροδο του χρόνου ο οικισμός διαμορφώνεται με κέντρα της εκκλησίας που κτίζονται από τις αρχές και τα μέσα του 16ου αι., ακολουθώντας το βυζαντινό πρότυπο. Η «πλάτσα» του, δηλαδή η πλατεία του, όπου η Παναγία του Χριστού, εθεωρείτο το κέντρο του, ενώ στην «Πόρτα του Γιαλού» μαρτυρούνται λογίων μαγαζιά κι αποθήκες αλλά γίνεται και χώρος συγκέντρωσης των κατοίκων του. Στην πραγματικότητα δεν υπήρχε σχέδιο οικοδόμησης. Αλλά αυτό δεν είχε αρνητικές συνέπειες: υπήρχε μια λογική του οικισμού που επέτρεπε στον κάθε κάτοικο να βλέπει τη θάλασσα. Σήμερα όλοι οι δρόμοι του οδηγούν στη θάλασσα.

Εικόνα 24-Ο πύργος των Κρίσπι

Εικόνα 25-Η τρανή Πόρτα

A 6.2.1.3 - Εκκλησίες

Η Χώρα είναι γεμάτη από Εκκλησίες. Στη Μητρόπολη των Ορθοδόξων θαυμάζουμε εικόνες από την εποχή της Τουρκοκρατίας κι ένα Ευαγγέλιο, που σύμφωνα με την παράδοση το δώρισε η Μεγάλη Αικατερίνη της Ρωσίας. Η Μητρόπολη κτίσθηκε στο χώρο μικρότερης εκκλησίας, της «Ζωοδόχου Πηγής», κι έλαβε τη σημερινή της μορφή το 1780-1787, όταν Μητροπολίτης Παροναξίας ήταν ο Νεόφυτος Λαχοβάρης. Στο κτίριο έχουν χρησιμοποιηθεί υλικά παλαιών ναών και αρχαίων κτιρίων. Λέγεται ότι οι μονοκόματες γρανιτένιες κολόνες του μεταφέρθηκαν από τα ερείπια της Δήλου.

Εκτός από τις εκκλησίες που προαναφέρθηκαν, στον ιστορικό οικισμό του Μπούργου να σημειώσουμε, μεταξύ των άλλων, τον Άγιο Ιωάννη, την Παναγία των Χιόνων (Καθολική), τον Άγιο Παντελεήμονα, την Αγία Παρασκευή, τον Ταξιάρχη, την Χρυσοπολίτισσα, την Αγία Σοφία κ.ά. Η Μητρόπολη, τα Σφαγεία (σημερινή παιδική βιβλιοθήκη), και το ξενοδοχείο «Απόλλων», σύμπλιο (παραπλήσιο) της παλιάς πηγής, απ' όπου οι κάτοικοι της περιοχής έπαιρναν νερό, τη «Φουντάνα» (από το ιταλικό Fontana) ορίζουν την αγορά της αρχαίας πόλεως. Η αγορά διέθετε τέσσερις στοές με μαρμαρίνη πρόσοψη σε μια τετράγωνη περίπου διάταξη, με πλήθος από μνημεία μπροστά τους. Μπροστά στη Μητρόπολη παραμένει ανοιχτός ο αρχαιολογικός χώρος, που έχει διαμορφωθεί σε «αρχαιολογικό πάρκο».

Εικόνα 26-Η καθολική Μητρόπολη του Κάστρου

A 6.2.1.3 – Το Κάστρο της Χώρας

Προαναφέραμε ότι από τον Μπούργο όλοι οι δρόμοι οδηγούσαν στο Κάστρο. Και σήμερα συμβαίνει το ίδιο. Ουδέποτε το Κάστρο επικοινωνούσε με τη θάλασσα: ο προσανατολισμός του ήταν το εσωτερικό του νησιού. Οι δρόμοι αυτοί μας οδηγούν στις πύλες του Κάστρου. «Παραπόρτι», η νότια πύλη, η βόρεια η περίφημη «Τρανή Πόρτα», κι ακόμα μια νοτιοανατολική, που σήμερα δεν σώζεται.

Η αρχική οικοδομική μορφή του Κάστρου δεν είναι γνωστή, ούτε η διαμόρφωσή του κατά τα χρόνια της δυναστείας των Σανούδων. Το βέβαιο είναι ότι κατασκευάστηκε για να φιλοξενήσει τους αποίκους-κατακτητές, κι απ' αυτούς όσοι αναγνωρίζονταν ως *nobili-eυγενείς*, που αποτελούντο από άλλους λαούς, είχαν άλλες συνήθειες, πολιτικές και πολιτισμικές, άλλη θρησκεία κι αποτελούσαν μια μειονότητα σε σχέση με τον ορθόδοξο πληθυσμό του νησιού. Υποθέτουμε ότι τη σημερινή του μορφή αρχίζει να τη διαμορφώνει επί Κρίσπων, στα μέσα του 15ου αι.

Παρά την έλλειψη ή την αδυναμία των πηγών να μας δια φωτίσουν για το τι ακριβώς συνέβη και ποιες οικοδομικές φάσεις πέρασε το Κάστρο μέχρις ότου φθάσει στη σημερινή του μορφή, περνώντας τις πύλες του, περνάμε σ' έναν άλλο χώρο και χρόνο όπου κυριαρχούν ή ηρεμία, οι στενοί σπασμένοι δρόμοι, οι εσωτερικές, κατά κανόνα, αυλές με τα λουλούδια τους, τα αρχοντικά (παλάτια τα ονόμαζαν οι ευγενείς), με τα οικίσματα στα υπέρθυρα. Μια κάθετη εγχάραξη στη μαρμαρίνη παραστάδα της Τρανής Πόρτας μας προδιαθέτει για τον διαφορετικό κόσμο στον οποίο ετοιμαζόμαστε να εισχωρήσουμε: πρόκειται για τον βενετσιάνικο πήχη. Εδώ οιπραματευτάδες μετρούσαν τα υφάσματα που έφερναν για τις αρχόντισσες.

Από τους υποτιθέμενους δώδεκα πύργους του Κάστρου που το προστάτευαν σώζεται μόνον ένας, ο πύργος των Κρίσπι, τον οποίο η τοπική αφήγηση «θέλει» να είναι το ανάκτορο της δυναστείας αυτής, αλλά, που, στην πραγματικότητα οικοδόμησε ο φυσικός (νόθος) γιος του δούκα Γουλιέλμου του Β', μετά το 1453, και γι αυτό δεν είχε δικαιώματα στο θρόνο της ηγεμονίας. Σήμερα λειτουργεί σαν Βυζαντινό Μουσείο, κατά την επιθυμία των δωρητών του στο Κράτος, της οικογένειας Π. Γλέζου, γι αυτό κι είναι γνωστός και ως πύργος του Γλέζου ή της Απεραθίτισας, εξαιτίας της καταγωγής της οικογένειας. Στο υπέρθυρο της εισόδου του υπάρχει ένα αρκετά περίεργο οικίστημο: μια σύνθεση με οθωμανικά και ρωσικά στοιχεία.

Οι στενοί ανηφορικοί δρόμοι μας φέρνουν στο πιο ψηλό σημείο του Κάστρου, όπου η Εμπορική Σχολή, δίπλα της η Καπέλλα Καζάτζα, η Σχολή των Ουρσουλινών, τα ερείπια του πύργου που η τοπική αφήγηση θέλει να είναι ο πύργος του Μάρκου Σανούδου, το Καθολικό Επισκοπικό Μέγαρο και τέλος η Μητρόπολη των Καθολικών.

Η Καπέλλα Καζάτζα (=σπίτι- εκκλησία),που η τοπική αφήγηση την θέλει να είναι το παρεκκλήσιο του Μάρκου Σανούδου κτίσθηκε τον 14ο αι. Είναι βέβαιο ότι η ίδρυση της Εμπορικής Σχολής στηρίχτηκε στην παρουσία της Καπέλλας που αυξήθηκε ακόμη περισσότερο από τα αφιερώματα των πιστών από τον 17ο αι. και μετά.

Η Εμπορική Σχολή, που σήμερα στεγάζεται το αρχαιολογικό Μουσείο αλλά και το Ιστορικό Αρχείο Νάξου, δεν ήταν παρά το μοναστήρι του τάγματος των Ιησουϊτών μοναχών που εγκαταστάθηκαν στη Νάξο αρχές του 17ου αι. κάτω από την επιρροή της Γαλλικής διπλωματίας και πολιτικής στην Ανατολή. Οι Ιησουϊτες ανέλαβαν την υποχρέωση να ιδρύσουν σχολείο για τη θρησκευτική και κοινωνική μόρφωση των καθολικών νέων της Νάξου. Απόκτησαν σημαντικότερη ιδιοκτησία στο νησί και θεωρείται ότι αυτοί έφεραν τα πορτοκάλια στη Νάξο, στο θέρετρό τους, στα Καλαμίτσια, στην περιοχή των Μελάνων. Από το 1628 μέχρι το 1773 το σχολείο λειτούργησε συνεχώς υπό την διεύθυνση των Ιησουϊτών. Από το 1782, μετά από ενέργειες του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΣΤ' η διεύθυνση μεταβιβάστηκε στους μοναχούς του τάγματος του Αγίου Λαζάρου (Λαζαρισταί), μέχρι το 1887, οπότε αυτοί εγκατέλειψαν τη Νάξο. Μετά την αναχώρησή τους, το 1891, τη λειτουργία του σχολείου ανέλαβαν οι Σαλεσιανοί μοναχοί. Αυτοί οργάνωσαν το σχολείο πάνω σε σύγχρονες βάσεις και το μετέτρεψαν σε Εμπορική Σχολή. Σ' αυτήν φοίτησε ο Νίκος Καζαντζάκης. Η Σχολή, που απέκτησε τεράστια φήμη, επέζησε μέχρι το 1927, οπότε έκλεισε οριστικά, μετά από τριακόσια χρόνια από την ίδρυση της.

Εικόνα 27-Το κάστρο της Χώρας από το λιμάνι της Νάξου

A 6.2.2 – Οικισμός Αγγιδίων

Στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του λόφου του Χρυσόστομου, σε απόσταση τριών χιλιομέτρων από τη πόλη της Νάξου, βρίσκεται κτισμένο το όμορφο μικρό χωριό Αγγίδια. Κτισμένο αμφιθεατρικά στο ύψωμα, με τον κατάλευκο ναό του Αγ. Χαραλάμπους, το χωριό αγναντεύει εμπρός του τον καρπερό κάμφο των Λιβαδιών και πέρα μακριά τη Χώρα και τη θάλασσα. Αριθμεί περίπου τους 300 κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία, την γεωργία και την αμπελουργία.

Ο δρόμος Νάξου-Αγγιδίων, είναι γεμάτος από αρχαία και μεσαιωνικά μνημεία που μαρτυρούν την παλαιά ιστορία του. Τέτοια μνημεία είναι το παλιό μοναστήρι «τω Φραρώ», το οποίο έχει ανεγερθεί τον 14ο αιώνα μ. Χ. και διαδραμάτισε αξιόλογο ρόλο στη ζωή των Ενετών της Νάξου, το αρχαίο υδραγωγείο του Λύγδαμι, μια μεσαιωνική βρύση, ερείπια της παλαιοχριστιανικής εκκλησίας του Αγίου Στεφάνου. Πολλά μαρτυρούν, ότι η περιοχή αυτή ήταν από τα αρχαία χρόνια η "εξοχή" των αρχόντων της πόλης (Χώρας).

Εικόνα 28-Οικισμός Αγγιδίων-Παραδοσιακή Κατοικία Οικισμού

Α 6.2.3 – Οικισμός Αγίου Αρσενίου

Ο οικισμός βρίσκεται στο Νοτιοδυτικό μέρος του νησιού. Σε υψόμετρο 40 μ. και απόστασή 4-5χμ. από τη θάλασσα. Όπως λέει η παράδοση: Το χωριό πήρε τ' όνομά του Αγερσανί από ένα εκκλησάκι, που βρίσκεται περίπου 1 χ λ μ έξω από το χωριό στη Ν.Δ. πλευρά του, τον Άγιο Αρσένιο. Αυτό το εκκλησάκι ήταν το πρώτο που βρέθηκε, τότε που κτίστηκε το χωριό.

Ίχνη παλιών οικισμών και διάφορα ευρήματα μαρτυρούν ότι το χωριό ίσως αρχικά ήταν παραθαλάσσιο και κατόπι, για το φόβο των πειρατών, εγκαταλείφθηκε, για να κτισθεί στην θέση που είναι σήμερα. Το χωριό σήμερα είναι χωρισμένο σε τρεις οικισμούς: Το Απάνω χωριό, το Κάτω Χωριό και το Πέρα χωριό.

Αξιόλογα μνημεία του χωριού είναι: Το πυργάκι του Αγ. Νικολάου με τους χαρακτηριστικούς περιστερώνες του. Οι δυο παλιοί ανεμόμυλοι στο λόφο του Στρουμπουλά. Στην τοποθεσία Ελληνικό, ένας λόφος στο νότιο μέρος του χωριού, υπάρχουν ερείπια αρχαίου φρουρίου και στα Πετράδια, συνοικισμός στα Ύγρια, σημάδια αρχαίου ναού και σπασμένα αγγεία.

Στο χωριό επίσης υπάρχουν οι εκκλησίες του Αγίου Σπυριδώνα, που τα τελευταία χρόνια ανακαινίσθηκε και έγινε ένας πολύ ωραίος ναός που κατακλύζεται σε κάθε λειτουργία από πιστούς χωριανούς, την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, κτίσμα του 18ου αιώνα, η οποία χρησίμευε και σαν παρατηρητήριο στα πειρατικά χρόνια, η Μονή Τιμίου Προδρόμου μαζί με ξωκλήσι του Αγίου Βασιλείου, που ποτέ όμως δεν έχει κατοικηθεί από μοναχούς και πολλά άλλα ξωκλήσια γύρω από το χωριό.

Η περιοχή του χωριού είναι από τις πιο πλούσιες του νησιού. Οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία με τον παραδοσιακό τρόπο, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί πολύ ο τουρισμός στις πανέμορφες παραλίες του χωριού. Γνωστές παραλίες του χωριού είναι η παραλία του Αγίου Προκοπίου, μια από τις ομορφότερες παραλίες της Ελλάδας, η παραλία της Αγίας Άννας με το γραφικό όρμο του Αγίου Νικολάου που εξακολουθεί και σήμερα ν' αποτελεί αγκυροβόλιο των ψαράδικων της περιοχής αλλά και ξένων ψαράδικων κι έτσι πολλές τράτες και παραγαδιάρικα αγκυροβολούν τακτικά εδώ και τέλος η τεράστια παραλία της Πλάκας μήκους 5 χμ. περίπου με τους γραφικούς της αμμόλοφους και την ιδιαίτερη χλωρίδα τους από κρινάκια, βούτημα και αρμιρίκια.

Παλαιότερα οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνταν και με τις αλυκές οι οποίες το 1947 παρήγαγαν 1000 τόνους αλάτι. Σήμερα ένα μεγάλο κομμάτι από αυτές έχει αποξηρανθεί για να κατασκευαστεί το αεροδρόμιο του νησιού το οποίο λειτουργεί από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Το κλίμα του χωριού είναι εύκρατο μεσογειακό με ήπιο χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι.

Εικόνα 29-Οικισμός Αγίου Αρσενίου-Εσωτερικό Σοκάκι Οικισμού

A 6.2.4 – Οικισμός Αγίας Άννας

Η Αγία Άννα είναι ένα από τα δημοφιλέστερα θέρετρα της Νάξου. Εντάσσεται στην κατηγορία των οικισμών της Νάξου Κάτω των 2000 κατοίκων και τα όρια του έχουν θεσμοθετηθεί με την απόφαση Νομάρχη 403/20-01-86.

Βρίσκεται στη δυτική πλευρά του νησιού, νότια της Χώρας. Η περιοχή αποτελείται κυρίως από ξενοδοχεία, διαμερίσματα κι ενοικιαζόμενα δωμάτια όλων των κατηγοριών, καθώς και πολλές καφετέριες και ταβέρνες. Η αμμώδης παραλία της Αγίας Άννας είναι μια από τις πιο πολυσύχναστες, λόγω των καταπράσινων κέδρων και των οργανωμένων εγκαταστάσεων της. Ανήκει στις διάσημες παραλίες της Νάξου και είναι η φυσική συνέχεια του Αγίου Προκοπίου. Η χαρακτηριστική ψιλή αμμουδιά της συνοδεύεται από όμορφους κέδρους. Στην περιοχή υπάρχει ένα γραφικό αλιευτικό καταφύγιο.

Εικόνα 30-Οικισμός Αγίας Άννας - Εκκλησάκι Αγίου Νικολάου

A 6.2.5 – Οικισμός Αγίου Προκοπίου

Ο οικισμός του Αγίου Προκοπίου είναι ένας αγαπημένος προορισμός διακοπών κι ένα από τα πιο κοσμοπολίτικα μέρη της Νάξου. Έχει μια υπέροχη αμμώδη παραλία με κρυστάλλινα νερά, τα οποία είναι ιδανικά για θαλάσσια σπορ και κολύμπι. Ο Άγιος Προκόπιος διαθέτει μεγάλα ξενοδοχεία, στούντιο, διαμερίσματα κι ενοικιαζόμενα δωμάτια. Στην αρχή της παραλίας δεσπόζει το γραφικό εκκλησάκι του Αγ. Προκοπίου. Τα τελευταία χρόνια αποτελεί πόλο έλξης για την δημιουργία παραθεριστικής κατοικίας και τουριστικής διαμονής.

Εικόνα 31- Η παραλία του Αγίου Προκοπίου

A 6.2.6 – Οικισμός Βίβλου (Τρίποδες)

Το χωριό βρίσκεται στο νοτιοδυτικό μέρος του νησιού στο πέραςμα για τις παραλίες του Καστρακίου – Αλυκού και Πυργακίου Φημίζεται για την ιστορία του, τη φιλοξενία των κατοίκων του και τα αρχαιολογικά μνημεία του όπως ο Παλιόπυργος της Πλάκας, το εξωκλήσι του Αγ. Ματθαίου, η Παναγιά η Τριποδιώτισσα, η Σταυροπηγή.

Με τις Τρίποδες συνέβη όπως και με πολλά χωριά της Νάξου. Αρχικά φαίνεται ότι υπήρχε αρχαιότερος συνοικισμός των Τριπόδων στα παράλια της περιοχής Πλάκας, όπως αποδεικνύεται από τα ερείπια του αρχαίου Πύργου της Πλάκας και του αρχαίου ναού του Αγ. Ματθαίου. Αργότερα, λόγω του φόβου των πειρατών και των καταστροφικών επιδρομών, ο συνοικισμός μεταφέρθηκε στα ενδότερα, ενώ η σημερινή του θέση οριστικοποιήθηκε στα χρόνια της Φραγκοκρατίας για να εξελιχθεί σ' ένα από τα μεγαλύτερα κεφαλοχώρια των Λιβαδιών, με το όνομα Βίβλος.

Το όνομα του συνδέεται με το παραμύθι του Πύργου της Πλάκας ή Παλιόπυργος. Κάποτε, λένε, ο παλιός βασιλιάς της Νάξου έβαλε στοίχημα σε δύο νέους προκειμένου η μοναχοκόρη του να διαλέξει τον πιο ικανό για άντρα της. Ο ένας άθλος ήταν η κατασκευή του Πύργου, ο άλλος η μεταφορά του νερού από τις Κάμπονες στη Χώρα. Και οι δυο δουλειές έπρεπε να γίνουν σε μια μέρα. Τα παλικάρια συμφώνησαν να κάνει ο ένας το Πύργο και ο άλλος το υδραγωγείο. Λίγο πριν νυχτώσει έφτασαν και δύο ταυτόχρονα στο παλάτι αλλά τότε πιάστηκαν στα χέρια και αλληλοσκοτώθηκαν. Η βασιλοπούλα από τη λύπη της που χάθηκαν οι νέοι ορκίστηκε να κατοικήσει τον Πύργο και τον έκανε μαντείο. Τα βράδια με αστροφεγγιά καθόταν σε σκαμνί με τρία πόδια και κοίταζε τα άστρα. Μόλις ξημέρωνε, κατέβαινε και έλεγε στον καθένα ότι θα τύχαινε στη ζωή του. Μια μέρα γκρέμισε ο Πύργος και η κοπέλα έγινε άφαντη. Το τρίποδο σκαμνί το φέρανε στο χωριό άθικτο και από τότε λένε και το χωριό Τρίποδες. Πάνω σ' αυτό το σκαμνί έγραψαν τις πρώτες κοινοτικές συνεδριάσεις σε μια βίβλο και έτσι ονομάστηκε Βίβλος.

Εικόνα 32-Ο οικισμός Τριπόδων Νάξου (Βίβλος)- Μερική άποψη Οικισμού

Εικόνα 33-Παραδοσιακοί Μύλοι στον Οικισμό Τριπόδων

A 6.2.7 – Οικισμός Γαλανάδου

Ένα μικρό γραφικό χωριό 425 κατοίκων σύμφωνα με τη τελευταία απογραφή. Αμφιθεατρικά κτισμένο με θέα τη εύφορη πεδιάδα του Λιβαδιού, τη Στελίδα και τη Χώρα. Το όνομα του λέγεται ότι προέρχεται από τη γαλλική λέξη γαλάντης, γαλαντόμος που σημαίνει ανοιχτοχέρης.

Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Τελευταία παρατηρείται δημιουργία νέων κατοικιών στην περιοχή Άγιος Ισίδωρος. Ο ενοριακός Ναός είναι του Αγίου Πνεύματος κτισμένος από το 1780 όπως γράφεται πάνω από τη πόρτα του Ναού στο αριστερό κλίτος

Στη νότια πλευρά του χωριού δεσπόζει ο πύργος του Μπελόνια, κατάλοιπο της ενετοκρατίας, που σήμερα ανήκει σε ιδιώτη, στην αυλή του βρίσκεται το δίδυμο εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη που ανήκει και στους Καθολικούς και στους Ορθόδοξους.

Ανατολικά και στη θέση Μητροπόλου ανάμεσα στις εκκλησίες Αγίου Γεωργίου και Αγίας Ειρήνης υπάρχουν τεράστιοι ογκόλιθοι, λέγεται ότι υπήρχε παλαιολιθικός οικισμός. Στα όρια με τη Ποταμιά βρίσκονται το εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου κτισμένο μέσα στο βουνό και η εκκλησία του Σταυρού παλιό μοναστήρι.

Βόρεια βρίσκεται η περιοχή ΠΑΡΑΤΡΕΧΟΣ, που ήταν οι θερινές κατοικίες των Φράγκων που έμεναν στη Χώρα, βέβαια δεν υπάρχουν πια οι πανέμορφοι κήποι απομεινάρια στέκουν μόνο οι φοίνικες .

Εικόνα 34-Οικισμός Γαλανάδου

A 6.2.8 – Οικισμός Γαλήνης

Είναι ένα από τα μικρά αγροτικά χωριά της Νάξου που -σύμφωνα με την απογραφή του 2001- έχει 192 κάτοικους. Απέχει μόλις 6 χιλιόμετρα από τη Χώρα και βρίσκεται πάνω στον βόρειο οδικό άξονα Χώρας – Απόλλωνα. Είναι χτισμένη στη δυτική πλευρά της κοιλάδας των Εγγαρών, αμφιθεατρικά πάνω στα βράχια.

Το παλιό όνομα της Γαλήνης ήταν Άχαψη, ονομασία με την οποία χαρακτηρίστηκε οικισμός του Δήμου Βίβλου της επαρχίας Νάξου (ΦΕΚ.22-18/12/1840). Ονομάστηκε Γαλήνη το 1855. Είναι το χωριό των νέων οικογενειών, των νέων ανθρώπων που διατηρούν ένα διθέσιο Δημοτικό σχολείο με είκοσι παιδιά. Τηρούν με ευλάβεια τις παραδόσεις και τα έθιμα του χωριού. Κέντρο των δραστηριοτήτων είναι το σχολείο και το μοναδικό καφενείο.

Μπροστά στο χωριό εκτείνεται ο κάμπος με τα περιβόλια που είναι γεμάτα με σπωροφόρα δένδρα, κηπευτικά, αμπέλια, ελιές. Οι καλλιέργειες προστατεύονται από τον αέρα με τους παραδοσιακούς καλαμένιους ανεμοφράκτες. Μέσα σε κάθε περιβόλι υπάρχει το πηγάδι και το πέτρινο τραπέζι, καθώς και τα μικροσκοπικά αγροτόσπιτα δίπλα στη στέρνα. Εκεί συναντάς όλες τις καλλιέργειες, από τις πιο σύγχρονες μέχρι τις παραδοσιακές.

Από τη Γαλήνη ξεκινά δρόμος που καταλήγει στην παραλία του Αμήτη. Στα εκατό μέτρα από το χωριό, στα δεξιά, συναντάμε την εκκλησία της Παναγίας της Ατταλειώτισσας. Μετά πεντακόσια μέτρα περίπου, στα αριστερά, καλά κρυμμένο σε μια ρεματιά βρίσκεται το μοναστήρι της Υψηλής που χτίστηκε από τον ελληνορθόδοξο Ιάκωβο Κόκκο στα 1660. Πρόκειται για το χαρακτηριστικότερο –ίσως- καastroμονάστηρο της Νάξου, χάρη στην ιδιαιτερότητα του νοτιοδυτικού κυκλικού πύργου του, στοιχείο μοναδικό ως προς τα ανάλογα οικοδομήματα που υπάρχουν διάσπαρτα στο νησί. Την αυστηρή εξωτερική λιτότητα της αρχιτεκτονικής του πύργου, διαδέχεται η πλαστικότητα των όγκων στο εσωτερικό του. Ο πύργος της Υψηλής είναι ιδιωτικός και επισκέψιμος.

Στην κατάληξη του δρόμου, μετά 1200 μέτρα, ο κάμπος των Εγγαρών τελειώνει. Εκεί βρίσκεται ο αξιόλογος υδροβιότοπος που ορίζεται από τη θάλασσα με την αμμώδη παραλία του Αμήτη (έκτασης 500 μέτρων).

Εικόνα 35-Ο οικισμός της Γαλήνης Νάξου

A 6.2.9 – Οικισμός Γλινάδου

Η πρώτη ιστορική μαρτυρία για την ύπαρξη του χωριού είναι αυτή του έτους 1672 και βρίσκεται σε προικώο έγγραφο των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Αυτό σημαίνει ότι ο οικισμός ιδρύεται περί το 1650, από τον Μανόλη Καπούνη, έναν από τους πρώτους του κατοίκους και αναφερόμενο στο προαναφερθέν έγγραφο, τον συναντούμε σε δικαιοπραξίες πριν από το 1672.

Το τοπωνύμιο προέρχεται από την ονομασία «στα μέρη των Γλινάδων», στα μέρη του Μανόλη Γλινού συγκεκριμένα και των συγγενών του. Οι πρώτοι αυτοί οικιστές (πιθανότατα από την Ορεινή Νάξο) και όσοι επακολούθησαν εγκαταστάθηκαν στους δύο (απέναντι ευρισκόμενους) άγονους λόφους του χωριού, τον Δέχτη και το Τζιντίλι, εξ αιτίας της πειρατείας και της κατοχής του εύφορου κάμπου του Λιβαδιού από τους «φράγκους» φεουδάρχες και τους κατόχους γης Χωραΐτες αριστοκράτες. Με το πέρασμα των χρόνων κατοικήθηκε ο μεταξύ των λόφων χώρος και το χωριό πήρε το σημερινό του σχήμα. Σ' αυτό εγκαταστάθηκαν (ιστορικά αποδεδειγμένο) και οι κάτοικοι τριών γειτονικών του οικισμών που ερήμωσαν σταδιακά: του Αγαμιτάδου, του Λουλούδου και του Τζίτζαμου.

Βασική ασχολία των κατοίκων ήταν η γεωργία, η κτηνοτροφία λειτούργησε ως συμπληρωματικό οικονομικό μέγεθος, είχε περιορισμένη βάση στην τοπική οικονομία, αφού ασκούνταν συμβιωτικά. Κάθε οικογένεια διέθετε μικρό ζωικό κεφάλαιο, κυρίως αιγοπρόβατα. Τα τελευταία χρόνια όμως η αγελαδοτροφία (πάχυνση ζώων και παραγωγή γάλατος) διαγράφει ανοδική πορεία, και αποτελεί πλέον έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομικής ζωής του χωριού. Η γεωργία παρέμεινε το κύριο και το διαχρονικό επάγγελμα των κατοίκων του.

Μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα οι κάτοικοί του δούλευαν (με την αρχική του σημασία) ως κουντουβερνιάρηδες στα κτήματα των φεουδαρχών στο Λιβάδι. Οι άθλιες συνθήκες ζωής αυτής της μακράς περιόδου προβάλλουν (ενδεικτικά) μέσα από τα γεγονότα του 1777, έτος κατά το οποίο οι αγρότες ξεσηκώθηκαν εναντίον των «Φράγκων». Πρωτεργάτες ήταν (σύμφωνα με τον τότε καθολικό αρχιεπίσκοπο) κάποιοι «βάρβαροι και αχρείοι ζευγάδες περιχωρίται, από Γαλανάδο, Γλινάδο και Τζίτζαμο». Όταν ο βασιλιάς Όθων επισκέφτηκε τη Νάξο τη δεκαετία του 1850, οι Γλιναδιώτες του επέδωσαν επιστολή, στην οποία διεκτραγωδούσαν τις συνθήκες της ζωής τους, ελάχιστα διαφορετικές απ' αυτές που οδήγησαν στον ατελέσφορο ξεσηκωμό του 1777. Το 1834, μετά την εθνική αποκατάσταση, το χωριό υπάγεται στον Δήμο Βίβλου και το 1919 (5 Μαρτίου, ΦΕΚ 52Α) γίνεται αυτόνομη κοινότητα, αφού πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου: αριθμεί υπέρ τους 300 κατοίκους και διαθέτει αυτόνομο «σχολείον στοιχειώδους εκπαιδύσεως».

Το χωριό απλώνεται σε υψόμετρο που κυμαίνεται από 80-113 μέτρα. Με πανοραμική θέα προς όλες τις πλευρές του ορίζοντα και με «πρόσωπο» προς τη δύση (την ανατολική Πάρο) έχει δικαίως χαρακτηριστεί ως το «μπαλκόνι της Νάξου». Τα τρία (μέχρι στιγμής) ξενοδοχεία που έχουν υψωθεί σε περίοπτες τοποθεσίες, τα δύο ιδιωτικά εστιατόρια-ταβέρνες που έχουν ήδη ιδρυθεί σε χώρους εξ ίσου εκπληκτικής θέας, οι δεκάδες πολυτελείς κατοικίες Ναξιωτών, Ελλήνων, Ευρωπαίων που έχουν οικοδομηθεί τα τελευταία χρόνια αποτελούν ασφαλείς ενδείξεις για το τι «μέλλεται γενέσθαι», με πρόσθετο δεδομένο ότι το χωριό έχει αποβεί πλέον συγκοινωνιακός κόμβος, αφού ενώνει τη Χώρα με άλλα δύο Λιβαδοχώρια (Αγερσανί και Τρίποδες) αλλά και με όλο το υπόλοιπο νοτιοδυτικό τμήμα της Νάξου, το οποίο αναπτύσσεται τουριστικά με φρενήρη ρυθμό τα τελευταία έτη (Βίγλα, Καστράκι, Αλυκό, Πυργάκι, Αγιασό).

Σήμερα το χωριό αριθμεί (απογραφή 2001) 509 μόνιμους κατοίκους. Σύμφωνα με τα στοιχεία της περιόδου 1951-2001 παρατηρείται μια φθίνουσα πορεία στον πληθυσμό του, η οποία δεν οφείλεται στη μεταναστευτική έξοδο, ούτε στην (απουσιάζουσα) κινητικότητα του ανδρικού πληθυσμού, αλλά στη μείωση της γαμνηλιότητας και της γεννητικότητας και στη φυσική γήρανση του πληθυσμού.

Η εύφορη λιβαδίτικη γη του και τα νέα οικονομικά δεδομένα που ίσχυαν μετά το 1953 ήταν ο κύριος ανασχετικός παράγων της μετανάστευσης. Η σημερινή του δημογραφική φυσιογνωμία οφείλεται κυρίως στο ιστορικό γεγονός του 1953, κομβικό χρονικό σημείο για την ιστορία του χωριού και της Νάξου ολόκληρης: το έτος αυτό ιδρύεται το κρατικό Κέντρο Σποροπαραγωγής Γεωμήλων Νάξου, με βασικούς πρώτους τροφοδότες του τα χωριά του

Λιβαδιού. Ο οικονομικός-ιστορικός αυτός παράγων θεωρούμε ότι συνέβαλε στη δημιουργία των συνθηκών εκείνων που άλλαξαν άρδην την οικονομική και κοινωνική ζωή των Γλιναδιωτών, τη μέχρι τότε κοινωνική χρήση του φυσικού τους χώρου και, φυσικά, τις σχέσεις της συγκεκριμένης αγροτικής κοινότητας με το φυσικό περιβάλλον της.

Μέχρι τότε (1953) η γεωργική παραγωγή του χωριού χαρακτηριζόταν από την πολυκαλλιέργεια, γεγονός που συνδέεται με το διάσπαρτο χαρακτήρα της έγγειας ιδιοκτησίας. Η ίδρυση όμως του Κέντρου Σποροπαραγωγής επέφερε μεγάλες ανατροπές στο παραγωγικό σύστημα. Η ίδρυσή του σήμαινε ότι το εύφορο Λιβάδι επιλεγόταν επισήμως από το κράτος να παράγει κρατικό πατατόσπορο, ο οποίος θα διοχετευόταν σε αγορές του Εσωτερικού. Η παραγωγή εισερχόταν για πρώτη φορά σε τροχιά εμπορευματοποίησης. Ήταν μια κορυφαία αναπτυξιακή πρόταση, την οποία η τοπική κοινωνία δέχθηκε με ενθουσιασμό.

Από τότε και εξής η συστηματική μονοκαλλιέργεια του πατατόσπορου εξοβέλισε όλα σχεδόν τα παραδοσιακά καλλιεργούμενα είδη, η πατάτα έγινε η χρυσοφόρος πηγή για τους κατοίκους, τους «έδεσε» με τη γη τους, τους δημιούργησε κοινωνική αυτοπεποίθηση, καθόρισε τη στάση τους έναντι στα «γράμματα» και στα άλλα ελεύθερα επαγγέλματα, ακόμη και το σατιρικό παρατσούκλι τους (Πατατάδες). Φαίνεται ότι το μέλλον της διαχείρισης αυτού του προϊόντος (όχι και τόσο ευοίωνο τα τελευταία χρόνια) συνδέεται με το μέλλον του ίδιου του χωριού.

Εικόνα 36-Οικισμός Γλινάδο

A 6.2.10 – Οικισμός Εγγαρών

Στο ΒΔ τμήμα του νησιού 7 χιλιόμετρα από την πόλη της Νάξου βρίσκεται μέσα σε πλούσιο καταπράσινο κάμπο και στους πρόποδες του βουνού Κορακιά ο οικισμός Εγγαρές (παλιά ονομασία Μητριά από τις πολλές Μυρτιές που φύονται στην περιοχή).

Μικρός οικισμός που συνδυάζει κάμπο, βουνό και θάλασσα. Έχει έκταση 4500 στρ. και πληθυσμό το χειμώνα 200 άτομα, που το καλοκαίρι πενταπλασιάζεται. Οι κάτοικοι ασχολούνται με την γεωργοκτηνοτροφία. Προϊόντα: λάδι, πατάτες, εσπεριδοειδή, τυροκομικά.

Στη μέση του χωριού δεσπόζει μεγαλοπρεπής η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου και δίπλα η μεγάλη πέτρινη πλατεία. Το χωριό διασχίζουν δύο ποτάμια κατάφυτα. Κατά μήκος του ενός συναντάμε τους εγκαταλελειμμένους σήμερα Οικισμούς *Μέσα Γειτονιά* με τον πύργο του Φουφόπουλου και *Λαγκάδα*, καθώς και επτά (7) νερόμυλους διατηρητέους.

Έχει τεχνική Λιμνοδεξαμενή (Λιμνοδεξαμενή Εγγαρών), κύριο τροφοδότη νερού του μεγαλύτερου μέρους του νησιού. Μπροστά στο κάμπο υπάρχει η παραλία του Αμίτη. Δίπλα στη θάλασσα φυσική λίμνη Αμίτης όπου ενδημεί ο «καλαμοκάνας».

Διατηρητέα μνημεία είναι το παλαιό μαρμαρίνο γεφύρι, που χρειάζεται επισκευή, στη κορυφή του βουνού Γέννησης απομεινάρια μοναστηριού μέσα σε σπήλαιο είναι το εκκλησάκι της « Αγίας Γέννησης».

Αξιοθέατα επίσης του χωριού είναι τα δυο αναπαλαιωμένα ελαιοτριβεία - ένα απ' αυτά φιλοξενεί το Τοπικό Γραφείο Εγγαρών.

Εικόνα 37-Οικισμός Εγγαρών

A 6.2.11 – Οικισμός Κινιδάρου

Χτισμένος σε υψόμετρο 400 περίπου μέτρων, ο Κινίδaros βρίσκεται περιτριγυρισμένος από πυκνοφυτεμένες λαγκαδιές με αμπέλια, ελιές, δρύες, πλατάνια και πρινιές. Οι παραδόσεις αναφέρουν ότι το χωριό ήταν αρχικά κτισμένο σε άλλη τοποθεσία, στη θέση "Κιουρά", στη γραφική κοιλάδα των Χαλάνδρων. Σύμφωνα με την παράδοση, η περιοχή των Χαλάνδρων είχε πλούσια και πυκνή βλάστηση με πολλά νερά και άγρια ζώα. Από δω ξεκινούσε το αρχαίο υδραγωγείο που κατασκεύασε ο Λύγδαμης τον 6ο π. Χ. αιώνα και τροφοδοτούσε τη Νάξο-Χώρα με νερό, πράγμα το οποίο επαναλήφθηκε και σήμερα (η πηγή της Σκουληκαριάς τροφοδοτεί τη Χώρα και τα χωριά της πεδινής Νάξου με πόσιμο νερό).

Σήμερα στην περιοχή των Χαλάνδρων βρίσκεται σχεδόν ερειπωμένος ο ναός του Αγίου Δημητρίου, δίπλα η μεγαλοπρεπής βασιλική του Αγίου Αρτεμίου και λίγο πιο κάτω ο ερειπωμένος συνοικισμός της "Κιουράς". Σύμφωνα με την παράδοση, αλλά και με αρχαιολογικές μαρτυρίες:

Κατά τη βυζαντινή εποχή της Ενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας, το χωριό βρισκόταν στην τοποθεσία αυτή και αποτελούσε φέουδο των Φράγκων φεουδαρχών της εποχής. Τα ερείπιά του αποδεικνύουν ότι καταστράφηκε τελείως σε μια άγρια επιδρομή πειρατών κατά τον 15ο αιώνα περίπου.

Οι λίγοι κάτοικοι που σώθηκαν από τον συνοικισμό της "Κιουράς", έφυγαν στο εσωτερικό του νησιού και έχτισαν το νέο χωριό τους, τον Κινίδαρο, εκεί που βρίσκεται σήμερα, για μεγαλύτερη ασφάλεια. Σώζεται έγγραφο που αναφέρεται το τοπωνύμιο "Κηνήδαρος" με χρονολογία 9 Μαρτίου 1539.

Από διοικητική άποψη, ο Κινίδαρος παρέμεινε κοινότητα από το 1912 ως το 1998, οπότε και μετεξελίχθηκε σε δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Νάξου στο πλαίσιο του "Καποδίστρια".

Οι κυριότερες ασχολίες των 400 περίπου κατοίκων του Κινιδάρου ήταν από παλιά η γεωργία και η κτηνοτροφία και δευτερευόντως οι οικοδομικές εργασίες. Τις τελευταίες δεκαετίες η εξόρυξη μαρμάρου από τα γύρω βουνά, τα οποία είναι πλούσια σε κοιτάσματα μαρμάρου, έχει κρατήσει τον πληθυσμό του χωριού στις εστίες του αποτελώντας τη σημαντικότερη εισοδηματική πηγή για το χωριό.

Οι Κινιδариώτες διακρίνονται για την πηγαία διάθεσή τους στη μουσική και το χορό. Τα γλέντια αποτελούν χαρακτηριστική πτυχή της κινιδαριώτικης ζωής. Η πλούσια μουσικοχορευτική παράδοση του χωριού διατηρείται σχεδόν αναλλοίωτη στο πέρασμα του χρόνου. Μια παράδοση αναφέρει ότι μετά την καταστροφή της Νάξου από τους Ενετούς, μεταφέρθηκαν στο νησί οικογένειες από διάφορα μέρη, και στον Κινίδαρο εγκαταστάθηκαν οικογένειες με οργανοπαίχτες, τραγουδιστές και χορευτές. Σε αυτό οφείλεται και η έμφυτη αγάπη και ικανότητα στο τραγούδι, τη μουσική και το χορό.

Εικόνα 38-Οικισμός Κινιδάρου

A 6.2.12 – Οικισμός Μελάνων

Ο οικισμός Μέλανες είναι ένας από τους αρχαιότερους οικισμούς της Νάξου. Το όνομα Μέλανες αναφέρεται σε μύθο παρόμοιο της Ρωξάνης κατά τον οποίον, δύο αδέρφια μετά από μονομαχία για τη διακυβέρνηση της Νάξου σκοτώθηκαν στη περιοχή, όπου σήμερα υπάρχει ο βυζαντινός ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου και, η αδερφή τους διέταξε να φέρουν Μελανός Χιτώνας, εξ' ου και το όνομα .

Στην περιοχή του Φλεριού λειτούργησαν οι πρώτες σχολές γλυπτικής όπου εκεί βρίσκονται ο Κούρος Μελάνων που είναι έργο του 6 αιώνα π.χ. (πολύ παλαιότερο της Ακρόπολης) και το ιερό των πηγών (ο οίκος της αρχαϊκής εποχής).

Άλλο σπουδαίο μνημείο είναι ο Πύργος των Ιησουιτών. Πρόκειται για ένα Μεσαιωνικό χτίσμα που χρονολογείται περίπου το 1680 μ. Χ. Ίσως το σπουδαιότερο χτίσμα του Μεσαίωνα όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Μεσογείου.

Στα υπάρχοντα μνημεία, χαρακτηριστικά επίσης είναι, το ρωμαϊκό υδραγωγείο και το αρχαϊκό υδραγωγείο που μετέφεραν το νερό από τη περιοχή του Φλεριού στη Χώρα της Νάξου.(Σήμερα σώζονται τμήματα σε διάφορα σημεία)

Οι βυζαντινοί Ναοί του Αγίου Γεωργίου ,της Παναγίας της Κρυπτόματης, το θέρετρο του Σανούδου στις Κάμπονες, ο πύργος του Σανούδου στο Κουρουνοχώρι, το ελαιοτριβείο του Ντεμαρί.

Αξιοπρόσεχτοι είναι οι νερόμυλοι, η καταπράσινη κοιλάδα με του ελαιώνες .Οι κάτοικοι ασχολούνται με οικοδομικές εργασίες(από τους καλύτερους μάστορες στην Ελλάδα) καθώς επίσης με την κτηνοτροφία.

Εικόνα 39-Ο οικισμός Μελάνων

A 6.2.13 – Οικισμός Άγιος Θαλέλαιος

Μικρός και γραφικός οικισμός της Δημοτικής Ενότητας Νάξου, με 85 περίπου μόνιμους κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία. Είναι χτισμένος στους πρόποδες του λόφου Άγιου Φωκά. Μπροστά του απλώνεται μια πανέμορφη κοιλάδα με περιβόλια που ποτίζονται από πηγάδια αφού δε διαρρέεται από τρεχάμενα νερά. Απέχει 5 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού και είναι ο πρώτος από τους 4 οικισμούς που αποτελούν την Τοπική Κοινότητα των Μελάνων. Τα σπίτια του είναι κτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο με στενά δρομάκια χωρίς ιδιαίτερη αρχιτεκτονική. Τα περισσότερα είναι μικρά και ισόγεια.

Πήρε το όνομα του από τον ομώνυμο Άγιο Θαλλέλαιο το Θαυματουργό που γιορτάζει στις 20 Μαΐου. Ο ναός του Αγίου είναι δίκλιτος. Δεν είναι ακριβώς γνωστό πότε οικοδομήθηκε, αλλά στον εξωτερικό τοίχο υπάρχει η μισοσβησμένη επιγραφή: ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΣΑΓΡΕΔΟΣ (1501). Παλιότερα υπήρχε σε μάρμαρο ανάγλυφη και η μορφή του ηγουμένου, αλλά εξαφανίστηκε τα τελευταία χρόνια, φαίνεται πως το κλέψανε.

Το τότε μοναστήρι του Αγίου Θαλλέλαιου μαζί με το Φωτοδότη και την Αγιά θεωρούνται από τα πιο παλιά μοναστήρια του νησιού, αφού αναφέρεται, ότι το 1509 ο δούκας Κρίσπος αφιέρωσε αυτά τα τρία μοναστήρια στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Από αρχαιολογικής άποψης ο οικισμός έχει να επιδείξει το παλιό υδραγωγείο που έφερνε νερό από τη πηγή του Φλεριού στη Χώρα, τα χρόνια του τυράννου Λύγδαμη, και το οποίο αναστηλώθηκε τα τελευταία χρόνια και βρίσκεται στην ανατολική άκρη του οικισμού. Επίσης Β.Α της εκκλησίας πρέπει στην αρχαιότητα να υπήρχε κάποιο ιερό όπως μαρτυρούν τα

σκόρπια μάρμαρα, πολλά από τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί για το χτίσιμο του ενοριακού ναού.

Εικόνα 40-Οικισμός Άγιος Θαλέλαιος

Α 6.2.14 – Οικισμός Κουρουνοχώρι

Ένας από τους 4 οικισμούς της Τοπικής Ενότητας Μελάνων της Δημοτικής Ενότητας Νάξου. Βρίσκεται στη μέση της διαδρομής Χώρας – Κινιδάρου στην κορυφή της Ανατολικής κοιλάδας των Μελάνων πάνω από τα πανέμορφα και πανάρχαια περιβόλια που είναι κατάφυτα από όλων των ειδών τα οπωροφόρα εσπεριδοειδή και ελαιόδεντρα καθώς και όλων των ειδών τα λαχανικά. Το επικλινές του έδαφος έχει διαμορφωθεί σε αρδεύσιμο και καλλιεργήσιμο με καλαίσθητες αναβαθμίδες.

Όλα τα περιβόλια και τις αυλές των καλαίσθητων σπιτιών κοσμούν πολυετή και μονοετή λουλούδια για αυτό και το χωριό πολλοί το αποκαλούν Ανθοχώρι. Ζωτικής σημασίας για το χωριό είναι η πηγή του Φλεριού που με το άφθονο και γάργαρο νερό της αρδεύει τις εκτάσεις και υδρεύει τους οικισμούς. Μοναδικοί αρχαιολογικοί θησαυροί της περιοχής είναι:

Το αρχαίο υδραγωγείο μήκους 11 χιλιομέτρων που μετέφερε το νερό του Φλεριού στη Χώρα το οποίο κατασκευάστηκε το τελευταίο τρίτο του 6ου π.χ. αιώνα. Η 1η φάση ήταν με πυλοσωλήνες με υπόγεια σήραγγα 230 μέτρων στην είσοδο του από την λεκάνη του Φλεριού. Έχει μία μεταγενέστερη φάση που έγινε την εποχή της Ρωμαιοκρατίας και η φάση αυτή ήταν με κτιστό αυλάκι.

Τα αρχαία λατομεία, έχουν την ακμή τους τον 7ο και 6ο π.χ. αιώνα, έχουν τροφοδοτήσει την τέχνη ολόκληρης της Αρχαίας Ελλάδας με τα μάρμαρά τους αυτή την εποχή. Μέσα σ' αυτά έχουν σωθεί μοναδικά ευρήματα αγαλμάτων υπερφυσικού μεγέθους, δηλαδή δύο αγάλματα γυμνών νέων 5,5 μέτρα το καθένα και τα δύο Κούροι του 6ου π.χ. αιώνα.

Μοναδικός στην περιοχή Βενετσιάνικος Μεσαιωνικός Πύργος, σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο MILER που έχει γράψει την ιστορία της Φραγκοκρατίας, ένας Δούκας το 1370 (ο Κόκκος) δολοφονήθηκε από συγγενή του, ο οποίος του πήρε την ηγεσία και έκτισε τον Πύργο. Κατ' άλλους ο Πύργος κτίστηκε το 1600 την εποχή που ήλθαν στη Νάξο οι Ουρσουλίνες. Στον

πανέμορφο κήπο του Πύργου, που ανήκει σε ένα απλό σπίτι του Χωριού υπάρχει ένα μαρμάρινο τραπέζι με μια επιγραφή που δηλώνει ότι σε αυτό το τραπέζι διασκεδάζε ο βασιλιάς Ώθωνας.

Εικόνα 41-Οικισμός Κουруνοχωρίου

A 6.2.15 – Οικισμός Μύλοι

Στα τρία μικρά χωριουδάκια των Μύλων υπάρχουν παλιοί νερόμυλοι, το παλιό υδραγωγείο με τους πανέμορφους καταρράκτες, το γραφικό δρομάκι ανάμεσα στα πρεβόλια, τα πλατάνια, τις ελιές.

Το όνομα τους το πήραν απ' τους πολλούς νερόμυλους που είναι σε όλο το μήκος της διαδρομής των νερών. Το χωρίο χωρίζεται σε τρεις ζώνες, τους Κάτω, τους Μεσαίους και τους Πάνω Μύλους, που με την σειρά τους ανήκουν στην Τοπική Ενότητα των Μελάνων και βρίσκονται στο νοτιοανατολικό μέρος της ομώνυμης κοιλάδας.

Κάτω Μύλοι: συναντάς ένα σκηνικό πρωτόγνωρο για κάποιον που ζει στην πόλη. Βλέπεις χαμηλά μονώροφα σπίτια με τις αυλές άδειες από ανθρώπους τα περισσότερα, μνημεία αλλοτινών εποχών. Ένα δύο στενόχωρα δωμάτια για να εξυπηρετούν τις ανάγκες της πολύτεκνης οικογένειας, το ένα είναι το μαερίο (κουζίνα) κι ο χώρος υποδοχής και τα άλλο η κρεβατοκάμαρα του σπιτιού. Έξω στην αυλή που είναι πιο ευρύχωρη, ένα δωμάτιο ακόμα ο ματζές η μυτάτος χώρος που έβαζαν τα ζώα και το φουρναριό αποτελούν τα βοηθητικά υποστατικά του σπιτιού.

Μεσαίοι Μύλοι: Στο δεύτερο χωριουδάκι διακρίνεις μια άλλη νεότερη εποχή της δεκαετίας του 30. Μια συστάδα από διώροφα σπίτια 5 έως 6 όλα κι όλα. Τα τροχοφόρα εδώ δεν φθάνουν, με αποτέλεσμα το ασβεστωμένο πλακόστρωτο δρομάκι να διατηρεί για κάμποσο καιρό την ομορφιά του. Στόρια χειροποίητα ντύνουν τα παράθυρα ενώ υπέροχες δαντέλες στολίζουν τα ντουλάπια κι άλλες γωνιές του σπιτιού.

Πάνω Μύλοι: ακολουθώντας ξανά το δρόμο των νερών για τους πάνω μύλους οι εικόνες της φύσης που ανακαλύπτεις είναι μοναδικές. Άλλωστε το στοιχείο του νερού είναι εδώ το κυρίαρχο. Στους πάνω Μύλους συνυπάρχει το παλιό με το καινούργιο. Εδώ γίνονται προσπάθειες συντήρησης και αναπαλαίωσης αρκετών σπιτιών που δείχνουν όμως αρκετό

μεράκι, αγάπη και σεβασμό στη παράδοση. Και αφού βρίσκεσαι εκεί αξίζει τον κόπο ακολουθώντας το παραδοσιακό μονοπάτι και πάντα δίπλα στο δρόμο των νερών να φτάσεις μέχρι το Φλεριό που είναι η συνέχεια μιας διαδρομής αστείρευτης φυσικής ομορφιάς.

Εικόνα 42-Οικισμός Μύλοι

A 6.2.16 – Οικισμός Άνω Ποταμιά-Μέση Ποταμιά-Κάτω Ποταμιά

Από τους ομορφότερους και πιο παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου είναι η Ποταμιά. Απέχει μόλις οκτώ χιλιόμετρα από το λιμάνι της χώρας και είναι φωλιασμένη σε μια καταπράσινη κοιλάδα με αιωνόβια πλατάνια, πολλά περιβόλια και ποικίλες άλλες ομορφιές που αφήνουν έκθαμβο τον επισκέπτη. Το όνομά της το πήρε από τα ποτάμια που τη διασχίζουν και δε σταματούν να τρέχουν χειμώνα καλοκαίρι.

Αποτελείται από τέσσερις οικισμούς: την Απάνω Ποταμιά, τη Μεσαία Ποταμιά, την Κάτω Ποταμιά και το Λιεράδο. Έχει μόνιμο πληθυσμό 362 κατοίκους (απογραφή 2001), που το καλοκαίρι αυξάνεται κατά πολύ. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Κύρια προϊόντα της είναι το λάδι, τα εσπεριδοειδή, τα κηπευτικά και τα τυροκομικά.

Κατά την παράδοση πρώτοι που κατέκλυσαν τα μαγικά ακρογιάλια της Νάξου ήταν οι προϊστορικοί λαοί Θράκες. Ύστερα από αυτούς οι Κάρες και στη συνέχεια οι Ίωνες. Επειδή όμως αυτοί δέχονταν συχνές επιθέσεις από τους πειρατές, άρχισαν να εισχωρούν στο εσωτερικό του νησιού, εκλέγοντας δεσπίζοντα σημεία για να αμύνονται εκ του ασφαλούς. Έτσι έφθασαν και στην Ποταμιά, όπου αφού διαπίστωσαν τον πλούτο της κοιλάδας τον οποίο απέφερε η αναβλύζουσα πηγή Άνω Ποταμιάς χειμώνα καλοκαίρι, άρχισαν τη συστηματική καλλιέργειά της φυτεύοντας καρποφόρα δέντρα παντός είδους και άνθη, μετατρέποντάς την έτσι

μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα σε επίγειο παράδεισο και στο σημαντικότερο θέρετρο της Νάξου. Στη συνέχεια, σε σημεία που δε μπορούσε να φτάσει το νερό της πηγής φυτεύτηκαν οι ελαιώνες και κατασκευάστηκαν αρκετά ελαιοτριβεία.

Κατά τα πρώτα έτη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, όπως μαρτυρούν τα παλαιά ερείπια, ο πρώτος συνοικισμός στην κοιλάδα της Ποταμιάς ήταν τα Ζήρια. Στη συνέχεια κτίστηκε και άλλος συνοικισμός, αυτός του «Ψαρρού», ο οποίος βρισκόταν στη Μεσαία Ποταμιά, μπροστά από το σημερινό Δημοτικό Σχολείο. Τα ερείπια που υπάρχουν εκεί αλλά και πλήθος παραδόσεων μαρτυρούν την ύπαρξή του. Ταυτόχρονα, σε μικρή απόσταση από αυτόν δημιουργήθηκε νεκροταφείο στη θέση «Σκλάβες» ή «Μνηματάκια», όπου έθαπταν οι κάτοικοι τους νεκρούς τους. Αργότερα κτίστηκε και ο τρίτος συνοικισμός, ο Λιεράδος, στις όχθες του ποταμού και στα 200 μέτρα από το σημερινό Δημοτικό Σχολείο. Αργότερα ανεγέρθησαν τα υπάρχοντα σήμερα τρία χωριά, τα οποία αποτελούν την κοινότητα της Ποταμιάς.

Δε διέφυγε της προσοχής των αποίκων η κινητήρια δύναμη του σχηματιζόμενου ρυακιού από την αναβλύζουσα πηγή της Άνω Ποταμιάς και έτσι φτιάχτηκαν οι δεκατέσσερις νερόμυλοι για την άλεση των σιτηρών των κατοίκων. Στην Επάνω Ποταμιά είναι επισκέψιμος ένας από αυτός.

Το χωριό έφτασε σε μεγάλη ακμή όταν η Νάξος κατελήφθη από τους ενετικές καταγωγής επιδρομείς Φράγκους, οι οποίοι υπό την προστασία των Δουκών της Νάξου κατέλαβαν όλη την κοιλάδα της Ποταμιάς μοιράζοντάς την όπως αυτοί ήθελαν και κάνοντας δούλους τους Ποταμίτες. Κτίστηκαν τότε οι οκτώ επιβλητικοί πύργοι τους: Μασσένα, Ντέλα Ρόκκα, Κόκκου, Μπάγερη, Μαλατέστα, Αφεντικών, Μουσού Μαρή, Αμμοδάρας.

Εικόνα 43-Ο οικισμός της Κάτω Ποταμιάς

A 6.2.17 – Οικισμός Άνω Σαγκρίου-Κάτω Σαγκρίου

Ο οικισμός βρίσκεται πάνω στο λόφο με πληθώρα βυζαντινών εκκλησιών που έχει στην περιοχή του. Μέσα στο χωριό είναι το φημισμένο μοναστήρι του Αγίου Ελευθερίου, που λειτούργησε και σαν κρυφό σχολειό στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και σήμερα στεγάζει το Λαογραφικό Μουσείο. Κοντά στο χωριό βρίσκεται και ο σημαντικότερος αρχαιολογικός χώρος του νησιού, ο Γύρουλας με τον πρόσφατα αναστηλωμένο Ναό της Δήμητρας και πλάι του ένα αξιόλογο Μουσείο.

Ο Γύρουλας βραβεύτηκε το 2004 από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την EUROPA NOSTRA «για την ευαισθησία που επιδείχθηκε κατά την αναστήλωση του σημαντικού αυτού μνημείου και την επιτυχημένη ενσωμάτωσή του στο φυσικό του περιβάλλον».

Το χωριό φημίζεται και για τους ενετικούς του πύργους, δύο από τους οποίους, ερειπωμένοι, είναι στο Κάτω Σαγκρί, ένα διατηρητέο οικισμό, ενώ ένας τρίτος, ο Πύργος του Παλαιολόγου, αναπαλαιωμένος, βρίσκεται σε απόσταση 20΄.

Δεν είναι όμως μονάχα οι βυζαντινές εκκλησίες και οι αρχαιότητες που κάνουν το Σαγκρί να ξεχωρίζει. Είναι κυρίως οι μαγευτικές παραλίες του με την κατάλευκη αμμουδιά και τα υπέροχα χρώματα της θάλασσας.

Ξακουστή η Μικρή Βίγλα με το βραχώδη λόφο που χωρίζει δυο πανέμορφες αμμουδιές, της απάνεμης Βίγλας και του Ορκού. Μετά την Μικρή Βίγλα οι εκτεταμένες αμμουδιές Καστράκι και Γλυφάδα που καταλήγουν στους μαγευτικούς όρμους του Αλυκού και το υπέροχο δάσος από μικρούς κέδρους, που ξεπροβάλλουν πάνω στη λευκή άμμο. Ένα τοπίο μοναδικό στο νησί.

Εικόνα 44-Οικισμός Σαγκρίου

A 6.2.18 – Οικισμός Απειράνθου

Τ' Απεράθου είναι κτισμένο στην πλαγιάς ενός λόφου στους ανατολικούς πρόποδες της βουνοσειράς των Φαναριών. Σαν αξιοσημείωτος οικισμός αναφέρεται ήδη στα 1413 από τον περιηγητή Χριστόφορο Μπουοντελμόντι.

Το όνομα του, «Απεράθου», εκφέρεται πάντοτε σε γενική πτώση από τότε που για πρώτη φορά το συναντούμε σε λαϊκά κείμενα. Ίσως να προέρχεται από κάποιον ιδιοκτήτη της περιοχής που ονομαζόταν Πέραθος.

Απείρανθος «βάφτισε» το χωριό κάποιος άγνωστος λόγιος, λίγα χρόνια πριν την Επανάσταση του 1821, νομίζοντας ότι του προσδίδει κάποια αρχαιοπρέπεια. Σήμερα, έχουμε την ευκαιρία να βρεθούμε, να περπατήσουμε, να χαρούμε, σε ένα από τους ωραιότερους πραγματικά παραδοσιακούς οικισμούς της Ελλάδας, που διατηρεί ζωντανό τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του.

Το είπαν το «μαρμάρινο χωριό», μάρμαρο παντού, στους δρόμους, στα σπίτια. Το χωριό είναι ανεπτυγμένο γύρω από τους δύο Πύργους, πιθανότατα του 17ου αιώνα, που ανήκαν άλλοτε σε Φράγκους μεγαλογαιοκτήμονες.

Κάθε γωνιά του αποτελεί μια ξεχωριστή δημιουργία της λαϊκής αρχιτεκτονικής, ακόμα και η ποικιλία στις μορφές των ανεφανών (καπνοδόχων) συνιστά μια «κοιλιάδα από ανεφανούς».

Το Απεραθίτικο γλωσσικό ιδίωμα που διασώζει αρχαία ελληνικά και βυζαντινά στοιχεία, έθιμα παλαιότατα όπως οι Κουδουνάτοι τις Απόκριες, η υφαντική παράδοση και κυρίως το απεραθίτικο τραγούδι, η ικανότητα ανδρών και γυναικών να «μιλούν» με στίχους -τ' Απεράθου είναι «το χωριό που στιχουργεί»-, κάνουν τ' Απεράθου ένα τόπο ξεχωριστό ανάμεσα στους ξεχωριστούς σε όλο το Αιγαίο.

Πρόκειται για μια παράδοση που πάει πίσω στα βυζαντινά χρόνια και στην αρχαιότητα, όπως μαρτυρούν τα σωζόμενα μνημεία. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο (επίσης αξίζουν το ενδιαφέρον μας, το Λαογραφικό, το Γεωλογικό, το Φυσικής Ιστορίας, η Βιβλιοθήκη Ν. Γλέζου, ο Υφαντουργικός Συνεταιρισμός Γυναικών) υπάρχουν κυρίως ευρήματα της Κυκλαδικής εποχής, δηλ. της 3ης χιλιετίας π. Χ. Ανάμεσά τους οι επίκρουστες πλάκες της Κορφής τ' Αρωνιού.

Την οικονομική και καλλιτεχνική άνθηση στα βυζαντινά χρόνια μαρτυρούν εκκλησίες με επάλληλα στρώματα τοιχογραφιών από την εποχή της Εικονομαχίας ως τον 13ο αιώνα. Μοναδικό μνημείο στα Βαλκάνια, η Αγία Κυριακή με τις περίφημες ανεικονικές παραστάσεις των πτηνών με τις κορδέλες στο λαιμό. Τόπος βοσκών και γεωργών, σμυριδεργατών, ποιητάρηδων, ανθρώπων των γραμμάτων, της τέχνης, της πολιτικής, τ' Απεράθου περηφανεύεται για την «αυθεντικότητά» του.

Εικόνα 45-Γενική άποψη οικισμού Απειράνθου

Εικόνα 46-Παραδοσιακά Σοκάκια στον Οικισμό Απειράνθου

Εικόνα 47-Κεντρική πλατεία Στον Οικισμό Απειράνθου

A 6.2.19 – Οικισμός Μουτσούνας

Η Μουτσούνα είναι συνδεδεμένη με την ιστορία του σμυριγλιού στον 20ο αιώνα. Το λιμάνι της ήταν το κέντρο φόρτωσης του σμυριγλιού, σε εποχές, ιδιαίτερα μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οπότε το σμυρίγλι ήταν ένα βασικό εξαγωγίμο προϊόν της Ελλάδας.

Στη διαδρομή από Απεράθου προς τη Μουτσούνα, έχουμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε την πορεία του «Εναέριου», του εναέριου σιδηρόδρομου, που μετέφερε το σμυρίγλι από τις στοές της εξόρυξης του, μέσα στα βουνά, μέχρι τη σκάλα φόρτωσης στο λιμάνι της Μουτσούνας. Ο εναέριος σιδηρόδρομος των σμυριδωρυχείων της Νάξου συγκαταλέγεται ανάμεσα στα κορυφαία βιομηχανικά μνημεία της Ελλάδας.

Σήμερα, η Μουτσούνα είναι κυρίως ένας τουριστικός προορισμός, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει και το κέντρο για περαιτέρω εξερεύνηση των Ανατολικών και Νότιο-ανατολικών ακτών της Νάξου, με τις πανέμορφες και σχετικά παρθένες ακόμα ακρογιαλιές και το μαγευτικό τοπίο, που συνδυάζει τα βουνά, τη θάλασσα και απέναντι, τις αναδυόμενες Μικρές Κυκλάδες.

Εικόνα 48-Ο οικισμός της Μουσούνας και το λιμάνι της

A 6.2.20 – Τα Σμυριδωρυχεία της Νάξου

Οι εγκαταστάσεις ορυχείων σμύριδας της Νάξου, γνωστές από την αρχαιότητα μέσω αναφορών ιστορικών όπως ο Ησίοδος (7ος αιώνας π .Χ.) και ο Ηρόδοτος (5ος αιώνας π .Χ.), έχουν γίνει με τη μοναδικότητα της Σμύριδας ένας από τους κύριους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες για την ορεινή Νάξο και ολόκληρο το νησί.

Εικόνα 49-Εναέριος σιδηρόδρομος σμύριδας

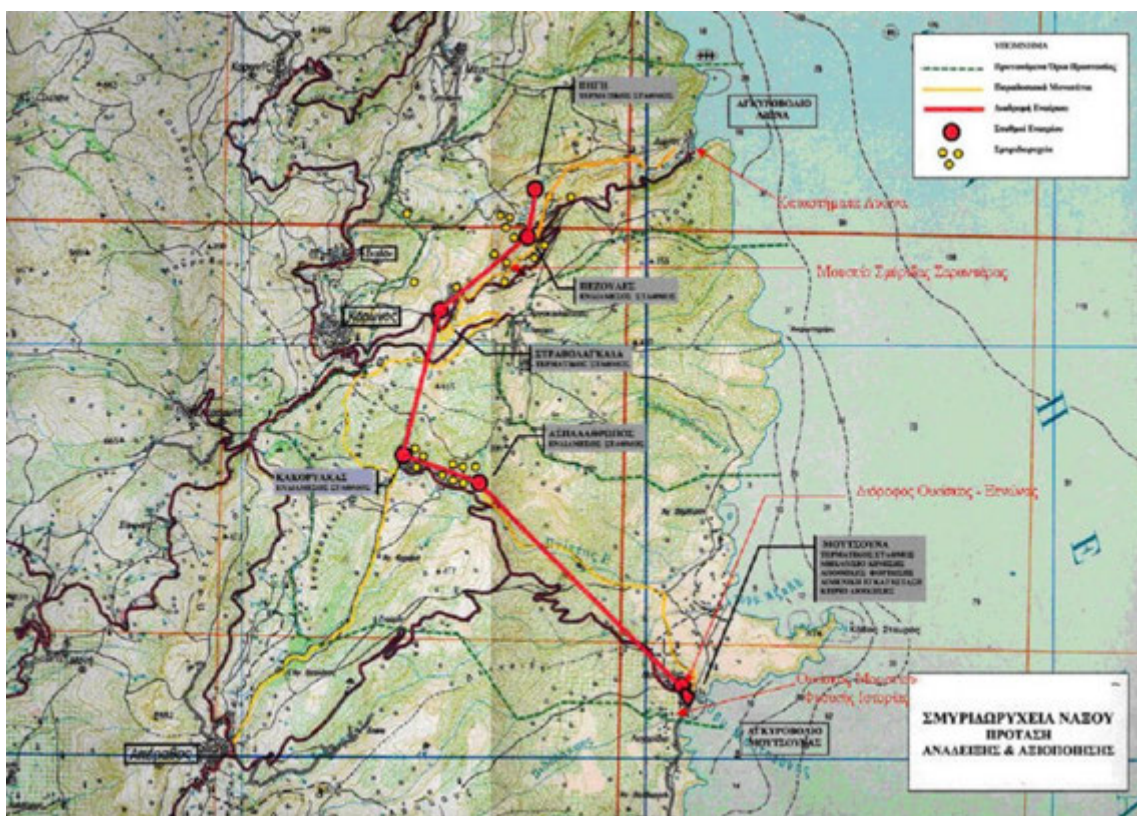
Ο εναέριος σιδηρόδρομος μεταφοράς της ναξιακής σμύριδας άρχισε να σχεδιάζεται το 1920 και λειτούργησε από το 1930 μέχρι το 1978, οπότε και καταργήθηκε ως αντισυμβασιμικός για να αντικατασταθεί με φορτηγά οχήματα που μεταφέρουν τη σμύριδα στις αποθήκες του Δημοσίου στη Μουτσούνα, από δρόμους που διανοίχτηκαν για το συγκεκριμένο σκοπό. Ο εναέριος, ένα από τα ελάχιστα σωζόμενα σήμερα συστήματα εναέριας μεταφοράς, είχε δυνατότητα μεταφοράς 140-150 τόνων σμύριδας την ημέρα και στα 51 χρόνια λειτουργίας του μετέφερε περίπου 340.000 τόνους. Περιλαμβάνει 72 πυλώνες ποικίλου ύψους (από 4 έως και 43 μέτρα) εξαρτωμένου από την μορφολογία του εδάφους, συρματοσχοινο κυκλοφορίας μήκους 18 χιλιομέτρων σε 3 «κύκλους», 170 περίπου αναρτημένα βαγονέτα, ενδιάμεσες εγκαταστάσεις φόρτωσης, δύο μηχανοστάσια κίνησης στη Μουτσούνα και Στραβολαγκάδα, τον υποστηρικτικό κτιριακό εξοπλισμό, αποθήκες υλικού, εγκαταστάσεις φόρτωσης στο λιμάνι της Μουτσούνας κ.α. Τα υλικά κατασκευής του εναερίου είναι πέτρα και μέταλλο ενώ το μπετόν που χρησιμοποιήθηκε αργότερα είναι πολύ μικρής έκτασης.

Ο «εναέριος» διασχίζει τη σμυριδοφόρο ζώνη που ανήκει στις κοινότητες Κορώνου και Απειράνθου και εκτείνεται σε ζώνη 30 περίπου τετραγωνικών χιλιομέτρων. Η ανάπτυξη της διαδρομής του «εναερίου» είναι περίπου 9 χλμ. και έχει πέντε σταθμούς κοντά σε ορυχεία, στις θέσεις Πηγή, Πεζούλες, Στραβολαγκάδα, Κακόρυακας, Ασπαλαθρωπός και καταλήγει στον έκτο σταθμό τη Μουτσούνα. Οι σταθμοί διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- η πρώτη περιλαμβάνει τους κινητήριους σταθμούς (Μουτσούνα-Στραβολαγκάδα)
- η δεύτερη τους ενδιάμεσους (Πεζούλες-Ασπαλαθρωπός- Κακορύακας)
- η τρίτη τους τερματικούς (Μουτσούνα- Πηγή)

Ο σταθμός της Πηγής (τερματικός σταθμός) συνδέεται οδικά με τον όρμο του Λυώνα, από τον οποίο απέχει περίπου 2 χιλιόμετρα. Παράλληλα με τη γραμμή του «εναερίου» υπάρχει παλιό μονοπάτι που χρήζει συντήρησης και ανάδειξης, το οποίο ακολουθούσαν με τα μουλάρια τους οι σμυριδεργάτες κουβαλώντας τη σμύριδα.

Κάθε ένας από τους ενδιάμεσους σταθμούς συνδεόταν με τα γύρω ορυχεία με σιδηροδρομική γραμμή «Decauville» και κεκλιμένα επίπεδα μεταφοράς. Έτσι, η σμύριδα με τη γραμμή Decauville μεταφερόταν από τα ορυχεία στους διαφόρους σταθμούς του εναερίου, από τους οποίους μετά από διαλογή και ζύγιση και μέσου του εναερίου, μεταφερόταν στη Μουτσούνα.

Σχήμα Α.6.1-Σμυριδωρυχεία Νάξου: Πρόταση Ανάδειξης και Αξιοποίησης
(Πηγή: Ι.Γ.Μ.Ε. 2005. «Τα Σμυριδωρυχεία της ν. Νάξου». Γ' Κ.Π.Σ./Ε.Π.ΑΝ.)

Ο τερματικός σταθμός της Μουτσούνας αποτελεί ένα συγκρότημα, το οποίο περιλαμβάνει την απόληξη του «εναερίου», το σύστημα εκφόρτωσης των βαγονέτων, χώρους αποθήκευσης του μεταλλεύματος, την επίγεια μικρή σιδηροδρομική γραμμή για μεταφορά της σμύριδας προς την ακτή, τη θαλάσσια προβλήτα φόρτωσης (δεν χρησιμοποιείται πλέον για φόρτο-εκφόρτωση, αλλά για πρόσδεση μικρών αλιευτικών σκαφών), εγκαταστάσεις για επισκευή πλοίων (το Νεωλκείο), το μηχανοστάσιο με τη μηχανή κίνησης, κτίριο διοίκησης με τους βοηθητικούς χώρους κ.α. Στην επίγεια σιδηροδρομική γραμμή διακρίνονται ακόμη οι κόμβοι με δίσκους περιστροφής των βαγονέτων, καθώς και πλατφόρμα-ζυγιστήριο του

μεταλλεύματος. Οι σιδηροτροχιές μετέφεραν τα βαγονέτα από τις θυρίδες της αποθήκης στη σκάλα, πάνω στα οποία ήταν προσαρμοσμένοι οι κάδοι. Η σκάλα φόρτωσης είναι κτιστή με δύο περιστρεφόμενους γερανούς, οι οποίοι ξεχώριζαν τους κάδους από τα βαγονέτα και τους άδειαζαν μέσα σε μαούνες που φόρτωναν τα πλοία που ήταν στα ανοικτά. Οι εγκαταστάσεις αυτές είναι εγκαταλειμμένες (εκτός από το κτίριο διοίκησης που χρησιμοποιείται ως γραφείο σήμερα) και σε μεγάλο βαθμό καταστραμμένες.

Εικόνα 50-Προβλήτα τερματικού σταθμού Μουτσούνα

Με το Πρόγραμμα Leader II Κυκλάδων είχε σχεδιαστεί η αποκατάσταση του κτιρίου διοίκησης και των αποθηκευτικών χώρων και η μετατροπή τους σε μουσειακούς χώρους, αλλά οι επεμβάσεις αυτές δεν μπόρεσαν να προχωρήσουν διότι δεν αντιμετωπίστηκε το ιδιοκτησιακό θέμα και η μεταβίβαση της χρήσης τους από το Υπουργείο Ανάπτυξης στον πρώην Δήμο Δρυμαλίας. Αντί αυτών, αποκαταστάθηκε το Νεωλκείο, το Ζυγιστήριο και διαμορφώθηκε ο περιβάλλων χώρος της Μουτσούνας.

Στο σταθμό της Στραβολαγκάδας βρίσκεται το δεύτερο μηχανοστάσιο με την κινητήρια μηχανή. Ο σταθμός περιλαμβάνει εγκατάσταση φόρτωσης και ζυγιστήρια, υπαίθριους χώρους συλλογής-αποθήκευσης υλικού (πέτρινοι τοίχοι με αντηρίδες που χωρίζουν το χώρο), γραφείο, δημόσια κτίσματα (δωμάτια για τους εργάτες και αποδυτήρια), δεξαμενές ψύξης της μηχανής κ.α. Υπάρχουν ακόμα η επίγεια σιδηροδρομική γραμμή με τα βαγονέτα, η βενζινοκίνητη μηχανή κίνησης του 1925, η μηχανή υποστήριξης του εναερίου, πυλώνες με συρόμενο συρματόσχοινο και αγκιστρωμένους κάδους μεταλλεύματος, καθώς και άλλα εγκαταλειμμένα και σκόρπια εξαρτήματα του εναερίου. Στους αποθηκευτικούς υπαίθριους χώρους της Στραβολαγκάδας είναι ακόμη συσσωρευμένο υλικό σμύριδας, ταξινομημένο κατά ποιότητα και μέγεθος.

Στο χώρο του μηχανοστασίου και των λοιπών εγκαταστάσεων στη Στραβολαγκάδα, στα πλαίσια του Προγράμματος LEADER II Κυκλάδων (1997-2001) και του Προγράμματος MEDSTONE - Recite II (1998-2002), συντελέστηκε σημαντικό έργο αποκατάστασης (συντήρηση- καθαρισμός , μονοπατιών και των πλευρικών τράφων, συντήρηση κτιρίων, δημιουργία καθιστικών και σημείων θέας, σήμανση και τοποθέτηση πληροφοριακών πινακίδων). Επιπλέον, με εθελοντική εργασία συντηρήθηκε και τέθηκε σε κίνηση η βενζινοκίνητη μηχανή blackstone του 1925 και αποκαταστάθηκαν οι δύο δεξαμενές ψύξης. Στόχος παραμένει η ολοκλήρωση όλων των απαραίτητων έργων για την ανάδειξη αυτού του μοναδικού συγκροτήματος βιομηχανικού πάρκου - ανοιχτού μουσείου της Στραβολαγκάδας.

Εικόνα 51-Στραβολαγκάδα: η περιοχή του σταθμού φόρτωσης σμύριδας

Στη θέση Σαραντάρα, που απέχει 1 χιλ. από τη Στραβολαγκάδα, έγιναν με το Πρόγραμμα LEADER II Κυκλάδων (1997-2001) και το Πρόγραμμα MEDSTONE - Recite II (1998-2002) τα πρώτα σοβαρά βήματα για την αποκατάσταση των εκεί ορυχείων. Πρόκειται για δύο κοντινές στοές μια παλιά και μια νεότερη που ανοίχθηκε το 1947. Η παλαιότερη στοά διατηρεί ακόμα τις σιδηρογραμμές στην είσοδό της και είναι προσπελάσιμη. Στόχος είναι η στοά αυτή να γίνει επισκέψιμη στο κοινό, όπου ένα μικρός αριθμός ατόμων να μεταφέρεται στο εσωτερικό με μικρό βαγονέτο. Στον ίδιο χώρο έχουν ανεγερθεί δύο οικήματα με στόχο τη μελλοντική στέγαση του Μουσείου σμύριδας και του Γραφείου Πληροφοριών και έχει γίνει μερική ανάπτυξη του περιβάλλοντα χώρου. Τα οικήματα έμειναν ημιτελή ενώ σήμερα το ημιτελές κτίριο στέγασης του μουσείου της Σαραντάρας έχει μετατραπεί σε στάβλο.

Εικόνα 52-Ημιτελές κτίριο στέγασης του μουσείου της Σαραντάρας, το οποίο σήμερα έχει μετατραπεί σε στάβλο.

Οι υπόλοιποι σταθμοί είχαν μικρότερη δομημένη μορφή, με εγκατάσταση φόρτωσης, ζυγιστήριο, λίγα δημόσια κτίσματα και χώρους συλλογής-αποθήκευσης σμύριδας. Σε αυτούς τους σταθμούς, η διάνοιξη δρόμων και η εγκατάλειψη των εγκαταστάσεων (με συνέπεια τη ληλασία τους), προκάλεσαν εκτεταμένες καταστροφές ενώ δεν έχουν γίνει ουσιαστικές επεμβάσεις συντήρησης.

Στον παραθαλάσσιο οικισμό του Λυώνα η σκάλα φόρτωσης δεν υπάρχει πλέον ενώ στο ερειπωμένο κτίσμα της παλιάς αποθήκης, η αποκατάσταση ολοκληρώθηκε και το κτίριο λειτουργεί πλέον ως μουσειακός χώρος.³

A 6.2.21 – Οικισμός Φιλώτι

Το Φιλώτι αποτελείται από δύο ενότητες, τον Κλέφαρο και το Ραχίδι, σε δυο αντίστοιχες καταπράσινες πλαγιές που τις χωρίζει ένα ρέμα. Είναι από τους μεγαλύτερους οικισμούς του νησιού και οι κάτοικοι ασχολούνται, κυρίως με την κτηνοτροφία, την οποία ευνοούν οι ορεινοί όγκοι που περιλαμβάνονται στην περιοχή του, όπως αυτός του Ζα. Ακόμη όμως, οι άγονες αυτές περιοχές έστρεψαν το ενδιαφέρον των κατοίκων και σ' άλλες διεξόδους. Το αποτέλεσμα ήταν να πετύχουν και να τα καταφέρουν και σε πολλούς άλλους τομείς εξασφαλίζοντας πρόοδο και ανάπτυξη του χωριού και της ζωής τους. Το Φιλώτι σήμερα σφύζει από ζωή και δραστηριότητα. Πάρα πολλές καινούργιες και αξιοπρόσεκτες κατοικίες έχουν επεκτείνει το χωριό και τα περισσότερα παλιά σπίτια έχουν ανακαινισθεί. Καταστήματα για την εξυπηρέτηση κάθε ανάγκης των χωριανών αλλά και των γύρω κοντινών χωριών, υπάρχουν διάσπαρτα κατά μήκος του κεντρικού δρόμου που το διασχίζει. Τράπεζες, Ταχυδρομείο καθώς και δημόσια κτήρια όπως το Τεχνικό και Επαγγελματικό Λύκειο, τα Ι.Ε.Κ. βρίσκονται στο Φιλώτι, συντελώντας σημαντικά στην δραστηριότητα και τη ζωντάνια του. Αστέρι λαμπρό, επίσης το αθλοθέατρο «Εμμ. Ψαρράς», που φιλοξενεί παραστάσεις και εκδηλώσεις πρωτόγνωρες για τα μέχρι σήμερα δεδομένα.

Το καλοκαίρι, το Φιλώτι συγκεντρώνει κόσμο πολύ, ντόπιο και ξένο. Τα καφενεία, οι πιτσαρίες, οι ψησταριές και τα κάθε λογής μαγαζιά του γεμίζουν.

³ Ιωάννης Ν. Χατζόπουλος , <<Πρόγραμμα Πρότυπος Χωροταξικός Σχεδιασμός του Δήμου Δρυμαλίας για την ανάδειξη και προστασία της φυσιογνωμίας του>>, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2009

Καμαρώνουν οι Φιλωτίτες για τον πανύψηλο γεροπλάτανο, στο κεντρικότερο σημείο του χωριού, τη «Γέφυρα». Στη σκιά του, εδώ κι ένα περίπου αιώνα, έχουν συζητηθεί χιλιάδες προβλήματα, έχουν διεξαχθεί άπειρες πολιτικές συζητήσεις, έχουν λάβει μέρος κάθε είδους συναντήσεις και ραντεβού.

Η εκκλησία της Παναγιάς, προστάτιδα του Φιλωτιού και του νησιού ολόκληρου, συγκεντρώνει κόσμο κάθε χρόνο, που έρχονται να προσκυνήσουν στη χάρη της. Η εκκλησία, που έκλεισε 200 χρόνια ζωής είναι τρίκλιτη κιονοστήρικτη τρουλλαία βασιλική, που θεμελιώθηκε το 1718.

Το Φιλώτι, επίσης, κατέχει μια σημαντική θέση στην ιστορία και τη μυθολογία του νησιού. Στην περιοχή του ανήκει ο Πύργος του Χειμάρρου, ένα από τα σημαντικά μνημεία του αρχαίου μας πολιτισμού. Είναι από τους λίγους που υπάρχουν στην επικράτεια, με τη δική του αρχιτεκτονική, αυτήν του στρογγυλού οικοδομήματος. Ήταν φρουκτωρία, κατοικία ή καταφύγιο.

Στο φιλωτίτικο βουνό, το Ζα που είναι το ψηλότερο των Κυκλάδων, ήρθε ο Δίας, ο αρχιθεός, κυνηγημένος από τον πατέρα του τον Κρόνο. Στα ριζά του, που καταλήγει το ιερό τέμενος του θεού βρίσκεται η πηγή του αρχαίου οικισμού των Αργιών και η λατρευτική σπηλιά της Παναγιάς της Σπηλιώτισσας. Σε πείσμα της ανομβρίας και των λιγοστών βροχοπτώσεων που έχει το νησί, εδώ και αρκετά χρόνια, στ' Αργιά, εξακολουθεί να τρέχει νερό.

Εικόνα 53-Οικισμός Φιλώτι

Εικόνα 54-Οικισμός Φιλωτίου Πανοραμική θέα

Α 6.2.22 – Οικισμός Δαμαριώνας

Ο Δαμαριώνας είναι ένας ημιορεινός παραδοσιακός οικισμός στο κέντρο της Νάξου. Είναι χτισμένος στους πρόποδες του βουνού Ράχη στην άκρη του κατάφυτου από ελιές λεκανοπέδιου της Τραγαίας. Απέχει 16 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα της Νάξου, τη Χώρα. Έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός οικισμός. Εκτιμάται ότι άρχισε να κτίζεται από το 1400 μ. Χ. και μετά Δεν είναι γνωστό από πού προήλθε η ονομασία Δαμαριώνας. Η άποψη ότι προήλθε από τη Δάμαρη, τη γυναίκα που, όπως λέγεται, πρώτη ασπάστηκε τον Χριστιανισμό, δε φαίνεται πειστική.

Οι πρώτοι κάτοικοι του Δαμαριώνα κατοικούσαν, όπως εκτιμάται, στην παράλια νοτιοδυτική περιοχή της Αγιασού. Ο φόβος, όμως, των πειρατών, που από τον 7ο μ. Χ. αιώνα λυμαίνονταν τα νησιά των Κυκλάδων, τους ανάγκασε να τραβηχτούν στο εσωτερικό του νησιού, αρχικά στη θέση Ροαλίδια, στην πλαγιά του Κάστρου τ' Απαλίου και αργότερα στη σημερινή θέση που είναι ο Δαμαριώνας.

Παλαιότερα ο Δαμαριώνας, μαζί με τα κοντινά χωριά Δαμαλά και Βουρβουριά, αποτελούσαν μια κοινότητα. Σήμερα και τα τρία αυτά χωριά υπάγονται στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας και αποτελούν την Τοπική Κοινότητα Δαμαριώνα.

Η τελευταία απογραφή του 2001 έδειξε ότι ο μόνιμος πληθυσμός του Δαμαριώνα, συμπεριλαμβανομένων και των χωριών Δαμαλά και Βουρβουριάς και των οικισμών Αγιασός και Πυργάκι είναι 521 κάτοικοι (πραγματικός πληθυσμός 557 κάτοικοι). Οι οικισμοί Αγιασός και Πυργάκι είναι υπήνεμοι, παραλιακοί, με μεγάλες ωραίες αμμουδιές και βρίσκονται νοτιοδυτικά του Δαμαριώνα σε απόσταση περίπου 15 χιλιομέτρων.

Ο Δαμαριώνας είναι χωριό αγροτικό-κτηνοτροφικό. Πολλοί κάτοικοί του είναι γεωργοί και συγχρόνως κτηνοτρόφοι. Έχουν τις στάνες-μάντρες τους στην εξοχή, στους κάμπους όπως λένε, όπου διατηρούν μικρά ή μεγάλα κοπάδια αιγοπρόβατα. Όλοι οι κάτοικοι σχεδόν έχουν στην ιδιοκτησία τους ελαιοχώραφα, λιοϋρια, όπως τα λένε, και τους χειμερινούς μήνες ασχολούνται παράλληλα με τη συλλογή των ελιών. Οι

Δαμαριωνίτες είναι φιλήσυχοι άνθρωποι και ιδιαίτερα φιλόξενοι, αναπαράγουν το δικό τους πολιτισμό και τηρούν τις παραδοσιακές αξίες.

Αξιοθέατα του Δαμαριώνα είναι: Η προτομή του μεγάλου Δαμαριωνίτη φιλικού της Επανάστασης του 1821 Ιωάννη Παπαρρηγόπουλου, το μνημείο των πεσόντων Δαμαριωνιτών στους εθνικούς μας αγώνες, η προτομή του γιατρού Γεωργίου Βερώνη στην είσοδο του χωριού, τα περίφημα επτά στεγαστά του χωριού, οι πλακόστρωτοι στενοί δρόμοι του, η Πλατεία του Πάτελου, η Πλατεία Ποτηρού με τον τεράστιο γέρικο πλάτανο, τα αρχοντικά Προμπονά, Βασιλικούλας και Μπακάλαινας και τα γραφικά καφενεία, όπου μπορεί να απολαύσει κάποιος τον θαυμάσιο καφέ και τους όμορφους μεζέδες τους. Στο Δαμαριώνα λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο, και Πνευματικό-Πολιτιστικό Κέντρο. Υπάρχει, επίσης, και ιδιωτική λαογραφική συλλογή, η οποία είναι επισκέψιμη.

Στο Δαμαριώνα υπάγονται πολλά γραφικά παλαιοχριστιανικά ξωκλήσια στην περιοχή του Μπαούζη και η περίφημη παλαιοχριστιανική εκκλησία, η Καλορίτσα, χτισμένη σε σπηλιά στη δυτική πλευρά του βουνού Άη Λιας.

Εικόνα 55-Οικισμός Δαμαριώνα

A 6.2.23 – Οικισμός Βουρβουριά

Στο κέντρο της Νάξου ανάμεσα σε δύο χείμαρρους και ένα δάσος από ελιές, βρίσκεται ο μικρός οικισμός της Βουρβουριάς. Είναι γραφικός οικισμός και οι περισσότεροι χάρτες δεν τον περιλαμβάνουν. Η ονομασία «Βουρβουριά» είναι ήχος της φύσης.

Προέρχεται από τον θόρυβο των νερών που κυλούσαν αδιάκοπα ολόγυρα στην τοποθεσία του χωριού. Επίσης υπάρχει και η εκδοχή ότι η περιοχή πήρε το όνομα από τα φυτά βούρλα που φύτρωναν πολυάριθμα στα δύο ποτάμια. Άνθρωποι των τεχνών και των γραμμάτων είπαν πως θα έπρεπε να ονομάζεται Παράδεισος ή Μεσοποταμία.

Στην δεκαετία του 1950 το χωριό έσφυζε από ζωή, είχε πληθυσμό 150 άτομα με 40 μαθητές. Σήμερα το χωριό έχει 20 σπίτια και 25 μόνιμους κάτοικους. Στα περισσότερα σπίτια η αρχιτεκτονική είναι ομοιόμορφη.

Αρχοντικά, ασβεστωμένα, πέτρινα σπίτια με τα πουντιά (μεγάλα μπαλκόνια), με τα βόλτα (καμάρες), και τις αυλές συνθέτουν το χωριό. Λέγεται πως όλα τα σπίτια τα είχε κτίσει ένας μάστορας.

Μέσα στον οικισμό υπάρχουν απομεινάρια από 3 παλιά τριά (ελαιοτριβεία) που μαρτυράνε την ασχολία των κατοίκων και την μεγάλη παραγωγή λαδιού εκείνη την εποχή.

Εικόνα 56-Οικισμός Βουρβουριά

A 6.2.24 – Οικισμός Δαμαλά

Μικρός οικισμός που βρίσκεται σε απόσταση 14 περίπου χ. λ. μ από την πόλη της Νάξου, δεξιά του κεντρικού δρόμου προς Τραγαία.

Από τι πήρε το όνομα Δαμαλάς δεν υπάρχουν σαφείς πληροφορίες. Το όνομα στο χωριό δόθηκε προς τιμήν κάποιου τυφλού, σοφού ανθρώπου ονόματι Μανόλης Δαμαλάς.

Διοικητικά ανήκει στην Τοπική Ενότητα Δαμαριώνα της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας. Ο Δαμαλάς, χτισμένος αμφιθεατρικά στους πρόποδες του λόφου «Λαγού το Βουνί» και ορατός από πολλά σημεία της Νάξου.

Στον οικισμό υπάρχει ο Ναός της Αγίας Ειρήνης, χτισμένος γύρω στο 1800 με προσωπική εργασία και προσφορές των Δαμαλιωτών. Ξεχωρίζει το περίτεχνο μαρμαρίνο τέμπλο, το όμορφο φτιαγμένο ξύλινο χώρισμα του γυναικονίτη και τη θαυμάσια μαρμαρίνη κολυμβήθρα.

Στη Ν.Δ άκρη του χωριού το παλιό ελαιοτριβείο. Στη είσοδο του χωριού το παραδοσιακό αγγειοπλαστείο. Εκεί μπορείς να δει κανείς τον τεχνίτη πηλού που με μαστοριά και σεβασμό στην παράδοση, δημιουργεί πάνω στον ποδοκίνητο ή ηλεκτροκίνητο τροχό του από το μικρότερο διακοσμητικό μέχρι το μεγαλύτερο χρηστικό αγγείο.

Εικόνα 57-Οικισμός Δαμαλά

A 6.2.25 – Οικισμός Δανακού

Ορεινός οικισμός στην ανατολική πλευρά της Νάξου. Για το πως προήλθε η ονομασία του, υπάρχουν δύο εκδοχές. Η πρώτη, ότι κατοικήθηκε από τους Δαναούς και η δεύτερη ότι στην περιοχή υπήρχαν πολλά καλάμια (δάναξ). Μάλιστα με αυτά επιδέξιοι τεχνίτες έφτιαχναν καλαμένιες κατασκευές τις οποίες προμήθευαν όλο το νησί και ίσως όχι μόνο.

Το χωριό είναι χτισμένο στη ρεματιά ανάμεσα σε δύο βουνοπλαγιές. Στα πλατάνια, τους δρύες, στις καρυδιές φωλιάζουν κάθε λογής πουλιά. Πορτοκάλια, μανταρίνια, σύκα, βύσιννα χρωματίζουν τα ποτιστικά. Επτά νερόμυλοι υπάρχουν που δεν λειτουργούν πια. Οι κάτοικοι, μυλωνάδες, χτίστες της πέτρας - οι καλύτεροι στο νησί -, κτηνοτρόφοι.

Εικόνα 58-Οικισμός Δανακός

A 6.2.26 – Οικισμός Κεραμωτής

Η Κεραμωτή είναι ορεινός παραδοσιακός οικισμός, μέσα σε πλούσια βλάστηση, στο βάθος της λαγκαδιάς που σχηματίζεται ανάμεσα στα βουνά Κόρωνος, Ατραλίκη και Βουνό. Αποτελείται από περίπου 80 σπίτια, εκ των οποίων τα περισσότερα μένουν ακατοίκητα το χειμώνα. Κατά την απογραφή του 2001, το χωριό είχε 76 κατοίκους.

Βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του νησιού και συνδέεται μέσω της μεγαλύτερης οδικής διασταύρωσης στην ορεινή Νάξο, (διασταύρωση Σταυρού Κεραμωτής) με τρεις επαρχιακούς δρόμους με τα χωριά Απείρανθο, Κόρωνο, Κυνίδαρος και Μονή. Στο σημείο αυτό υπάρχει μικρή εκκλησία από πολλά χρόνια πριν τη διάνοιξη των σημερινών δρόμων, αφιερωμένη στην Ύψωση του Σταυρού, όπου και το όνομα της διασταύρωσης. Η θέση της εκκλησίας είναι μοναδική, καθώς μπορεί κανείς να διακρίνει τμήμα της ανατολικής, αλλά και της δυτικής ακτής της Νάξου.

Διοικητικά άνηκε, από το 1999, στο δήμο Δρυμαλίας της Νάξου και αποτελούσε ένα από τα έντεκα Τοπικά Διαμερίσματα του Δήμου. Απέχει περίπου 25 χ λ μ. από τη Χώρα και μαζί με την Απείρανθο, Κόρωνο και Κωμιακή αποτελούν τα συμριδοχώρια (εξόρυξης σμύριδας) της Νάξου.

Το όνομά της πιθανόν να οφείλεται στη μορφή του οικισμού που μοιάζει ως κέραμος να επιστέφει χαμηλού λόφου. Βόρεια και Νότια της Κεραμωτής δημιουργούνται οι δύο σημαντικοί ποταμοί της Νάξου, ο ένας από το όρος Κόρωνος και ο άλλος από το όρος Φανάρι. Οι δύο αυτοί ποταμοί συνδέονται στο δυτικό άκρο του χωριού, στη θέση "διποτάματα", οπότε και συνεχίζει ενιαία το δυτικό ρου, δημιουργώντας το μοναδικό καταρράκτη στη Νάξο ύψους 6 μέτρων, όπου συνεχίζοντας φθάνει στο χωριό Εγγαρές αρδεύοντας τη περιοχή πριν καταλήξει στη θάλασσα. Τα τρεχούμενα νερά, που διατηρούν τη ροή τους ακόμη και το καλοκαίρι, έχουν δώσει στο χωριό μια καταπράσινη μαγευτική εικόνα, που πολύ απέχει από το σύννηθες κυκλαδικό τοπίο. Η ζωή του χωριού στο παρελθόν, ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την αφθονία του νερού, όπως μαρτυρούν οι δύο ερειπωμένοι νερόμυλοι, το παραδοσιακό πλυσταριό και το γεφύρι.

Κύριες ασχολίες των κατοίκων είναι η γεωργία, η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία, ενώ το χωριό φημίζεται για το κρασί και το μέλι.

Η Κεραμωτή είναι έτσι δομημένη, που δεν επιτρέπει την είσοδο αυτοκινήτων στα στενά σοκάκια της, διατηρώντας έτσι ακέραιο τον παραδοσιακό της χαρακτήρα. Στο κέντρο του οικισμού διακρίνεται η πλατεία ή «πλάτσα», όπως αποκαλείται από τους ντόπιους. Ένα άνοιγμα περιστοιχισμένο από πεζούλια, τα οποία γεμίζουν τους καλοκαιρινούς μήνες, από νέους, γέρους και παιδιά. Η «πλάτσα» αποτελούσε στο παρελθόν το σημείο συνάντησης των χωριανών. Λίγο πιο κάτω από την «πλάτσα», βρίσκεται ο μοναδικός «καφενές» που έχει απομείνει στο χωριό και αποτελεί πλέον το νέο σημείο συνάντησης.

Η Κεραμωτή διαθέτει μονοθέσιο δημοτικό σχολείο, που σήμερα παραμένει κλειστό λόγω έλλειψης παιδιών. Το σχολείο ζωντανεύει μια φορά το χρόνο, καθώς τα τελευταία χρόνια οι χώροι του φιλοξενούν τις εκδηλώσεις για το πανηγύρι της Σταυροπροσκύνησης, με παραδοσιακή μουσική, χορό, ντόπια εδέσματα και άφθονο ντόπιο κρασί.

Η εκκλησία του χωριού είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο όπου και στον περίβολο του ναού υφίσταται και εμπλουτίζεται λαογραφικό μουσείο.

Η ηλεκτροδότηση του χωριού έγινε στα τέλη της δεκαετίας του 1960, ενώ η οδική σύνδεση του χωριού με τον οδικό άξονα Χώρας - Απειράνθου - Απόλλωνα, στη δεκαετία του 1970 με επιχορήγηση της Νομαρχίας Κυκλάδων. Στην ίδια αυτή δεκαετία έγινε και η υδροδότηση όλων των οικιών.

Μπορεί η Κεραμωτή να μη διαθέτει τις ανέσεις και τις υποδομές των παραθεριστικών κέντρων του νησιού, ωστόσο αποτελεί ένα από τα λίγα δείγματα παραδοσιακών οικισμών της Νάξου, που έχει μείνει ανέγγιχτο από το χρόνο.

Εικόνα 59-Οικισμός Κεραμωτής

A 6.2.27 – Οικισμός Κορωνίδας

Η Κορωνίδα προσδιορίζει την Κοινότητα και όχι το χωριό, πιθανότητα πήρε το όνομά της από την έννοια της περιφέρειας πολλών κωμών (μικρών χωριών). Λέγεται ότι οι Κωμιακίτες ήταν άνθρωποι ευχάριστοι, με περιπαιχτική διάθεση, με χιούμορ και γνωστοί για τα καλαμπούρια και τα χωρικά τους, όπως οι κωμικοί.

Όμως Κορωνίς ονομάζεται και η μητέρα του Ασκληπιού, τον οποίο απέκτησε από τον Απόλλωνα. Η Κορωνίδα λέγεται ότι ζούσε στο βουνό Κόρωνος στην ψηλότερη κορυφή που βρίσκεται η Κωμιακή, πάνω από το Σκεπόνι και αναφέρεται σαν μια από

τις τοπικές νύμφες της Νάξου, τις Υάδες. Δηλαδή τις νύμφες που είχαν αναθρέψει το Διόνυσο και ο Δίας τις μεταμόρφωσε στον ομώνυμο αστερισμό. Ο Δίας προσπάθησε να αποφύγει την οργή της Ήρας δίνοντας εντολή στις αδελφές Κορωνίδα, Φιλία και Κλείδη να φροντίσουν και να μεγαλώσουν τον μικρό Διόνυσο μετά το θάνατο της Σέμελης. Ο Βούτης αφού απήγαγε την Κορωνίδα την παντρεύτηκε και ο Διόνυσος επιδιώκοντας την τιμωρία της, της επιβάλλει την ιερή μανία, την τρέλα.

Χτισμένη στην εύφορη πλαγιά του όρους «Κόρωνος», σε υψόμετρο 650 περίπου μ. Β, ΒΑ και ΒΔ της Νάξου, στα Μαλλιασμένα Χωράφια. Δεσπόζει παρατηρώντας στους πρόποδες του χωριού, την Ποδάρια, και τους ορμητικούς χείμαρρους, του Καριώτη, της Κουκουμάβλας (Αϊ Γιώργη), του Μαρίνου, των Ρόδινων, του Ρωμανού, να ρέουν και να οριοθετούν το χωριό. Ο ποταμός Τρανός Ρύακας ξεκινώντας από το Μαυρομάρι φτάνει στη θάλασσα, στον γραφικό όρμο του Απόλλωνα.

Άγριο τοπίο, πλούσια βλάστηση με πλατάνια και βελανιδιές, με καλαμιές και φυλλάδες, χαράδρες και λαγκάδια εναλλάσσονται, βράχια σε συνδυασμό με την Παραδοσιακή Νησιώτικη Αρχιτεκτονική με μιτάτους και αλώνια, τράφους και πεζούλια, στέρνες και γούρνες, προβόλια και αλιτάνες, διάσπαρτα ξωκλήσια, η Αγιά, το Αμπράμ, ο Απόλλωνας, οι Αρέλες, ο Κάμπος, ο Κανάς, ο Μυρίσης, το Σκεπόνι, ο Φαρακλός, η Φανερωμένη, η Χίλια Βρύση συνθέτουν την γραφική εικόνα του χωριού.

Οι παραλίες των οικισμών της Κορωνίδας είναι : Η Αγιά, ο Αϊ Θόδωρος, το Αμπράμ, ο Απόλλωνας, οι Αρέλλες, ο Κάμπος, η Μέλιнос, ο Πλατύς Γιαλός, το Σταυρί, η Φανερωμένη, ο Φαρακλός και η Χίλια Βρύση .

Στην Κωμιακή υπάρχει Πανάρχαιος Θολωτός Μυκηναϊκός Τάφος, στην κοιλάδα του Αξού κοντά στη βρύση της Χωστής, τον Κανά με τα ελληνικά κάστρα, τον Απόλλωνα με τον γνωστό κούρο, μια ανδρική πέτρινη μορφή αφιερωμένη στο θεό Διόνυσο, ύψους 11 μέτρων, το μοναστήρι της Αγιάς, τον υστεροβυζαντινό ναό της Θεοσκεπαστής, με το αιωνόβιο πλάτανο στην πλατεία του, το βυζαντινό ναό του Αγίου Νικολάου στον Τρούλλο και το Μοναστήρι της Φανερωμένης του 16ου αι.

Ο οικισμός του Σκεπτονιού είναι ένας πανέμορφος παραδοσιακός οικισμός που περιβάλλεται από ψηλά άγρια δέντρα όπως πλατάνια, πρινιές, αγριλιές, ασφονταμιές, ντριδες (δρυς) που ορθώνονται μέσα στις άφθονες ρεματιές, όπου το νερό, ορμητικό, ρέει κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Χαρακτηριστικός είναι ο πύργος του Σκεπτονιού, χτισμένος πάνω σ' ένα βράχο που χρησίμευε παλιότερα ως φρούριο για τους πειρατές. Το ίδιο αξιόλογες είναι οι εκκλησίες της Αγίας-Μαρίνας (1600 π Χ) και του Αγίου-Γεωργίου (1416 π Χ) οι οποίες βρίσκονται στην περιοχή. Στη δεύτερη, είναι η πρώτη φορά που συναντάμε στο νησί, τοιχογραφία σωζόμενη με προσωινυμία ενός Αγίου, του Αγίου Γεωργίου του Σκεπτονίτη.

Εικόνα 60-Οικισμός Κωμιακής Νάξου

Εικόνα 61-Το καμπαναριό της Εκκλησίας της Θεοσκέπαστης του οικισμού Κωμιακής

A 6.2.28 – Οικισμός Απόλλωνα

Ο οικισμός είναι κτισμένος σε ένα όρμο στη βορειοανατολική ακτή της Νάξου, σε απόσταση 36 χ λ μ από τη Χώρα. Στην κορυφή του χωριού, στη θέση Καστράκι, βρίσκεται ο Κούρος. Είναι ένα μισοτελειωμένο μαρμάρινο άγαλμα, που έχει μήκος 10,5 μέτρα και χρονολογείται από τον 6ο π.χ. αιώνα. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι το άγαλμα παριστάνει το θεό Διόνυσο ή το θεό Απόλλωνα. Ο Κούρος, οι ήσυχες παραλίες και οι πράσινες λαγκαδιές είναι τα κύρια σημεία έλξης αυτής της περιοχής.

Εικόνα 62-Ο παραλιακός οικισμός του Απόλλωνα

A 6.2.29 – Οικισμός Κορώνου

Η Κόρωνος είναι ένα από τα παλαιότερα, τα μεγαλύτερα και τα πιο ορεινά χωριά της Νάξου. Βρίσκεται στα ΒΑ του νησιού σε απόσταση 30 χ λ μ. από την πόλη της Νάξου, και το μεγαλύτερο μέρος του είναι κτισμένο στις αντικριστές πλευρές μιας βαθιάς και καταπράσινης ρεματιάς, γι αυτό και η ονομασία 'Βόθροι' που της είχε αποδοθεί έως το 1932 περίπου. Για τη μετάβαση από τη μια πλαγιά τούτου στην απέναντί της, υπήρχε και υπάρχει μια σχετικά μεγάλη γέφυρα. Είναι το γνωστό σε όλους «Γιοφύρι».

Η Τοπική Κοινότητα περιλαμβάνει επίσης τους γραφικούς οικισμούς Λιώνα, Ατσιπάπη και Αργοκοιλιώτισσα.

Ολόκληρο το χωριό χωρίζεται σε επτά γειτονιές που είναι:

- Το « Κέντρο ». Όπως φαίνεται και από το όνομά της, η γειτονιά αυτή βρίσκεται στο μέσο του χωριού. Σ' αυτήν υπάρχει η «Πλάτσα» με τις κληματαριές, τα καφενεία, το «μέγαρο» (σπίτι) του Δημάρχου της εποχής εκείνης και το μεγάλο, το κεντρικό πηγάδι του χωριού. Παλαιότερα η γειτονιά αυτή λεγόταν «Μέσα χωριό ». Δίπλα στο πηγάδι υπήρχε μια στέρνα, που συγκέντρωνε τα άχρηστα νερά και πότιζε τα γειτονικά «περδιάρια» (κήπους).
- Η « Ανεγυρίδα». Είναι το πιο όμορφο κομμάτι του χωριού. Κυριολεκτικά πάνω σε μια καταπράσινη και απότομη βουνοπλαγιά, γύρω από έναν πελώριο

γκριζομέλανο βράχο. Χαρακτηριστικά της γειτονιάς τούτης είναι οι πολύ απότομες ανηφορίες με τα ατέλειωτα, τσιμεντένια κυρίως σκαλοπάτια τους. Στα πιο παλιά χρόνια, τα σκαλοπάτια αυτά ήταν όλα πέτρινα και έδιναν στην Ανεγυρίδα μια ξεχωριστή ομορφιά, ιδίως όταν, κατά τη διάρκεια των πανηγυριών, καθαρίζονταν καλά και ασπρίζονταν με το φρεσκοβαμμένο ντόπιο ασβέστη.

- Τα «Προβολάκια». Είναι μια σχετικά μικρή γειτονιά στους πρόποδες της «Ανεγυρίδας», με ένα μικρό και στενό δρόμο σκαλισμένο ψηλά στην απότομη πλευρά του « Ρύακα». Ο δρόμος αυτός, ήταν παλιά ένα στενό χωματένιο μονοπάτι.
- Η «Απάνω στέρνα». Και αυτή είναι μια μικρή γειτονιά που βρίσκεται κοντά στο «Κέντρο». Παλαιότερα ήταν γεμάτη ζωή.
- Το «Κάστρο». Είναι μια αρκετά μεγάλη γειτονιά, που επεκτείνεται συνεχώς εξαιτίας του κοντινού προς αυτήν «αμαξωτού» (αμαξιτού) δρόμου. Πριν 70 χρόνια, η γειτονιά αυτή ήταν πολύ πιο περιορισμένη και λεγόταν « Απάνω γειτονιά».
- Η «Κάτω (γ)γειτονιά». Η περιοχή αυτή είναι πολύ υποβαθμισμένη και εγκαταλειμμένη. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ότι βρίσκεται πολύ μακριά από τον αμαξωτό δρόμο. Εδώ, όπως λέγει η παράδοση, κτίστηκαν τα πρώτα σπίτια του χωριού, για να μη φαίνονται από τη θάλασσα και να μην κινδυνεύουν έτσι από τους πειρατές.
- Το «Λιβαδάκι». Είναι μια αρκετά μεγάλη και ζωντανή γειτονιά, με μαγαζιά και καφενεία, με την εκκλησία αλλά και το Σχολείο του χωριού. Το τελευταίο έχει κτιστεί στη θέση του παλιού νεκροταφείου. Πίσω από το Σχολείο βρίσκεται φούρνος του χωριού και μπροστά σ' αυτόν ο «Καραμπινάδος», στον οποίο, όταν με τις πολλές βροχές του χειμώνα «άνοιγε» (έβγανε νερό), κατάφευγαν οι πιο πολλές Λιβαδακιώτισσες για το πλύσιμο των ρούχων. Στο Λιβαδάκι ακόμη υπάρχει ο «Κάμπος» και ο «Κακανάσης».

Σημαντικός παράγοντας της τοπικής οικονομίας υπήρξε για πολλά χρόνια η εξόρυξη της σμύριδας, που σήμερα απλώς «συντηρείται» και ή εξαγωγή της είναι αρκετά περιορισμένη ενώ οι κάτοικοι πλέον ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία ,την γεωργία και την αμπελουργία.

Η ιδιαίτερη ρυμοτομία και η παραδοσιακή αρχιτεκτονική των σπιτιών της συνθέτουν μια ασυνήθιστη όσο και μαγευτική εικόνα που ξεφεύγει από τις κυκλαδίτικες καταβολές και παραπέμπει έντονα σε χωριό του Πηλίου. Οι γιορτές και τα πανηγύρια οι περίπατοι στις γειτονιές και τα σοκάκια με τα πέτρινα πεζούλια ,τα πολλά σκαλοπάτια, κάτω από στιαστά και καμάρες, η επίσκεψη στο λαογραφικό μουσείο, αλλά και η γνωριμία με τα τοπικά προϊόντα και εδέσματα αποτελούν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικισμού.

Εικόνα 63-Ο οικισμός της Κορώνου

A 6.2.30 – Οικισμός Μέση

Η Μέση είναι ένα μικρός γραφικός οικισμός στο δρόμο προς τον Απόλλωνα. Θεωρείται ότι πήρε το όνομά της επειδή βρίσκεται ανάμεσα στο Σκαδό και στον Απόλλωνα ή ότι το χωριό ήταν ανάμεσα σε δύο άλλα που δεν υπάρχουν πια.

Το χαρακτηριστικό του χωριού είναι ο Πλάτανος. Εκεί υπάρχει μια πηγή με το πιο «ελαφρύ» νερό, όπως λένε οι ντόπιοι, από το οποίο όσο και να πιεις δεν «φουσκώνεις». Θεωρούν αυτό το νερό ως «ελιξίριο νεότητας» μια και το χωριό έχει αρκετούς υπερήλικες σε πολύ καλή φυσική κατάσταση.

Πλάι στην πηγή στέκει εδώ και πολλά χρόνια ένας τεράστιος πλάτανος, που χαρίζει τη σκιά του σε κάθε επισκέπτη. Στον Πλάτανο γίνονται οι χοροί, τα πανηγύρια, τα τραπέζια στους γάμους, στα βαφτίσια και οι κάθε είδους εκδηλώσεις του χωριού.

Στη Μέση υπάρχει ανακαινισμένο το παραδοσιακό ελαιοτριβείο (φάμπρικα) και το Δημοτικό Σχολείο που λειτουργεί ως λαογραφικό μουσείο. Λίγο έξω από το χωριό βρίσκεται το Δρακοντόσπηλιο με σταλαχτίτες και σταλαγμίτες. Σύμφωνα με την παράδοση η σπηλιά αυτή δεν έχει τέλος. Εκεί κρύβονταν οι κάτοικοι του χωριού για να γλιτώσουν από τις επιδρομές των πειρατών.

Στον δρόμο προς τον Απόλλωνα είναι ο Καλόγερος, χαμηλό σχετικά αλλά απότομο βουνό, που στην κορυφή του υπάρχει οροπέδιο με αρχαία και βυζαντινά κτίσματα κάστρου. Το βουνό λέγεται Καλόγερος γιατί σύμφωνα με την παράδοση ζούσε στους πρόποδες του ένας καλόγερος ή σύμφωνα με άλλη παράδοση το βουνό λέγεται Καλόγηρος επειδή το κάστρο που βρίσκεται στην κορυφή του είναι πολύ καλά προφυλαγμένο από τους κινδύνους. Ένα μυστικό μονοπάτι, λένε, οδηγούσε στο κάστρο, το οποίο δεν μπορούσαν οι πειρατές να ανακαλύψουν. Μια φορά, όμως, συνάντησαν στο κάτω μέρος του βουνού μια ηλικιωμένη γυναίκα, που έπλενε τα ρούχα της. Τη φοβέρισαν για να τους μαρτυρήσει το μονοπάτι μα εκείνη δεν το μαρτυρούσε. Όταν όμως, της υποσχέθηκαν ότι θα σωθεί η ίδια και η οικογένειά της, τους έδειξε το δρόμο κι έτσι κατέλαβαν και έκαψαν το κάστρο.

Εικόνα 64-Οικισμός Μέση

A 6.2.31 – Οικισμός Μονή

Η Μονή βρίσκεται χτισμένη σε μια κατάφυτη ράχη της ορεινής (κεντρικής) Νάξου και συγκεκριμένα σε υψόμετρο 500μ. στο όρος Φανάρι. Η φυσική της θέση είναι γεμάτη ελιές, αμπέλια, φρουτόδεντρα, μπαξέδες και μπουστάνια περιβάλλον. Το τοπίο ακολουθώντας το ποτάμι με το παλιό πέτρινο γεφύρι ακριβώς κάτω από το χωριό, ξεχύνεται σαν χείμαρρος σχηματίζοντας αρχικά μια καταπράσινη λεκάνη γεμάτη καλλιέργειες, ενώ, απρόσμενα, σχίζει ύστερα στα δύο τον απέναντι ορεινό όγκο και καταλήγει στη θάλασσα, που είναι ορατή από τη Μονή, αν και βρίσκεται σε απόσταση 20 χλμ. από τη Χώρα της Νάξου.

Η καλλιεργημένη λεκάνη που κατηφορίζει από τη ράχη της Μονής και εκτείνεται σε μια μεγάλη απόσταση ίσια μπροστά, κλεισμένη σχεδόν γύρω - γύρω από έναν δακτύλιο αρμονικών ορεινών όγκων σε σχήματα φυσικών, καθιστούν τη Μονή έναν μοναδικό ενεργειακό τόπο.

Η Μονή είναι και ένα παραδοσιακό χωριό με παλιά αρχοντικά σπίτια. Η πέτρα κυριαρχεί παντού στην αρχιτεκτονική, καθώς οι τεχνίτες πέτρας της Μονής υπήρξαν από παλιά διάσημοι και κατασκεύασαν μάλιστα, πολλά έργα (γέφυρες, φράγματα κλπ) σε όλο το νησί.

Η φήμη της τέχνης των γυναικών στον αργαλειό, έχει κάνει το γύρο του κόσμου, καθώς ασκούν παραδοσιακά την υφαντική τέχνη και τη διδάσκουν με ευλαβική συνέπεια και στα νέα κορίτσια.

Δυο ακόμη σημαντικές ασχολίες των κατοίκων της Μονής, είναι η τυροκομία και η αμπελουργία. Άξια αναφοράς τα αγνά τυριά των βοσκών, αλλά και το κρασί που παράγεται από τα νοικοκυριά του οικισμού.

Εικόνα 65-Οικισμός Μονής

A 6.2.32 – Οικισμός Σκαδό

Το Σκαδό είναι ένα χωριό με ξεχωριστή ομορφιά, περιτριγυρισμένο με δέντρα, που το καλοκαίρι είναι πηγές όασης και γαλήνης για τους επισκέπτες.

Θεωρείται ότι πήρε το όνομά του από τη λέξη «ισκάς – άδος» που σημαίνει σύκο, επειδή είχε πολλές συκιές ή από το «σκιερό» εξαιτίας της σκιάς των δέντρων του. Έχει όμορφα δίπατα σπίτια, με τα χαρακτηριστικά της τοπικής αρχιτεκτονικής, πολλά από τα οποία έχουν εγκαταλειφθεί.

Στην άκρη του χωριού βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας (εορτάζει 15 Αυγούστου), η οποία, σύμφωνα με την παράδοση, χτίστηκε την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Το Σκαδό ανήκει στα σμυριδοχώρια, οι κάτοικοί του, δηλαδή, έχουν «μερίδιο» στα ορυχεία σμύριδας και εργάζονται σ' αυτά. Στην ενασχόλησή τους με την εξόρυξη του σμυριγλιού ίσως, να οφείλεται ότι δεν έχουν πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις ούτε ανεπτυγμένη κτηνοτροφία και για το λόγο αυτό πολλά ήταν τα θύματα της πείνας σ' αυτό το χωριό, την περίοδο της Κατοχής (υπάρχει και σχετικό μνημείο με τα ονόματα των θυμάτων).

Ένα από τα δύο ελαιοτριβεία που διαθέτει το Σκαδό, βρίσκεται στο κέντρο του χωριού και επιδιώκεται να λειτουργήσει ως μουσειακός χώρος. Στο Σκαδό, επίσης, λειτουργεί το Γυμνάσιο της ορεινής Νάξου.

Εικόνα 66-Οικισμός Σκαδό

A 6.2.33 – Οικισμός Κεραμί

Το Κεραμί βρίσκεται στη μέση περίπου του δρόμου που χωρίζει το Χαλκί απ' το Φιλώτι. Πάει καιρός τώρα που το Κεραμί έπαψε να είναι το μικρό χωριουδάκι των φτωχών βιοπαλαιστών, με τα λιγοστά χωραφάκια και τα ζώα τους. Τώρα τα σπίτια του έχουν υπερδιπλασιαστεί και είναι ένα αναπτυσσόμενο χωριό, με νέες οικογένειες και αρκετά παιδιά, εγγύηση για το μέλλον του.

Αξιόλογες οι δυο πανέμορφες εκκλησίες, Αγίους Αποστόλους στο Μετόχι και τον Άγιο Ιωάννη. Και οι δύο είναι πολύ καλά διατηρημένες, θαυμάσια απομεινάρια της βυζαντινής εποχής.

Στην είσοδο του χωριού δεσπόζει η μεγάλη εκκλησία του χωριού, ο Ταξιάρχης..

Εικόνα 67-Οικισμός Κεραμίου

A 6.2.34 – Οικισμός Χαλκείου (Τραγαία)

Το Χαλκί (Τραγαία) είναι ένα μικρό, αλλά μοναδικό κεφαλοχώρι. Ξεχωρίζει με τα παλιά του αρχοντικά με τα κεραμίδια, τα κλασσικά μπαλκόνια με τα ωραία κάγκελα, γιρλάντες στις στέγες και πλακόστρωτες αυλές. Βρίσκεται δίπλα στο ρέμα, με τα πανύψηλα πλατάνια και το τρεχούμενο νερό, τις γούρνες που έπλεναν τα ρούχα τους άλλες εποχές και τα μικρά συμπαθητικά καταπράσινα περιβολάκια. Τα περισσότερα σπίτια ανακαινισμένα και καλαίσθητα μας πληροφορούν για την ευημερία των λιγοστών κατοίκων του σε μια εποχή που η ζωή στα υπόλοιπα χωριά ήταν πολύ σκληρή. Αυτό συνέβαινε γιατί η θέση του Χαλκιού είναι σε σημείο που ενώνει οδικά όλα τα χωριά και για το λόγο αυτό είχε εξελιχθεί σε σπουδαίο εμπορικό κέντρο.

Μέσα στο χωριό και τριγύρω του υπάρχουν πολλά αρχαιολογικά μνημεία, βυζαντινές εκκλησίες γεμάτες τοιχογραφίες και ψηλοί ενετικοί πύργοι. Σημαντικά μνημεία είναι η Παναγία η Πρωτόθρονη (6ο αιώνα μ. Χ.), ο Άγιος Γεώργιος ο Διασορίτης (9ο αιώνα μ. Χ.) και ο Πύργος του Μπαρότση (Γρατσία) μεγάλοπρεπο κτίριο που κτίστηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από την ενετική οικογένεια Μπαρότσι. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα το Χαλκί. Αυτό μπορούμε να το παρατηρήσουμε και από την αλματώδη αύξηση του πληθυσμού του την τελευταία δεκαετία. Έχει Ειρηνοδικείο, συμβολαιογραφείο, υποθηκοφυλακείο και διάφορα μαγαζιά που εξυπηρετούν όλη την ευρύτερη περιοχή.

Εικόνα 68-Οικισμός Τραγαίας

Εικόνα 69-Η εκκλησία του οικισμού Χαλκί στο εσωτερικό του οικισμού

A 6.2.35 – Οικισμός Ακάδημοι

Ακάδημοι: Οικισμός της Τοπικής Κοινότητας Χαλκείου πλαισιωμένο από ελαιόδεντρα και άλλα πολλά δέντρα. Στις Ακαδήμους βρίσκεται ο Πύργος του Μαρκοπολίτη, του Κοτσάμπαση της Νάξου επί Τουρκοκρατίας, που στα 1801 κρεμάστηκε από τους Τούρκους στη Μυτιλήνη για την επαναστατική του δράση.

Ο Πύργος αυτός διέθετε κρεμαστή γέφυρα, μαζί δε με τον Πύργο του Κεραμιού είναι οι μόνοι πύργοι που δεν κτίστηκαν από Ενετούς. Στις Ακαδήμους είχε έδρα και το Ελληνικό Σχολείο Χαλκείου, στο οποίο υπηρέτησε ως Σχολάρχης ο ιδρυτής του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Αθηνών Νικόλαος Εξαρχόπουλος.

Στο χωριό αυτό υπάρχουν και ο Βυζαντινός Ναός τα "Εισόδια της Θεοτόκου", που γιορτάζει στις 21 Νοεμβρίου και είναι τοπική γιορτή καθώς και ο Ναός του Αγίου Νικολάου.

Από τις Ακαδήμους καταγόταν ο Ακαδημαϊκός Ιωάννης Παπαδάκης, Επιστήμων διεθνούς φήμης με μακρά και πολύ σημαντική σταδιοδρομία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ενώ κατέλαβε υψηλές θέσεις σε ανώτατα ερευνητικά κέντρα σε πολλές χώρες και σε διεθνείς οργανισμούς του ΟΗΕ που είχαν σχέση με το κλίμα και τις γεωργικές δυνατότητες πολλών χωρών του κόσμου.

Από το χωριό αυτό καταγόταν επίσης ο Αντώνιος Μπαρότσης Βουλευτής της Ένωσης Κέντρου, ο Υπαρχηγός του ΓΕΣ Ιάκωβος Βαζαίος και οι Υποστράτηγοι Αντώνιος Πατσαρίσης και Κωνσταντίνος Παπαδάκης, με σημαντική εθνική δράση. Στο χωριό αυτό υπάρχουν δύο νερόμυλοι των Μπαρότση και Γκούφα και ένα ελαιοτριβείο.

Figure 4-Ο οικισμός των Ακαδήμων

A 6.2.36 – Οικισμός Ζωοδόχος Πηγή

Επί του δρόμου Χαλκείου - Ποταμιάς - Νάξου και σε απόσταση 1.100 μέτρων συναντάμε τον οικισμό Ζωοδόχος Πηγή που ανήκει στην Τοπική Ενότητα του Χαλκείου. Αποτελείται από τα χωριά Χείμαρρο και Τσικαλαριό, με πληθυσμό 100 περίπου κατοίκων το καθένα. Έχουν κοινό ενοριακό ναό, κοινό Δημοτικό Σχολείο. Στην είσοδο του Τσικαλαριού, στη φημισμένη πηγή του υπάρχει ο ναΐσκος του Αγίου Στεφάνου του 6ου αιώνα με τοιχογραφίες.

Βόρεια βρίσκεται το εξωκκλήσι Άγιος Παχώμιος γνωστός ως Αϊ Παχύς γιατί στο υπέρθυρο του μια κουλούρα μαρμαρίνη από την οποία περνούσαν τα αδύνατα παιδιά για να παχύνουν. Το 1213 ο Άγγελος Σανούδος κατάργησε το έθιμο αυτό όλα τα γύρω χωριά εξεγέρθηκαν και αναγκάστηκε να το επαναφέρει.

Στα Δυτικά και σε απόσταση 880 περίπου μέτρων βρίσκεται το βυζαντινό και μετέπειτα ενετικό φρούριο "Απάνω Κάστρο" με τα ερείπια Βυζαντινών και Φράγκικων εκκλησιών, τα Κυκλώπεια τείχη του και τις επιβλητικές του πολεμίστρες. Στους ανατολικούς πρόποδες του Κάστρου, βρέθηκαν κυκλικοί τάφοι γεωμετρικής εποχής. Τα ευρήματα των ανασκαφών υπάρχουν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

Το Τσικαλαριό στην αρχαιότητα ήταν το εργαστήριο των κατοίκων του κάστρου εξ ου και το όνομα. (Τσικάλι = Πήλινο μαγειρικό σκεύος). Το όνομα του χωριού Χείμαρρος προέρχεται από το ποτάμι που ρέει τον χειμώνα και την άνοιξη δίπλα στο χωριό.

Εικόνα 70-Οι οικισμοί Τσικαλαριό και Χείμαρρος

A 6.2.37 – Οικισμός Καλόξυλος

Ο Καλόξυλος, με 100 περίπου κατοίκους, βρίσκεται στην περιοχή της Τραγαίας στο κέντρο της Νάξου και αποτελεί μαζί με τους οικισμούς Χαλκί, Χείμαρρο, Τσικαλαριό, Ακαδήμους, Κεραμί, Μετόχι και Μονοίτσια την Τοπική Κοινότητα Χαλκείου της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας.

Η περιοχή, που χαρακτηρίζεται ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, είναι κατάφυτη από ελιές, αμπέλια, πλατάνια, βελανιδιές και οπωροφόρα δένδρα. Τα γραφικά δρομάκια, τα πανέμορφα σπίτια, οι αυλές και τα λουλούδια χαρακτηρίζουν το χωριό.

Στην είσοδο του χωριού βρίσκεται η επιβλητική εκκλησία της Αγίας Τριάδας και στην ευρύτερη περιοχή ξεπροβάλλουν πλήθος από ξωκλήσια, νεώτερα και βυζαντινά, με πιο σημαντικά της Παναγίας Δαμνιώτισσας και του Αγ. Ιωάννη Θεολόγου. Στο κέντρο του χωριού υπάρχει ελαιοτριβείο, που λειτουργούσε μέχρι τα τελευταία χρόνια.

Εικόνα 71-Οικισμός Καλόξυλος

A 6.2.38 – Οικισμός Σίφωνες

Εκτός από τους οικισμούς για τους οποίους έχουν θεσμοθετηθεί τα όρια τους, εντοπίζονται και άλλοι οικισμοί στην Νάξο, οι οποίοι αξίζουν ιδιαίτερη αναφορά προστασία και ανάδειξη. Πρόκειται για τους οικισμούς Σίφωνες, Σκεπόνι και Ατσιπάπη.

Οι Σίφωνες αποτελούν μικρό μεσαιωνικό οικισμό της ορεινής Νάξου, που βρίσκεται μεταξύ των χωριών Κεραμωτής, Απειράνθου, Μονής και Κινιδάρου, σήμερα είναι ακατοίκητος και ανήκει διοικητικά στο Τ.Κ Μονής. Στο μικρό αυτό οικισμό υπάρχει ένα εκκλησάκι αφιερωμένο στη μνήμη του αποκεφαλισμού του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, που εορτάζει στις 29 Αυγούστου. Τα σπίτια του οικισμού διατηρούν εξαιρετικά την αρχιτεκτονική της ναξιώτικης υπαίθρου.

Εικόνα 72-Σίφωνες, σύμβολο ερήμωσης της ελληνικής υπαίθρου

A 6.2.39 – Οικισμός Ατσιπάπη

Η περιοχή της Ατσιπάπης βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του νησιού, σε υψόμετρο 540m και σε απόσταση 5km νοτιοανατολικά της Κορώνου. Σε μικρή απόσταση από το Αργοκοίλι υπάρχουν ερείπια του μεσαιωνικού αγροτοκτηνοτροφικού οικισμού της Ατσιπάπης. Ο οικισμός χρονολογείται από τον 15ο αιώνα, όπως φαίνεται όμως σε περιορισμένες κατασκευές και υλικά, ο πρώτος οικισμός πρέπει να ήταν παλαιότερος. Σήμερα, ίσως λειτουργούν ακόμη ορισμένοι μιτάτοι, κτισμένοι με ξερολιθιά.

Εικόνα 73-Μεσαιωνικός αγροτοκτηνοτροφικός οικισμός Ατσιπάπης

A 6.2.40 – Οικισμός Σκεπόνι

Το Σκεπόνι είναι ένας μικρός οικισμός της ορεινής Νάξου και ανήκει στο Τ.Κ Κορωνίδος. Βρίσκεται βορειοδυτικά της Κεραμωτής, στη δυτική πλαγιά του όρους Κόρωνος, σε υψόμετρο 240μ. Το Σκεπόνι, το έτος 1950, αριθμούσε 20 κατοίκους, το 1971 μόλις 17 κατοίκους και από την απογραφή του 1981 μέχρι σήμερα δεν εμφανίζει μόνιμους κατοίκους.

Την εποχή της Φραγκοκρατίας, το Σκεπόνι ανήκε στους φράγκους φεουδάρχες Κορονέλλους. Ο φράγκικος πύργος του Σκεπονιού έχει κτισθεί σε απότομο, καίριας σημασίας σημείο, έτσι ώστε να γίνονται αντιληπτοί από μακριά οι επιδρομείς (κατά καιρούς πειρατές, Τούρκοι κ .λ .π.) και για να προστατεύεται εύκολα η περιοχή. Τον πύργο έκτισε ο φεουδάρχης της περιοχής Μάρκος Κορονέλλος. Στο Σκεπόνι υπάρχει η παλιά εκκλησία του Άη Γιώργη του Σκεπονίτη, με πολλές τοιχογραφίες.

Εικόνα 74-Οικισμός Σκεπόνι

A 6.3 Περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές

Οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών του φυσικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία, είναι οι ακόλουθες:

- Εθνικοί Δρυμοί (Ν.996/71). Έχουν κηρυχθεί 10 Εθνικοί Δρυμοί μέχρι σήμερα (κανένα δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων).
- Εθνικά ή Περιφερειακά Πάρκα (άρθρα 18 και 19 του Ν.1650/86 όπως αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 4 και 5 του Ν.3937/2011/ΦΕΚ 60Α'). Έχουν κηρυχθεί 9 Εθνικά πάρκα μέχρι σήμερα, εκ των οποίων κανένα δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων.
- Αισθητικά Δάση (Ν.996/71). Έχουν κηρυχθεί 19 Αισθητικά Δάση μέχρι σήμερα (κανένα δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων).
- Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν.996/71). Μέχρι τη σύνταξη της παρούσης έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, εκ των οποίων κανένα δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων (δεν αναφέρονται τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης που αφορούν μεμονωμένα στοιχεία όπως π.χ. πλάτανος, βρύση κ.λπ.).
- Καταφύγια Άγριας Ζωής (Ν.177/75, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν.2637/98). Με την έκδοση του Ν.2637/98 τα Καταφύγια Θηραμάτων χαρακτηρίζονται πλέον ως Καταφύγια Άγριας Ζωής (Κ.Α.Ζ.). Σημειώνεται ότι με την παρ.2 του άρθρου 21 του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60Α') τα θεσμοθετημένα Κ.Α.Ζ εντάσσονται στις περιοχές προστασίας των οικοτόπων σύμφωνα με το άρθρο 5 του συγκεκριμένου νόμου, με το οποίο αντικαθίσταται το άρθρο 19 του Ν.1650/86. Έχουν κηρυχθεί τουλάχιστον 585 περιοχές, εκ των οποίων επτά (7) έχουν θεσμοθετηθεί στη Νάξο:

Κ784 – Αλυκή (Δήμου Νάξου) – ΦΕΚ 652Β'/04.05.2004 Ίδρυση.

Κ495 – Ράχη Πολιχνίου (Σαγκρίου Νάξου) – ΦΕΚ 860/25.11.1988.

Κ494 – Προφ. Ηλίας (Δαμαριώνα Νάξου) – ΦΕΚ 659/07.08.1979.

Κ488 – Φανάρι (Φιλοτίου Νάξου) – ΦΕΚ 698/21.09.1982.

Κ788 – Αλυκό (Δήμου Νάξου) – ΦΕΚ 857Β'/11.06.2004 Ίδρυση.

Κ499 – Τρούλος (Φιλοτίου Νάξου) – ΦΕΚ 430Β'/87.

Κ485 – Ζα (Κορώνου Νάξου) – ΦΕΚ 546Β'/93.

- Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ν.177/75, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν.2637/98). Είναι 7 και καμία από αυτές δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων.
- Εκτροφεία θηραμάτων (Ν.177/75, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν.2637/98). Εφεξής τα εκτροφεία θηραμάτων συγκαταλέγονται στα Κ.Α.Ζ με βάση το Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60Α'). Τα κρατικά εκτροφεία θηραμάτων είναι 21 (κανένα εξ αυτών στη Νάξο).
- Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (άρθρα 18 και 19 του Ν.1650/86, όπως αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 4 και 5 του Ν.3937/2011/ΦΕΚ 60Α'). Είναι 2: α) ο υγρότοπος και η ακτή Ψαλιδίου Δήμου Κω (ΦΕΚ 571Δ'/06.07.2006) και β) χερσαία και υδάτινα τμήματα της δυτικής Μήλου (ΦΕΚ 1071Δ'/22.12.2006).
- Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία (άρθρα 18 και 19 του Ν.1650/86, όπως αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 4 και 5 του Ν.3937/2011/ΦΕΚ 60Α'). Περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τους υγρότοπους εθνικής σημασίας. Στην Ελλάδα υπάρχουν πάνω από 100 υγρότοποι εθνικής σημασίας (πάνω από 60 στη Βόρεια Ελλάδα). Οι μικροί υγρότοποι με επιφάνεια έως 80 στρέμματα, εντάσσονται πλέον στις προστατευόμενες περιοχές από την ισχύουσα εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία, μέσω του άρθρου 13 του Ν.3937/2011/ΦΕΚ

60Α'. Τέτοιοι υγρότοποι απαντώνται στο Α – ΝΑ τμήμα της νήσου (Αλυκή Χώρας Νάξου, Αλυκές Αγ. Προκοπίου, Έλος Βίγλας, Έλη Γλυφάδας, Υγρότοπος Αγιασσού κ.λπ.)

- Περιοχές Οικοανάπτυξης (άρθρα 18 και 19 του Ν.1650/86 όπως αντικαταστάθηκαν από τα άρθρα 4 και 5 του Ν.3937/2011/ΦΕΚ 60Α'). Μέχρι σήμερα μόνο η λίμνη Παμβώτιδα (2003) έχει κηρυχθεί ως τέτοια.
- Θαλάσσια πάρκα. Δύο θαλάσσια πάρκα έχουν εθνικά θεσμοθετημένη προστασία: το Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου (1992) και το Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (1999).

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης απορρέουν από σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει, καθώς και από διεθνείς πρωτοβουλίες. Οι προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας είναι οι ακόλουθες:

Υγρότοποι διεθνούς σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ). Η Σύμβαση Ραμσάρ κυρώθηκε με το Ν.Δ 191/74 (ΦΕΚ 350Α'/1974) και οι τροποποιήσεις της με τον Ν.1950/91 (ΦΕΚ 84Α'/1991). Έχουν χαρακτηριστεί 11 υγρότοποι διεθνούς σημασίας (της Σύμβασης Ραμσάρ), εκ των οποίων κανένας δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων.

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4: «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου»). Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.855/78 (ΦΕΚ 235Α'/1978) και το Ν.1634/86 (ΦΕΚ 104Α'/1986). Σε εφαρμογή του Πρωτοκόλλου 4, έχουν χαρακτηριστεί εννέα (9) περιοχές ως Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές, εκ των οποίων καμία δεν βρίσκεται στο Νομό Κυκλάδων.

Βιογενετικά Αποθέματα. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Υπεύθυνος εθνικός φορέας για τον χαρακτηρισμό των Βιογενετικών Αποθεμάτων είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Ως Βιογενετικά Αποθέματα έχουν χαρακτηριστεί 16 περιοχές, εκ των οποίων καμία δεν εντοπίζεται στο Νομό Κυκλάδων.

Αποθέματα Βιόσφαιρας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) 2 περιοχές: α) ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας έκτασης 3.988 εκταρίων) και β) ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων). Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας.

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981, έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον τους 2 περιοχές: α) τα Αντιχάσια Όρη - Μετέωρα (έκτασης 387 εκταρίων) και το όρος Άθως (παρότι η έκταση δεν ορίζεται θεωρείται ότι αντιστοιχεί στη συνολική έκταση της χερσονήσου ήτοι 33.700 εκτάρια). Υπεύθυνος φορέας για την κήρυξη των περιοχών είναι το Υπουργείο Πολιτισμού.

Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα. Το Ευρωδίπλωμα είναι ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965, υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, και οι αναθεωρημένοι κανονισμοί του υιοθετήθηκαν το 1991 και το 1998. Το Ευρωδίπλωμα απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα. Υπεύθυνος εθνικός φορέας για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Επί του παρόντος το Ευρωδίπλωμα (Α' κατηγορία) έχει απονεμηθεί μόνο στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς (με εμβαδόν 4.850 εκτάρια).

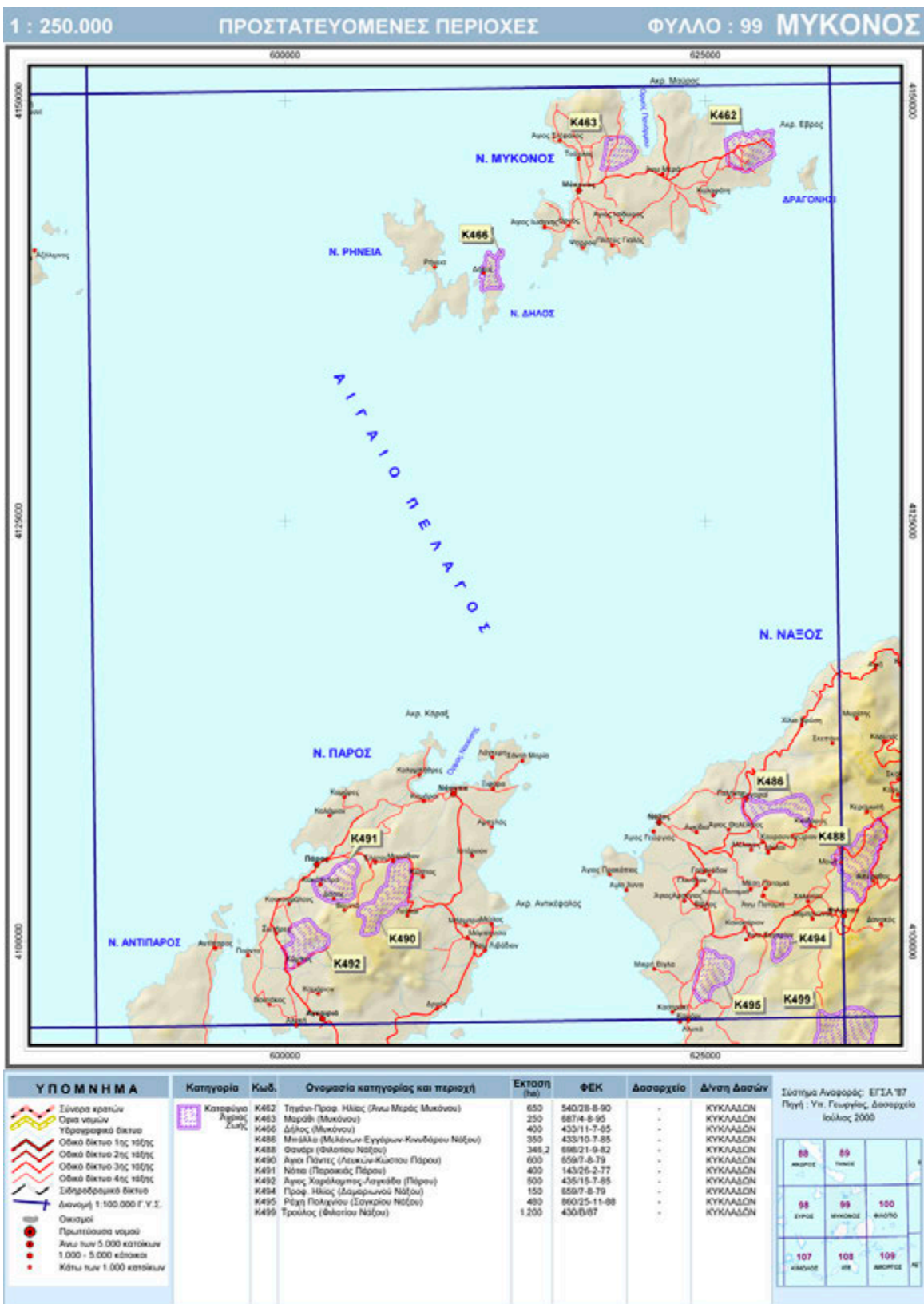
Περιοχές του ευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000. Η Ελλάδα έχει προτείνει και έχει καταλήξει στον Εθνικό Κατάλογο με τις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 ως Τόποι Κοινοτικής

Σημασίας (ΤΚΣ – SCI) και ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – SPA) για τα πουλιά (Κ.Υ.Α. 33318/3028/ΦΕΚ 1289Β'/28.12.98 όπως τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α. Η.Π. 14849/853/Ε103/ΦΕΚ 645Β'/11-4-2008). Εφεξής, με την ψήφιση του Ν.3937/ΦΕΚ 60Α' 2011, οι Ζ.Ε.Π, τα Κ.Α.Ζ και οι Τ.Κ.Σ. (που πλέον μετονομάζονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης – Ε.Ζ.Δ.), συγκαταλέγονται στις περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και διά του άρθρου 7 επιβάλλονται ειδικές διαδικασίες διαχείρισης τους. Στη Νάξο, νησί μεγάλου ενδιαφέροντος από πλευράς οικοσυστημάτων, υπάρχουν δυο περιοχές οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο «Natura 2000» και είναι οι ακόλουθες:

- Ε.Ζ.Δ.: Περιοχή SCI (Τόπος Κοινοτικής Σημασίας) του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000», με Κωδικό GR4220014 και ονομασία «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΟΡΜΟΣ ΚΑΡΑΔΕΣ – ΟΡΜΟΣ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑΣ)».
- Ζ.Ε.Π.: Περιοχή SPA (Περιοχή Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας) του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000» με Κωδικό GR4220026 και ονομασία «ΝΑΞΟΣ: ΟΡΗ ΑΝΑΘΕΜΑΤΗΣΤΡΑ, ΚΟΡΩΝΟΣ, ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ, ΖΕΥΣ, ΒΙΓΛΑΤΟΥΡΙ».

Εικόνα 75-Εικονίζονται οι προστατευόμενες περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «Natura 2000» για την ευρύτερη περιοχή της Νήσου

Εικόνα 76-Παρουσιάζονται τα Καταφύγια Άγριας Ζωής για τις Νήσους Νάξου & Πάρου σύμφωνα με το Υπ. Γεωργίας (Δασαρχεία).

A.7 – Καταγραφή Αξιόλογων στοιχείων Πολιτιστικού, Αρχιτεκτονικού Περιβάλλοντος, Μνημεία-Αρχαιολογικοί Χώροι στους Οικισμούς της Νάξου

A.7.1 Κάστρα-Πύργοι-Εισαγωγή

Η Νάξος έχει πολλά κάστρα, τόσο προϊστορικά και βυζαντινά, όσο και Ενετικά. Άγρια, στοιχειωμένα, με ερειπωμένα τείχη και επάλξεις, υψώνονται στις διάφορες περιοχές του νησιού γεμάτες από πειρατικές ιστορίες, θρύλους και παραδόσεις. Η αποστολή των Κάστρων αυτών είναι γνωστή. Χρησίμευαν σαν φρούρια για την επιβολή της κυριαρχίας των Φράγκων κατακτητών αλλά και ως ακροπόλεις, φρούρια, καταφύγια των κατοίκων εξαιτίας των συχνών πειρατικών επιδρομών στο νησί της Νάξου. Σ' αυτά κατεύφεγαν οι κάτοικοι αντιμετωπίζοντας τις μακρινές πολιορκίες, τις μακρινές επιθέσεις των πειρατών με λίθους, ξύλα, καυτό λάδι και βέλη, δημιουργώντας βοές, αλαλαγμούς και αντάρα.

Η πρώτη βίγλα η οποία βρισκόταν πιο κοντά στην θάλασσα όταν έφθαναν οι πειρατικές γαλέρες άναβε φωτιά – σινιάλο ότι εθεάθησαν οι πειρατές και εντός ολίγου η πληροφορία είχε φθάσει σε ολόκληρο το νησί. Φοβισμένοι οι κάτοικοι έτρεχαν να κρυφτούν στα Κάστρα. Όσοι δεν προλάβαιναν πιάνονταν από τους πειρατές και γινόντουσαν δούλοι στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής και της Αιγύπτου.

A.7.2 Βυζαντινά Κάστρα

A.7.2.1 Κάστρο Απαλίου

Κάτω στους πρόποδες κρημνώδους λόφου επί του οποίου ακόμη διακρίνονται οι πυργοειδής επάλξεις εγκαταλελειμμένου Κάστρου, γύρω από μια πρασινισμένη χαράδρα, φαίνονται ακόμα τα ίχνη του αρχαίου συνοικισμού. Μέσα από τα κατεστραμμένα ερείπια ξεχωρίζει βυζαντινού ρυθμού εκκλησία επιβλητική σε σχήμα και όγκο. Στο βάθος της μικρής χαράδρας σώζεται ακόμη η πηγή η οποία κατά την λαϊκή παράδοση η Βασίλισσα του νησιού τότε είχε τοποθετήσει χρυσό ντρινόμι για να συγκρατείται το άφθονο νερό της πηγής που κατέβαινε ορμητικό από τα γυμνά τώρα βουνά του προφήτη Ηλία και του όρου Διός.

Εικόνα 77-Το Κάστρο του Απαλίου

Η περιοχή όπου βρίσκεται τώρα το βυζαντινό Κάστρο είναι έρημη. Παλαιότερα στο σημείο αυτό είχε συμπυκνωθεί ο περισσότερος πληθυσμός του νησιού και αυτό οφείλεται κυρίως στους εύφορους κάμπους που εκτείνονται στην περιοχή γύρω από το Βυζαντινό Κάστρο (Κάμπος Μαραθού – Ποταμίδες). Το όνομα του Κάστρου, σύμφωνα

με τον Π. Ζερλέντη, προήλθε από την αντίστοιχη ονομασία του θάμνου απαλιριά (θάμνο που οι φυτολόγοι αποκαλούν *Rhamnus oleides* Lin), που φυτρώνει στο μεγαλύτερο μέρος του βουνού που υπάρχει το παρών Κάστρο (βρίσκεται σε υψόμετρο 474μ.).

Η ανάβαση στο Κάστρο του Απαλίου μόνο εύκολη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Από τα ίδια δύσβατα μονοπάτια που ανέβαιναν οι παλιοί ανεβαίνει κανείς και σήμερα. Οι τρεις γραμμές από τα οχυρά τείχη του φαίνονται ακόμα από τα χαλάσματα τους. Τα ερείπια ενός στρογγυλού πύργου βρίσκονται ανατολικά στην ελαφρή κλίση της κορυφής. Τα χοντρά αγκωνάρια που είναι ακόμη στην θέση τους, μαρτυρούν για την προσπάθεια που απαιτήσε μεταφορά τους επάνω στην απόκρημνη πλαγιά, ενώ μέσα κι ολόγυρα από το κάστρο χαλάσματα από δεξαμενές, βίγλες, και σπίτια βρίσκονται σε ένα χάος από σπασμένες πέτρες.

Το 1207 ο Μάρκος Σανούδος, ανεψιός του δόγη της Βενετίας αποβιβάζεται με τους άντρες του στον όρμο της Αγιασού στις Ν.Δ ακτές της Νάξου και μετά από πολιορκία 5 εβδομάδων κυριεύει το Κάστρο του Απαλίου και κατακτά το νησί. Διαδοχικά κατακτά 18 νησιά του Αιγαίου και ιδρύει το Δουκάτο του Αιγαίου με έδρα την Νάξο. Όταν μεταφέρθηκε η πρωτεύουσα στην σημερινή Χώρα ο Σανούδος κατάστρεψε το Κάστρο του Απαλίου, γι' αυτό και σήμερα χρειάζεται μεγάλη φαντασία για να συνθέσει κανείς από τα ερείπια την πρώτη μορφή του.

Εικόνα 78– Εξωτερικός τοίχος Κάστρου

A.7.2.2 Απάνω Κάστρο

Ανάμεσα στους οικισμούς Τσικαλαριό και Ποταμιά βρίσκονται τα ερείπια ενός φρουρίου με το όνομα <<Απάνω Κάστρο>>. Η φυσική θέση του αλλά και η επιμελημένη οχύρωση του, συντέλεσαν ώστε να παίζει βασικό ρόλο στην ιστορία του τόπου. Χτίστηκε για πρώτη φορά γύρω στο 375 π.Χ όταν ο Αθηναϊκός ναύαρχος Χαβρίας καταναυμάχησε τον Σπαρτιάτη ναύαρχο Πόλλιν και η Νάξος επανήλθε στην Αθηναϊκή συμμαχία. Βέβαια στο Κάστρο υπάρχουν ίχνη τόσο της βυζαντινής όσο και της ενετικής εποχής γεγονός το οποίο μαρτυρεί την παρουσία του διαδοχικά ανά τους αιώνες. Προϊστορικά μνημεία του είναι το μικρό τμήμα αρχαϊκού τείχους στην δυτική πλευρά, καθώς και τα αρχαία νεκροταφεία του. Βυζαντινά μνημεία του θεωρούνται ορισμένα εξωκλήσια με τις σπάνιες αγιογραφίες τους. Τα άλλα τέλος μνημεία – τείχη, πολεμίστρες, ερειπωμένα ανάκτορα, βρύσες ανήκουν βέβαια στην ενετική περίοδο και είναι κτίσματα των Ενετών δούκων και των Ρωμαίων – Ελλήνων.

Τ' Απάνω Κάστρο υψώνεται στα δυτικά του λεκανοπεδίου της Τραγαίας, στο οποίο ξεχωρίζουν οι οικισμοί Μονή, Πύργος Καλόξυλου, Χαλκί, Ακάδημοι, Κεραμί, Μετόχι, Δαμαριώνας, Δαμαλάς και στο βάθος το Φιλώτι, ενώ στους ανατολικούς πρόποδες του Κάστρου είναι χτισμένα το Τσικαλαριό και Κουτσοχεράδος. Νότια απλώνεται ο κάμπος του Σαγκρίου με το ομώνυμο χωριό ως κάτω την θάλασσα. Από την νότια πλευρά φαίνεται το Κάστρο του Απαλίου το οποίο σε ώρες κινδύνου έστελνε σινιάλο για τον ερχομό των πειρατών. Η μισή Νάξος σχεδόν φαίνεται πανοραμικά από το Απάνω Κάστρο και μόνο όταν κάποιος βρεθεί στην κορυφή μπορεί να αντιληφθεί την δεσπόζουσα θέση του και τον λόγο για τον οποίο οι Ενετοί επέλεξαν αυτήν την οχυρή τοποθεσία για τη προστασία των πλούσιων Κάμπων της Δρυμαλίας και της Ποταμιάς από τους τρομερούς Κουρσάρους.

Σκοπός του Κάστρου ήταν να προστατέψει από τους πειρατές την πολιτεία που βρισκόταν δίπλα από τον 8ο αιώνα όπως μαρτυρούν τα ευρήματα των ανασκαφών στους κυκλικούς τάφους στη θέση αλωνάκια. Σήμερα, από το πρώτο εκείνο Κάστρο σώζεται ένα μέρος του δυτικού τείχους χτισμένο με ογκόλιθους, σαν κυκλώπεια τείχη. Ο πύργος με τις πολεμίστρες σώζεται σχεδόν ακέραιος. Έχει ύψος 9 μέτρα και μήκος διαμέτρου περίπου το ίδιο. Προφυλάσσεται από διπλές πολεμίστρες 6 άνω και 3 κάτω.

Στα βυζαντινά χρόνια ξαναχτίστηκε για να προστατέψει τους κατοίκους της εύφορης κοιλάδας της Τραγαίας από τους Σαρακηνούς πειρατές. Την ίδια εποχή χτίστηκαν τα χωριά Ποταμιά, Κόρωνος, Δανακός και πιθανόν όσα χωριά βρίσκονται σε ρεματιές κρυμμένα από ληστρικά μάτια καθώς και τα φρούρια Φωτοδότης Δανακού, Καλόγερος Κορωνίδας. Οι βυζαντινοί κατασκεύασαν στο Απάνω Κάστρο αποθήκες νερού και τροφίμων για να αντέχουν σε πολυήμερες πολιορκίες. Ανεβαίνοντας στην κορυφή του, ο επισκέπτης βλέπει όλη την πεδινή Νάξο απλωμένη στα πόδια του.

Την τελική του όμως μορφή την πήρε το 1207 από τον Μάρκο Σανούδο. Ο Σανούδος περιέκλεισε το κάστρο με νέο και ισχυρότερο τείχος χτισμένο με πελεκημένη πέτρα και πορσελάνη δημιουργώντας έτσι μια νέα γραμμή άμυνας και μεγαλώνοντας την έκταση του προς τα νότια. Επειδή όμως η νότια πλευρά του είναι πιο ευάλωτη, έχτισε δύο κυκλικούς πυργίσκους τριώροφους.

Σύμφωνα με τα ιστορικά ντοκουμέντα που υπάρχουν λίγες φορές πολιορκήθηκε αλλά πάντα άντεξε. Εδώ οργάνωσε την άμυνα του το 1620 ο Άγγελος Σανούδος και αντιμετώπισε την εξέγερση των κατοίκων της Τραγαίας, εδώ έσπασαν όλα τα βαρβαρικά επιθετικά κύματα του φοβερού Βαρβαρόσα το 1537. Μόνο ο Γάλλος κουρσάρος Κρεβαλιέ κατόρθωσε να το κυριέψει το 1678.

A.7.3.3 Κάστρο Μάρκου Σανούδου στην Χώρα Νάξου

Στην κορυφή της πόλης της Νάξου βρίσκεται το κάστρο των Σανούδων, που έκτισαν οι Βενετοί το 1207. Είναι τριγυρισμένο από πανύψηλα σπίτια, που χρησιμεύουν για τείχη του, ασφαλισμένο από τις τρεις μεγάλες πόρτες.

Εικόνα 79– Το Κάστρο του Μάρκου Σανούδου

Η επιλογή της θέσης που θα έκτιζε ο Μάρκος Σανούδος το κάστρο του δεν ήταν τυχαία, καθώς το σημείο ήταν επιβλητικό και σε περίοπτη θέση, γιατί είχε σκοπό να αποτελέσει φρουριακό και συνάμα οικιστικό συγκρότημα.

Οι Βενετοί ως ναυτικός λαός που ήταν, ήθελαν την πρωτεύουσά τους κοντά σε λιμάνι και έτσι διάλεξαν για έδρα τους την παλιά πρωτεύουσα. Έκτισαν το κάστρο, και γύρω από αυτό σε αμυντική διάταξη τα σπίτια-αρχοντικά, τα οποία αποτελούσαν το αμυντικό τείχος, με στενά δρομάκια, καμάρες και πόρτες ασφαλείας μέσα στα οποία εγκατέστησαν τους κατοίκους. Τα κτίρια που το συγκροτούσαν ήταν οχυρωματικοί πύργοι και ταυτόχρονα πολυτελείς επαύλεις των ηγεμόνων. Η λέξη κάστρο προέρχεται από την λατινική *castrum* (=το φρούριο που περιβάλλει την πόλη).

Οι βυζαντινοί αυτοκράτορες συμφωνούσαν απόλυτα με τους Ρωμαίους προκατόχους τους σχετικά με την σπουδαιότητα που είχε η ασφάλεια της αυτοκρατορίας και η προστασία των συνόρων από τους επιδρομείς. Οι βυζαντινοί όμως, αντίθετα από τους Ρωμαίους, που η αντίληψη τους ήταν έντονα στρατοκρατική, έδειχναν ιδιαίτερη προσοχή στις μεθόδους άμυνας επιλέγοντας αυτήν την τακτική μάλλον παρά την επιθετική δραστηριότητα. Αποτέλεσμα ήταν να κτίζουν κάστρα, οχυρώσεις, προμαχώνες, που, παρά την έλλειψη αρχιτεκτονικής πρωτοτυπίας αντιστάθηκαν σε πολυάριθμες επιθέσεις, πριν να υποκύψουν τελικά στους Οθωμανούς.

Βασικός λόγος για την κατασκευή οχυρωμένων οικισμών ειδικά για την περιοχή του Αιγαίου υπήρξε η πειρατεία. Από τους οικισμούς αυτούς πολλοί, όπως αυτός της Νάξου, έχουν διατηρήσει πολλά στοιχεία της αρχικής τους μορφής και του χαρακτήρα

τους. Την περίοδο της Φραγκοκρατίας οι ίδιοι οι Λατίνοι συχνά αναλάμβαναν την οικοδόμηση των Κάστρων προκειμένου να εξασφαλίσουν ασφάλεια στους υπηκόους τους και να καλλιεργούν απερίσπαστοι τη γη που τους είχε παραχωρηθεί. Έτσι χτίστηκε και το Κάστρο της Νάξου ώστε να κατοικήσουν σ' αυτό οι Λατίνοι άποικοι. Οι Φράγκοι ηγεμόνες ήθελαν να προστατεύουν όσους υπηκόους τους εγκαθιστούσαν στο νέο οικισμό όχι μόνο από τους πειρατές αλλά και από τον ντόπιο εχθρικό πληθυσμό.

Για την κατασκευή του κάστρου της Νάξου χρησιμοποιήθηκε οικοδομικό υλικό από τα ερείπια της αρχαίας πόλης, ενώ κόπηκαν τεράστιες ποσότητες ξυλείας. Το σχήμα του κάστρου είναι πενταγωνικό. Είχε επτά πύργους και τρεις πύλες με τις οποίες έκλεινε. Σήμερα σώζεται η πύλη στην πλατεία Πραντούνα και η βορειοδυτική κοντά στον πύργο του Γλέζου, που ονομάζεται «Παραπόρτι». Τα σπίτια, κολλητά το ένα στο άλλο, ακολουθούν με μια προσθετική ανάπτυξη τα παλαιά μονοπάτια γύρω από το λόφο. Η κυκλική αυτή διάταξη έχει σαν νοητό κέντρο το κάστρο και τονίζεται ιδιαίτερα στους πεζόδρομους, που ακολουθούν τις καμπύλες του λόφου. Η Επισκοπή και ο κεντρικός πύργος που είναι και τα σημαντικότερα κτήρια, αποτελούσαν κέντρα θρησκευτικής και διοικητικής εξουσίας, αλλά και τα τελευταία καταφύγια σε περίπτωση επιδρομής. Με βάση αυτό λοιπόν, αναπτύχθηκε ένα αμυντικό σχέδιο με κύριους άξονες που χαρακτήριζαν την αμυντική του οργάνωση ως εξής:

Α) το τείχος του κάστρου που σχηματιζόταν από τους τοίχους των ακραίων αρχοντικών που ήταν χτισμένα το ένα κοντά στο άλλο και με ενισχυμένη δόμηση.

Β) οι επτά πύργοι και επτά πύλες του κάστρου (σήμερα σώζονται μόνο τρεις)

Στοιχεία δυτικής προέλευσης που τονίζουν το επίσημο ύφος και τη σπουδαιότητα των πύργων είναι οι επάλξεις που σχηματίζει το στηθαίο γύρω από το δώμα, οι πολεμίστριες και η ζεματίστρα για την άμυνα, έτσι ώστε να μην είναι δυνατή στους εχθρούς

Γ) οι συνοικίες των ορθόδοξων έξω από το κάστρο, που διέθεταν κι αυτές πύλες, και αποτελούσαν το περιτείχισμα του κάστρου. Τα σπίτια ήταν χτισμένα με χοντρούς τοίχους και λίγα ανοίγματα ώστε να αποτελούν προστατευτικό κλοιό των καστρινών αρχοντικών. Αν παραβιάζονταν πρώτα αυτές οι πύλες, οι αμυνόμενοι οχυρώνονταν στο περιτείχισμα. Όταν τους απωθούσαν και από εκεί η άμυνά τους μεταφερόταν στις κύριες πόρτες του κάστρου και τελευταίο σημείο άμυνας ήταν ο κεντρικός πύργος.⁴

⁴ Κοντόπουλος Γιάννης, <<Εργασία Ευέλικτη Ζώνη>> 1^ο Γυμνάσιο Δήμου Νάξου, Νάξος, 2005.

Εικόνα 80-Η τρανή πόρτα

Εικόνα 81-Το παραπόρτι

Εικόνα 82-Ο πύργος των Κρίσπι πραγματικό παρατηρητήριο του Κάστρου

A.7.3 Αρχαία Κάστρα

A.7.3.1 Αρχαίο Κάστρο Καλόγερου

Το αρχαίο και μεσαιωνικό κάστρο του καλόγερου είναι κτισμένο στην κορυφή χαμηλού αλλά εξαιρετικά απότομου και δύσβατου βουνού, που καταλήγει στον όρμο του Απόλλωνα. Το κάστρο σήμερα είναι πεσμένο σε ερείπια αλλά ένα μεγάλο τμήμα από τα τείχη που σώζεται σε αρκετό μήκος και ύψος. Τμήματα της λιθοδομής αλλά και αρχαία ευρήματα υποδηλώνουν ότι το κάστρο υπήρχε στο ίδιο σημείο και στην αρχαιότητα. Είναι γνωστή στους κατοίκους της περιοχής η παράδοση για την γριά που πρόδωσε το μυστικό πέρασμα και αλώθηκε το κάστρο. Ακόμα και σήμερα που η περιοχή είναι γυμνή από βλάστηση είναι πολύ δύσκολο να βρεθεί το μονοπάτι που οδηγεί στην κορυφή.

Εικόνα 83-Τα μοναδικά ερείπια του αρχαίου κάστρου

A.7.4 Πύργοι

A.7.4.1 Αρχαίος Πύργος Χειμάρρου

Ο πύργος βρίσκεται στην νοτιοανατολική πλευρά της Νάξου, στην μέση περίπου του δρόμου ανάμεσα στο Ζα , το υψηλότερο βουνό της Νάξου κ την θάλασσα σ' ένα ύψωμα που ορίζεται από δύο χείμαρρους, το χείμαρρο ανατολικά κ τα πετρώνια δυτικά. Ο πύργος αυτός ήταν βίγλα , απ' όπου με φωτιές κυρίως μεταδίδονταν ειδήσεις για εμφάνιση πειρατών ή άλλων εχθρών στη Νάξο. Το μνημείο δεσπόζει επιβλητικά σε ένα τοπίο ερημικό και ακατοίκητο 12 χλμ από το Φιλώτι. Αυτό άλλωστε μαρτυρεί και η ίδια γεωγραφική του θέση αφού είναι ορατός από πολλά σημεία του νοτιοανατολικού μέρους του νησιού καθώς και από την θάλασσα. Ο πύργος του Χειμάρρου είναι αρχαίος, χτίστηκε τον 4ο αιώνα π. Χ. Οι αρχαίοι πύργοι κτισμένοι αλυσιδωτά στις παραθαλάσσιες περιοχές και σε κορυφές στο εσωτερικό του νησιού λειτουργούν σαν παρατηρητήρια μεταδίδοντας με σήματα φωτιάς την είδηση για εχθρικές επιδρομές.

Εικόνα 84-Ο Πύργος του Χειμάρρου

Η κατασκευή του είναι απλούστατη και καθαρά γεωμετρική. Η κάτοψη του είναι κυκλική με εξωτερική διάμετρο 9,20μ. και εσωτερική 7,12μ. Οι τοίχοι έχουν πάχος 1,10μ. και είναι διπλοί κτισμένοι με ντόπιο μάρμαρο χωρίς συνδετικό υλικό με πολύ συναρμογή: είναι φανερή η υψηλή ποιότητα της αρχαίας λογοτεχνίας. Την εξωτερική πλευρά της λιθοδομής αποτελούν μεγάλες ορθογωνισμένες πέτρες που το μήκος τους ποικίλει από 0,58μ. ως 2μ. και το πλάτος τους από 0,35μ. ως 0,40μ. Σε μερικές διακρίνονται λατομικά σημεία: Λ, V, Ο που διευκόλυναν τους μαστόρους να τις τοποθετήσουν στην σωστή τους θέση. Η εσωτερική επένδυση αποτελείται από πέτρες διαφόρων μεγεθών που μόνο στην οριζόντια πλευρά έχουν δουλευτεί. Στη νότια πλευρά υπάρχει η θύρα και ακριβώς από πάνω της άλλα σε ύψος 10μ. από το έδαφος , δηλαδή στον δεύτερο όροφο, είναι το μοναδικό παράθυρο του πύργου. Τα μόνα άλλα ανοίγματα είναι υδρορροές και πολεμίστρες (τοξοθυρίδες) που εξωτερικά διακρίνονται σαν στενές σχισμές , ενώ εσωτερικά φαρδαίνουν αρκετά, ώστε να δίνουν χώρο στους τοξότες να κινηθούν.

Στο εσωτερικό διακρίνεται ισόγειο και τρεις όροφοι που τη θέση τους μπορούμε να συμπεράνουμε από τις υποδοχές για τα δοκάρια του πατώματος (δοκοθήκες).

Αριστερά από την είσοδο μια σκάλα με μαρμάρινα σκαλοπάτια πακτωμένα στον τοίχο, οδηγεί ακτινωτά προς τα πάνω. Τα κατώτερα σκαλοπάτια λείπουν και προφανώς έχουν αφαιρεθεί, αλλά σώζονται τα υπόλοιπα μέχρι το πλατύσκαλο του δευτέρου ορόφου. Η κορυφή του πύργου δεν σώζεται και δεν έχουν βρεθεί στοιχεία που να μας δείχνουν πως θα ήταν η στέγη, κάποιοι μελετητές όμως υποθέτουν ότι θα ήταν επίπεδη με πολεμίστρες. Το ύψος του πύργου φτάνει σχεδόν τα 15μ., ενώ το 1923 ένας μελετητής σημειώνει ότι το ύψος του είχε φτάσει τα 17μ.

Εκτός από τον αμυντικό και τηλεπικοινωνιακό του χαρακτήρα, ο πύργος του Χειμάρρου αποτέλεσε και οχυρό καταφύγιο στα ταραγμένα ελληνιστικά χρόνια. Στις πλούσιες σε μέταλλα δυτικές Κυκλάδες, όπως η Κύθνος, η Σέριφος, η Σίφνος είναι βέβαιο ότι ο πύργος είχε σχέση με την προστασία των μεταλλευτικών και μεταλλουργικών δραστηριοτήτων.

Εικόνα 85- Άποψη Πύργου από τον δρόμο

Εικόνα 86-Τοξοθυρίδα

Αυτό μαρτυρεί και η θέση του Πύργου αφού βρίσκεται κοντά στην περιοχή της Νάξου που παράγει την πολύτιμη σμύριδα. Σύμφωνα με κάποιο μελετητή, εκτός από μια απλή αμυντική εγκατάσταση ο πύργος αποτελούσε βάση μιας μικρής στρατιωτικής μονάδας και καταφύγιο για τους κατοίκους των γύρω οικισμών.

Εικόνα 87-Ο πύργος του Χειμάρρου σε δύο όψεις.

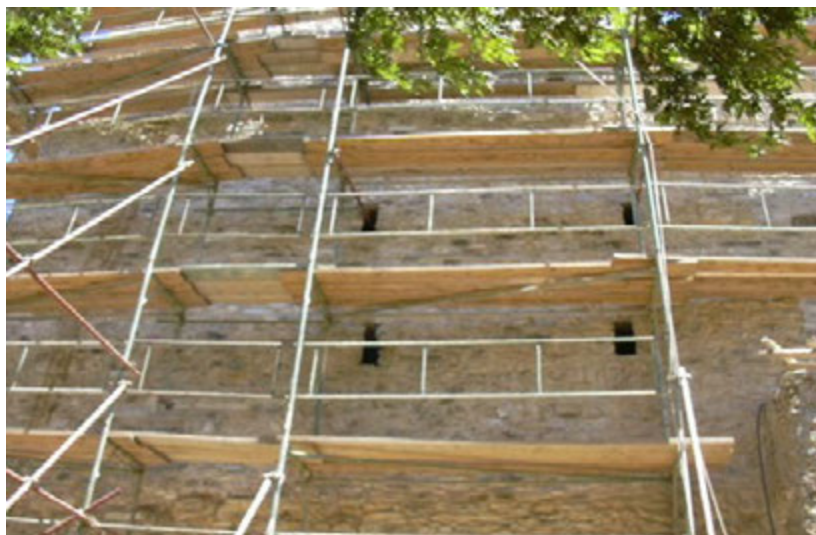

Ο πύργος του Χειμάρρου είναι ένας από τους ελάχιστους πύργους στο Αιγαίο, όπως ο Πύργος του Δρακάνου στην Ικαρία, ο Πύργος του Αγίου Πέτρου στην Άνδρο, ο Πύργος της Αγίας Μαρίνας στην Κέα, που σώζονται σε τόσο μεγάλο ύψος. Πολύς λόγος έχει γίνει για τη χρήση των αμυντικών αυτών κατασκευών που αφθονούν ιδιαίτερα στα νησιά. Σε γενικές γραμμές οι πύργοι κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

Α. Έργα των πόλεων, αποτέλεσμα κρατικού σχεδιασμού, με στρατιωτικό ή μη χαρακτήρα: φάροι, παρατηρητήρια, παρόδια φυλάκια, φρουκτώρια.

Β. Ιδιωτικές κατασκευές: αγροτικές εγκαταστάσεις, συνδυασμός αποθήκης και οχυρού.⁵

⁵ Υπουργείο Αιγαίου, <<Ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων-Πύργος Χειμάρρου>>, σελ.27-33

Εικόνα 88-Εργασίες αναστήλωσης του Πύργου

Α.7.4.2 Παλαιόπυργος Πλάκας

Λίγο έξω από τον οικισμό Τρίποδες στην περιοχή της πλάκας υψώνεται ο ερειπωμένος Παλαιόπυργος της Πλάκας. Ο πύργος της Πλάκας είναι γνωστός ακόμα με τα ονόματα <<Παλιόπυργος>>, <<Πύργος του Στρουμπουλά>>, <<Πύργος της Αριάδνης>>. Από ολόκληρο τον τετράγωνο Πύργο σώζονται τώρα τα θεμέλια και το βορεινό του τείχος μ' ένα παράθυρο πολεμίστρα και φυτευτά σκαλοπάτια, που ανεβάζουν σε μικρότερες πολεμίστρες. Οι <<τεσσαρακάντουνες>> πέτρες του πύργου είναι πελώριες τ.μ Χ 0.50 περίπου. Ο ερειπωμένος τώρα πύργος αγναντεύει από το ύψωμα του το απέναντι Καστέλι ή κάστρο της Αριάδνης προς το οποίο παλιότερα φαίνεται ότι έστελνε τα σινιάλα του, για την εμφάνιση των πειρατών.

Εικόνα 89-Τα ερείπια του βορεινού τείχους του Παλιόπυργου

Εικόνα 90-Ακόμα και σήμερα στέκονται όρθια τα ερείπια του Πύργου

A.7.4.3 Αρχαίοι Πύργοι στο Πολίχνη της Νάξου

Το Πολίχνη είναι παραθαλάσσια περιοχή στο Ν.Δ τμήμα της Νάξου και βρίσκεται νότια του κάβου της Μικρής Βίγλας. Η λέξη << πολίχνη >> πήρε την σημασία << αμυντικής εγκατάστασης >> και οι τρεις πύργοι που υπάρχουν εκεί ερμηνεύουν το σημερινό τοπωνύμιο. Το Πολίχνη, όπως και ολόκληρη η Ν.Δ πλευρά του νησιού είναι από την αρχαιότητα ως σήμερα κατοικημένο. Οι εύφορες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, ο ευνοϊκός προσανατολισμός που προστάτευε από τους δυνατούς βόρειους ανέμους, καθώς και οι μεγάλες αμμώδεις ακτές ήταν σίγουρα ορισμένα από τα στοιχεία που συντέλεσαν στην συνεχή κατοίκηση και εκμετάλλευση της περιοχής. Παράλληλα όμως αυτή η μορφολογία των ακτών έκανε την περιοχή εξαιρετικά εύκολο σημείο απόβασης των πειρατών, οι οποίοι ήταν ο φόβος των κατοίκων.

Τα ερείπια του πρώτου μελετώμενου πύργου βρίσκονται στον χώρο της Αγίας Παρασκευής Πολιχνίου. Εξωτερικά του ναού διακρίνεται το βορεινό τμήμα της πρώτης σειράς των δομών ενός κυκλικού πύργου. Αυτοί εδράζονται στο έδαφος ενώ είναι έντονα διαβρωμένοι από τα καιρικά φαινόμενα. Το μήκος τους κυμαίνεται από 68 έως 160 εκατ. , ενώ το πλάτος τους από 28 έως 80 εκατ. Η διάμετρος του πύργου υπολογίστηκε 7.60μ.

Δεκαπέντε περίπου μέτρα πίσω από τον Άγιο Τρύφωνα Πολιχνίου στην θέση Κοκκαλιάρη βρίσκονται τα ίχνη του 2ου μελετώμενου πύργου. Από τα λίγα στοιχεία που έχουμε βλέπουμε πως πρόκειται για έναν κυκλικό πύργο ο οποίος είναι κατασκευασμένος από ντόπιο γρανοδιορίτη, ενώ οι λιθόπλινθοι που διακρίνονται έχουν κάποια προσεγγμένη λάξευση στις εδραζόμενες πλευρές.

Στην περιοχή Αμμοδάρης Πολιχνίου βρίσκονται τα ερείπια του τρίτου και μεγαλύτερου μελετώμενου πύργου. Ο πύργος αυτός είναι κυλινδρικός με εξωτερική διάμετρο γύρω στα 14 μ. Ο τοίχος είναι διπλός από γρανοδιοριστικό πέτρωμα. Την εξωτερική πλευρά της λιθοδομής την αποτελούν μεγάλοι δόμοι των οποίων το μήκος ποικίλλει και φθάνει το 1.80μ. Σήμερα διακρίνεται στην θέση του μεγάλο τμήμα των θεμελίων λίθων, κάτι που μας επιτρέπει με βεβαιότητα να ορίσουμε το ίχνος του πύργου.

Και οι τρεις Πύργοι είναι κυλινδρικοί. Παρόμοιοι πύργοι μπορούσαν να είναι επίσης τετραγωνικής ή ορθογώνιας επιμήκους κάτοψης. Η επιλογή φαίνεται να εξαρτιόταν από τρία σημεία: ένας κυκλικός μπορεί να κτιστεί γρηγορότερα, ενώ ένας τετραγωνικός χωράει περισσότερους ανθρώπους. Οι στρογγυλοί πύργοι άλλωστε είναι πιο γεροί αφού οι πολιορκητικοί κριοί δεν μπορούν να ωθήσουν τους σφηνοειδής λίθους προς τα μέσα, ενώ στους τετράγωνους καταστρέφουν τις γωνίες με αλληπάλληλα χτυπήματα.

Η χρονολόγηση των τριών Πύργων είναι δύσκολη. Τα κεραμικά θραύσματα που βρέθηκαν στον 3ο Πύργο φαίνεται να ενισχύουν την υπόθεση ότι ο πύργος ανήκει στην Ελληνιστική Εποχή. Το πιθανότερο είναι να κτίστηκαν κάπου στα τέλη του 4ου έως και τον 3ο π. Χ αι.

Η χρήση παρόμοιων Πύργων συνδέεται σίγουρα με τις πειρατικές επιδρομές και την προστασία της γης. Οι μεμονωμένοι Πύργοι προστάτευαν θέσεις με στρατιωτικό ή οικονομικό ενδιαφέρον στην ύπαιθρο λειτουργώντας ως παρατηρητήρια ενώ παράλληλα χρησιμοποιούνταν συστήματα μετάδοσης σημάτων με φωτιές από αυτούς (φρυκτωρίες⁶).

⁶ Πρακτικά Β΄ Πανελληνίου Συνεδρίου <<Η Νάξος δια μέσου των αιώνων>>, Επιμέλεια Ιωάννης Κ. Προμπονάς – Στέφανος Ε. Ψαρράς, ΧΑΛΚΙ 4-7 Σεπτεμβρίου 1997, Έκδοση Αθήνα, 2003.

A.7.4.4 Βενετσιάνικος Πύργος Αγιάς

Ο Πύργος της Αγιάς απέχει από την Χώρα 30 χ λ μ και βρίσκεται σε ορεινή περιοχή της βόρειας Νάξου, δυτικά του Απόλλωνα σε υψόμετρο 220μ από την κατοπτειόμενη θάλασσα. Παρά την τραχύτητα η περιοχή είναι τοπικά εύφορη. Παράλληλα η περιοχή της Αγιάς είναι ένα φυσικό παρατηρητήριο, από το οποίο ελέγχεται μια ευρεία θαλάσσια περιοχή και συγκεκριμένα το τρίγωνο μεταξύ Νάξου – Μυκόνου – Πάρου μαζί με το Ικάριο Πέλαγος.

Εικόνα 91-Ο Πύργος της Αγιάς με φανερά τα σημάδια της πυρκαγιάς του 1992

Θα έλεγε κανείς ότι η θέση του Πύργου είναι επιλεγμένη για να εποπτεύει σημαντικούς θαλάσσιους δρόμους. Η επιλογή αυτή δεν είναι ίσως άσχετη με το γεγονός ότι κατά τους πρώιμους και μέσους βυζαντινούς χρόνους τα πλοία μεταξύ Κωνσταντινουπόλεως – Κρήτης και αντιστρόφως περνούσαν ακριβώς από την δύσκολη θάλασσα της Αγιάς κάνοντας απαραίτητως στάση στην Νάξο ή και την Ίο⁷.

Ο Πύργος της Αγιάς αποτελούσε ένα πραγματικό βιγλάτορα στην καρδιά του Νοτίου Αιγαίου. Με την πρώτη εμφάνιση των πειρατών στην θαλάσσια περιοχή της Αγιάς οι κάτοικοι κλείνονταν στον Πύργο για να προστατευτούν από την μανία των πειρατών και αφού βέβαια πρώτα είχαν λάβει σινιάλο με σήματα φωτιάς από συγκεκριμένα σημεία, περιμετρικά του Πύργου, τα τοπωνύμια των οποίων ακόμα και σήμερα μαρτυρούν τον ρόλο τους. Τα σημεία αυτά ήταν κορυφές βουνών σε χαμηλότερο υψόμετρο από αυτό του Πύργου και ονομάζονταν Άσπρη Βίγλα, Βιγλάκι και Μαντράκι Βιγλακίου και ήταν αυτά που ειδοποιούσαν τον Πύργο για τον ερχομό των πειρατών. Δυστυχώς ακόμα και σήμερα δεν υπάρχουν ερείπια από τυχόν κτίσματα σε

⁷ Γεώργιος Στυλ. Μαστορόπουλος, *Περί της Ιεράς Μονής Αγιάς Νάξου – Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου συνεδρίου <<Η Νάξος δια μέσου των αιώνων>>* Αθήνα, 1994

αυτές τις κορυφές και αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι οι κάτοικοι των περιοχών έκτιζαν ξερολιθιές και <<μιτάτους>> στις συγκεκριμένες περιοχές για την ικανοποίηση άλλων αναγκών τους. Στοιχεία αμυντικού χαρακτήρα του Πύργου αποτελούν οι πολεμίστρες, οι επάλξεις στις ανθρώπινες διαστάσεις.

Πραγματική θλίψη προκαλεί το γεγονός της καταστροφής του μεγαλύτερου μέρους του Πύργου, στο εσωτερικό κυρίως χώρο η καταστροφή είναι ολοκληρωτική, ύστερα από πυρκαγιά που εκδηλώθηκε το 1992 και τα σημάδια της είναι φανερά ακόμα και σήμερα. Στο εσωτερικό του Πύργου υπάρχουν μόνο καμμένα ερείπια και ελάχιστα ίχνη από τον μέχρι τότε κατοικημένο πύργο. Τα σχέδια και οι λεπτομέρειες που υπάρχουν στην παρούσα εργασία έχουν γίνει πριν την καταστροφή του πύργου και χρησιμοποιήθηκαν ώστε να μπορούν να κατανοηθούν καλύτερα τα στοιχεία αρχιτεκτονικής του πύργου.

Εικόνα 92-Το εσωτερικό του Πύργου κατεστραμμένο από την πυρκαγιά

A.7.4.5 Ο πύργος του Μπελόνια

Ο Πύργος του Μπελόνια βρίσκεται έξω από το χωριό Γαλανάδο, σε επίκαιρη θέση με θέα όλη την ανατολική Νάξο. Είναι τριώροφος πύργος και η περίοδος ίδρυσης του χρονολογείται πριν το 1620. Το ύψος του είναι μεγαλύτερο σε σχέση με το πλάτος του, στοιχείο που έχουν πύργοι με φρουριακό χαρακτήρα. Ο δεύτερος και τρίτος όροφος έχει πολλά παράθυρα μεγάλου μεγέθους ενώ αντίθετα ο κάτω όροφος δεν φέρει ανοίγματα με εξαίρεση μια θυρίδα. Επίσης ο πύργος διαθέτει επάλξεις και ζεματίστρα. Οι τοίχοι του Πύργου είναι ιδιαίτερα παχείς.

Εικόνα 93- Ο Πύργος του Μπελόνια

Α.7.4.6 Άλλοι σημαντικοί Πύργοι

Εικόνα 96-Πύργος Μπαζαίου λίγο πριν τον οικισμό του Χαλκείου (Τραγαίας)

Εικόνα 95-Πύργος Όσκελου στο Καστράκι Νάξου

Εικόνα 97-Πύργος Barozzi στο Φιλώτι Νάξου, κτίσμα του 1650 στο κέντρο του Φιλοτίου. Ανήκε στον Barozzi, έναν από τους πιο σημαντικούς και πιο σκληρούς φεουδάρχες της Νάξου.

Εικόνα 94-Απομεινάρια Βίγλας στην Μικρή Βίγλα από την οποία πήρε και το όνομα της η περιοχή.

A.7.5 Οχυρωμένα Μοναστήρια

Στην Νάξο εκτός από τους πύργους υπάρχουν και ορισμένα μοναστήρια που διαθέτουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που τα κατατάσσουν στα πυργοειδή κτίσματα, όπως μεγάλο ύψος, επάλξεις, ζεματίστρες, μικρά ανοίγματα, θυρίδες, πολεμίστρες. Τα λεγόμενα λοιπόν Πυργομοναστήρια ήταν αυτά, μαζί φυσικά με τους πύργους και τα κάστρα, που προστάτευαν το νησί από τον ερχομό των πειρατών και έκαναν πιο έντονο το οχυρωματικό δίκτυο στη Νάξο.

A.7.5.1 Πύργος – Μονή Φωτοδότη στον Δανακό Νάξου

Ένα από τα σημαντικά μνημεία της Νάξου, ένας από τους Πύργους Μοναστήρια του νησιού, είναι η Μονή του Φωτοδότη στον Δανακό της Νάξου. Για το μνημείο δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα δομική έρευνα παρ' ότι το Μοναστήρι είναι γνωστό και παρ' όλες τις αναφορές και τον θαυμασμό που εξέφραζαν γι' αυτό περιηγητές των προηγούμενων αιώνων, όπως και σύγχρονοι μελετητές.

Εικόνα 98-Γενική άποψη Μονής Φωτοδότη

Το Μοναστήρι του Φωτοδότη ή μονή Μεταμόρφωσης βρίσκεται, σε υψόμετρο 480μ. από την θάλασσα, έχει ύψος 15μ. και καλύπτει έκταση $30 \times 30 = 900 \mu^2$, σε ερημική τοποθεσία έξω και ψηλότερα από το σημερινό χωριό Δανακός. Τοποθετημένο στο πλάτωμα της κορυφής ενός υψώματος, έχει ωραιότατη και ελεύθερη θέα προς τη θάλασσα και τα απέναντι μικρά γειτονικά νησιά. Παρότι το μοναστήρι βλέπει την θάλασσα δεν επικοινωνεί οπτικά με τα κοντινότερα προς αυτό χωριά της Απειράνθου, του Φιλωτίου, αλλά και του ίδιου του Δανακού. Το άμεσο φυσικό περιβάλλον του είναι βραχώδες, καλυμμένο με θάμνους, ελάχιστα δέντρα (τόπος κατάλληλος για

κτηνοτροφία). Ωστόσο βλέπει κανείς κοντά του με επιμέλεια διαμορφωμένα σε πεζούλες κτήματα για καλλιέργεια αμπέλου και άλλων δημητριακών.

Το ισόγειό του καταλαμβάνει ο κυρίως ναός με το παρεκκλήσι, ενώ οι ερειπωμένοι όροφοι δίνουν μια ιδέα της οργάνωσης της κατοικίας (και εν μέρει και της ζωής) των μοναχών. Υπολείμματα μαντρότοιχων και η διάταξη ερειπωμένων βοηθητικών εγκαταστάσεων, αγροτικών κατασκευών, όπως αλώνι, μυλόπετρα, δίνουν την ευκαιρία να φανταστεί κανείς το Μοναστηριακό συγκρότημα πλήρες και σε λειτουργία, αποτελούμενο από κύρια και δευτερεύοντα κτίσματα. Ο κεντρικός πυρήνας, πύργος, περιβαλλόταν από τα υποστατικά, εγκαταστάσεις δηλαδή που εξυπηρετούσαν βοηθητικές λειτουργίες συνδεδεμένες με την αγροτική ζωή. Οι ανάγκες του συγκροτήματος σε νερό καλυπτόταν από πηγή, που βρίσκεται περίπου 150μ. βορειότερα από αυτό. Αν και η κατάστασή του είναι ερειπωμένη, ωστόσο επιβεβαιώνεται το γεγονός, ότι η οργάνωση και η λειτουργία του ήταν παρόμοια με μια μικρή οίκηση και μάλιστα οχυρωμένη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το καθολικό της μονής, που όπως προκύπτει από την μελέτη, ως ναός προϋπήρξε του μοναστηριού και πέρασε κι αυτός πολλές φάσεις έως ότου καταλήξει στην σημερινή του μορφή.

A.7.5.2 Πύργος- Μονή Φανερωμένης στις Εγγαρές

Η Μονή Φανερωμένης βρίσκεται στις Εγγαρές και κτίστηκε στις αρχές του 17ου αιώνα. Τα κελιά και οι αποθήκες απλώνονται σε δύο ορόφους γύρω από μία αυλή. Η Μονή διαθέτει και ζεματίστρα πάνω ακριβώς από την κύρια είσοδο για την απόκρουση των πειρατών. Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ύπαρξης ξύλινης γέφυρας στην Μονή η οποία οδηγούσε στον κυρίως χώρο της μονής και την οποία έβγαζαν οι μοναχοί ώστε να μην μπορούν οι πειρατές να μπουν στο εσωτερικό του ναού.

Εικόνα 99-Η Μονή Φανερωμένης πραγματικό φρούριο στην βορειοανατολική πλευρά της Νάξου

Εικόνα 100--Η είσοδος στην Μονή Φανερωμένης, ξεχωρίζει η ζεματίστρα πάνω από την κύρια είσοδο αλλά και η ξύλινη κινητή γέφυρα για τον αποκλεισμό των πειρατών εκτός Μονής.

A.7.6 Κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι στη Νάξο

Ορυχεία σμύριδας, σταθμοί φόρτωσης, μηχανολογικός εξοπλισμός, διαδρομή εναέριου σιδηροδρόμου σε Απείρανθο και Μουτσούνα Νάξου.

(ΥΠ. ΠΟ/ΔΙ/ΑΠ/Γ/2986/49087/8.11.1989 – ΦΕΚ 869/Β/21.11.1989)

Περιοχή αρχαίου λατομείου και Κούρου στον Απόλλωνα Νάξου

(Υ.Α. ΥΠ. ΠΕ./ Β1/Φ27/7587/282/21.2.1983 – ΦΕΚ 305/Β/31.5.1983)

Παλάτια (νησίδα του Βάκχου)

(Π.Δ. 18.8.1933 –ΦΕΚ 244/Α/21.8.1933)

Αρχαία λείψανα θαλάσσιας περιοχής Χώρας Νάξου (Υ.Α.

ΑΡΧ/Α1/Φ21/70612/2431/25.11.1982 – ΦΕΚ 145/Β/5.4.1983)

Κάστρο Νάξου (Υ.Α. ΥΠ.ΠΕ./ΑΡΧ/Β1/Φ27/46472/1723 π.ε./18.10.1980 – ΦΕΚ 145/Β/5.4.1983)

Κάστρο Νάξου

(Υ.Α. ΥΠ.ΠΕ./ΑΡΧ/Β1/Φ27/46472/1723 π.ε./18.10.1980 – ΦΕΚ 1148/Β/11.11.1980)

Ακρωτήριο Αγ. Γεωργίου Νάξου (Υ.Α. 3888/21.2.1967 – ΦΕΚ 168/Β/9.3.1967)

Αρχαιολογικός χώρος Μικρής Βίγλας (ΦΕΚ 554/Β/8.9.1992 & 610/Β/9.10.1992)

Αρχαιολογική περιοχή Σπεδού (ΦΕΚ 38/Β/19.1.1965)

A5.4 Μνημεία Νάξου (Κηρυγμένα και μη)

Κάστρο Χώρας (ΦΕΚ 335/Α/25.8.37 382/29.8.631143/Β/11.11.80)

Μπούργο Χώρας (ΦΕΚ 382/29.8.63)

Ν. Αγ. Θαλελαίου – Μέλανες (ΦΕΚ 86/Β/20.2.84)

Πύργος Μπελόνια και παρεκκλήσι Αγ. Ιωάννου, στο Γαλανάδο. Ζώνη προστασίας ο δρόμος από Νάξο προς Χαλί και ακτίνα 500μ, (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος Μαρκοπολίτη με προκτίσματα, στους Ακάδημους, Ζώνη προστασίας δρόμος από Χαλκί – Ακάδημους – Φιλώτι και ακτίνα 100, από τον περίβολο του Πύργου (ΦΕΚ 1/Β/11.1.83)

Πύργος της Αγιάς με παρεκκλήσι και μεσαιωνικά κτίσματα σε απόσταση 100μ από τον Πύργο στην Αγία Κωμιακής. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 500μ από τον Πύργο (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Δελλαρόκκα με περιστεριώνα και προκτίσματα στο Κάτω Σαγκρί Ζώνη προστασίας: ακτίνα 50μ από το όριο ιδιοκτησίας του Πύργου και 200μ για τον έλεγχο του ύψους των οικοδομών (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Συμμορία στο κάτω Σαγκρί. Ζώνη προστασίας ακτίνα 50μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Μπογιατζόγλου ή του Παλαιολόγου με τα προκτίσματα του στο Κάτω Σαγκρί. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 200μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Κεραμιού (άλλοτε Μιχ. Μαρκοπολίτη) στο Κεραμί. Ζώνη προστασίας ακτίνα 500μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος στο Όσκελο με το βυζαντινό παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου. Ζώνη προστασίας: ο δρόμος από τη Νάξο στο Καστράκι και ακτίνα 150μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Ζευγώλη (άλλοτε Σομμαρίπα) στην Απείρανθο. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 20μ και 200μ για τον έλεγχο ύψους οικοδομών (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Μπαρδάνη (άλλοτε Σφόρτσα – Καστρί) στην Απείρανθο. Ζώνη προστασίας: 20μ και 200μ για τον έλεγχο του ύψους των οικοδομών (ΦΕΚ

3/B/11.1.83)

Πύργος του Πραντούνα ή Αφιοπετρίτη, στη θέση Λαγκάδα Εγκαρών. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 500μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Ραυτόπουλου (πυργόσπιτο), στις Εγκαρές. (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος (έπταυλη) άλλοτε Μ. Σανούδου, με παρεκκλήσι και νερόμυλο στις Κάμπονες. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 200μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Παρατρέχου στην ομώνυμη κοιλάδα. Ζώνη προστασίας: ο δρόμος Νάξου Μελάνων και ακτίνα 100μ στις άλλες πλευρές (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος των Αφεντικών (άλλοτε Μπαρότσι), στην Ποταμιά. Ζώνη προστασίας: ο δρόμος προς Ποταμιά και ακτίνα 200μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Μοντέλλου ή Μούσου Μαρή στην Κάτω Ποταμιά. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 50μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Μάσσενα (άλλοτε Μπαρότσι) με το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου στην επάνω Ποταμιά (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Κόκκου στην Ποταμιά. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 100μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος – ανάκτορο στα Καλαμίτσια. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 200μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Φραγκόπουλου ή Γκρέκ στο Κουρουνοχώρι. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 500μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος τ' Αγερσανιού. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 20μ και 70μ για τον έλεγχο ύψους οικοδομών (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πυργόσπιτο με επιγραφή της οικογένειας Παλαιολόγων στη θέση Καζάνια Χώρας. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 50μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πυργάκι στη Κατσάργα. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 100μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος Μπαζαίου – Μονή Τιμίου Σταυρού κοντά στο Σαγκρί. Ζώνη προστασίας ακτίνα 300μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος της Υψηλής – Μονή Υψηλοτέρας ή Πύργος του Αγγελακόπουλου, κοντά στις Εγκαρές. Ζώνη προστασίας ακτίνα 500μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος του Δανακού - Μονή του Φωτοδότη. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 500μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Μονή Φανερωμένης κοντά στον Απόλλωνα. Ζώνη προστασίας; Ακτίνα 300μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Μονή του Χρυσοστόμου κοντά στη Χώρα. Ζώνη προστασίας ακτίνα 300μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Μονή Αγ. Ελευθερίου, κοντά στο Σαγκρί. Ζώνη προστασίας: ακτίνα 200μ (ΦΕΚ 3/Β/11.1.83)

Πύργος Μπαρότσι – Γρατσία στο Χαλκί. Όρια ζώνης προστασίας στην οποία ασκείται έλεγχος του όγκου και του ύψους των νέων οικοδομών: από Δ. όριο ο κεντρικός δημόσιος δρόμος που οδηγεί στο Φιλώτι από βόρεια και ανατολικά, ζώνη προστασίας ακτίνας 100μ από το εξωτερικό όριο της ιδιοκτησίας του Πύργου, από νότια ιδεατή γραμμή που περνά από το νότιο περίβολο του ναού της Πρωτόθρονης και συναντά το δυτικό και ανατολικό όριο της ζώνης προστασίας του πύργου (ΦΕΚ 748/6.9.79/τ. Β')

Πύργος Μπαρότσι και κρήνη στο Φιλώτι (ΦΕΚ 1259/16.10.73)

Ναός Αγ. Μάμα – Αγιασός (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Γεωργίου – Αθαλάσου (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ν. Παναγίας Γιαλούς – Αγιασός (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ν. Αγ. Γεωργίου – Αγ. Απόστολοι (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ν. Αγ. Γεωργίου – Απείρανθος (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Γεωργίου – Απείρανθος (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Παχωμίου – Απείρανθος (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Δημητρίου – Απείρανθος (θέση Φασουλού) (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Κυριακής – Απείρανθος (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Ιω. Θεολόγου (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Θεοτόκου «στο Δήμο» (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Αγ. Φωτεινής Αυλιά (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός Αγ.

Ψιμά (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Γεννήσεως στο σπήλαιο – Εγκαρές (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Παναγίας Μοναστηριώτισσας – Εγκαρές (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Αγ. Ιωάννου Θεολόγου – Καλόξυλος (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Ταξιαρχών – Εγκαρές (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αρχαγγέλου Μιχαήλ – Κουτσοχεράδος (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Παναγίας Δροσιανής – Μονή (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Νικολάου – Μονοίτσια (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Παναγίας Ραχιδιώτισσας – Μονοίτσια (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Αντωνίου – Μονοίτσια (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Ανδρέου – Ποταμιές (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Αρτεμίου – Σαγκρί (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Αγ. Ιωάννου – Σαγκρί (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός Αγ.

Νικολάου – Σαγκρί (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Γεωργίου – Τουμπακάδες, Σταυροπηγή (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Κυριακής – Τουμπακάδες, Σταυροπηγή (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Κωνσταντίνου – Τουμπακάδες, Σταυροπηγή (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Χριστού - Τσικαλαριό (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Στεφάνου στη βρύση – Τσικαλαριό (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Αποστόλων – Χαλκί, θέση Μετόχι (ΦΕΚ 652/5.10.65) Ναός

Αγ. Άννας – μεταξύ Χαλκίου – Τσικαλαριό (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Κωνσταντίνου – Βουρβουριά (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Ευαγγελισμού – Πρωτόθρονος – Χαλκί (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Παναγίας Δαμιώτισσας – Χαλκί (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Γεωργίου Διασορείτη – Χαλκί (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγ. Ιωάννου Θεολόγου – Φιλώτι (ΦΕΚ 652/5.10.65)

Ναός Αγίτσας ή Ναίτσας – Απείρανθος, θέση Ροπική

Ναός Αγ. Άννας – Απείρανθος, θέση Ζουγκρίδια

Ναός Αγ. Άννας (;) – Απείρανθος, θέση Κακαβά

Ναός Αγ. Αρτεμίου – Απείρανθος, θέση Αγ. Αρτέμης

Ναός Αγ. Γεωργίου – Απείρανθος, Θέση Κακαβά

Ναός Αγ. Γεωργίου – Απείρανθος, θέση Ροπική

Ναός Αγ. Γεωργίου - Απείρανθος, θέση Δήμος

Ναός Προφήτη Ηλία – Απείρανθος, θέση Βλουχάνη ή Προφήτη Ηλία

Ναός Αγ. Ιωάννη - Απείρανθος, Λιγαρίδια Μουτσούνας

Ναός Αγ. Κηρύκου ή Κύρκου – Απείρανθος, θέση Αγ.Κήρυκος ή Κύρκος

Ναός Προφήτη Ηλία – Απείρανθος, θέση «Αη Λιάσ'

Ναός Αγ. Μάμας – Απείρανθος, Θέση Κανάκη, περιοχή Μουτσούνας

Ναός Παναγίας – Απείρανθος, θέση Φασουλού

Ναός Αγ. Παντελεήμονας - Απείρανθος, θέση Κακομέρσινα

Ναός Παναγίας – Απείρανθος, Θέση Κάτω Βρύση

Ναός Αγ. Τριάδας – Απείρανθος, θέση Κατήφορος

Ναός Αγ. Θεοδώρων – Απείρανθος, περιοχή Λαγκαδά – Μουτσούνα

Ναός Αγ. Τριάδας – Απείρανθος, Θέση Μουτσούνα

Ναός Αγ. Ιωάννου Θεολόγου - Απείρανθος, θέση Γράμματα

Ναός Αγ. Γεωργίου του Ήρη – Αγερσανί, θέση Μεθήρες Ναός

Αγ. Αρτεμίου – Αγγίδια

Παλαιοχριστιανική βασιλική Αγ. Στεφάνου – Αγγίδια, κοντά στη Μονή Φραρώ

Ρωμαιοκαθολικός ναός των Φραρώ - Αγγίδια

Νεκροταφειακός ναός Αγ. Ιωάννου Θεολόγου – Δανακός

Ναός Αγ. Ιωάννου Προδρόμου – στο δρόμο προς Εγκαρές

Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου ή Αταλιώτισσας – Εγκαρές, περιοχή Γαλήνης

Ναός Αγ. Νικολάου – Κωμιακή

Νεκροταφειακός ναός Αγ. Γεωργίου – Κωμιακή

Μονή Αγ. Δημητρίου – Κυνίδαρος

Μονή Αγ. Αποστόλων – Μέλανες

Ναός Αγ. Γεωργίου – Μέλανες

Ναός Αγ. Ισιδώρου – Μονοίτσια

Ναός Αγ. Αντωνίου – Μονοίτσια

Ναός Ταξιάρχη – Μονοίτσια

Ναός Αγ. Μάμα – Ποταμιά Ναός

Αγ. Μαρίνας – Ποταμιά Ναός Αγ.

Άννας – Κάτω Ποταμιά

Ναός Προφήτη Ηλία – Κάτω Ποταμιά

Ναός Αγ. Αρτεμίου – Ποταμιά (ανατολ. Του Παρατρέχου).

Ναός Αγ. Γεωργίου – Ποταμιά (ΝΔ του Παρατρέχου)

Ναός Αγ. Ιωάννου – Ποταμιά (Α. του Παρατρέχου)

Ναός Αγ. Νικολάου – Ποταμιά (ΝΔ του Παρατρέχου)

Ναός Αγ. Στεφάνου – Ποταμιά (ΝΔ του Παρατρέχου)

Ναός Αγ. Γεωργίου – Κάτω Ποταμιά

Ναός Αγίου Ακινδύνου – Κάτω Σαγκρί

Ερειπωμένος ναός – Σαγκρί (δυτικά της Μονής Σταυρού)

Μονής Γεννήσεως Σαγκρί (Καλορίτσα)

Ναός Αγ. Γεωργίου – Σαγκρί (Λαθρίνο)

Ναός Αγ. Θωμά – Σαγκρί (Λαθρίνο)

Ναός Μεταμορφώσεως – Σαγκρί

Ναός Αγ. Νικήτα – Σαγκρί (ΝΔ Μονής Σταυρού)

Ναός Παναγίας Αρκουλούς – Σαγκρί

Ναός Παναγίας – Σαγκρί (κοντά στον Ν. Θεολόγου Αυλωνίτσας)

Ναός Παναγίας «Ορφανής» - Σαγκρί (κοντά στον Πύργο των Παλαιολόγων)

Ναός Αγ. Γεωργίου στον Όσχελο – Σαγκρί

Ναός Αγ. Ιωάννη στον Όσχελο – Σαγκρί

Ναός Αγ. Ιωάννη στον Όσχελο – Σαγκρί

Ναός Αγ. Ματθαίου στην Πλάκα – Τρίποδες

Ναός Αγ. Ανδρέα στο «Απάνω Κάστρο» - Τσικαλαριό

Ναός Παναγίας – Τσικαλαριό

Ναός Αγ. Νικολάου – Σκαδό

Ναός Αγ. Μάμα – Σκαδό

Ναός Αγ. Ιωάννου Θεολόγου – Σκαδό

Ναός Αγ. Κυριακής – Μέση Ναός

Αγ. Παρασκευής – Μέση Ναός Αγ.

Γεωργίου – Πέρα Χαλκί

Ναός Αγ. Παντελεήμονος – Χαλκί (στου Σαντάνη)

Ναός Αγ. Άννας – Χαλκί

Ναός Αγ. Γεωργίου – Μονή

Ναός Αγ. Ιωάννη – Κεραμί

Ναός Παναγίας Αριών – Φιλώτι

Ναός Αγ. Δημητρίου – Αριών – Φιλώτι

Ναός Παναγιάς Αρχατού – Φιλώτι

Ναός Αγ. Στεφάνου Μαραθού – Φιλώτι

Ναός Αγ. Γεωργίου – Φιλώτι

Ναός Αγ. Ιωάννου θεολόγου, Απείρανθος, Θέση Κάμινος

Μονή Ταξιάρχου Μιχαήλ (Χώρα – Εβριαχή) Ν. Αγ. Σοφίας Ν.

Αγ. Σοφίας (Χώρα – Εβριαχή) Ν. Αγ. Σοφίας

Ν. Αγ. Μάρκου (Χώρα – Εβριαχή) Ν. Αγ. Σοφίας

Ν. Παναγίας Ξενοπούλας (Υπαπαντής) (Χώρα – Εβριαχή)

Μονή Αγ. Κυριακής (Χώρα – Νιό Χωριό)

Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου (Χώρα – Νιό Χωριό)

Μονή Αγίου Μηνά (Χώρα – Νιό Χωριό)

Ν. Αγ. Παρασκευής (Χώρα – Νιό Χωριό)

Ν. Παντάνασσας (πρώην Μονή Αγ. Τριάδος) (Χώρα – Νιό Χωριό)

Ν. Αγ. Ιωάννου Χρυσοστόμου (νεκροταφειακός) (Χώρα – Γυμνάσιο).

Ν. Αγ. Γεωργίου (Χώρα – Γυμνάσιο).

Ν. Αγ. Βαρθολομαίου καθολικών (Χώρα – Γυμνάσιο).

Μονή Αγ. Θεοδοσίας της Τυρίας (Χώρα – Γυμνάσιο).

Ν. Αγ. Σεβαστιανού καθολικών (Χώρα – Γυμνάσιο).

Ν. Αγ. Ιω. Βαπτιστή (Χώρα – Γυμνάσιο). Ν.

Μεταμορφώσεως (Χώρα – Γυμνάσιο). Ν.

Προφήτη Ηλία (Χώρα – Γυμνάσιο).

Ν. Αγ. Ιωάννη (Χώρα – Αγορά)

Ν. Μήκωνος «του Μετανοείτε (Χώρα – Αγορά)

Μονή Αγ. Παρασκευής (Χώρα – Αγορά)

Ν. Αγ. Δημητρίου (Χώρα – Αγορά)

Ν. Αγ. Αναργύρων (Χώρα – Αγορά)

Ν. Μεταμορφώσεως ή Παναγίας του Χριστού (Χώρα – Αγορά)

Ν. Αγ. Αντωνίου Καθολικών (Χώρα – Αγορά)

Ν. Μυρτιδιώτισσας ή Παναγίας του Μήλου (Χώρα – Αγορά)

Ν. Αγ. Νικολάου (Χώρα – Αγορά)

Ν. Παναγίας των Χιόνων (Χώρα – Αγορά)

Ν. Αγ. Γεωργίου (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Εισοδίων Θεοτόκου (Χρυσοσπηλιότισσας) (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Αποστόλων (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Σπυρίδωνος (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Χαραλάμπους (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Ζωοδ. Πηγής (Μητροπολιτικός)

Ν. Παναγίας Ελεούσας και Αγ. Θαλελαίου (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Νικολάου (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Τιμίου Σταυρού (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Βαρβάρας (Χώρα – Γρόττα)

Ν. Αγ. Παντελεήμονος (Χώρα – Μπούργκο)

Ν. Ταξιάρχων (Χώρα – Φουντάνα)

Ν. Παναγίας Θεοσκεπάστης (Χώρα – Κάστρο)

Ν. Υπαπαντής (Μητρόπολη – Καθολικών) (Χώρα – Κάστρο)

Ν. Σάντα Καπέλα (Χώρα – Κάστρο)

Ν. Παναγίας της Λούρδης (Σχολή Καλογραιών) (Χώρα – Κάστρο).⁸

⁸ <<Αγγελος Σιόλας, *Ερευνητικό Νάξου*, Ε.Μ.Π, Αθήνα>>

A.8 Οικιστικό Δίκτυο Νάξου-Προβλήματα-Προτάσεις για την ανάπτυξη, προστασία και διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικισμών της Νάξου

A 8.1 Το Οικιστικό Δίκτυο στην Ελλάδα-Θεωρητική Προσέγγιση

Το οικιστικό δίκτυο της Ελλάδας συναρθρώνεται από 12.800 οικισμούς κάθε μορφής και κάθε μεγέθους. Οι οικισμοί αυτοί μπορούν να κωδικοποιηθούν σε πολλές κατηγορίες ανάλογα με τον τρόπο που επιχειρεί κανείς την ανάλυση τους. Έτσι, αν εξετάσει κανείς το πληθυσμιακό μέγεθος τους, τους κατατάσσει σε μικρούς, μεσαίους, και μεγάλους, αν εξετάσει την θέση τους στο φυσικό χώρο τους κατατάσσει σε ορεινούς, ημιορεινούς και πεδινούς.

Η βαθιά γνώση και ανάλυση της πραγματικότητας των οικισμών της χώρας μας γίνεται ιδιαίτερα αναγκαία όταν επιχειρηθεί η οικιστική τους ανασυγκρότηση ή ο σχεδιασμός τους από την αρχή όταν πρόκειται για καινούριους οικισμούς. Πολλές φορές η διαδικασία σχεδιασμού, ουσιαστικά δηλαδή η ρύθμιση ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο, υποβιβάζεται σε μια απλή σχεδιαστική άσκηση στο υπόβαθρο χωρίς να υπάρχει επίγνωση ότι ο σχεδιασμός εντάσσεται σε μια αναπτυξιακή διαδικασία με πολλές παραμέτρους και μεταβλητές.

Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια η διαδικασία του αναπτυξιακού σχεδιασμού των οικισμών της χώρας μας έχει προχωρήσει ανισόμετρα. Πιο πολύ ασχολήθηκαν οι αρμόδιοι επιστήμονες και κρατικοί φορείς με το αστικό οικιστικό δίκτυο και λιγότερο με τους υπόλοιπους οικισμούς της χώρας (Νησιώτικοι Οικισμοί) και αυτό οφειλόταν κυρίως στο πρόβλημα της αστικοποίησης και στα άλλα προβλήματα που γεννήθηκαν στις πόλεις. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εξαφάνιση της ισορροπίας μεταξύ της πόλης και της υπαίθρου, την κακοποίηση της φύσης και του τοπίου καθώς και την σπατάλη πόρων βασισμένη στην ανοχή του Ελληνικού Κράτους.

Πέρα από τους αστικούς οικισμούς υπάρχει πλήθος άλλων οικισμών ημιαστικών, αγροτικών με την δική τους ανάπτυξη και τα δικά τους προβλήματα. Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα και νέες μορφές οικισμών, όπως οι τουριστικοί και οι οικισμοί δεύτερης κατοικίας με τις δικές τους ιδιομορφίες και προβλήματα. Έτσι μια ολοκληρωμένη ανάλυση του οικιστικού δικτύου της Ελλάδας θα πρέπει να εξετάζει:

1. Το σύστημα των αστικών Κέντρων
2. Το σύστημα των ημιαστικών Κέντρων
3. Το σύστημα των μικρών Οικισμών (αστικών, ημιαστικών, αγροτικών)
4. Τις νέες μορφές οικισμών (παραλιακοί, τουριστικοί, β' κατοικίας, παραθεριστικοί)

Το οικιστικό δίκτυο της χώρας λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μονοκεντρικό ουσιαστικά με κυρίαρχο πόλο την πρωτεύουσα, που πέρα από το ένα τρίτο του πληθυσμού ή και παραπάνω, συγκεντρώνει το 50% των υπηρεσιών το 47% της βιομηχανίας. Παράλληλα υπάρχουν άλλα 7 αστικά κέντρα που είναι περιφερειακά κέντρα. Το δίκτυο αστικών κέντρων συμπληρώνεται με άλλες 48 πόλεις που είναι τοπικά κέντρα, και με άλλους 12.254 οικισμούς με κάτω από 10.000 κατοίκους.

Η συνεχώς ογκούμενη πληθυσμιακή συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα, η χωρίς προηγούμενο έλλειψη ελεύθερων οργανωμένων χώρων για ξεκούραση και καθημερινή αναψυχή, η συνεχής υποβάθμιση της πόλης δημιουργεί όλο και μεγαλύτερες τάσεις φυγής. Οι τάσεις αυτές οδήγησαν στην ανάπτυξη ενός δικτύου παραθεριστικών οικισμών που καλύπτει

τεράστιες περιοχές της χώρας. Δυστυχώς όμως η ανάπτυξη αυτή έγινε τελείως άναρχα με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και την δημιουργία ενός προβληματικού δομημένου περιβάλλοντος. Το θέμα των οικισμών παραθεριστικής κατοικίας καθώς και των οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων και τους οικισμούς προ του 1923 είναι πολύ σημαντικό μιας και παίρνουν όλο και μεγαλύτερη έκταση ανατρέποντας ουσιαστικά με τον τρόπο που προωθείται ο σχεδιασμός τους την όποια προσπάθεια ορθολογικοποίησης του δικτύου οικισμών της χώρας. Είναι ανάγκη να κατανοήσουμε ότι ουσιαστικά προχωράμε στην δημιουργία ενός παράλληλου δικτύου μικρών οικισμών, με μικρότερη πυκνότητα που όμως εμποδίζει την ανάπτυξη του συνολικού δικτύου οικισμών⁹.

A.8.2-Το οικιστικό δίκτυο της Νάξου-Χωροταξικά Προβλήματα

Η Νάξος, σε όλες τις ιστορικές περιόδους εξέλιξης της, διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στο χώρο του Αιγαίου, γεγονός άμεσα συναρτημένο με την κομβική της θέση και την αυτάρκεια σε φυσικούς πόρους. Αποτελεί κομβικό σημείο για τις συγκοινωνίες προς όλους τους προορισμούς (Αθήνα- Κρήτη- Δωδεκάνησα). Λογικό είναι λοιπόν να είχε κατασκευασθεί ένα μεγάλο λιμάνι και ένα μεγάλο αεροδρόμιο στην ενδοχώρα του νησιού και μαζί με ένα σύγχρονο οδικό δίκτυο, θα ήταν τα έργα υποδομής τα οποία θα οδηγούσαν στην ισόρροπη ανάπτυξη του νησιού.

Στους Οικισμούς της Νάξου, ζητήματα σχετικά με τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό χώρο οξύνθηκαν κυρίως από την συνεχώς αυξανόμενη σημασία των τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Ο τουρισμός έχει αναμφισβήτητα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού έστω και ανισόρροπα, όμως την ίδια στιγμή – σε ότι αφορά τους φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους – η επιρροή του είχε δραματικά αποτελέσματα στην καταπόνηση των φυσικών συστημάτων και την αλλοίωση τους, κυρίως λόγω της έλλειψης τεχνικών υποδομών και της υπερσυγκέντρωσης στο χώρο και τον χρόνο.

Αυτά τα προβλήματα τα σχετιζόμενα με τον περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό χώρο, προβλήματα δηλαδή χωροταξικού σχεδιασμού, μπορούμε κατ' αρχή να τα αξιολογήσουμε σαν τέτοια λόγω ανυπαρξίας σχεδιασμού και σε άλλα που προκύπτουν από κακό-λανθασμένο σχεδιασμό. Τυπικό παράδειγμα οι τέσσερις απόπειρες σύνταξης πολεοδομικού σχεδίου για τον Οικισμό της Χώρας Νάξου, που μη ενταγμένες σε ένα συνολικό για το Νησί σχέδιο, δεν κατάφεραν να ανακόψουν την άναρχη και αυθαίρετη επέκταση του οικισμού, ο οποίος χωρίς κανένα απολύτως σχέδιο ξεχύθηκε στον φυσικό του περίγυρο.

Οι θεσμικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να βάλουν τάξη στον χώρο μπορούν να συνοψισθούν ως εξής: Στα πλαίσια της επιχείρησης πολεοδομικής ανασυγκρότησης εγκρίθηκε το 1986 και δημοσιεύτηκε το Γενικό Πολεοδομικό σχέδιο για την Πόλη της Νάξου, και το 1988 προεδρικό διάταγμα, που ρύθμιζε στοιχειωδώς χρήσεις Γης (ΖΟΕ) στον ευρύτερο περιαστικό της χώρο. Η πολεοδόμηση της πόλης ξεχάστηκε. Την ίδια περίοδο θεσπίστηκαν με αποφάσεις του Νομάρχη όρια για τους περισσότερους οικισμούς του Νησιού με ελάχιστες, τις εντελώς απαραίτητες πολεοδομικές ρυθμίσεις. Μια σοβαρή προσπάθεια ρύθμισης χωροταξικών θεμάτων στην κατεύθυνση μιας αιφόρου διαχείρισης αγροτικών και παράκτιων περιοχών , η περίφημη ειδική χωροταξική μελέτη, διακόπηκε βίαια επειδή η πολιτική ηγεσία αρνήθηκε να συμπεριλάβει σε Π.Δ για την θεσμοθέτησης της παρατηρήσεις από το Σ.Τ.Ε.

⁹ Άγγελος Σιόλας, <<Οικιστικά συστήματα και σχεδιασμός στο φυσικό χώρο, Αθήνα, εκδόσεις Ε.Μ.Π.,2003>>.

Σήμερα ευρίσκεται σε εξέλιξη για την Δημοτική Ενότητα Νάξου η σύνταξη νέου ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ και για ολόκληρο το νησί η ειδική χωροταξική μελέτη. Από αυτές τις μελέτες ευελπιστούμε ότι θα προκύψει ένα γενικό σχέδιο χρήσεων γης στην ύπαιθρο και ένα αντίστοιχο για την ανάπτυξη των οικισμών. Όμως στο μεταξύ έχουν κατασκευαστεί μεγάλα έργα στο νησί (Αεροδρόμιο, περιφερειακοί δρόμοι, φράγματα). Επειδή δεν μελετήθηκαν στα πλαίσια μιας αίφορικής λογικής και με μέτρο την φέρουσα ικανότητα του νησιού, κάτι που θα διασφάλιζε η ύπαρξη ενός χωροταξικού σχεδίου και, παρά το γεγονός ότι δαπανήθηκαν για την κατασκευή τους τεράστια ποσά και καταναλώθηκαν ακόμα περισσότεροι πόροι, διαπιστώνεται κατ' αρχήν η προβληματική λειτουργία τους και η ελλειμματική κάλυψη των αναγκών του νησιού . Για άλλα έργα έχουν ολοκληρωθεί μελέτες (φράγμα Τσικαλαριού, Δρόμος αεροδρομίου Αγιασού) ή ακόμα και έχουν δημοπρατηθεί (λιμάνι Χώρας Νάξου, καταφύγιο Απόλλωνα και Καλαντού), κανένας όμως δεν λαμβάνει σοβαρά υπόψη του ότι η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής ιδιαιτερότητας κάθε νησιού πρέπει να αποτελεί τον πυρήνα ενός ολοκληρωμένου Νησιώτικου σχεδιασμού, ότι ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων και των αντίστοιχων έργων υποδομής θα πρέπει να σέβεται την φέρουσα ικανότητα των φυσικών οικοσυστημάτων και πόρων, ότι η ακριβής χωροθέτηση των συγκεκριμένων υποδομών (λιμάνια αεροδρόμια δρόμοι θα προσδιοριστεί από χωροταξικό σχεδιασμό χαμηλότερου γεωγραφικού επιπέδου.¹⁰

Αυτήν την στιγμή δυστυχώς υπάρχουν αρκετά έργα τα οποία έχουν κατασκευαστεί και που η έλλειψη χωροταξίας καθιστά προβληματική την λειτουργία τους και κατά συνέπεια την ανάπτυξη των οικισμών:

- Κατασκευάστηκε το φράγμα της Φανερωμένης και η λιμνοδεξαμενή των Εγγαρών. Στόχος ήταν η άρδευση γεωργικών εκτάσεων στις Εγγαρές, μετά την υπεράντληση, την υφαλμύρωση του τοπικού υπόγειου υδροφορέα. Τελικά και τα δύο έργα χρησιμοποιούνται κυρίως για την ύδρευση της παράκτιας τουριστικής Ζώνης στα ΝΔ του νησιού. Μια χωροταξική Μελέτη όμως θα μπορούσε να καταλήξει σχετικά με την διαχείριση των υδατικών πόρων , στην πρόταση για κατασκευή δικτύου μικρών υπέργειων ή και υπόγειων ταμιευτήρων που να καλύπτει όλο το νησί και όλες τις υπάρχουσες ανάγκες, που δεν είναι βέβαια μόνο αυτές της ύδρευσης των τουριστικών περιοχών και μάλιστα της ΝΔ πλευράς του Νησιού.
- Κατασκευάστηκε και λειτουργεί τα τελευταία χρόνια ο βιολογικός καθαρισμός των Λυμάτων (ΒΙΟΚΑ) στην Δημοτική Ενότητα Νάξου. Η μελέτη ξεκίνησε το 1974 (!) με αντικείμενο την κατασκευή ενός συλλεκτηρίου αγωγού στην παραλία του Οικισμού της Χώρας με αντίστοιχο συλλεκτήριο φρεάτιο. Μετά από 20 χρόνια η μελέτη ολοκληρώθηκε για να κατασκευαστεί ένα έργο εντελώς διαφορετικό από αυτό που είχαν αρχικά σχεδιάσει. Τότε ακριβώς κατάλαβαν οι αρχές των πεδινών οικισμών ότι πρέπει και αυτές να διαθέτουν τα υγρά τους απόβλητα . Σήμερα τα επεξεργαστικά λύματα διατίθενται στα αποστραγγιστικά κανάλια του

¹⁰<< Εγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, Απόφαση 25290,10-10-2003>>

Λιβαδιού γύρω από την Αλυκή, για να καταλήξουν στην Αλυκή εξαιτίας προβλημάτων του αγωγού διάθεσης.

- Μελετήθηκε δημοπρατήθηκε και άρχισε να κατασκευάζεται το νέο μεγάλο λιμάνι στην θέση του Παλιού στην Χώρα της Νάξου. Το έργο δυστυχώς σταμάτησε και χάθηκε οριστικά ύστερα από προσφυγές ομάδας πολιτών στο Σ.Τ.Ε λόγω του ότι η συγκεκριμένη θέση κατασκευής του δεν προέκυψε από ένα χωροταξικό σχεδιασμό για την ευρύτερη περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου ή ειδικά για τις Κυκλάδες ή έστω για την Νάξο.

Απ' όλα αυτά κατανοούμε το πόσο σημαντικός είναι ο χωροταξικός σχεδιασμός τόσο για την οικιστική ανάπτυξη όσο και για τη γενικότερη ανάπτυξη της Νάξου σε επίπεδο αναβάθμισης και στήριξης της τοπικής οικονομίας και των παραγωγικών δομών. Το μόνο που έχει καταφέρει μέχρι στιγμής η απουσία αυτού του σχεδιασμού είναι η διάβρωση του συνεκτικού της ιστού και οι απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης.

A 8.3 Προβλήματα Οικισμών

A 8.3.1 Γενικά Προβλήματα των οικισμών της Νάξου

Παρά το θεσμικό πλαίσιο η πραγματικότητα δείχνει ότι οι οικισμοί της Νάξου, και όχι μόνο, έχουν αλλοιωθεί και συνεχίζουν να αλλοιώνονται ενώ πολλοί αντιμετωπίζουν και προβλήματα εγκατάλειψης. Οι αλλοιώσεις αφορούν:

- Την άναρχη και σε πολλές περιπτώσεις αυθαίρετη δόμηση (π.χ. υπερβάσεις όρων δόμησης, αυθαίρετες προσθήκες).
- Τις κακές επεμβάσεις και εκτεταμένες ανακατασκευές στα παλαιά κτήρια.
- Τις αισθητικές αλλοιώσεις με τις κεραίες, τους ηλιακούς και τα κουβούκλια στα δώματα.
- Τα κλιματιστικά μηχανήματα, στις όψεις των κτιρίων.
- Τις διαφημιστικές πινακίδες, χωρίς κανένα έλεγχο διαστάσεων και υλικών κατασκευής.
- Τα δίκτυα κοινής ωφέλειας που τοποθετούνται οπουδήποτε και χωρίς καμία μελέτη.
- Τις ασύμβατες χρήσεις των κτηρίων

- Τις χωρίς μελέτη και σχεδιασμό επεκτάσεις των παλιών οικισμών, δηλαδή επέκταση οικισμών χωρίς πολεοδόμηση.

Τα παραδείγματα της Χώρας Νάξου και του Φιλωτιού δείχνουν καθαρά πώς οι επεκτάσεις έχουν πνίξει τον παλιό πυρήνα του οικισμού και έχουν επιβαρύνει το τοπίο που τους περιβάλλει. Η εκτός σχεδίου δόμηση έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην απαξίωση των ιστορικών οικισμών της Νάξου.

Τα κυριότερα αίτια για την απαξίωση των οικισμών της Νάξου είναι:

- Η επέκταση των παραδοσιακών οικισμών και η δημιουργία νέων, γίνεται τυχαία και διάσπαρτη χωρίς να υπάρχει χωροταξικός σχεδιασμός και χωρίς να υπάρχουν τα αναγκαία έργα υποδομής.
- η έλλειψη ισχυρών ελεγκτικών μηχανισμών
- η έλλειψη γνώσης και παιδείας των μηχανικών
- το εύκολο κέρδος
- Πολλά δημόσια έργα στον νομό Κυκλάδων είναι εντελώς απροσάρμοστα με τον ευρύτερο χώρο που τα περιβάλλει και κατασκευάζονται με υλικά πολλές φορές ξένα προς το Κυκλαδικό τοπίο.

Σημειώνουμε ότι το Σ Τ Ε, το 2002 ανέφερε ότι: «... η παρατεταμένη ανεπίτρεπτη καθυστέρηση εκδόσεως του Προεδρικού Διατάγματος περί καθορισμού ΖΟΕ Νάξου, επέτρεψε την εγκατάσταση και λειτουργία χρήσεων ασύμβατων προς τη φυσιογνωμία των περιοχών εγκαταστάσεως τους. Η χωροταξική άρχισε το 1992 και μέχρι σήμερα δεν έχει εγκριθεί, με αποτέλεσμα να έχουν οικοδομηθεί όλες οι προστατευόμενες περιοχές που προέβλεπε απολύτου προστασίας.

Πέρα όλων των ανωτέρω είναι σαφές, τον τελευταίο καιρό έχουν επικρατήσει γενικότερες και ειδικές συνθήκες στα οικιστικά θέματα στο νησί της Νάξου που κατά την γνώμη μας έχουν επιταχύνει σημαντικά και επιδεινώσει την προαναφερθείσα κατάσταση.

Ως αιτίες διαπιστώσαμε:

- Τη μεγάλη αύξηση της τιμής της γης που σαν αποτέλεσμα έχει την προσπάθεια του καθενός να εκμεταλλευθεί την δικιά του ιδιοκτησία αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις στον γείτονα του, στο κοινωνικό σύνολο και στα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της περιοχής και του τόπου μας.

- Την βραδυπορία της δημόσιας διοίκησης να κατευθύνει έγκαιρα την ιδιωτική πρωτοβουλία (που αποτελείται κατά πλειοψηφία από απλούς ανθρώπους) προς μια οικιστική και τουριστική ανάπτυξη.
- Τη γραφειοκρατική καθυστέρηση εις την έκδοση οικοδομικών αδειών η οποία εντάθηκε από την γνωστή «σύγκρουση» αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και του Υπουργείου Δημοσίων έργων και που δικαιολογημένα προκάλεσε την αγανάκτηση των μελετητών μηχανικών και του Κυκλαδικού λαού.
- Βασική αιτία της επιδεινώσεως που αναφέραμε προηγουμένως, πιστεύουμε ότι είναι όχι μόνον η μη ικανότης της Διοικήσεως γενικά, να προγραμματίσει και να ελέγξει μια σωστή ανάπτυξη των Κυκλάδων αλλά κυρίως η εκμετάλλευση της ανικανότητας αυτής από ανθρώπους που ανέκαθεν επεδίωκαν το πρόσκαιρο κέρδος, αδιαφορούσαν για προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας, αντιδρούσαν στην βελτίωση ποιότητας της ζωής μας και έφεραν πάντα εμπόδια για ένα μακρόπνοο σχεδιασμό κυρίως των πόλεων και των χωριών μας, δια λόγους συμφέροντος και στείρας πολιτικής.
- Το νομοθετικό πλαίσιο είναι ικανοποιητικό, ίσως χρειάζεται κωδικοποίηση, το πρόβλημα εντοπίζεται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς.
- Μη ενημέρωση ιδιωτών για το πώς πρέπει να ενεργούν και να συντηρούν τα σπίτια τους στους παραδοσιακούς οικισμούς.
- Εμπορευματοποίηση της δόμησης.
- Οι μηχανικοί που επιθυμούν να κάνουν σωστά τη δουλειά τους αντιμετωπίζουν την άρνηση των ιδιωτών.
- Η προστασία κάθε οικισμού πρέπει να αντιμετωπίζεται ξεχωριστά γιατί ο καθένας έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά.
- Ανάγκη ενεργοποίησης των πολιτών σε τοπικό επίπεδο.
- Ανάγκη για ανάπτυξη και προστασία των εισόδων των οικισμών όπου συσσωρεύονται μαγαζιά, βενζινάδικα κ.ά.
- Χρήση σύγχρονων υλικών στις οικοδομές, φιλικών προς το περιβάλλον.
- Καταστροφικές επεμβάσεις, κυρίως από την πλευρά των δήμων, όπως καταστροφή

λιθόστρωτων μονοπατιών και τσιμεντοποίησή τους, κατασκευή αυθαίρετων και ακαλαίσθητων κτισμάτων, τοποθέτηση οικοδομικών υλικών και μπάζων σε κηρυγμένα λιθόστρωτα κ.ά.

A 8.3.2 Προβλήματα των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Νάξου

Νωρίτερα αναφέρθηκαν κάποια γενικά προβλήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου και των ανθρώπινων παρεμβάσεων στους οικισμούς της Νάξου. Τώρα θα αναφερθούμε ειδικά στους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Νάξου και τα προβλήματα τα οποία προκύπτουν παρουσιάζονται παρακάτω επιγραμματικά:

- Η δυτική παράκτια ζώνη η οποία περιλαμβάνει τους οικισμούς της Χώρας Νάξου, Αγίας Άννας, Αγίου Προκοπίου, Πλάκας, Μικρής Βίγλας, Καστρακίου και νοτιότερα αποτελεί την σημαντικότερη τουριστική περιοχή σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας και νησιού με πλήθος σημαντικών οικοτόπων και περιοχών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος οι οποίοι δεν έχουν τύχει ανάδειξης.
- Η Ζώνη του Οικισμού Κινιδάρου χαρακτηρίζεται από το ιδιαίτερα αξιόλογο φυσικό-αγροτικό οικοσύστημα του ορεινού όγκου με χαμηλής έντασης ανθρωπογενείς παρεμβάσεις μέχρι σήμερα όπου είναι εμφανής η απουσία οικιστικών κέντρων λόγω της σχετικής απομόνωσης των γύρω οικισμών.
- Η κεντρική ενδοχώρα διαθέτει οικισμούς (Γλινάδο, Γαλανάδο, Άγιος Αρσένιος) με πλούσιο δυναμικό σε φυσικούς πόρους παραγωγικούς πόρους του πρωτογενή τομέα (παρουσία σημαντικών πεδινών εκτάσεων/κοιλάδων γεωργικής γης) καθώς και πολιτιστικούς πόρους οι οποίοι δεν έχουν αξιοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό.
- Έλλειψη τεχνικών υποδομών και αδυναμία της Ανάπτυξης Τοπικής Οικονομίας από την μη προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων.
- Ο τουρισμός έχει συμβάλλει αναμφισβήτητα στην οικονομική ανάπτυξη των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Νάξου έστω και ανισόρροπα, όμως έχει επηρεάσει και αλλοιώσει τα φυσικά συστήματα λόγω της έλλειψης τεχνικών υποδομών.

A 8.3.3 Προβλήματα των οικισμών της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας

Για τους οικισμούς που αποτελούν την σημερινή Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι ορεινοί αλλά και παραλιακοί μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

- Άνιση ανάπτυξη σε σχέση με τους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας Νάξου στο πλαίσιο ελλιπούς άσκησης πολιτικών χωρικής ανάπτυξης εταιρικής σχέσης πόλης – υπαίθρου παρά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη.
- Μείωση του Μόνιμου πληθυσμού της Δημοτικής Ενότητας και ο υπαρκτός κίνδυνος ερήμωσης και εγκατάλειψης ορισμένων οικισμών.(Κορωνίδα, Κεραμωτή, Σκαδό)
- Προβλήματα στο οδικό δίκτυο των οικισμών και ελλιπής συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης με το κτελ.

- Σημαντικές ελλείψεις στον τομέα υγείας και πρόνοιας.
- Έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού και απαξίωση αλλοίωση των παραδοσιακών οικισμών.
- Άναρχη εκτός σχεδίου Δόμηση
- Η εγκατάλειψη φυσικών μνημείων και η ελλιπής ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος
- Έλλειψη τεχνικών υποδομών

Αξιολογώντας όλα τα παραπάνω προβλήματα μπορούμε να πούμε πως αν άμεσα δεν εφαρμοστεί ένα σενάριο στρατηγικών παρεμβάσεων, που θα έχει ως στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη από την αξιοποίηση των εσωτερικών πλεονεκτημάτων των οικισμών της Νάξου, την προοπτική ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, βάσει των κατευθύνσεων και των περιορισμών που τίθενται από τα υπερκείμενα επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού (Περιφερειακό Πλαίσιο Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, Ειδικά Πλαίσια και Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, υφίσταται μεγάλος κίνδυνος ασφάλειας του οικιστικού περιβάλλοντος της Νάξου και των μελλοντικών τάσεων ανάπτυξης αυτών.

Α 8.3.4-Προβλήματα στους Παραδοσιακούς Οικισμούς της Νάξου-Διαπιστώσεις

Όπως προκύπτει από το άρθρο 24 του Συντάγματος η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Μεταξύ άλλων, τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Κατ' εξουσιοδότηση λοιπόν των διατάξεων του από 17-7-1923 Ν.Δ "Περί Σχεδίων Πόλεων κλπ" ,του Ν.Δ 8/1973-Γ.Ο.Κ χαρακτηρίστηκαν για πρώτη φορά οι οικισμοί της Νάξου Άνω Ποταμιά, Απείρανθος και Δαμαριώνας, ως παραδοσιακοί με το Π.Δ 19.10/13.11.78 (Φ.Ε.Κ 594 Δ). Στις διατάξεις του ανωτέρω Π.Δ καθορίστηκαν αρτιότητες οικοπέδων , ποσοστό κάλυψης, δόμησης ,και ύψους κτιρίων μετρημένο από το διαμορφωμένο έδαφος κατά τον Γ.Ο.Κ και όχι όμως από το φυσικό. Επίσης καθόρισε την σύνθεση και την διάταξη των κτιρίων καθώς και τα μορφολογικά τους στοιχεία , τα οποία υπόκεινται στον έλεγχο της επιτροπής αρχιτεκτονικού ελέγχου που θεσπίστηκε.

Στην συνέχεια κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του Ν. 1577/85 Γ.Ο.Κ, καθορίστηκαν ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης με το Π.Δ 2-6-1989 Φ.Ε.Κ 345 Δ/89, για τους παραδοσιακούς οικισμούς της Νάξου που είχαν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί με το Π.Δ 19.10/13.11.78/Φ.Ε.Κ 594Δ. Με τις διατάξεις του άνω Π.Δ δεν προέκυψαν σημαντικές αλλαγές, στην αρτιότητα, την κάλυψη και την δόμηση των οικοπέδων, το ύψος των κτιρίων και τον αριθμό ορόφων. Συμπεριελήφθησαν όμως ειδικότερες διατάξεις πολεοδομικών κανονισμών, όπως η τοποθέτηση των κτιρίων να γίνεται στο οικόπεδο, ώστε να μην βλάπτεται ο πολεοδομικός ιστός των οικισμών, να προστατεύονται βασικά σημεία της θέας των κοινόχρηστων χώρων, να προστατεύεται η θέα των όμορων οικοπέδων και να μην διαμορφώνονται ελεύθεροι υποβαθμισμένοι χώροι ανάμεσα σε όμορες ιδιοκτησίες.

Τα πιο πάνω, τα οποία εφαρμόστηκαν , χωρίς σχετική Νομοθεσία ή κανονισμούς από την περίοδο του Βυζαντίου λαμβάνονται υπόψη από λαϊκό οικιστή με αποτέλεσμα να έχουν

διαμορφωθεί οι θαυμάσιοι οικισμοί στον Νομό Κυκλάδων και όχι μόνο. Ειδικότερα ελαμβάνοντο υπόψη η θέα των κοινόχρηστων χώρων και όμορων ιδιοκτησιών.

Σήμερα με την οργάνωση και λειτουργία των πολεοδομικών υπηρεσιών που κάθε μία εκδίδει 1000 οικοδομικές άδειες το χρόνο και έχει 3 υπαλλήλους Μηχανικούς για 6 νησιά. Σε συνδυασμό με τη κατακόρυφη αύξηση των ακινήτων λόγω του τουρισμού, εξαφανίστηκαν οι έννοιες αυτές και στην ουσία οι παραδοσιακοί οικισμοί άρχισαν να καταστρέφονται τουλάχιστον στις επεκτάσεις τους.

Επίσης με το Π.Δ 14-7-1988, προηγουμένως είχαν καθορισθεί και άλλοι οικισμοί της Νάξου ως Παραδοσιακοί και οι διατάξεις του Π.Δ, είναι ανάλογες με το Π.Δ 2-6-1989 Φ.Ε.Κ 345Δ/89.

Α 8.4 Προτάσεις για την ανάπτυξη, διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικισμών της Νάξου

Για τον προσδιορισμό στρατηγικών κατευθύνσεων για την αειφόρο ανάπτυξη των οικισμών της Νάξου, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη προώθησης ενός μοντέλου βιώσιμης, ανάπτυξης, που θα είναι αποτέλεσμα μιας συνθετικής θεώρησης παραμέτρων στο χώρο, εξασφαλίζοντας την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική και οικονομική συνοχή και την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος του νησιού. Η Νάξος θα πρέπει να αναπτύξει δράσεις με κύριο προσανατολισμό στον τουρισμό και σε εναλλακτικές μορφές του (αγροτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, περιπατητικός), τον πολιτισμό και το περιβάλλον. Το πρότυπο αυτό θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει κατευθύνσεις και μέτρα για:

- Την ανάδειξη των μοναδικής αξίας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της και της μακραίωνης ιστορίας της, που συνιστούν από κοινού αδιαμφισβήτητο συγκριτικό πλεονέκτημα της.
- Τη διατήρηση της ποικιλομορφίας της υπαίθρου, με την μείωση της εξάπλωσης των οικισμών και της διάσπαρτης δόμησης.
- Τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών και ενεργειακών πόρων του νησιού.
- Την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων του νησιωτικού χώρου και ιδίως της συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης, ύδρευσης, διαχείρισης απορριμμάτων – αποβλήτων.
- Την οργάνωση και ανάπτυξη των κύριων παραγωγικών τομέων της οικονομίας.
- Την οργάνωση και ανάπτυξη του ορεινού, αγροτικού και παράκτιου χώρου με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη και τον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών του νησιού, μέσω της αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής.

A.8.4.1- Διατήρηση προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου

A.8.4.1.1-Ανάδειξη Ανεμόμυλων

Στα όρια της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας έχει καταγραφεί μεγάλος αριθμός παλαιών ανεμόμυλων - προβιομηχανικά μνημεία ιδιαίτερης αξίας. Συγκεκριμένα στους οικισμούς Δαμαριώνα, Φιλοτίου, Απεράθου, Κορώνου και Μονής.

Από τα παραπάνω αναφερόμενα ερειπωμένα μνημεία , στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος TRIMED: «Ο πολιτισμός του ψωμιού, του κρασιού και της ελιάς» (Culture 2000) στο οποίο συμμετείχε ο πρώην Δήμος Δρυμαλίας σε συνεργασία με την ΑΡΙΑΔΝΗ Α.Ε, αξιολογήθηκαν και καταγράφηκαν αναλυτικά σε Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων οι ακόλουθοι Ανεμόμυλοι:

1. ANEMOMYΛΟΣ στον Αη Γιάννη - Απείρανθος
2. ANEMOMYΛΟΣ της Παναγίας - Απείρανθος
3. ANEMOMYΛΟΣ του Λαφαζάνη - Απείρανθος
4. ANEMOMYΛΟΣ του Ντράκου - Απείρανθο
5. ANEMOMYΛΟΣ του Φρατζέσκου - Απείρανθο
6. ANEMOMYΛΟΣ του Μαυρομμάτη - Φιλώτι
7. ANEMOMYΛΟΣ των Ασφυριγλών - Κόρωνος

Εικόνα 101-Ανεμόμυλος Αϊ Γιάννη Απείρανθος

Εικόνα 102-Παραδοσιακοί Μύλοι στις Τρίποδες

Εικόνα 103-Ο Μύλος των Ασμουριγλών στην Κόρωνο

A.8.4.1.2-Ανάδειξη Νερόμυλων

Στα όρια της Δημοτικής Ενότητας Δρυμαλίας έχει καταγραφεί μεγάλος αριθμός παλαιών νερόμυλων προβιομηχανικά μνημεία ιδιαίτερης αξίας. Νερόμυλοι υπάρχουν στο Χαλκί, Δανακό, Απείρανθο, Κεραμωτή, Κόρωνο, Κορωνίδα.

Εικόνα 104-Νερόμυλος στην Κωμιακή Νάξου

Ο νερόμυλος είναι ένας από τους πολλούς νερόμυλους που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή του χωριού Κωμιακή. Η βασική λειτουργία του ήταν η παραγωγή αλευριού. Είναι ιδιωτικός νερόμυλος που ανήκει στην οικογένεια του Σ. Χωριανόπουλου. Η κατασκευή του χρονολογείται περίπου το 1700 ενώ λειτουργούσε μέχρι το 1950. Η πρόσβαση στο νερόμυλο γίνεται με πεζοπορία από το μονοπάτι που ξεκινάει από το χωριό και διασχίζει την αγροτική περιοχή. Η σημερινή κατάσταση του κτιρίου είναι καλή, δεν έχει αναπαλαιωθεί και δεν έχουν γίνει μετατροπές. Δεν είναι προστατευόμενος από την νομοθεσία.

Εικόνα 105-Νερόμυλος Κορώνου

Ο νερόμυλος βρίσκεται στο χωριό της Κορώνου. Ο μύλος έχει εύκολη πρόσβαση από εσωτερικό δρόμο του οικισμού. Η βασική λειτουργία του ήταν η παραγωγή αλευριού. Η σημερινή κατάσταση του κτιρίου είναι κακή, ο συγκεκριμένος νερόμυλος είχε αναπαλαιωθεί, αλλά καταστράφηκε εν μέρει από τις πλημμύρες του 2003, δεν έχουν γίνει μετατροπές και δεν είναι προστατευμένο από την νομοθεσία.

A.8.4.1.3 Ανάδειξη Λιοτριβίων

Στην Δημοτική Ενότητα Δρυμαλίας εντοπίστηκαν 89 προβιομηχανικά ελαιοτριβεία. Τα περισσότερα από αυτά (σύνολο 67) λειτούργησαν στην ορεινή Νάξο (Ακαδήμιοι 2, Απείρανθος 10, Βουρβουριά 1, Δαμαλάς 1, Δαμαριώνας 10, Δανακός 2, Καλόξυλος 4, Κεραμί 1, Κεραμωτή 2, Κόρωνος 5, Κωμιακή 1, Μέση 1, Μονή 5, Μονοίτσια 3, Σκαδό 3, Τσικαλαριό 1, Φιλότι 12, Χαλκί 2 και Χείμαρρος 1 λιοτρίβι). Τα περισσότερα λιοτρίβια χρονολογούνται στις αρχές του 19ου αιώνα και λειτούργησαν μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Τα κτίρια και οι εγκαταστάσεις, οι οποίες διασώζονται έως σήμερα, είναι εγκαταλελειμμένα και δεν λειτουργούν.

Η ενεργητική προστασία της βιομηχανικής κληρονομιάς, η οποία περιλαμβάνει τα χειροκίνητα λιοτρίβια και τα μηχανοκίνητα ελαιουργεία, μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη διατήρηση και την αναβίωση της χρήσης αυτών των κτιρίων για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αυτό έχει γίνει κατανοητό από τους κατοίκους πολλών χωριών της ορεινής Νάξου, οι οποίοι έχουν καταβάλλει αξιόπαινες προσπάθειες για την αποκατάσταση των ελαιοτριβείων τους (π.χ. σε Δαμαλά, Κόρωνο, Φιλότι, Κωμιακή, Μέση). Η περιοδική λειτουργία των μηχανημάτων, η οποία θα συνοδεύεται από επεξηγηματικό – ερμηνευτικό υλικό (αναπαράσταση εργασιακών πρακτικών) και οι σύγχρονες μουσειολογικές μέθοδοι που περιλαμβάνουν όχι μόνο κείμενα, φωτογραφίες και σχέδια αλλά και όλο τον απαραίτητο κινητό εξοπλισμό ενός ελαιοτριβείου (καζάνι, πιθάρι, ασκιά και άλλα σκεύη), μπορούν να υπηρετήσουν αυτό το στόχο, να συμβάλλουν μέσα από ένα ζωντανό χώρο στη γνώση και την κατανόηση της τεχνολογίας και του τρόπου παραγωγής του λαδιού και να τεκμηριώσουν τη μακρά διάρκεια των παραδοσιακών κοινωνιών του τόπου μας.

Μέσα στο πρόγραμμα δράσης αυτών των μουσείων, εκτός από την απόκτηση υλικών τεκμηρίων, προτεραιότητα έχει και η ανάπτυξη και κατανόηση σε βάθος της πολιτιστικής κληρονομιάς. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να οργανωθούν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα ώστε μέσα από την παιδευτική διαδικασία, την εμπειρία και την ψυχαγωγία, το κοινό να κατανοήσει τη σημασία της νεώτερης μνημειακής κληρονομιάς. Ο χώρος αυτοί θα αποτελέσουν την αφετηρία για μια σειρά εκδηλώσεων που θα αποσκοπούν στην κατανόηση της ζωής και των ασχολιών των κατοίκων της περιοχής κατά το απώτερο και πιο πρόσφατο παρελθόν: επισκέψεις σε αγροκτήματα με ελαιόδεντρα, παρατήρηση αντικειμένων σχετικών με την καλλιέργεια, συγκομιδή και την παραγωγή του λαδιού, επίσκεψη σε παραδοσιακές εγκαταστάσεις της κατεργασίας της ελιάς και της παραγωγής του λαδιού με τον σωζόμενο μηχανολογικό εξοπλισμό τους και κατόπιν σε σύγχρονες ελαιουργικές εγκαταστάσεις. Έτσι, τα ελαιοτριβεία δύνανται να αποκτήσουν ένα νέο, εκπαιδευτικό χαρακτήρα και να διαδραματίσουν ένα πολιτιστικό ρόλο για τους κατοίκους και τους επισκέπτες του νησιού.

A.8.4.1.4 Αναβαθμίσεις

Οι Αναβαθμίσεις που υπάρχουν σχεδόν σε όλη τη Νάξο ενσωματώνονται πλήρως στο τοπίο και λειτουργούν ως στοιχείο της υπαίθρου. Οι αναβαθμίσεις προφυλάσσουν το έδαφος από τη διάβρωση, ελαττώνοντας ταυτόχρονα την κλίση του εδάφους και κάνουν δυνατή την καλλιέργεια σε άλλες θέσεις της νήσου. Γενικά οι αναβαθμίσεις και τα πεζούλια με ξερολιθιά,

πέρα των σημαντικών οικολογικών χρήσεων και της αισθητικής αξίας που δίνουν στο τοπίο, αποτελούν κομμάτι της ιστορικής και εθνολογικής μας κληρονομιάς και χρήζουν προστασίας και ανάδειξης.

Επισημαίνεται ότι στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Proterra» του MEDSTONE, πραγματοποιήθηκαν συντηρήσεις και κατασκευές αναβαθμίδων με ξερολιθιά, κυρίως στον αγροτικό οικισμό Ατσιπάτης, καθώς και σε άλλες θέσεις, (π.χ. στο σταθμό φόρτωσης του εναερίου στη Στραβολαγκάδα και στην Κόρωνο).

Εικόνα 106- Το σύστημα των αναβαθμίδων

A.8.4.1.5- Ανάδειξη διαδρομών Πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Οι περιπατητικές διαδρομές αποτελούν το σύνδεσμο μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος, καθώς ο περιηγητής μπορεί διασχίζοντάς τις να έρθει σε άμεση επαφή με το περιβάλλον και τη φύση. Στη Νάξο, ο επισκέπτης μέσα από μία περιπλάνηση στα χωριά της ενδοχώρας μπορεί να έρθει σε επαφή με την ιστορία, τον πολιτισμό και τη ζωή της περιοχής και να αποκτήσει συνείδηση ευθύνης για την προστασία των μνημείων και της φύσης, ενώ ταυτόχρονα να απολαύσει ένα διαφορετικό τύπο διακοπών κοντά στη φύση, στον καθαρό αέρα, μακριά από το τουριστικό πακέτο του μαζικού τουρισμού.

Αναφέρουμε, ενδεικτικά, μερικές περιπατητικές διαδρομές που πρέπει να αναδειχθούν:

Πεδινή Νάξος: Κυνίδaros– Ποταμιά – Εγγαρές: Χιλιομετρική απόσταση: 9,2 km.

Ένα ενδιαφέρον μονοπάτι που ένωνε τα περασμένα χρόνια τους παραπάνω οικισμούς. Στο μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από καλντερίμι. Κατά τη διαδρομή αυτή συναντάμε πάρα πολλές βυζαντινές εκκλησίες, όπως τον Άγιο Γεώργιο, την Αγία Παρασκευή, τον Άγιο Αρτέμιο (πέτρινος ναός), τον Άγιο Δημήτριο αλλά και πολλούς νερόμυλους, όπως του Καρποντίνης,

Γρύκη, Κονόμου, Βουδά, Πλανά. Επίσης τις πηγές Γαρίνου, Σκουληκαριάς, και τον Πύργο του Ανδρόνικου Πραντούνα.

Μέλανες – Μύλοι – Κούροι – Ποταμιά – Άγιος Μάμας– Σαγκρί – Ναός Δήμητρας:
Χιλιομετρική απόσταση: 17,460 km.

Αφετηρία της διαδρομής θεωρείτο το κεφαλοχώρι των Μελάνων. Αρχικά το μονοπάτι προσεγγίζει ανηφορικά τον οικισμό των κάτω και στη συνέχεια των πάνω Μύλων, όπου αντικρίζουμε τον Κούρο των Μελάνων στο σημείο πάνω από την εκκλησία της Παναγιάς της Φλεριώτισσας. Οδεύοντας προς το νότο πλησίον της Άνω Ποταμιάς βλέπουμε τα λουτρά της βασίλισσας στους πρόποδες του Απάνω Κάστρου. Μετά την επίσκεψη των νερόμυλων της Άνω και Μέσης Ποταμιάς το μονοπάτι συνεχίζει για τον Άγιο Μάμα, την εκεί ευρισκόμενη εξοχική κατοικία της καθολικής Επισκοπής. Επίσης μέσα στις κοιλάδες με τους νερόμυλους συναντάμε τα Καλαμίτσια, την επιβλητική έπαυλη της Μονής των Ιησουϊτών με τρεις καπέλλες, ενώ από τον Άγιο Μάμα καταλήγουμε, περνώντας μέσα από τους οικισμούς του Άνω και κάτω Σαγκρίου, στο ναό της Δήμητρας και την Εκκλησία του Αγίου Ιωάννη στην περιοχή Γύρουλα.

Κεντρική Νάξος: Ακάδημοι– Χαλκί – Μονοίτσια – Καλόξυλος– Κεραμί – Μετόχι – Χαλκί
Χιλιομετρική απόσταση: 4,50 km.

Αυτή η διαδρομή είναι ιδιαίτερα θελκτική γι' αυτούς που ενδιαφέρονται για την τέχνη και την ιστορία. Ο απλός αυτός περίπατος διασχίζει τα πλέον ιστορικά σημεία της Κεντρικής Νάξου, κυρίως βυζαντινές εκκλησίες και λατινικούς πύργους, όπως: Πύργος Μαρκοπολίτη, Πύργος Μπαρότσι, Πύργος Γράτσια, Πύργος Καλαβρου, Πρωτόθρονου, Άγιος Γεώργιος Διασορείτης, Άγιος Αντώνιος, Παναγιά Δαμιώτισσα, Άγιος Ιωάννης Θεολόγος, Άγιοι Απόστολοι. Δαμαριώνας – Χαλκί – Τσικαλαριό– Χείμαρρος – Δαμαλάς– Δαμαριώνας: Χιλιομετρική απόσταση: 4,50 km. Ξεκινώντας από ένα παλιό μονοπάτι ανάμεσα στα λιοχώραφα, το τοπίο μεταμορφώνεται σε σεληνιακούς μοναχικούς βράχους, με την έξαρση του Απάνω Κάστρου στο κέντρο, που καταλαμβάνεται από αρκετές εκκλησίες και τα απομεινάρια ενός κάστρου. Από την κορυφή αυτή, το πανόραμα μας αποκαλύπτει το νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού και τη θάλασσα. Από εδώ επιστρέφετε στα θαυμάσια χωριά του Χειμάρρου, της Βουρβουριάς και του Δαμαριώνα από όπου μια άλλη θαυμάσια όψη της Κεντρικής Νάξου σας περιμένει. Καλόξυλος– Μονή: Χιλιομετρική απόσταση: 4,50 km. Η διαδρομή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αρχιτεκτονική και τη φύση. Το πρώτο τμήμα της διαδρομής προσφέρει τα κυριότερα δείγματα της χαρακτηριστικής βλάστησης της Κεντρικής Νάξου. Κατηφορίζοντας από τη Μονή προς το Χαλκί θα έχετε τη δυνατότητα να επισκεφθείτε τη Βυζαντινή εκκλησία (την αρχαιότερη των Βαλκανίων) Παναγία Δροσιανή και μερικούς νερόμυλους.

Ορεινή Νάξος: Απεράθου – Αγία Κυριακή: Χιλιομετρική απόσταση: 3,50 χ λ μ.

Η διαδρομή για την Αγία Κυριακή ξεκινά από την εκκλησία στην είσοδο του χωριού από τον επαρχιακό δρόμο, περνάει κάτω από τη γέφυρα του κεντρικού δρόμου και κατηφορίζει προς το έξω χωριό με σκαλωτό καλντερίμι. Το μονοπάτι της Αγίας Κυριακής είναι το πιο παλιό και καλύτερα διατηρημένο μονοπάτι στο Δημοτικό Διαμέρισμα Απεράθου, με ιδιαίτερο φυσικό και ιστορικό ενδιαφέρον, το οποίο συνεχίζει μετά την Αγία Κυριακή και καταλήγει στα ορυχεία της σμύριδας στην περιοχή της Καλλονής. Σε μικρή απόσταση περνά ο εναέριος σιδηρόδρομος μεταφοράς της σμύριδας για τη Μουτσούνα. Κόρωνος – Σκαδό: Χιλιομετρική απόσταση: 2,70 km. Το μονοπάτι ξεκινάει από την Κόρωνο, με αφετηρία το «Κέντρο Πληροφόρησης Οικομουσείου Κορώνου». Οδηγεί στο Σκαδό μέσω της περιοχής των νερόμυλων και επιστρέφει στην Κόρωνο μέσω της περιοχής της Γρόττας. Κορωνίδα – Απόλλωνας

A.8.4.2-Διατήρηση της ποικιλομορφίας της υπαίθρου και προστασία του τοπίου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη.

Στον τομέα της οικιστικής ανάπτυξης πρέπει να περιορισθεί η επέκταση της οικιστικής χρήσης σε νέες περιοχές και η κατάληψη γεωργικών, δασικών ή άλλων εκτάσεων. Μεγάλο μέρος του νησιού, οδηγείται σε μια ανάπτυξη αστικού τύπου, η οποία συχνά δεν αντιστοιχεί στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Την κυριότερη απειλή κατά της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελεί η κατανάλωση χώρου από την άναρχη οικιστική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου είναι επιτακτική η ανάγκη για:

- Σταδιακός περιορισμός και βαθμιαία υποκατάστασή της εκτός σχεδίου δόμησης με κατάλληλες σχεδιαστικές ρυθμίσεις κατά προτεραιότητα στις κρίσιμες περιοχές (παράκτιες, τουριστικές περιοχές κ.λπ.) και συγκεκριμένα στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού και τους οικισμούς Αγίου Προκοπίου και Αγίας Άννας η οποία αποτελούν τουριστικούς πόλους.
- Να γενικευθεί ο σχεδιασμός χρήσεων γης στην ύπαιθρο μέσω των νέων Γ.Π.Σ και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.
- Αντιμετώπιση του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης με αυστηρό έλεγχο και άμεση κατεδάφιση των αυθαιρέτων κτισμάτων. Εδώ θα μπορούσαμε να προτείνουμε την απόσυρση στα κτίρια που αλλοιώνουν τα ιδιαίτερα φυσικά και αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά της περιοχής στην οποία βρίσκονται και στα ασύμβατα ξενοδοχεία που δεν μπορούν πλέον να ανταποκριθούν στις σύγχρονες λειτουργικές και αισθητικές απαιτήσεις. Το μέτρο της απόσυρσης έχει εφαρμοστεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 σε ορισμένες χώρες με τουριστική προϊστορία που θέλησαν να ανανεώσουν την τουριστική τους εικόνα και να γίνουν πιο ανταγωνιστικές όπως η Ισπανία και η Μάλτα. Η πρακτική αυτή στοχεύει στην αισθητική και ποιοτική αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς, δίνοντας κίνητρα για την ανάπλαση-αποκατάσταση ή την απόσυρση

κτιρίων και αφετέρου στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της τοπικής αρχιτεκτονικής ιστορίας.

- Άμεση πολεοδόμηση περιοχών που παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλή ζήτηση (παραθεριστικών ή τουριστικών δραστηριοτήτων).
- Διατήρηση και προστασία των παραδοσιακών οικισμών, της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, παραδοσιακών κτισμάτων και κατασκευών όπως οι νερόμυλοι και οι ξερολιθικές κατασκευές. Αναπαλαίωση και ανάδειξη τους.
- Δημιουργία Υπηρεσίας Οικισμού Διεύθυνσης Παραδοσιακών Οικισμών.

Η υπηρεσία αυτή θα έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- ✓ Άμεση εκπόνηση γενικού διατάγματος για ολόκληρο τον Κυκλαδικό χώρο, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 101 του Συντάγματος το οποίο αναφέρει ότι κατά την θέσπιση διατάξεων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες των νησιών. (Οικοδομικός Κανονισμός Κυκλάδων).
- ✓ Εκπόνησις ειδικών διαταγμάτων και σχεδίων ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων αυτών προτού καταστούν άχρηστες χρονικά οι ληφθείσες προσφάτως αεροφωτογραφίες. Προτεραιότητα να έχουν οι οικισμοί με τον ταχύτερο ρυθμό οικιστικής ανάπτυξης.
- ✓ Άμεσος καθορισμός ζωνών προστασίας θέας των παραδοσιακών οικισμών και θέσπισης προσωρινών περιορισμών δομήσεως για περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, μέχρις ότου να ρυθμιστή οριστικά το θέμα, από τα ειδικά για κάθε οικισμό και νήσο διατάγματα.
- ✓ Αρχιτεκτονικός έλεγχος των μελετών ανεγέρσεως και προσθηκών νέων οικοδομών και προσαρμογή τους στον περιβάλλοντα χώρο και τον υπάρχοντα παραδοσιακό οικισμό. Οι προσθήκες και επισκευές παλαιών κτιρίων εις τους πυρήνες των παραδοσιακών οικισμών να ελέγχονται από το Υπουργείο Πολιτισμού.
- ✓ Η αρχιτεκτονική επιτροπή πιστεύουμε ότι πρέπει κατ' αρχήν να αποτελείται από δύο αρχιτέκτονες της Διευθύνσεως Παραδοσιακών Οικισμών, οι οποίοι να πηγαίνουν τέσσερις μέρες τον μήνα στη Νάξο και να ενεργούν αποκλειστικά και μόνον αρχιτεκτονικό έλεγχο των οικοδομικών αδειών.

Η λύσις αυτή εξασφαλίζει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

α) Ο έλεγχος να γίνεται ανεπηρέαστα από τοπικές συνθήκες.

β) Να επιτυγχάνεται ταυτόχρονα η ενημέρωση των αρχιτεκτονικών της Διευθύνσεως Παραδοσιακών Οικισμών στα προβλήματα του Κυκλαδικού χώρου, μια ενημέρωσις απαραίτητη

για την εκπόνηση των ειδικών διαταγμάτων των οικισμών. Τα μεγαλύτερα σε όγκο έργα, παρεκκλίσεις εκτός σχεδίου, κλπ., να ελέγχονται από την πενταμελή αρχιτεκτονική επιτροπή.

Ο έλεγχος εφαρμογής πιστεύουμε ότι πρέπει επίσης να γίνεται κατά περιοδικά διαστήματα (μία φορά το δίμηνο) σε όλες τις οικοδομές και όχι περιπτωσιακά και κατόπιν καταγγελιών ή αιτήσεων αυτοψίας όπως γίνεται σήμερα.

A.8.4.3-Ανάπτυξη των δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών

Βασική επιδίωξη αποτελεί η αύξηση της ποιότητας των υφισταμένων υποδομών μεταφορών με σκοπό την αύξηση του βαθμού προσβασιμότητας και της προσπελασιμότητας, την μείωση του χρόνου και του κόστους των μεταφορικών υπηρεσιών και την μείωση κατανάλωσης καυσίμων. Ο νησιωτικός πληθυσμός πρέπει να απολαμβάνει αναβαθμισμένες υπηρεσίες μεταφορών – συγκοινωνιών, χαμηλού κόστους, υψηλής ποιότητας και ταχύτητας και αυξημένης συχνότητας δρομολογίων. Έτσι προτείνουμε:

1. Μελέτη χωροθέτησης και κατασκευή νέου εμπορικού λιμένα στην περιοχή της Φανερωμένης βόρεια από την σημερινή θέση του παλιού λιμένα της Νάξου σε συνδυασμό με νέα διάνοιξη οδού σύνδεσης Χώρας με την συγκεκριμένη θέση ώστε να ελαχιστοποιείται ο χρόνος μεταφοράς από και προς τον νέο λιμένα. Στις θαλάσσιες επιβατικές μεταφορές η κύρια στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει:

Ανάπτυξη λιμενικών υποδομών που θα φιλοξενούν με ασφάλεια και ποιότητα τα σύγχρονα πλωτά μέσα και τους επιβάτες τους (λιμενοβραχίονες, προβλήτες, αίθουσες επιβίβασης κ.ά.). Οι λιμενικές υποδομές και οι εγκαταστάσεις οφείλουν να ακολουθούν την κλίμακα και την φυσιογνωμία της περιοχής, ιδιαίτερα σε περιοχές παραδοσιακών οικισμών. Σκόπιμο είναι να εξεταστεί η δημιουργία νέων ακτοπλοϊκών λιμένων σε απόσταση από τους γι 'αυτό και προτείνουμε την περιοχή της Φανερωμένης λόγω της μορφολογίας του εδάφους που επιτρέπει την δημιουργία ενός νέου σύγχρονου λιμένα λόγω των πολλών μοναστηριακών πεδινών εκτάσεων που μπορούν να αξιοποιηθούν

2. Βελτίωση ή επέκταση του υπάρχοντος αεροδρομίου της Ν. Νάξου και σε περίπτωση που κάποια συγκριτική μελέτη κόστους-οφέλους επέκτασης αεροδρομίου στην συγκεκριμένη θέση είναι μη συμφέρουσα, χωροθέτηση και μελέτη κατασκευής νέου αερολιμένα στην θέση Κανάκι στην ενδοχώρα του νησιού με διάνοιξη νέας οδού σύνδεσης με το Νέο λιμένα, Χώρα της Νάξου, και τους βόρειους οικισμούς.

3. Βελτιώσεις οδών σύνδεσης οικισμών περιφερειακών από τον Οικισμό της Χώρας και παρακάμψεις αυτών.
4. Σε θέματα ενέργειας: Υπογειοποίηση γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής τάσης που υπάρχουν στην ανατολική πλευρά της Νάξου στους παραλιακούς οικισμούς Κανάκι, Κλειδώ.
5. Κατασκευή δικτύων ύδρευσης οικισμών και αποχετευτικών δικτύων
6. Χωροθέτηση σύγχρονης μονάδας ταφής απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στην περιοχή κορφή Ξύδη λίγο πριν τον οικισμό των Εγγαρών με τις λιγότερες επιπτώσεις στη φυσιογνωμία του τοπίου. Το έργο έχει ενταχθεί στο Ε.Σ.Π.Α αλλά έχει καθυστερήσει λόγω αντιδράσεων των κατοίκων της περιοχής. Στην σημερινή χωματερή της Δημοτικής Ενότητας Νάξου η οποία βρίσκεται πολύ κοντά στον Οικισμό της Χώρας Νάξου δημιουργούνται πολλά προβλήματα κατά την διάρκεια καύσης των απορριμμάτων αφού όλα τα παράγωγα μολύνουν την ατμόσφαιρα και φτάνουν μέχρι τον οικισμό της Χώρας.
7. Δημιουργία Αλιευτικού Καταφυγίου στον Κόλπο της Αγιασού.
8. Ενδυνάμωση της θαλάσσιας συγκοινωνίας μεταξύ της Νάξου και των υπολοίπων νησιών των Κυκλάδων αλλά και του Αιγαίου γενικότερα. Άμεση ακτοπλοϊκή σύνδεση της Νάξου με την Κρήτη και τα Δωδεκάνησα.
9. Κατασκευή νέων ή αναβάθμιση υφισταμένων εξειδικευμένων και μη λιμενικών υποδομών που ενισχύουν την τουριστική ανάπτυξη του νησιού – κατασκευή μαρίνων στον παραλιακό οικισμό της Αγίας Άννας.
10. Δημιουργία αλιευτικού καταφυγίου στον Οικισμό του Απόλλωνα και της Μουτσούνας, καθώς αυτήν την στιγμή οι δύο οικισμοί συνδέονται κυρίως οδικά με τους υπόλοιπους οικισμούς του νησιού υποβαθμίζοντας τη φυσιογνωμία των δύο πολύ σημαντικών οικισμών.

A.8.4.4- Ανάπτυξη των κύριων παραγωγικών τομέων

Στη συνέχεια καταγράφονται οι βασικοί στόχοι - επιδιώξεις και κατευθύνσεις για την οργάνωση και ανάπτυξη των κύριων παραγωγικών τομέων της οικονομίας με σκοπό την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας της Νάξου.

A.8.4.3.1 Πρωτογενής Τομέας

- Προσδιορισμός, χαρακτηρισμός και οριοθέτηση των βασικών σήμερα καλλιεργούμενων εκτάσεων στο νησί ώστε να διασφαλιστεί η γεωργική γη ως φυσικός πόρος πολύτιμος τόσο για την τοπική οικονομία όσο και για το αγροτικό περιβάλλον, με βάση ειδικές χωροταξικές μελέτες χαμηλότερου γεωγραφικού επιπέδου.
- Ενίσχυση του αγροτικού τομέα με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές καλλιέργειας.
- Εφαρμογή προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης των καλλιεργητών σχετικά με τις δυνατότητες της βιολογικής καλλιέργειας.
- Ενίσχυση κτηνοτροφικής δραστηριότητας για οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες, παραγωγής ζωοτροφών, εργοστασίων γάλακτος, αποθήκευσης και μεταφοράς προϊόντων.
- Ενίσχυση Μελισσοκομίας
- Προστασία αγροτικών και αλιευτικών δραστηριοτήτων που συμβάλουν στην διατήρηση των παραδοσιακών αγροτικών οικοσυστημάτων (καλλιέργειες σε αναβαθμίδες, αμπελώνες)

A.8.4.3.2 Δευτερογενής Τομέας

- Διατήρηση εξορυκτικής δραστηριότητας στις υφιστάμενες περιοχές εκμετάλλευσης (Λατομείο Κινίδαρος) και διασφάλιση της δυνατότητας επέκτασης σε περιοχές όπου εντοπίζονται νέα κοιτάσματα ή νέα ορυκτά με εκπόνηση νέων ειδικών μελετών στα πλαίσια πάντα της προστασίας του περιβάλλοντος.

- Ανάδειξη Αρχαίων Λατομείων στις περιοχές του οικισμού Απόλλωνα και στην περιοχή Φλεριό ώστε να διασφαλιστούν τα όρια γειτνίασης χώρων παλαιού εξορυκτικού ενδιαφέροντος σε αρχαιολογικούς χώρους.
- Πρόβλεψη τμημάτων του περιεριστικού χώρου για την δημιουργία μικρών βιοτεχνικών και μεταποιητικών μονάδων. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στις παραδοσιακές τέχνες που αναπτύσσονται στους οικισμούς της Νάξου όπως στην Κορωνίδα και στην Απείρανθο η Υφαντουργία που όμως λειτουργούν σε ερασιτεχνικό επίπεδο. Επίσης προώθηση της Αγγειοπλαστικής στους οικισμούς Κορώνου, Χαλκείου και Δαμαριώνα δημιουργώντας μικρές μονάδες μεταποίησης και παραγωγής. Το αποτέλεσμα από την ενίσχυση της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι η αύξηση της προστιθέμενης αξίας της παραγωγής , η βελτίωση της εμπορευσιμότητας των προϊόντων και τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που δημιουργούνται στην ευρύτερη τοπική οικονομία προς ενίσχυση του εισοδήματος.
- Απαγόρευση χωροθέτησης βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων στην χερσαία παράκτια Ζώνη όπως ορίζεται στο Σχέδιο του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

A.8.4.3.3 Τριτογενής Τομέας

Η συνεχώς αυξανόμενη σημασία των τουριστικών δραστηριοτήτων στην Νάξο έχει συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Νοτιοδυτικής παράκτιας ζώνης κυρίως. Θα πρέπει να υπάρξει σημαντική ενίσχυση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού ώστε να υπάρξει ισόρροπη ανάπτυξη και στους υπόλοιπους ορεινούς και παραλιακούς οικισμούς της Βορειοανατολικής Νάξου (Απόλλωνας, Μουτσούνα) στα πλαίσια της μη καταπόνησης των φυσικών συστημάτων και την αλλοίωση τους, λόγω της έλλειψης τεχνικών υποδομών.

- Ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού που συμβάλλουν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, όπως είναι ο περιπατητικός τουρισμός με την ανάδειξη διαδρομών πολιτιστικού ενδιαφέροντος που αναφέραμε παραπάνω.
- Ανάπτυξη αγροτουρισμού. Με τον αγροτουρισμό παρέχεται άνετη διαμονή και αναψυχή, ώστε να ξεκουραστεί ο επισκέπτης. Τα αγροτουριστικά καταλύματα, που βρίσκονται σε περιοχές με φυσικές ομορφιές, περιλαμβάνουν ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια ή διαμερίσματα, εστιατόρια οικογενειακής μορφής με τοπική παραδοσιακή κουζίνα, χώρους άθλησης και αναψυχής, πολιτιστικές εκδηλώσεις, εργαστήρια παραγωγής ειδών λαϊκής τέχνης και διατροφής με ντόπια προϊόντα. Αυτήν την στιγμή λειτουργούν αγροτουριστικά καταλύματα μόνο στον οικισμό της Γαλήνης και προτείνεται η δημιουργία ανάλογων δραστηριοτήτων σε όλους τους οικισμούς της Νάξου. Ο Αγροτουρισμός καλύπτει την ανάγκη του κατοίκου της πόλης για μία πιο στενή επαφή με τη φύση και με πράγματα από καιρό ξεχασμένα, όπως την παρασκευή του ψωμιού και του

παραδοσιακού γλυκού, την κατασκευή του υφαντού και του χαλιού στον αργαλειό, το κέντημα παραδοσιακών σχεδίων, τη βόλτα με άλογα ή τον περίπατο στο δάσος.

- Ενίσχυση Δράσεων ανακαίνισης και προστασίας των παραδοσιακών οικισμών με την αποκατάσταση εγκαταλειμμένων κτιρίων.
- Να δημιουργηθούν στο υπάρχον λιμάνι ή στην μελέτη για την δημιουργία νέου εγκαταστάσεις αποθήκευσης, συστήματα φορτοεκφορτώσεων, καθώς και φόρτωσης τοπικών προϊόντων καθώς σημαντικό τμήμα από αυτά προωθούνται σε εξαγωγή από το νησί και κυρίως προς την Αθήνα. Η μεταφορά σήμερα γίνεται με φορτηγά αυτοκίνητα από τους ιδιωτικούς χώρους παραγωγής ή αποθήκευσης μέχρι το λιμάνι. Η μη ύπαρξη τέτοιων εγκαταστάσεων συντελεί αρνητικά στην τοπική παραγωγή και το εμπόριο.
- Ενίσχυση Θαλάσσιου Τουρισμού

A 8.5 Συμπεράσματα

Η Νάξος αποτελεί μοναδική εθνική φυσική και πολιτισμική κληρονομιά, ζωτικό χώρο για τις τοπικές κοινωνίες αλλά και τουριστικός προορισμός παγκοσμίας εμβέλειας. Ο τρόπος, όμως, με τον οποίο αντιμετωπίζουμε την ανάπτυξη της κάθε άλλο παρά σέβεται την σημασία της αυτή. Τα τελευταία χρόνια γνωρίζει σημαντική οικονομική ανάπτυξη, αλλά και δέχεται σημαντικές πιέσεις λόγω της ανάπτυξης του τουρισμού. Αναδεικνύεται σε κέντρο τουρισμού και παραθερισμού με οφέλη αλλά και συνέπειες, όπως απαιτήσεις σε νερό και ενέργεια, ανάγκες για νέες υποδομές και οργανωμένες εξυπηρετήσεις (πχ για τα λύματα και τα σκουπίδια) που συχνά ξεπερνούν τις δυνατότητες της τοπικής κοινωνίας να τις αντιμετωπίσουν. Ιδιαίτερη ανησυχία επίσης προκαλεί η υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση πόρων αλλά και η ανεξέλεγκτη ουσιαστικά δυναμική οικοπεδοποίησης χωρίς έλεγχο και προγραμματισμό. Παρ' όλες τις προσπάθειες ως σήμερα για χωροταξικό σχεδιασμό τα αποτελέσματα είναι αποκαρδιωτικά καθώς:

- Πολλές μελέτες έχουν προκηρυχτεί τα τελευταία χρόνια οι οποίες όμως έχουν σημαντικές καθυστερήσεις στην έγκριση των προτεινόμενων σχεδίων, ενώ η εφαρμογή τους είναι πενιχρή (Χωροταξική Μελέτη Νήσου Νάξου).
- Το θεσμικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα αδύναμο και δεν εξασφαλίζει την διασύνδεση του αναπτυξιακού προγραμματισμού (των έργων και των παρεμβάσεων) με τον χωροταξικό σχεδιασμό, όπως κανονικά θα έπρεπε δημιουργώντας προβλήματα.
- Απουσιάζει επίσης συνήθως τόσο ο προγραμματισμός της τουριστικής ανάπτυξης που είναι τυχαία όσο και η περιβαλλοντική διαχείριση και μέριμνα για την πολιτιστική κληρονομιά. Είναι ανάγκη να οργανωθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανάπτυξη της Νάξου με μακροχρόνια προοπτική. Στην προσπάθεια αυτή πρέπει να συμμετάσχουν όλη η τοπική κοινωνία, η διοίκηση, οι οικονομικοί παράγοντες αλλά και όλοι μας για ένα αποτελεσματικότερο σχεδιασμό.

Μετά από 20 χρόνια και πλέον εφαρμογής της πολεοδομικής νομοθεσίας στη Νάξο παρατηρεί κανείς ότι όλα τα κτίρια που ανεγερθήκαν με την νομοθεσία αυτή, δεν έχουν ενταχθεί στα παλαιότερα τμήματα των οικισμών που κατασκευάστηκαν από τον λαϊκό οικιστή χωρίς νόμους και διατάγματα. Παρατηρεί κανείς, όπως στο Φιλώτι και στην Απείρανθο της Νάξου, ότι όλα τα νέα κτίρια είναι τουλάχιστον τριώροφα δεν προστατεύουν την θέα των όμορων οικοπέδων ούτε την θέα των κοινοχρήστων. Για παράδειγμα στο κεντρικό δρόμο του Φιλωτίου, που είναι δρόμος περιπάτου κατά την καλοκαιρινή περίοδο και Δυτικά αυτής υπάρχει θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον, αντικρίζει κανείς διώροφα κτίρια με όψη στον δρόμο και τετραώροφα δυτικά λόγω κλίσεως εδάφους. Τα κτίρια δηλαδή ενώ κατά τον Γ.Ο.Κ και τα ανωτέρω Π.Δ είναι διώροφα με υπόγειο στο <<μάτι>> είναι τετραώροφα. Η αιτία είναι απλή. Στις διατάξεις των ισχυόντων Π.Δ, προβλέπεται ότι τα ύψη μετρώνε από το διαμορφωμένο έδαφος, που μπορεί από τον Γ.Ο.Κ να είναι πέραν του 1.50μ από το φυσικό έδαφος. Ετσι προσαρμόζεται το έδαφος στην οικοδομή και όχι η οικοδομή στο έδαφος όπως απαιτεί το Σύνταγμα του Κράτους για την προστασία του περιβάλλοντος.

Είναι λοιπόν προφανές ότι οι διατάξεις αυτές πρέπει να αλλάξουν άμεσα όπως έγινε για τους παραδοσιακούς οικισμούς της Αμοργού ρυθμίζοντας τα ύψη των οικοδομών να μετρώνε

από το φυσικό έδαφος και το κτίριο να είναι διόροφο τουλάχιστον ακόμα και αν κατασκευάζεται σε εσοχή, δηλαδή μέχρι διόροφο σε προβολή. Με την απλή διάταξη αυτή θα είχε αποφευχθεί η κατασκευή πολυώροφων κτιρίων στους οικισμούς αυτούς που αλλοίωσαν την φυσιογνωμία τους.

Επίσης με δεδομένο ότι στην σύγχρονη εποχή ο πολίτης έχει χάσει την ευαισθησία και την φυσιογνωμία που είχε παλαιότερα να προστατεύει το περιβάλλον και ενδιαφέρεται μόνο για την εξόρυξη πλούτου, από αυτό, η πολιτεία πρέπει να αναλάβει τις υποχρεώσεις τις που έχει από το Σύνταγμα για να προστατέψει τους οικισμούς και κατ επέκταση το φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Πρέπει λοιπόν να κωδικοποιήσει και να απλοποιήσει την υφιστάμενη νομοθεσία να πολεοδομήσει τους οικισμούς και να οργανώσει τις ελεγκτικές υπηρεσίες ώστε να εφαρμόζονται οι νόμοι τους οποίους πρέπει να τροποποιήσει όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Ειδικότερα ο έλεγχος θα έπρεπε να γίνεται από σώμα Μηχανικών ώστε να μην εκτελείται καμία εργασία χωρίς την απαραίτητη άδεια. Είναι δεδομένο ότι σε τέτοιες εργασίες έχουν καταστραφεί σημαντικά στοιχεία που αναδεικνύουν την κληρονομιά μας, παράδειγμα η καταστροφή παραδοσιακών γουρνών σε κοινόχρηστους χώρους, παραδοσιακές σκάλες, στοές, καλντερίμια.

Πιστεύουμε πως οι οικισμοί μπορούν να ενταχθούν σε ένα μεγάλο πρόγραμμα εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αναβάθμισης των οδικών δικτύων πρόσβασης, αλλά και προγράμματα ενθάρρυνσης απόκτησης β' κατοικίας, τόσο από τους κατοίκους της Νάξου και της χώρας όσο και από τους κατοίκους του εξωτερικού.

Είναι απαραίτητη η ύπαρξη υποδομών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, αλλά και αστικού και κοινωνικού εξοπλισμού και στην περίπτωση αυτή υπάρχει μια αξιολογη προοπτική να ζωντανέψουν οι οικισμοί της Νάξου.

Το φαινόμενο της πληθυσμιακής αποδυνάμωσης και της εγκατάλειψης των οικισμών πρέπει να συγκρατηθεί ή και να αναιρεθεί στην πορεία, με κατάλληλα μέτρα για βελτίωση της ποιότητας ζωής στα χωριά, ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητά τους. Κεντρικός στόχος των προτάσεων που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι η συνεργασία της πόλης και της υπαίθρου «με δημιουργία πλεγμάτων, τα οποία σκοπό έχουν να καταστήσουν το χώρο συνολικά ελκυστικό.

Παράρτημα

Δημιουργία Χαρτών Ορίων Οικισμών Νάξου

Στην παρούσα διπλωματική εργασία αναζητήσαμε από το Πολεοδομικό Γραφείο Νάξου τις αποφάσεις καθορισμού των θεσμοθετημένων ορίων των οικισμών της Νήσου Νάξου μαζί με τις επισυναπτόμενες αεροφωτογραφίες των αποφάσεων. Οι αεροφωτογραφίες που χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό των ορίων το 1986 κυρίως, ήταν δυσδιάκριτες για την κατανόηση και ευρεση των ορίων των οικισμών, γι' αυτό και χρησιμοποιήσαμε τις αεροφωτογραφίες αυτές και σε περιβάλλον ΑΥΤΟCAD ψηφιοποιήσαμε τα θεσμοθετημένα όρια των οικισμών. Στην συνέχεια με την βοήθεια του προγράμματος Global Mapper και των ορθοφωτοχάρτων του Εθνικού Κτηματολογίου Α.Ε δημιουργήσαμε τους χάρτες των θεσμοθετημένων ορίων των οικισμών που επισυνάπτονται στην παρούσα διπλωματική εργασία. Έτσι δημιουργήθηκαν 20 χάρτες στους οποίους φαίνονται τα όρια των οικισμών της Νάξου ευδιάκριτα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

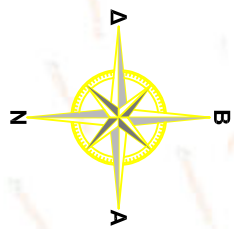
1. Ιωάννης Ν. Χατζόπουλος , <<Πρόγραμμα Πρότυπος Χωροταξικός Σχεδιασμός του Δήμου Δρυμαλίας για την ανάδειξη και προστασία της φυσιογνωμίας του>>, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2009
2. Ιωάννης Τσεκούρας κ Συνεργάτες , <<Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και Σχέδιο Οικιστικής Ανάπτυξης Δήμου Νάξου Β1 στάδιο>>, Οκτώβριος, Αθήνα, 2010 (επικαιροποίηση 2008)
3. Κουρουπάκη 2001, <<Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική>>, Αθήνα ,Μέλισσα, 2001
4. Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Δάφνη, <<Έρευνα για την αειφόρο ανάπτυξη στην Νάξο>>, Νάξος, 2006
5. Άγγελος Σιόλας, <<Ερευνητικό Νάξου>>, Αθήνα, Ε.Μ.Π
6. Πολεοδομικό Γραφείο Νάξου, <<Αποφάσεις Καθορισμού Ορίων Οικισμών Νάξου και επισυναπτόμενες αεροφωτογραφίες>>, Νάξος, 2011
7. Πολεοδομικό Γραφείο Νάξου, <<Προεδρικά διατάγματα όρων Δόμησης για τους οικισμούς της Νάξου>> ,Νάξος, 2011
8. Ν. Κεφαλληνιάδης, <<Ιερά Μονή Παναγίας της Υψηλοτέρας εις Εγκαρές Νάξου>>, Απεραθίτικα 3 σ.469-500, 1996
9. Ν. Κεφαλληνιάδης, <<Τα Κάστρα της Νάξου>>, Ναξιακόν Μέλλον, 1982
10. Υπουργείο Αιγαίου, <<Ανάδειξη Αρχαιολογικών χώρων Πύργος Χειμάρρου – Ύρια – Σαγκρί>>
11. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, <<Πληθυσμιακά, οικονομικά στοιχεία για την Νάξο>>
12. Απόφαση υπ' αριθ. 379/95/16.1.1986 (ΦΕΚ Δ' 207/ 18.3.1986) του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων <<Εγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) του Οικισμού Χώρας Νάξου (Ν. Κυκλάδων)>>
13. Ζαφειροπούλου Φ., <<Νάξος: Τα μνημεία και το Μουσείο>>, Εκδόσεις ΚΡΗΝΗ, Αθήνα, 1988.
14. Π.Δ. της 19.10/ 13.11.1978 «Περί χαρακτηρισμού ως παραδοσιακών οικισμών τινών του κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών» (Δ' 594).

15. Π.Δ. της 11.5/ 2.6.1989 «Καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων των οικισμών του νομού Κυκλάδων, που έχουν χαρακτηρισθεί ως παραδοσιακοί με το από 19.10.1978 (ΦΕΚ Δ' 594) π. διάταγμα» (Δ' 345).
16. Π.Δ. 17.6.1988 «Χαρακτηρισμός οικισμών του Νομού Κυκλάδων ως παραδοσιακών και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών» (Δ' 504 /14.7.88).
17. Π.Δ. της 13ης.10.1988 «Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμού προϋφισταμένου του έτους 1923 περιοχή του Δήμου Νάξου και των Κοινοτήτων Γαλανάδου, Γλινάδου, Βίβλου, Αγ. Αρσενίου Νάξου (Ν. Κυκλάδων) (Δ' 846 /24.11.1988).
18. ΥΠΕΧΩΔΕ, Α. Λαγουδάκη και μελετητική ομάδα, <<Ειδική Χωροταξική Μελέτη Νομού Κυκλάδων Νήσου Νάξου>> Αθήνα, 1992.
19. ΥΠΕΧΩΔΕ, <<Εισήγηση: Ειδική Χωροταξική Μελέτη Νάξου – Καθορισμός Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.)>>, Αθήνα, 2002.

Διαδικτυακή Βιβλιογραφία

1. www.naxosisland.gr
2. Δήμος Νάξου: www.e-naxos.eu
3. www.naxos.gr
4. <http://old.eyploia.gr/index.php>
5. http://www.biosfaira.org/site/reading/the_birds_and_habitats_of_naxos/
6. www.ypai.gr
7. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κυκλάδων : www.ncyclades.gr
8. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου : www.notioaigaio.gr
9. Κέντρο Επιχειρηματικής & Τεχνολογικής Ανάπτυξης Νοτίου Αιγαίου:
10. www.keta-notioaigaio.gr/
11. Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων Α.Ε. : www.anetky.gr
12. Επιμελητήριο Κυκλάδων : www.e-kyklades.gr
13. Web Cyclades News: www.wcn.gr/
14. Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης : www.aegean.gr/lid
15. www.greek-tourism.gr
16. Νησιά του Αιγαίου : www.islasdelegeo.com
17. Ελληνική Πύλη Αγροτουρισμού : www.agrotravel.gr
18. [http://www.eyploia_aigaio-net.gr./](http://www.eyploia_aigaio-net.gr/)

19. www.in.gr/
20. Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών : www.igme.gr/
21. Δίκτυο Ερευνητών Διαχείρισης Περιβάλλοντος (Περιοχές Δικτύου "NATURA 2000") :
<http://natura.minenv.gr/natura/>
22. www.wwf.gr/ (υγρότοποι του Αιγαίου)
23. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ) : www.cres.gr/
24. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος : www.statistics.gr
25. Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας : www.gsrt.gr
26. Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων : www.gsis.gr/
27. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας : www.oke.gr/
28. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) : www.ypeka.gr
29. Εμπορικής Θαλάσσιων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας : www.yen.gr/
30. Υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής : www.ypai.gr/
31. Υπουργείο Ανάπτυξης : www.ypan.gr
32. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών : www.ypetho.gr/
33. Υπουργείο Πολιτισμού: <http://www.culture.gr/>
34. Υπουργείο Γεωργίας : <http://www.minagric.gr>

621900.000

622400.000

622900.000

4108270.000

4107770.000

4107270.000

4106770.000

4106270.000

621900.000

622400.000

622900.000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟ 1923
ΟΡΙΟ Γ.Π.Σ ΧΩΡΑΣ 1987
(ΦΕΚ 207 18-3-1986)

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ:ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ 1

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΧΩΡΑΣ ΝΑΞΟΥ
DATUM: ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΑΙΜΑΚΑ:1/10000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΓΙΔΙΩΝ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
(ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 8584/18-12-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΓΙΔΙΩΝ
DATUM: ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

Σ2

ΚΑΙΜΑΚΑ: 1/10000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ3

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/7500

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 1096/13-2-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

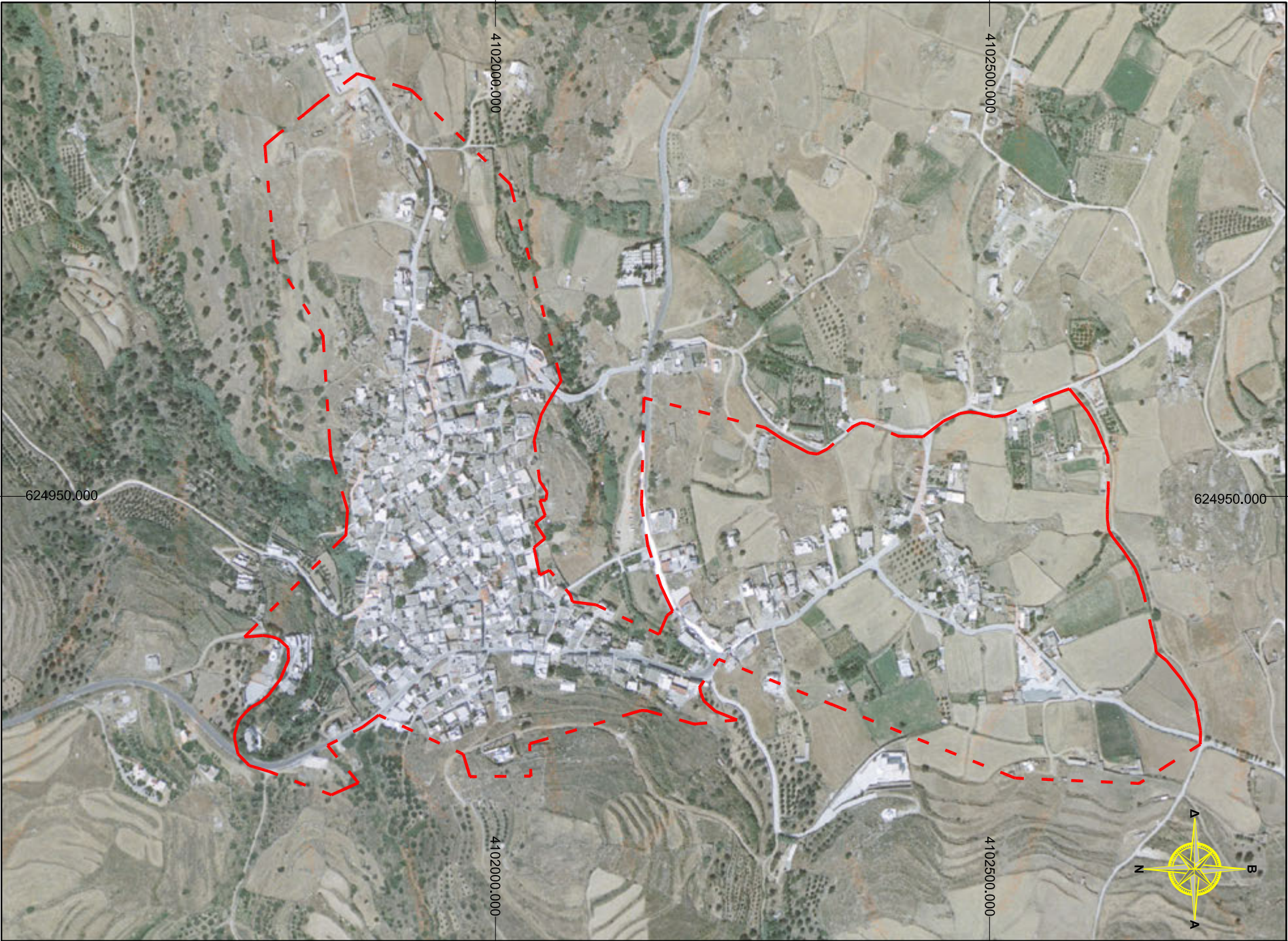
Σ4
ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ
DATUM : ΕΤΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/7500

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΒΙΒΛΟΥ(ΤΡΙΠΛΩΕΣ)
(ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 1096/13-2-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ:ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

ΣΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΒΙΒΛΟΣ (ΤΡΙΠΛΩΕΣ)
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ:1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΓΑΙΝΑΔΟΥ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 1096/13-2-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ6

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΓΑΙΝΑΔΟ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΑΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΓΑΛΑΝΑΔΟ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 1096/13-2-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΓΑΛΑΝΑΔΟ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΕΛΑΝΕΣ

ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ

ΘΕΣΜΟΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 4630/28-7-93

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΟΥΡΟΥΝΟΧΩΡΙΟΥ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

ΘΕΣΜΟΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 4630/28-7-93

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΥΛΟΙ

ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ

ΘΕΣΜΟΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 4630/28-7-93

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ

ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

N.NΑΞΟΥ

Σ8

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

ΜΕΛΑΝΕΣ-ΜΥΛΟΙ

ΚΟΥΡΟΥΝΟΧΩΡΙ

DATUM:ΕΓΣΑ 87

ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ:1/7500

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΓΑΛΗΝΗΣ

(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 4134/9-7-86

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΕΤΤΑΡΕΣ

(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 1096/13-2-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ9

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
ΓΑΛΗΝΗ-ΕΤΤΑΡΕΣ
DATUM : ΕΤΣΑ 87
ΓΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/7500

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ10

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΑΣ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ 11

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΙΟΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
DATUM : ΕΤΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΕΙΡΑΝΘΟΣ
(ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 8585/18-12-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

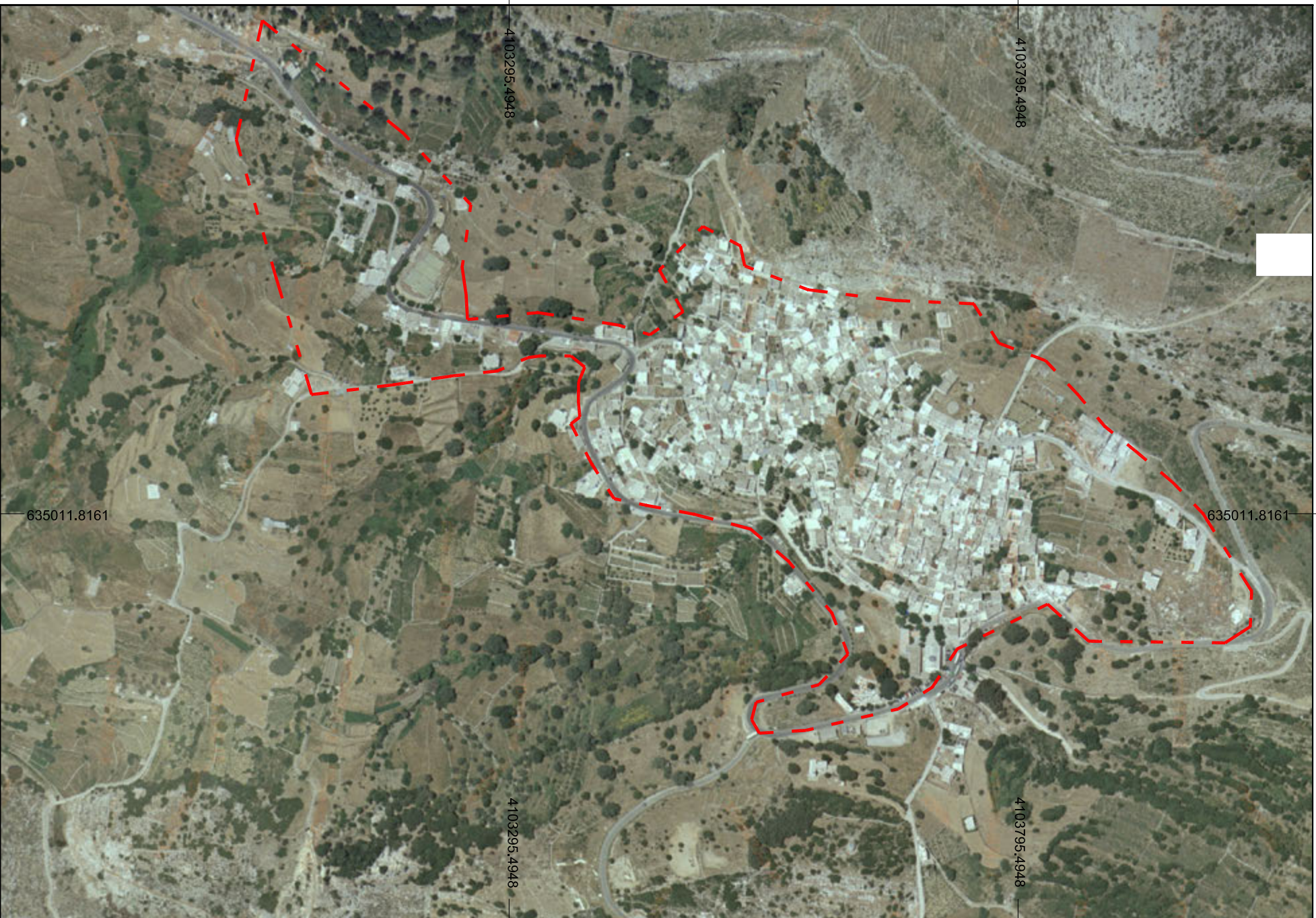
Σ12

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΕΙΡΑΝΘΟΣ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

633097.5000

4101500.0000

4101500.0000

4101000.0000

4101000.0000

633097.5000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΦΙΛΩΤΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 4134/9-7-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

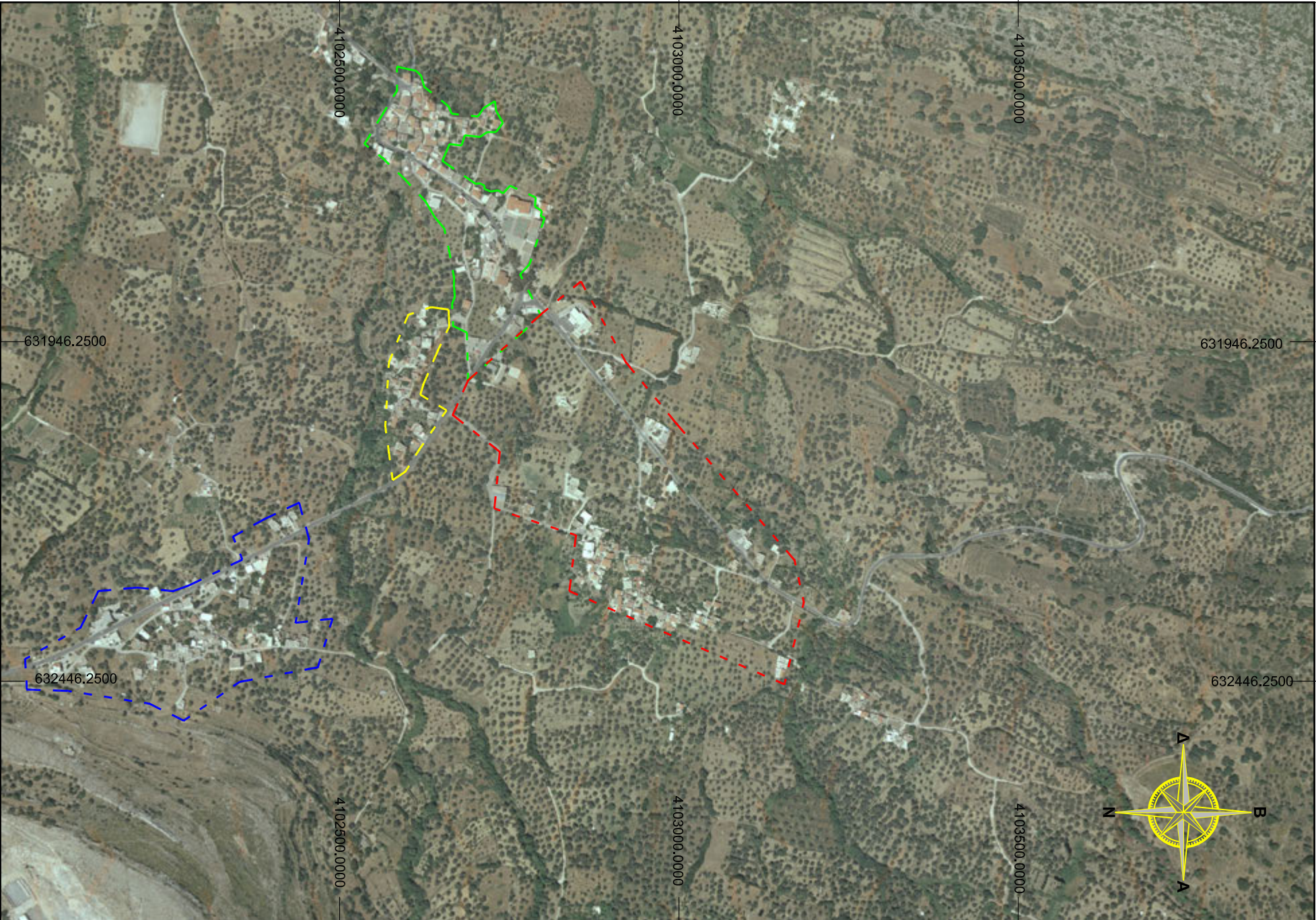
Σ13

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΦΙΛΩΤΙ
DATUM : ΕΤΣΑ 87
ΓΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΛΟΞΥΛΟΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 343/26-1-88
- ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΧΑΛΚΕΙΟ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 343/26-1-88
- ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΟΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 343/26-1-88
- ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΕΡΑΜΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 343/26-1-88

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ14

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
ΚΑΛΟΞΥΛΟΣ-ΧΑΛΚΙ
ΑΚΑΔΗΜΟΙ-ΚΕΡΑΜΙ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/7500

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΟΡΩΝΙΔΑ (ΚΩΜΙΑΚΗ)
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 6830/5-10-87

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

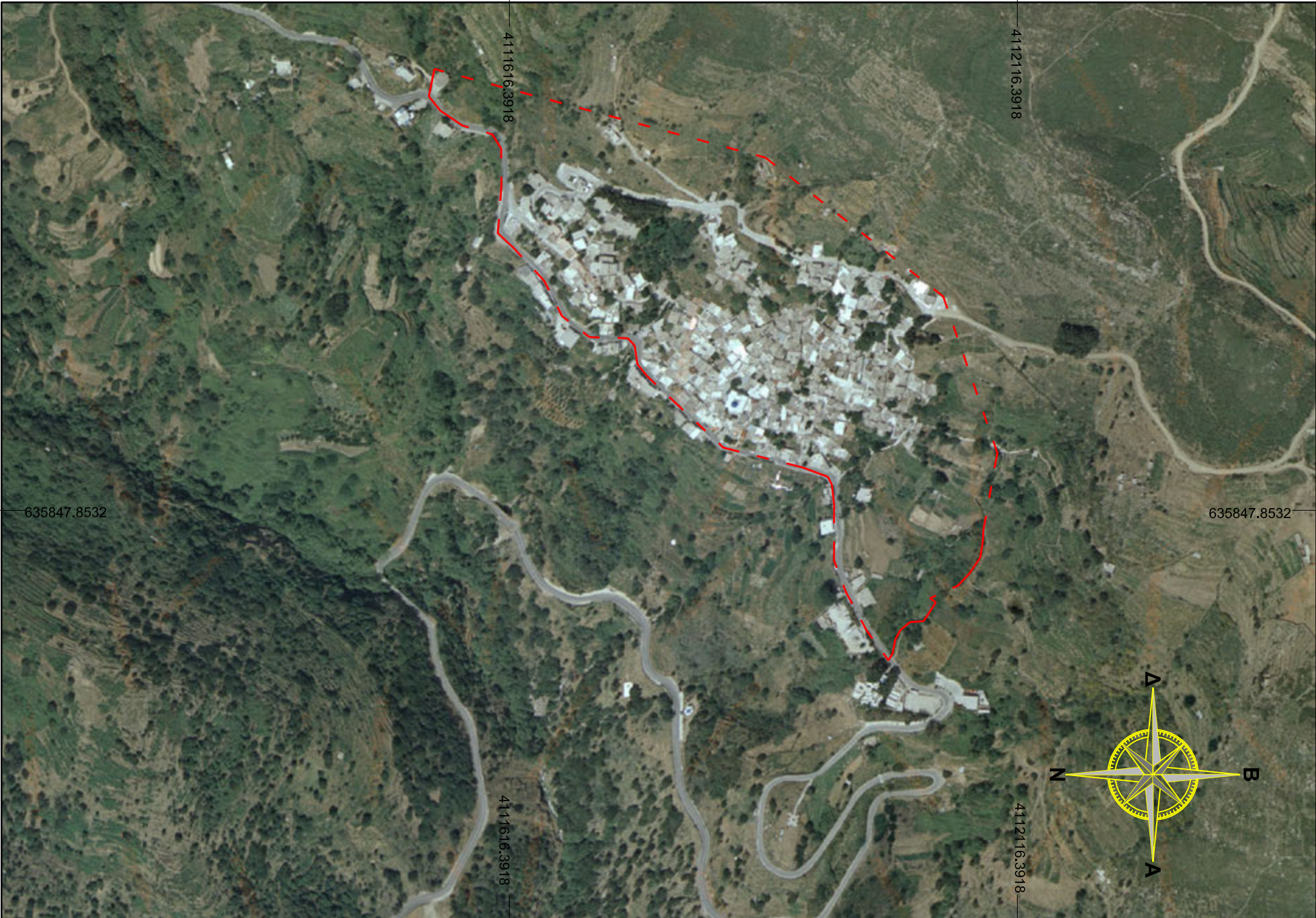
Σ15

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΚΟΡΩΝΙΔΑ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΓΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΛΥΩΝΑ
ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΛΥΩΝΑ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000
ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΝΩ & ΚΑΤΩ ΣΑΓΚΡΙΟΥ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

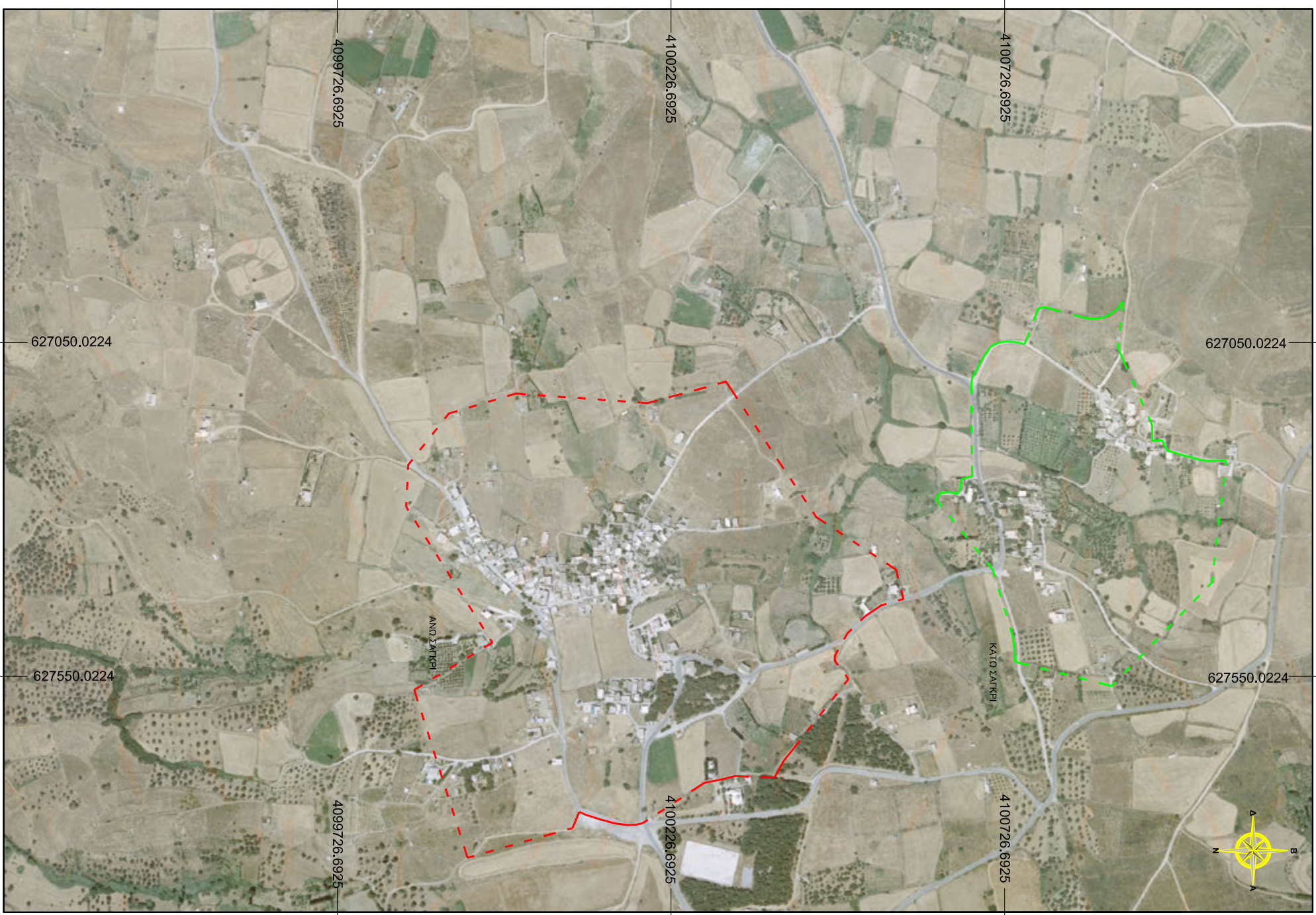
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ17
ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΝΩ & ΚΑΤΩ ΣΑΓΚΡΙΟΥ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/7500
ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ18

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΜΟΥΤΣΟΥΝΑ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΓΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΣΤΡΑΚΙ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)
ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ 19

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΚΑΣΤΡΑΚΙ
DATUM : ΕΤΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΑΓΙΑΣΟΣ
(ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 2000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ)

ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΟΡΙΟ 403/20-1-86

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ20

ΧΑΡΤΗΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΑΓΙΑΣΟΣ
DATUM : ΕΓΣΑ 87
ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1/5000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

Χωροθέτηση Νέου Λιμένα Εμπορικού-Επιβατικού

Οικισμός Ακρωτήρι

Οικισμός Γαλήνης

Οικισμός Εγγαρών

Οικισμός Χώρας Νάξου

Οικισμός Αγγιδίων

Οικισμός Αγίου Θαλάσσιου

Οικισμός Κουπουνοχώρι

Οικισμός Μέλανες

Οικισμός Μύλοι

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΥΡΙΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΝΕΟΥ ΛΙΜΕΝΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
Ν.ΝΑΞΟΥ

Σ21

ΧΑΡΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ
ΝΕΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΝΑΞΟΥ
DATUM: ΕΓΣΑ 87
ΓΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΑΙΜΑΚΑ: 1/25000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΥΡΙΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΝΕΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ/ΑΝΙΕΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΦ.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ & ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ

ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

N.ΝΑΞΟΥ

Σ22

ΧΑΡΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ

ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΝΑΞΟΥ

DATUM: ΕΓΣΑ 87

ΠΗΓΗ: ΟΡΘΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε

ΚΛΙΜΑΚΑ:1/25000

ΗΜΕΡ.: ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΜΥΛΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 06106623

